

Pater transiens ad secundas nuptias (supposito quod non amittat usufructum sibi quæsitum in bonis adventitiis filiorum, nec legitimam administrationem) an teneatur satisfacere de conservandis, ac restituendis bonis, inventarium conficere, & cum bonaracitè obligentur remissive. n. 37.

Si filiofamilias sit relicta hereditas, & factum legatum patri cum prohibitione, ne quid aliud ex ea hereditate petere possit, idem pater habet usufructum in tota illa hereditate. n. 39.

Pater, & filius sub illius potestate, si fiant heredes ab extraneo aequaliter pater in dimidia filij habet usufructum, nisi filio reservetur. n. 40. & 41.

Quando ab intestato pater, & filius in eius potestate existens simul succedunt in hereditate alterius filij defuncti pater non habet usufructum in portione hereditaria ad filium spectante. numero 40.

Etiam in bonis filio nascituro per paternam, aut notarij stipulationem quæsitus, pater habet usufructum. n. 42.

Usufructus de sua natura nunquam transit ad heredes usufructuarij eo mortuo sed consolidatur cum proprietate. ibid.

Si filius fuerit stipulatus patri, & non sibi, tunc donata patri acquiritur etiam quoad proprietatem. n. 43.

Maioratus potest constitui vel ex bonis propriis Principis, vel ex bonis primariorum de licentia Principis. n. 44.

In bonis à Principe, vel Rege filiofamilias, vel filiofamilias ex eius liberalitate simpliciter donatis pater filio vivente non habet usufructum, sed censetur Castrensis, seu quasi Castrensis. numero 45.

In bonis à Principe filiofamilias donatis per viam maioratus, seu ea lege, ut perpetuo in eis iure maioratus succedatur, pater filij donatarij, & successoris cuiusque non habet usufructum. n. 46.

Si bona filiofamilias à Principe donata simpliciter, & libere, & postea deveniant ad eundem filij heredes, aut successores pater talis successoris habet in eis usufructum, etiam si ex eis donatarius maioratum constitisset. n. 47.

Quando maioratus ex licentia & auctoritate Principis constituitur ex bonis propriis primariorum obvenit filiofamilias, an pater in eis bonis habeat usufructum eodem filio vivente maioratum possidente. Negativa. n. 48. Affirmativa probabilior. n. 49. ubi & satisse argumentis Negativa.

In bonis maioratus filius, & quilibet successor habet veram dominium, & proprietatem. n. 49.

Usufructus patris in bonis maioratus ad filiofamilias pervenit cessat, seu finitur morte filij. n. 50.

Quid sit feudum. n. 51. Datur pro aliquo servitio prestando domino. ibid. Remanet feudalium penes dominum concedentem remanet, & solus usufructus transit in accipientem, seu feudatarium. ibid.

Bonorum feudi à Principe ex propriis bonis donati filiofamilias, vel ab eodem filio acquisiti virtute armorum seu ex peculio Castrensi, vel quasi pater usufructum non habet, sed ipse filius. n. 52.

In bonis feudi à primato donati, vel concessi, aut pervenit filiofamilias, an pater habeat usufructum, non filius vivente patre. Negativa. n. 53. Affirmativa, ubi filius carens feudi usufructu inservire domino commodè potest, alias secus. n. 54.

& seqq.

Pater non succedit filio in feudo. numero 53. vers. secundo.

In feudis, seu materia feudalis servatur ius commune, exceptis illis casibus, in quibus aliter iure feudali constitutum est. n. 54.

Fructus feudi à solo separati non sunt feudales, sed allodiales. ibid.

Intellectus ad l. quæ legata s. de reg. iuris. numero 56.

Pater usufructum in bonis feudalibus filiofamilias acquisitum non retinet mortuo filio. numero 57.

Feudum, & Emphyteusis in quo conveniant, & in quibus differant. n. 58.

Res emphyteutica potest pignori, non vero rei feudalis. ibid.

Emphyteuta, & Vassallus, seu feudatarius an possint in re emphyteutica, & feudali constituere verum usufructum absque domini consensu. numero 58.

Usufructuarius an absque domini proprietarii consensu ipsum usufructum, seu ius usufructus in alium non dominum proprietatis alienare, aut transferre possit. ibid.

Pater in bonis, seu rebus Emphyteuticis filiofamilias habet usufructum vita filij durante. n. 59.

An pater possit habere usufructum in bonis adventitiis ad filiofamilias pervenit ex eiusdem patris delicto. n. 61.

Idem pater an habeat usufructum in bonis, qua filiofamilias quæsit ex fructibus prædij sibi assignati pro alimentis. n. 62.

Peculium adventitium, seu bona adventitia filiofamilias ad eum quoad proprietatem, & ad patrem quoad usufructum sunt acquisita ab eo ex sola eius opera, ac industria. n. 64. Et etiam acquisita ex re patris concurrente eiusdem filij opera, aut industria, quoad portionem lucri correspondentem industria filij. n. 65.

Pater habet usufructum bonorum, qua filius fugitivus, & absque eiusdem patris consensu seorsim, & longè distans à patre vivens lucratur. n. 66.

Quid, si de consensu, & licentia patris causa querendi vitium ab eo recedat, & seorsim vivat, & lucratur. n. 67.

Huiusmodi sunt, quæ non patris contemplatione filiofamilias proveniunt à matre, ab avo, & avia maternis, & aliis lineæ maternæ, à fratre, aliisque consanguineis, & ab aliis penitus extraneis, quorum proprietates referantur ipsi filio, usufructus autem patri acquiritur ipso iure, & ex legis dispositione l. i. C. de bonis maternis (cuius verba sunt: Res, quæ ex matris successione, sine ex testamento, sine ab intestato fuerint ad filios devolutæ, ita sint in parentum potestate, ut utendi, fruendi dumtaxat habeant in diem vite facultatem, dominio videlicet earum ad liberos pertinente) l. i. Cod. eodem tit. l. i. 2. 3. & præsertim, ac latissime l. cum oportet Cod. de bonis qua liberis, item l. si per tot. Cod. eodem, l. si. vers. si verò defuncta persona C. ad Tertull. l. si. ver. si. C. comm. de success. & §. igitur insunt. per quas personas nobis acquiritur, & Doctores communiter, quorum plurimi relati sunt cap. præced. numero 2. 3. 5. & in subsequentiis eiusdem capituli, vel precedentibus huius capituli.

Quare bona omnia materna, & legitimæ, quæ filiofamilias obveniant ex parte matris, item omnia bona, quæ ad eundem filium ab avia maternis perveniunt (dummodo Castrensis, vel quasi Castrensis

Casteñia bona non sunt) respectu patris sunt aduentitia, quorum usufructum pater, dum vivit, ipso iure habet, & quo finitur eius vita durante, iuxta præfata iura, & etiam *supra cap. precedenti numero 52.* notatum est, donata filiofamilias à matre, vel ab aucto materno, aucta materna, à fratre, aut patruo, ob aliam causam, quam dotis, esse aduentitia. Vtrum verò dos data, vel relicta ab aucto materno, vel aucta materna nepti ex filia superstitite, vel à patruo nepti ex fratre vivente, sit aduentitia, explicatum est *eodem cap. precedenti num. 53.* & quid, si filia, vel frater tempore dotationis non exstaret in vivis.

Donata quoque vel relicta ab aucto paterno nepoti, vel nepti simpliciter, ac nulla causæ dotis expressione facta, esse aduentitia probatum est *eodem cap. precedenti numero 22.* Quare fideicommissum relictum ab aucto nepoti esse aduentitium, notat Suredus *conf. 116. numero 4.* post Angelum in *l. cum filio ff. de legat. 1.* & Socinum *ibidem num. 29.* testamentum ita Doctores communiter tenere.

Quid verò de legato pro dote *ibidem*, & quid de dote ab aucto paterno nepoti, vel nepti, an sint aduentitia *eodem cap. precedenti num. 26. 56. 57. 58. & 59.*

De donatis, aut relictis filiofamilias ab extraneo, an, & quando sint aduentitia, tradita sunt plurima *eodem cap. precedenti ex num. 18. ad 29. & n. 40. & pluribus sequentibus.* Videantur prædictis locis explicata, & sit,

Filiofamilias solus, ignorante, ac etiam recusante patre, potest hereditatem sibi delatam adire.

5 Dubium primum, an in aduenda hereditate filiofamilias delata, exigatur patris consensus. Respondetur, cum nunc aduentitiorum dominium filiofamilias acquiritur, & patri solus usufructus, filium solum, ignorante patre, posse hereditatem sibi delatam adire; ita laion in *l. 1. Cod. qui admissi num. 17.* & testans esse communem, Ioan. Baptista Villa in *suis commun. opin. verbo filiofamilias num. 89.* & post eos Ascanius Clemens de *Patr. Potest. cap. 6. effectum 2. num. 2. fine*, & probat textus in *l. 1. Cod. qui admissi*, de cuius intellectu attento iure veteri plura Fachineus *contron. in lib. 5. cap. 7. 5.* Quin etiam filiofamilias, renuente patre, potest adire hereditatem sibi delatam, iuxta textum in *l. fin in principio Cod. de bonis qua liberis*, & iuxta eundem textum *ibidem vers. necessitate*, à filio, qui, eodem patre renuente, adiuuit solus hereditatem, potest pater, auctoritate, & iudicis officio compelli præstare consensum, vt agat in iudicio, id enim expresse dicitur *dist. vers. necessitate*, quod & notarunt Fachineus *dist. lib. 5. cap. 76.* testans esse communem sententiam, Gutierrez de *iuram. confirmat p. 1. cap. 1. num. 47. & segg.* & post eum Fragolus de *regim. Christ. Reipubl. p. 3. lib. 2. diff. 2. n. 246. vbi* & addit id fieri posse quoties etiam cum filiofamilias fuerit lis, aut questio, vt scilicet cogi possit pater dare consensum. Quin etiam, si semel fuerit pater interpellatus ad consentiendum, & consensum præstare recusauerit, non fore necesse, vt alterius requiratur, sed suppleri consensum auctoritate Iudicis, tradunt scribentes in *d. vers. necessitate*, & post Alexandrum *conf. 59.* & Vantium de *nulitate sententia quibus sententiarum num. 87.* Fragolus *d. num. 246.* & hic est vnus ex modis, quibus persona filiofamilias inhabilis, redditur habilis ad sitendum in iudicio. Vtrum verò filiofamilias, qui, recusante patre, adiuit hereditatem sibi delatam, legatariis, & creditoribus hereditariis satisfacere teneatur, latè exa-

minat Fachineus *d. cap. 76.* de quo infra, cum de effectibus Patriæ Potestatis, quoad contractus filiofamilias.

Filiofamilias exheredato ab eo, qui ex necessitate debebat illum instituire; an pater, eo inuito possit rumpere testamentum.

Dubium secundum. Filiofamilias exheredato à matre, vel ab alio, qui ex necessitate debebat illum instituire, an pater, eodem filio inuito, possit rumpere testamentum querela inofficiosi, vt consequatur usufructum legitimæ alioqui filio debita. Respondetur negativè, ita expresse deciditur in *l. Papinianus 8. in principio ff. de inofficioso testamento*, vbi & redditur ratio, scilicet quia per inuitum exheredationem ipsi filio infertur iniuria, non patri, ac proinde inofficiosi querelam pater filij sui nomine instituire non potest, eo inuito. Neque obstat, quod religioso professio exheredato, aut præterito à parentibus, potest Monasterium querelam inofficiosi testamenti intentare, testamentum rumpere, vt tradunt nonnulli Iurisperiti, quos Angelus in *d. l. Papinianus num. 2. refert*, & sequitur Sanchez *tom. 2. summa lib. 7. cap. 12. n. 51.* Nam respondetur, primo contrarium opinatos esse eundem Angelum & alios *ibid.* & ab eodem Sanchez *n. 51. relatos*. Respondetur secundo admissa altera opinione, idè ius querelæ, & testamenti rumpendi competere Monasterio, quia omnia religiosi iura translata omnino sunt in Monasterium, & eodem modo illi insunt, quo Religioso competeant. Neque hereditas iam religioso, sed Monasterio immediate deferitur, vt idem Sanchez probat *d. cap. 12. n. 22. & 37.*

Hereditas filiofamilias delata, potest, eo ignorante, & inuito, acceptari, & adiri à patre.

Dubium tertium, an hereditas filiofamilias delata possit, eo ignorante, & inuito, ac nolente, acceptari, seu adiri à patre. Respondetur affirmatiue, ita expresse habetur in *l. finali in principio, & s. fin. autem C. de bonis qua liberis*, ibidem scribentes Hodierna in *addition ad 140. decis. Suredi num. 20.* & alij Iurisperiti qui numeris sequentibus allegantur, & ex Theologis Sanchez *tom. 2. sum. lib. 7. cap. 12. num. 40. vers. quia sicut*. Idè autem lege tantum est, patrem posse hereditatem filiofamilias delatam adire, recusante eodem filio, quod iniquum visum fuit legislatori, per repudiationem filij, patri subiecti, impediri ius, & emolumentum paternum; cum tamen ea ratio iniri possit, vt patre aduente, nullum damnum filius sentiat, & pater hereditatem filij acceptans, teneatur creditoribus, & legatariis vt loco allegato notat Sanchez. Confirmatur etiam præfata responsio affirmatiua, quia usufructus aduentitiorum filiofamilias ipso iure ex *l. dispositione* acquiritur patri *d. l. cum oportet*, & alijs supra allegatis, cum olim etiam proprietas acquireretur, & cum etiam pater quicquid filiofamilias olim iure profectitij, vel etiam hodie aduentitij acquireret, id statim per se possideat, vt latè probat Boërius *decis. 199. n. 8. per textum in l. 1. in principio ff. si quis à parente fuerit manumissus, & l. placet*, ibi: *Confestim acquiri*, & ibi, *Neque momento aliquo subsistere*, & *ff. de acquir. heredit. & in l. quicquid filius, ibi: statim*, & in *l. possessio 5. 1. ff. de acquir. possess.* ibidem Angelus, & Imola, & Ascan. Clem. post alios, de *Patr. Potest. cap. 6. effectum 2. num. 2.* Quod, vt ex Glossa in *d. 5. 1.* idem Boërius notat non est iure nouo Codicis immutatum, præterquam in sola proprietate aduentitiorum toto tit. *Cod. de bonis maternis & Cod. de bonis*

bonis que liberis. Hinc fit, vt filiusfamilias acquirens aduentitiam rem naturaliter possideat, & etiam ciuilitur vt idem Boëcius per textum in *l. naturaliter ff. de acquir. possess.* tamencum acquirendo statim naturaliter possessionem vsusfructus perdit, & penes patrem residet, vt post alios, idem Boëcius tradit, & ita non est mirum, si pater eodem filio inuito, & reculante potest adire hereditatem eidem filiofamilias delatam.

Pater absque filio, atque vltio iudicio, propria auctoritate, sibi à iure attributa, potest bona aduentitia, eorumque possessionem, administrationem, & vsusfructum capere.

- 28 Hinc pater, in casibus, in quibus habet vsusfructum in bonis filij virtute Patrie Potestatis, per legem constitutus legitimus administrator dictorum bonorum, absque filio, atque vltio iudicio per se, & propria auctoritate sibi à iure attributa, potest bona eadem aduentitia, eorumque possessionem, administrationem, & vsusfructum capere, vt tradunt Albericus in *l. cum oportet ad finem C. de bonis que liberis*, Boëcius *d. decis. 199. num. 10.* Pinellus in *l. 1. p. 2. num. 61. fine*, Sordus de alimentis *tit. 4. quest. 11. num. 19.* Gomez ad *l. 48. tauri n. 14.* Palchalis de virib. *Parr. Potest. p. 1. cap. 3. n. 33.* & alij communiter, asserentes vsusfructum patrum aduentitiorum filijfamilias, in hoc d. fieri ab aliis vsusfructuarius, qui non possunt accipere possessionem, nisi à manu heredis, vel proprietarij. Hocque collatarij confirmant Pinellus, & Gomez ex *l. 1. C. de bonis maternis*, & ex *d. l. cum oportet §. non autem C. de bonis que liberis*, dum patri facultatem administrandi, & agendi deferunt, ac Dominus esset in *l. finali*. Quare si filius (inquit Boëcius, & post eum Palchalis) aut nepos, vel neptis resistat, velitue resistere, Patriam Potestatem in eum, verberando illum, exercere poterit, etsi potens non est pater, aut aus, vt possit eum verberare, nec ad sui libitum coercere, tunc potest (subiungit iudice) pater adire Praetorem, qui cum cogere poterit, prout pater voluerit, & dictauerit castigare, ac compellere, vt patris sententiam, & dictamen exequatur.

Pater bonorum aduentitiorum filij administrationem capiens, non tenetur satisfacere, neque administrationis rationem reddere, neque aliis oneribus granari, nec eius bona tacite obligantur pro administratione.

- 29 Ex eo quoque quod pater, iuxta *d. l. cum oportet d. §. non autem*, habet in bonis aduentitiis filijfamilias amplissimam potestatem illa capiendi, administrandi, & illorum vsusfructum consequendi, sequitur, vt dam eorumdem bonorum aduentitiorum possessionem, & administrationem accipit, non teneatur (vt alij vsusfructuarij obligantur *l. si vsusfructus ff. de vsusfructu, l. 1. ff. vsusfructuarius quemadmodum caueat, & cap. vltimo de pignoriibus de qua re latè Pinellus 2. parte l. 1. n. 75. C. de bonis maternis*) cauere, seu satisfacere, nec de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, nec de restituendis rebus finito vsusfructu, neque finitis vsusfructu, & legitima administratione eisdem, administrationis rationem, seu computum reddere, nec aliis oneribus possit granari, vt clare habetur *d. l. cum oportet d. §. non autem, & l. finali §. si autem in secundo*, ibi: *paterna reuerentia C. de bonis que liberis*, & tradunt Iurisperiti communiter, Pinellus in *l. 1. pag. 2. num. 20.* Comanus *conf. 89. num. 2.*

Boëcius *decis. 61. n. 10.* Alcanius Clemen. de *Parr. Potest. cap. 6. effectum 12. num. 8. & seqq.* Gomez ubi *supra n. 15.* Faber *lib. 2. Cod. tit. 39. definit. 10.* Palchalis *d. cap. 3. numero 32.* Castillus de *vsusfructu capite 3. numero 85. & 86.* Fontanella de *post. nupr. class. 4. Glos. 7. p. 3. num. 19.* & centum alij à Castillo relati. Cum enim per is nouum Codicis, paternæ potestati, quam pater quoad proprietatem super eisdem bonis aduentitiis habebat sit derogatum, nihil (inquit loco citato Comanus) filijs conquerendum est, si tam ampla potestas circa vsusfructus administrationem parentibus conceditur. Præterquam quod lex maximam de patre erga liberos habet confidentiam, ob quam præsumit illum potius, magis diligere filios, quam se ipsum, & semper capere bonum Consilium pro eisdem filijs, vt tradunt in hac specie Pinellus, & Castillus ex *Tiraquello in l. si vnquam in principio n. 25. C. de renouand. donat.* & ex pluribus alijs quos idem Castillus recenset, ideoque lex præfata onera patri aduentitiorum filij administratori remittit, etsi eadem confidentia non sit tota, & sola ratio talis remissionis vt *infra n. 36.* notatur. An verò, & qua ratione pro culpa, & negligentia patris, in administratione, eius bona sint tacite obligata explicatur *infra capite 8. numero 5.*

An Pater administrator aduentitiorum filijfamilias teneatur inuentarium eorumdem bonorum conficere.

Vtrum verò pater, sicut legitimus administrator aduentitiorum bonorum filijfamilias ob præfatum amplissimam facultatem illa administrandi, illisque fruendi, non teneatur fastidire de vtendo boni viri arbitrio, neque de rebus ipsis restituendis, neque administrationis rationem reddere: ita nec teneatur conficere inuentarium de bonis eisdem filijfamilias, quemadmodum ceteri vsusfructuarij, (vt latè probat Pinellus in *d. l. 1. pag. 2. num. 12. C. de bonis maternis*) tenentur. Multorum sententia est patrem legitimum administratorem neque inuentarium de bonis filijfamilias conficere obligari, cogere posse: ita Baldus, Cynus, & Cornutus in *d. l. cum oportet §. non autem* per textum ibi verbo *ratione C. de bonis que liberis* (quos Pinellus *num. 21.* refert, dicens ita asserere scribentes communiter) Boëcius plures alios referens *decis. 61. num. 6. & 10.* Alcanius Clemen. de *Parr. Potest. cap. 6. effectum 12. num. 8.* Rolandus de *confessione inuentarij quest. 26. num. 1. in fine, & numero 2.* Gomez ad *l. 48. tauri num. 16. fine*, Iacobus Cancerius *var. resolut. cap. 7. de tutore ex num. 154.* & plures recentiores, quos Castillus *d. cap. 3. num. 87.* allegat, & rationem huius præcipuum esse, aint præsertim Baldus, & Cornutus, quod confectio inuentarij eos tangit qui rationem administrationis reddere tenentur, vt etiam ex *l. Tutor, qui reperiuntur ff. de administratione tutorum* adnotatnr Bartolus *l. Rolandus conf. 49. num. 13.* & alios allegans Castillus *d. cap. 3. num. 109.* & quia etiam quoad inuentarij de obligationem videtur procedere illa maxima confidentia, quam lex habet de patre erga filios, & hanc sententiam ex consuetudine seruari testatur loco citato Gomez.

Contrariam sententiam, & patrem quoque legitimum administratorem teneri inuentarium conficere de bonis filijfamilias, & ad id compelli posse à liberis, vel à Iudice, verius putat Pinellus ubi *supra num. 21.* quam sententiam sequenti sunt Palchalis de virib. *Parr. Potest. pag. 1. cap. 3. num. 82.* & nonnulli alij Iurisperiti à Castillo *d. cap.*

cap. 3. num. 87. relati confirmat Pinellus ex eo, quod hæc inuentarij confectio est quid valde diuersum ab onere cautionis, vel satisfactionis, vel rationis reddendæ, aliusve oneribus, quæ extraneis usufructuariis, & administratoribus imponi solent, à quibus pater excusatur. Neque hoc casu inuentarij confectio rectè appellatur onus, quia tantum respicit probationem veritatis, ne tempore bona illa occultari possint. Neque etiam est contra fiduciam, quam lex de patre habet, quia hoc respicit restitutionem faciendam post mortem patris, & ità ne ab aliquo postea liberis fraus fiat.

Quam sententiam maximè procedere, vbi iudici constaret aliquem subesse timorem alienationis, aut dissipationis eorumdem bonorum filijfamilias, tradunt Boërius d. decis. 61. numero 14. Mynsingerius singularem obseru. centuria 2. obseruat. 93. n. 3. & Cancertius vbi supra.

33 Tamen præfata opposita sententia, distinctionis fœdere, ad concordiam reducunt Doctores mox allegandi. Nempe vt prius sententia negans patrem teneri ad confectiorem inuentarij, & debeat intelligi, seu procedere de inuentario, seu descriptione bonorum filij, quæ fieri debent cum solemnitate legis vltima §. in autem C. de iure delib. rando.

34 Alteram verò sententiam affirmatiuam, non intelligi quidem de præfata confectiõne inuentarij solemnem, procedere verò de descriptione bonorum simplicium, vt scilicet pater ad minus teneatur descriptionem aliquam bonorum filij pati, vt scilicet per notarium in præsentia patris & filij & duorum amicorum fiat descriptio bonorum filij pro conseruatione iuris, & bonorum filij, cui sic potest esse consilium, nec bona eius occultari, aut tempore minui, & consumi continget, & hanc distinctionem tradunt, & approbant, post Raphaelem Cumanum conf. 88. Baldum conf. 137 vol. 1. lud. Molina de primog. lib. 1. cap. 15. numero 34. Boërius decis. 61. numero 7. Rolandus d. quest. 26. numero 3. & Castillus, nonnullos alios referens, de usufructu d. cap. 3. num. 89. & insinuat etiam Antonius Sola in comment. super antiqu. consuet. Sabaud. sub tit. de minor. in part. 1. Gloss. 1. num. 7.

Pater, vt tutor administrans bona filij emancipati, & etiam administrans bona aduentitia filij in potestate, quorum vsumfructum non habet, teneatur satisficere, administrationis rationem reddere, & alia onera subire prout quilibet alius administrator.

35 Cæterum supradicta, quod pater administrator bonorum filij non teneatur cauere, seu satisfacere aut eis bona obligari, aut administrationis rationem reddere, aut inuentarium conficere, procedere solum, & specialiter, quando pater, tamquam pater, & legitimus administrator bonorum filij ratione patriæ in eum potestatis, & usufructus in bonis aduentitiis sibi à iure delatis, administrat, tradunt, alios latè referentes, Pinellus in d. l. 1. p. 1. num. 27. Menochius conf. 961. num. 15. Gomez d. l. 28. Tauri num. 17. Palchalis d. cap. 2. n. 83. Boërius d. decis. 61. num. 6. Afcanius Clemens de patr. potest. cap. 6. effectum 14. num. 23. & 24. & alij plures, quos refert Castillus d. cap. 3. n. 107. & 115. secus vero quando pater, vt tutor administrat bona filij emancipati (est enim pater tutor non filiorum in potestate, sed emancipatorum l. si superfluo C. de dol. & insinuat de legitim. parent. tutela Boërius vbi supra, & Pinellus d. numero 27.

post Iasonem) tunc siquidem pater teneatur, sicut cæteri tutores ad satisfactionem, redditionem rationum, & confectiorem inuentarij, & adde Pinellus differentia rationem manifestat esse; nempe quia pater legitimus administrator totum commodum habet, solaque proprietatem est filiorum qui sub eius potestate sunt. Ex quo idem Pinellus num. 28. post plures alios insperitos, infert matrem tutricem non excusari à reddenda ratione administrationis, & aliis oneribus tutorum, & eius bona pro administratione tacite obligari. Quod idem tradunt alij insperiti, quos refert, & sequitur Boërius d. decis. 61. numero 22. & 23. Contra tamen communem traditionem, quod pater legitimus tutor filij emancipati teneatur cauere, & alia onera tutorum subire obicit Castillus d. cap. 3. d. num. 115. & 116. quod id nulla lege decilum extet. Quare existimat illam traditionem non procedere, seu non esse simpliciter, & absolute accipiendam, sed iudicis arbitrio relinquendam, an & quando idem pater legitimus tutor filij emancipati, debeat cogi ad satisfactionem, & alia onera subeunda, vel excusari consideratis moribus, conditione patris, eius substantia, amplitudine patrimonij filij, & aliis similibus.

In casibus quoque in quibus patri non acquiritur usufructus bonorum filij aduentitiorum (qui infra §. 4. explicatur) cum teneri cauere, & reddere rationem administrationis eorumdem bonorum filij, licet in eius potestate existentis, tradunt, post alios, Pinellus vbi supra num. 29. Gomez d. num. 17. & plurimi alij quos refert Castillus d. cap. 3. eodem num. 107. & num. 115. & Fontanella de patr. nup. clausula 4. Glossa 7. p. 3. num. 33. & ità in hoc casu limitantur textus supra n. 29. allegati, vt notat Fontanella eodem num. 33. Quapropter idem Pinellus n. 30. aduertit, quod in his, quæ ius in hac materia administrationis bonorum aduentitiorum filijfamilias remittit, ratio non est sola confidentia, quam lex de patre habet, si quidem idem amor concurrat in patre tutore, & vbi administrat bona filij, in quibus non habet vsumfructum, & tamen tunc non excusatur (vt dictum est) ab oneribus tutorum: sed præcipue attenditur (inquit) usufructus, quem plenissimum pater habet, quia res sua dicitur cum legitimus administrator est. Quamuis nec in hoc casu teneri simpliciter patrem ad cauendum, & ad reddendam rationem, sentiat Castillus d. num. 15. & 16. dicatque iudicis arbitrio relinqui, an, & quando circumstantiis numero præcedenti enumeratis consideratis, debeat adstringere patrem ad dicta onera, vel ab illis excusare, cum non constet ex iure cum absolute teneri. Circa prædicta autem ex num. 29. huiusculque, aduertendum, quod licet pater sit legitimus administrator in bonis aduentitiis filijfamilias, & quorum habet vsumfructum, & quorum non habet vsumfructum, iuxta tradita infra num. 24. & seqq. Nihilominus, si constet, seu probetur, ipsum dolo malo vti administratione, dissipando bona, quorum habet vsumfructum, quoad substantiam, & bona, quorum non habet vsumfructum, quoad fructus, & multo magis si etiam quoad substantiam, illi auferendum per iudicem administrationem præsertim si adeo lapsus sit facultatibus, vt postea defuncto, nunquam filius sit ex ipsius bonis estimationem consequatur, argumento l. imperator ff. ad Trebell. & tradit etiam Faber lib. 6. Cod. tit. 36. de finit. 6. vbi & notat, in huiusmodi casu permitendum filio ne patris consensu, ius suum in iudicio prosequatur. Neque patre administratore ad inopiam vergente dilapida

delapidatore, filium ad se indemnem conservandum, teneri suam actionem differre post mortem patris, cum inanis sit actio, quam debitoris inopia eludit. *l. non si ff. de dolo*, & in tali casu dilapidationis patet, si contingat in bonis adventitiis in quibus pater non habet usufructum, tamen si solum quoad fructus teneri patrem, & eo defuncto eius hæredes, hoc damnum filio restituere, post Salicetum in *l. filia non 2. C. familia Eriscunde & Gutierrez de Jurement. confirm. 1. p. cap. 4. n. 20. tradit Sanchez conf. moral. tom. 1. lib. 1. cap. 2. dub. 11. Quod si dilapidatio contingat in bonis, quorum pater habet usufructum & consistat tantum in consumptione fructuum, ad nihil patrem teneri. Et potest, dilapidatio concernat rei substantiam, & sit modica: si verò sit magna, & enormis, teneri patrem, & post eius obitum, eius hæredes restituere filio damnum, notat idem Sanchez ibidem iuxta allegatos Doctores.*

- 37 Supposito autem, quod pater, ad secundas nuptias transiens, non amittat usufructum, questum in bonis adventitiis filiofamilias, nec legitimam administrationem, de quo infra *hoc cap. n. 370. an teneatur fatidare de vtendo*, & fruendo arbitrio boni viri conservandis, & restituendis bonis, inventarium conficere, & eius bona filio, seu filiis prioris matrimonij conservare, & restituere infra *hoc eodem capite §. quinto*. Vbi de amissione, seu cessatione usufructus paterni iam in bonis filij adventitiis per patrem acquisiti, *n. 171. qua de re Pinellus in d. l. 1. pag. 2. num. 31. & latissime Castillus d. cap. 3. ex n. 92.*

Filiisfamilias, an possit renunciare maternam hereditatem in prandium usufructum querendi à patre in illa.

- 38 Dubium quartum. Filiisfamilias renuncians hereditatem maternam, seu matris legitimam, etiam iuramento patre non consentiente, an præiudicat, seu noceat patri quoad acquisitionem usufructus eiusdem hereditatis, seu legitimæ maternæ. Respondetur negativè, & ideoque si mater, vivente patre, & mænte potestate eius patria in filium renunciatorem, retinebit idem pater usufructum in eadem hereditate materna, renunciatio enim præfata sortitur effectum eo tempore, quo mater defuit, & est, quo patri acquiritur usufructus, huic autem iuri patris filius nocere nequit, cum non sit in eius potestate, derogare legi à qua ipso iure usufructus adventitiorum filiofamilias patri defertur, ita Sanchez in *conf. moral. lib. 1. cap. 2. dub. 21. numero 5. post Castrensem in principio, fin. C. de bonis qua liberis*, & nonnullos alios.

Si filiofamilias sit relicta hereditas, & factum legatum patri cum prohibitione, ne quid aliud ex ea hereditate possit pater petere, an idem pater habeat usufructum in tota illa hereditate.

- 39 Dubium quintum. Si hereditas filiofamilias est relicta, & factum legatum patri, eundem filium habenti in potestate, testatore addiderit, quod idem pater nihil amplius ex ea hereditate petere posset, an nihilominus pater debeat habere usufructum in tota illa hereditate adventitia filij. Respondetur affirmativè, ita Parisius *conf. 129. numero 10. p. 1.* & post eum Alcanius Clemens de *parr. testif. cap. 6. effectus 2. num. 40*. Nam, etsi testator relinquens filiofamilias, possit addicere conditionem, ne usufructus patri acquiratur *amb. item*

hereditas vers. fin. iuncta auth. antecedenti C. de bonis qua liberis (de quo infra §. 4.) tamen tacite, nec expresse usufructus à testatore, vel donatore censetur patri prohibitus, nisi id, & non aliud verborum importent, ut post Molinam de *primogen. lib. 1. cap. 19. ex num. 51.* & plures alios Iurisperitos, notat Fontanella de *patr. nupt. class. 4. gloss. 7. pag. 3. numero 17.* Quare multo magis habebit pater usufructum in tota hereditate, si legato non fuerit addita conditio, ita etiam; si pater sit institutus hæres, & à testatore factum legatum filio sub eiusdem Patris Potestate existenti, pater habere debet usufructum eius, quod filio est relictum, ob eandem rationem, & ita sentire videtur Glossa in *l. questum in principio* verbo *seruo vers. vel die*. Prædictis contradicit Sordus *conf. 116. numero 42. & 43.* fundatis in eo, quod secundum ius novissimum authenticorum in *auth. item hereditas C. de bonis qua liberis*, quando pater, & filius succedunt simul, pater non habet usufructum in portione filij, cois tamen authenticæ dispositio est specialis in illo casu, de qua, *dubio sequenti*. Sit igitur,

Pater, & filius sub illius potestate, si sint hæres ab extraneo equaliter, an in dimidio filij pater habeat usufructum, ubi filio non sit à testatore reservatus.

Dubium sextum. Si contingat patrem, & filium in eiusdem Patris Potestate existentem, ab extraneo institui hæres æqualiter pro dimidia, an hoc casu pater acquirat, & habeat usufructum in illa dimidia parte, quæ pertinet ad filium (cum hæredem). Una sententia est, quod pater, & filius hoc casu admittantur viriliter in suis partibus, seu in sua dimidia, tam in proprietate, quam in usufructu ita Glossa in *auth. item hereditas sine in secundo intellectum*, & ibidem Salicetus, & Paulus de Castro, quos Gomez ad *l. 48. tauri num. 13. refert*, eosque sequitur Sordus *conf. 116. numero 41.* ubi & alios allegat, idem sentientes. Probat primo per textum in *auth. de heredit. ab intest. venient. sua igitur defunctus descendentes vers. si vero*, unde sumpta est supra dicta *auth. item hereditas C. de bonis qua liberis*, ubi decernitur, quod quando ab intestato pater, & filius, in eius potestate existens, simul succedunt in hereditate alterius filij seu fratris defuncti, pater non habet usufructum, in parte, & portione eiusdem hereditatis ad alterum filium, seu fratrem superfluum hæredem pertinentem (de quo etiam infra *hoc cap. §. 4.*) ergo eadem ratione, quando extraneus instituit ipsum patrem, & filium eius in sua hereditate non debet pater habere usufructum in illa portione filij instituti. Quin etiam talis videtur esse voluntas testatoris, & natura institutionis, quando duo simul instituntur, ut uterque hæres simpliciter institutus æqualiter succedat tam in usufructu, quam in proprietate. Confirmatur etiam hæc sententia ex verbis finalibus d. *auth. item hereditas*, ibi: *& forsitan si aliunde queratur lege prædicta.*

Altera nihilominus, & verior sententia asserit ⁴¹ in hoc etiam casu, patrem, una cum filio in sua potestate existente, institutum simpliciter hæredem ab extraneo, habere usufructum in portione hereditatis ad filium coheredem spectantis, ita Iacobus de Aretio in *d. auth. item hereditas*, ibi: Albericus, Cynus, Cornueus, & Angelus. Antonius, Gomez *allegat. numero 11.* Gratianus *desol. 76. numero 23.* & Fragosus de *Regim. Christi. Reipub.*

pub. pag. 3. lib. 2. disp. 3. numero 131. & esse communem Iurisperitorum sententiam testatur Gomez Probatur ex regula generali textus in d. l. cum oportet C. de bonis quæ liberis, & aliis textibus supra num. 23. allegatis, quod usufructus bonorum, quæ filiofamilias donatione, aut testamento à personis extraneis promittuntur, ipso iure à lege patri deferuntur, & acquiruntur, & licet idem usufructus à donante, vel testatore possit reservari ipsi filio, patre excluso, id tamen non intelligitur, nisi verba donantis, vel relinquents, & non aliud important, ut supra num. 29. notatum est, quod non evenit, quando extraneus similiter instituit hæredes simul patrem, & filium æqualiter, & pro dimidia. Prior igitur sententia solum procedere potest, si à testatore, patrem & filium simul instituit, apposta fuerit conditio reservans filio usufructum in portione sibi relicta, ut tradunt idem Iurisperiti immediate supra allegati. Neque huic sententiæ obstat argumentum sumptum ex d. §. si igitur defunctus vers. si verò, quia est specialis dispositio iuris in illo casu, sicut nec obstat textus in d. auct. item hereditas vers. finali, quia iuxta supra allegatos Doctores, refertur ad superiorem authenticam excipitur, & debet esse eius finis, ita quod pater non habeat usufructum etiam relictis filiofamilias ab extraneo, adiecta conditione, ne patri acquiratur usufructus.

Etiā in bonis filio nascituro per paternam, vel notarij stipulationem quæsitis, pater habet usufructum.

rus habet usufructum; licet obstat videatur, quod supra cap. 1. n. 39. vers. Però. dictum est, scilicet quod filium conceptum nondum natum, sed in utero matris latentem pater non habet in potestate, quæ est ratio, & causa, ob quam patri acquiratur usufructus aduentitiorum filij, ut cap. 4. n. 5. & hoc cap. 5. n. 3. notatum est; Videantur tradita infra cap. 8. n. 14.

Quando filius fuerit stipulatus patri, & non sibi, tunc patri acquiritur etiam proprietas.

Si verò filius fuerit stipulatus patri, non sibi, 42 tunc donata acquiri patri, etiam quoad proprietatem, post plures alios, tradit Afcianus Clemen. de patr. potest. cap. 6. effectum 2. pando ante n. 42. dicens esse magis communem, & probans per textum in l. penult. C. de pact. ubi permittitur suo favori renunciare, atque adeo, si filius patri stipulatur, sibi imputatur, & dominio priari debet, cum possit stipulando sibi bona illa querere, quia etiam absque stipulatione ob simplicem donationem proprietas donata erit filij, §. igitur instituit. per quas personas nobis acquiritur & l. cum oportet C. de bonis quæ liberis, ideoque intrat ea regula, quod verba debent aliquid operari l. si quando ff. de legat. 1. Videantur idem Afcianus, & Doctores ab eo allegati.

In bonis maioratus, seu primogenij, Ducatus, aut Comitatus filiofamilias obveniens, ex beneficio, & liberalitate Principis, vel ex matre, aut linea materna, aut aliunde ex persona privata, pater habeat usufructum.

Dubium octavum. An in bonis maioratus, seu 44 primogenij, Ducatus, Comitatus, & obvenientibus filiofamilias ex matre, vel linea materna, vel aliunde; ut si aliqua nobilis, & illustis femina, quæ successit in Ducatu, vel Comitatu, vel Maioratu parentum suorum, nupsit alicui viro, & ea mortua remansit filius maior ex tali matrimonio, qui succedit in dictis bonis maioratus; An, inquam, in eis bonis maioratus pater habeat usufructum, & similiter legitimam administrationem, sicut in aliis aduentitiis filiofamilias. Pro resolutione advertendum, maioratum posse constitui ex bonis propriis Principis ab eo donatis, vel ex bonis privati de licentia Principis.

Item sciendum, quod, quando filius, aut filiafamilias habet bona à Principe, Rege, aut Imperatore immediatè, ex eiusdem Principis liberalitate donata, pater in talibus bonis non habet usufructum, sed, cum sint, seu repentur bona quasi Castrensia, pleno iure, scilicet quoad proprietatem, & quoad usufructum spectant ad filium, constat ex textu claro in l. cum multa C. de bonis quæ liberis, cuius verba sunt: si quis igitur à serenissimo Principe, vel à piissima Augusta, sine masculis, siue femina donationes sit consequutus, vel consequuta, filiofamilias tamen constitutus, vel constituta habeat huiusmodi res omni acquisitione absolutas, & nemini eas acquirat, nec earum usufructum pater, vel avus, vel proavus sibi vendicent, sed ad similitudinem Castrensis peculij omnem facultatem in eis habeant, ita ibi scribentes, & Doctores committere, de quo latius infra §. 4. id procedit, siue talia bona à Principe, vel Rege essent filiofamilias donata simpliciter sine gravamine restitutionis, vel etiam cum gravamine restitutionis, vel etiam per viam maioratus, numquam enim pater habet usufructum in talibus bonis ut notat Antonius Gomez ad l. 48. tauri n. 4. versum non obstat textus singularis, & capitalis.

Verum

42 Dubium septimum. An in bonis ex causa aduentitia filio nascituro, per ipsius patris, vel per notarij stipulationem quæsitis, pater habeat usufructum, ita vt mortuo eo, qui filio nascituro bona donavit, interveniente patris, aut notarij stipulatione, per quam bona donata quoad dominium ipsi filio nascituro quæsitum sunt, & usufructum tantum sibi retineat, in iisdem bonis donatis, usufructus, quem habebat donator, non transeat ad illius hæredes, ex quo tantum sibi retineat ipsi patri. De hoc dubio latè scribit Boërius decis. 172. & n. 30. ac sequentibus resolvit patri spei futuri acquiri, ad quem ex legis dispositione spectat usufructus bonorum aduentitiorum, relictorum non solum filiis natis, sed etiam filiis nascituris; quia habentur pro natis, quando tractatur de eorum commodo l. qui in utero ff. de statu hominum; & quia, cum pater, vel notarius stipulatus est pro filio nascituro bona donata, per eam stipulationem acquisivit filio dominium, & sibi usufructum; usufructus enim, mortuo ipso donatore usufructuario, non transit ad eius hæredes, ex quo tantum sibi retineat usufructum, quod de sui natura numquam transit ad hæredes usufructuarij l. 1. §. liberatibus C. de eod. tollen. & l. 1. in principio ff. quando dies legat. usufructus cedit, Boërius post alios d. decis. 172. n. 29. sed consolidat cum proprietate l. 3. §. morte ff. de usufructu, cum aliis ab eodem Boërio ibidem adductis. Apud quem plura hac de materia, & Boërium sequitur Alceras de constituta mente defuncti lib. 1. cap. 1. n. 107. versum nec omittenda, ubi vniuersaliter tradit, quod pater fruatur usufructu etiam filij nondum nati, quando bona nascituro deferuntur, atque statum viget, quod ipso iure possessio in successorem transeat, & hoc idem innuit Boërius d. decis. 172. ubi ex n. 28. & novellis sequentibus videtur absolute sentire, quod bonorum, quæ donatione, legato, aut institutione, vel successione filio nascituro deferuntur, pater spe futu-

Vtrum autem procedat, etiam si talia bona sint donata à Principe, vel Rege, contemplatione ipsius patris, & non filij (de quo idem Gomez *cod. num. 4. initio*, & post alios *Fragosus de Regim. Christ. Republ. pag. 3. lib. 2. disp. 3. num. 148.*) infra *hoc cap. §. 4.* Vtrum etiam in eis bonis à Principe filiofamilias donatis, pater habeat commoditatem, infra *hoc capite num. 115. & seqq.*

- 46 Difficultas autem est, an quando bona à Principe, vel Rege immediate filiofamilias, ex eiusdem Principis beneficio, atque liberalitate obveniant, donata, mortuo filio donatario, ad eius successorem transeant, qui sit filiusfamilias, & in Patris Potestate, an tunc pater in illis bonis habeat vsumfructum. Quæ difficultas rectè explicatur distinguendo vt infra.

Igitur si bona, à Principe, vel Rege filiofamilias donata, sint non liberè & simpliciter, ac absolute, sed cum vinculo, & gravamine restitutionis, vtque perpetuò in eis iure maioratus succedatur, tunc nec pater filij donatarij, eo vivente, habet in eis vsumfructum, vt constat *ex d. l. cum multa*, & est communis Doctorum sententia, *vt numero precedenti notatum est*, sed nec pater cuiuscunque successoris, licet filiofamilias, & in eiusdem Patris Potestate, vt tradunt Gomez *d. numero 4. & vtrum tamen*, Lud. Molina *de primogen. lib. 1. cap. 19. num. 24.* Suarez *q. maioratus numero 18. & seqq.* & Sanchez *conf. moral. lib. 1. cap. 2. dub. 24. numero 6.* & Ratio est, quia quando bona à Principe, vel Rege alicui pro se, & descendentibus donata sunt per viam maioratus, seu vt in illis iure maioratus succedatur, omnes successores à Principe, seu Rege, non à prædecessoribus, ea bona capere censentur & in omnibus successoribus reputantur quasi Castrensis, vt potè à Principe immediate donata iuxta *d. l. cum multa C. de bonis que liberis*. An verò pater in bonis eius maioratus habeat commoditatem vsumfructus, infra *hoc capite numero 115.* explicatur.

- 47 Si verò bona essent simpliciter, & liberè, ac absolute, & absque vinculo, ac gravamine restitutionis à Principe, aut Rege filiofamilias donata tunc licet pater eiusdem donatarij, eo vivente, non habeat in eis vsumfructum, tamen si postea ad eiusdem donatarij hæredes, vel successores deveniant etiam iure maioratus, quem ex iisdem bonis idem donatarius instituit pater talis successoris, eodem vivente habet in eis vsumfructum, ita Gomez *d. num. 4. d. vtrum tamen*, Molina *d. cap. 19. num. 24.* Suarez, vbi *supra n. 24.* Sanchez *d. dub. 24. num. 5.* & alij Doctores *cap. precedenti num. 9.* relati, vbi huius rei ratio adducta est, quia bona illa à Principe ab initio donata filiofamilias, vel alteri postquam eo defuncto ad eius successorem devoluta sunt, non reputantur amplius Castrensis, vel quasi Castrensis sed adventitia, nam successor non dicitur illa habere per donationem à Principe, & ita mutatione personæ mutatur qualitas peculij, iamque eadem bona non dicuntur Castrensis, nec quasi, sed adventitia, in quibus pater habet vsumfructum, vt constat *ex textu in l. Paulus alias per procuratorem de acquirenda hereditate*, & notant ibi scribentes traduntque Doctores hic, & *d. num. 9.* relati & prædicta quoad bona maioratus, quæ ab initio alicui obveniant ex donatione, & liberalitate Principis.

Cum Maioratus, constitutus ex bonis propriis privatis, obvenit filiofamilias, an in eius bonis pa-

ter habeat vsumfructum, eodem filio vivente.

Quando maioratus institutus est ex bonis privatorum, cum licentia, & auctoritate sola Principis, eaque bona maioratus filiofamilias obveniunt, siue ex linea materna, siue alias, iuxta propositionem huius dubij octavi non levis controuersia est, an in eis pater habeat vsumfructum, vivente eodem filio. Et quod non habeat videntur sentire plures Iurisperiti, quos Gomez *ad d. l. a. 8. au. ri num. 4. vers. secundo*, & *principaliter refert*, & etiam Boetius *decis. 199. num. 2.* Probatur primo, quia cum huiusmodi maioratus de bonis privati constituitur ex licentia, aut auctoritate Principis, censentur bona eiusdem Maioratus, & eiusdem Maioratus constituto provenisse immediate à Principe tum quia quando atque non potest fieri sine alterius licentia, ab illo dicitur ille actus provenire, per textum in *l. prefinitia §. si quis certum ff. de iure dotium*, & alios textus à Gomez *d. num. 4.* relatos, tum quia omnia nostra facturus quibus auctoritatem impertitur *l. i. §. omnia C. de veter. iur. evocando* cum aliis ab eodem Gomez *cod. num. 4.* adductis ergo pater, iuxta tradita *num. 36.* in aliis bonis non habet vsumfructum. Secundò vigentius probatur, quia in bonis maioratus successor non videtur habere plenam proprietatem, sed tantum vsumfructum, ergo in tali vsumfructu, non potest alter vsumfructus quæri patris, quia servitus servitutis esse non potest *l. i. ff. de vsumfructu legat.* & Doctores *cap. precedenti num. 36.* relati. Vbi etiam notatur, an aliquando detur servitutis servitus.

Quibus tamen non obstantibus contrarium, & 49 quod pater, ratione patriæ potestatis, in eis bonis maioratus, à privato de licentia Principis constituto, & filiofamilias acquisito, seu devoluti, habeat vsumfructum, & consequenter legitimam administrationem sentiunt, & probabilius alij, ita Alvaradus *de consuetudinibus defuncti lib. 2. cap. 3. n. 108.* Gomez *d. n. 4. vers. sed bis non obstantibus*, Molina *d. cap. 19. n. 18.* Alter Molina *de instituta tom. 2. tract. 2. disp. 140.* Fragosus *de regim. Christ. Republ. p. 3. disp. 3. n. 136. fine*, Sanchez *d. dub. 24. n. 3.* & plures alij ab eodem allegati. Quorum sententia probatur ex regula generali, quod pater semper habere debet vsumfructum in bonis adventitiis filij hæc autem bona privati, ex quibus de Principis licentia idem privati maioratus constituit, sunt adventitia, non verò Castrensis, vel quasi, quia ea Princeps non donavit, sed ipse Princeps licentiam tantum maioratum, seu primogenium ex illis bonis constituendi, vtque ad natum maiorem ex descendentibus consentientis devoluerunt, alienatione eorum penitus prohibita dedit; Quare in eis non habet locum textus in *d. l. cum multa C. de bonis que liberis*, vt debeant dici bona Castrensis, vel quasi, & consequenter sunt proprie adventitia, vt potè bona privatorum. Nam vbi bona non sunt propria Principis, aut Regis, sed ipsius primi constituentis maioratum, & successoris eius, licet sint subiecta restitutioni, & effecta inalienabilia propter licentiam, & auctoritatem Principis tamen per hoc non perdunt primænam, & originalem qualitatem bonorum privatorum, vt loco citato notat Gomez, ex quibus manet solutum primum argumentum prioris sententia. Ad secundum autem argumentum respondetur ex eodem Gomez, quod in bonis maioratus, filius, & quilibet successor habet verum, & proprium dominium, licet bona sint obnoxia restitutioni, & sic filio competit proprietatis

proprietas, & patri eorum usufructus, & administratio, sicut in aliis bonis aduentitiis evenit. Præterea dato, quod filius, & successor non haberet dominium, & proprietatem, sed tantum usufructum in bonis maioratus, in hac materia haberent locum tradita *cap. preced.* quando solus usufructus abque proprietate filiofamilias relictus est. Quare supposito quod filio, & successoribus in bonis maioratus, competat solus usufructus in eisdem bonis, respondetur patrem habere commoditatem percipiendi fructus, iuxta tradita *eodem cap. preced. n. 35. & 36.* & Doctores ibidem allegatos, & sic ita in hac specie facta illa suppositione respondet Gomez *d. n. 4. versum etiam.* Item respondetur in hac specie vel patrem habere ipsum usufructum, quia non habet illum tamquam servitutem aliquam, sed ratione Patrie Potestatis, & legitimæ administrationis; & sic non datur servitus servitutis, iuxta notata *d. n. 36. circa finem*, vel usufructum primo competere patri, & post eius mortem, perleverare in filio maioratus possessori, iuxta notata *eodem cap. preced. n. 38.*

Ceterum aduertendum (vt etiam notant Gomez *d. num. 4. circa finem*, Molina *de primog. lib. 1. d. cap. 19. num. 20.* & Sanchez *d. dub. 24. n. 7.*) quod licet in aliis bonis filiofamilias aduentitiis, minimè subiectis restitutioni, usufructum sibi acquisitum, pater non amittat per mortem filij (de quo, infra *hoc capite versus finem*) tamen in istis bonis maioratus vincularis, & subiectis restitutioni pater amittit usufructum per mortem filij, & liberè bona debent transire ad alium successorem maioratus; quia cum dominium bonorum maioratus filiofamilias competens, sit ad eius vitam restrictum, & eo defuncto, transeat ad successorem, ex consequenti patris usufructus, qui ab eius dominio pender, cessare debet, cum resolutio iure dantis, & resolutur ius accipientis atq. *textus in l. lex velligalis ff. de pignoriis*, & aliorum, quæ Gomez allegat.

Verum pater in bonis feudalibus filiofamilias, quem habet in potestate, usufructum habet.

⁵¹ Dubium nonum. Vtrum pater, bonorum feudalium, filij in eius potestate existentis usufructum habeat, seu habere debeat, sicut & aliorum bonorum allodialium eiusdem filij.

Pro resolutione, notandum feudum esse beneficium concessionem, alicui factam rei immobilis, pro aliquo servitio exhibendo; datur enim feudum ad hoc, vt Vassallus fideliter seruiat, ita tamen, vt proprietatem, seu dominium directum penes dantem remaneat, dominium verò vile, seu usufructus illius rei ad accipientem, seu ipsum Vassallum, feudatariusque transeat; hocque est de natura feudi, vt constat ex *cap. 1. in fine in quibus causis feudum amittatur*, & tradunt Clarus lib. 4. *sentent. §. feudum quest. 4.* Fachineus *contra. inris lib. 7. cap. 77.* Sylvest. ac cæteri Theologi, summissæ. Verbo feudum, vt notat etiam Sanchez *conformal. lib. 1. cap. 2. dub. 28.* Boërius *decis. 199. n. 1.* Afcanius Clemen. & Paschalis locis infra allegatis.

Notandum præterea feudum posse esse à Principe ex propriis bonis donatum, seu concessum filiofamilias, vel à primato eiusdemque priuati bonis.

⁵² Igitur feudum à Principe sit donatum filiofamilias, ad patrem non spectat ius usufructus, neque etiam commoditas fructuum, vt probant tradita supra *num. 35. & 36.* & constat ex *l. cum multa Cod. de bonis qua liberis dist. num. 37.* allegata, & expressè notant Baldus in *l. cum oportet Cod. de bonis qua liberis*, Boërius *decis. 199. num. 7. initio*, Fachineus *dist. cap. 77. vers. hac professio*, & Sanchez *D. Ioan. Angel. Boffius, de Patria Potestate.*

d. dub. 28. num. 2. Et idem dicendum, si feudum à filiofamilias acquisitum esset virtute armorum, procederet ex Castrensi, vel quasi Castrensi peculio; quo casu esset feudum Castrense, non adnecitum, ita iidem Doctores; Vtrum autem in iisdem bonis feudalibus pater habeat commoditatem usufructus, explicatur infra *hoc capite n. 115. & segg.*

Si autem feudum sit à primato donatum, & concessum filiofamilias, seu illi à matre, aut linea materna, vel aliunde peruentum, usufructum bonorum eiusdem feudi non habere patrem, cuius minimè acquiri, neque etiam usufructus commoditatem, & plurimorum Iurisperitorum sententia, ita Baldus in *cap. si duo de dub. fratrib. de nouo beneficio inuestitis*, ibidem Martinus Laudensis, Præpositus, & Afflicus (qui idem dicit in *cap. 1. de alien. feud.*) Andreas Ilernica in *1. rub. lib. feudorum de iis, qui feudum dare possunt*, Rolandus à Valle *consult. 71. numero 65. vol. 2.* Paschalis *de virib. Patr. Potest. part. 1. cap. 3. numero 102.* Suredus *consult. 116. numero 32.* & plures alij Iurisperiti, quos referunt Boërius *d. decis. 199. numero 2. & sequentibus*, & Hieronymus Gabriel *consult. 162. vol. 2.* Fachineus *d. cap. 77. vers. sed contrarium*, & Sanchez *d. dub. 28. num. 2.* illos sequens. Probat primum quia feudum est seruitus quedam, cum feudatarius habeat solum usufructum rerum feudalium, vt supra notatum est, & usufructus sic quædam seruitus *l. si usufructus legatus sit ff. de usufructu*, & seruitus seruitutis non datur, iuxta *l. 1. ff. de usufructu legato, vt supra numero 38.* notatum, ergo patri non acquiritur usufructus in bonis feudalibus filij, alioqui seruitus seruitutis constitueretur. Secundo quia pater non succedit filio in feudo *capit. 1. de successione feudi*, & Doctores, quos Boërius *dist. decis. 199. numero 2. paulo post initium* refert, cum enim vt dictum est feudum detur propter operam, & seruitium, idem inuestitura facta filio non porrigitur (vt ex *dist. capit. 1.* notat idem Boërius) ad patrem, ergo nec habet usufructum. Consequenter hæc probatur per textum in *l. qua legata ff. de reg. iur. cunctis sunt verba. Quæ legata, mortuis nobis, ad heredem nostrum transiunt, eorum commodum per nos iis, quorum in potestate sumus, eodem casu acquirimus, &c.* Tertiam rationem ex Iacobo de Bellouinis, & Baldo sumptam, ponit Boërius *dist. decis. 199. numero 2. vers. idem Baldus*, scilicet quia feudum conceditur, vt Vassallus Domino seruiat, iuxta *dist. capit. 1. in fine, in quibus causis feudum amittatur*, vt supra notatum est, ergo videtur concessum sub ea conditione, vt ipse Vassallus, vt seruire possit, habeat usufructum, & non alius, tamen si pater eundem Vassallum in potestate habens, qui nullum præstare seruitium tenetur. Et quamvis stante hac sententia, patrem in his bonis feudalibus habere commoditatem usufructus sentiat Baldus in *cap. 2. de fratribus de nouo benef. interst.* Hieronymus tamen *dist. cons. 162.* post nonnullos alios tenet nec commoditatem habere patrem.

Altera sententia, & probabilior distinguens affert, seu filiofamilias usufructum, aut commoditatem patri non acquiri, si filius Vassallus non posset commodè domino seruire, carens eiusmodi usufructu, seu eiusdem usufructus commoditate: verum si posset stari regulæ generali *l. cum oportet Cod. de bonis, qua liberis*, quod patri ratione Patrie Potestatis acquiratur, seu debeat usufructus bonorum aduentitiorum filiofamilias, habet locum etiam in feudis, ita Baldus in *d. l. 1.*

X

cum

cum oportet Boërius d. decif. 199. num. 7. & feqq. & alios allegans Fachineus d. cap. 77. Huius sententia primū diffundit nōs membrum probat ratio tertia pro priori sententia adducta, cum enim feudum derat, ut Vassallus debeat, Domino in feudo seruire, ipse debet habere vsumfructum, & commodum feudi, absque quo seruitium Domino debitum prestare nequiret. Alterum autem distinctionis membrum, quod, si filiosfamilias absque vsumfructu, & commoditate fructuum feudi posset Domino inferuire patri debeatur vsumfructus seu commoditas vsumfructus feudi, sicut & aliorum bonorum aduentitiorum, iuxta d. l. cum oportet, probatur, quia etiam in feudis, seu materia feudali seruatur ius commune exceptis illis casibus, in quibus aliter iure feudali constitutum est, capite 1. de feudi cognitione, nullibi autem constitutum est contrarium, scilicet vsumfructum bonorum feudaliū patri non deberi, itā Baldus, Boërius, & Fachineus locis allegatis. Præterea fructus feudi, postquam sunt à solo separati, non sunt feudales, sed allodiales, iuxta Baldum conf. 33. id probantem per textum in cap. 1. an agnatus vel filius, ibi: sed in fructibus, si quos reliquit. In allodialibus verò aduentitiis filiosfamilias pater vsumfructum regulariter habet. Denique per concessionem feudi, Vassallo, seu feudatario acquiritur tantum vsumfructus bonorum feudaliū, & eorum proprietates, seu dominium directum remanet penes Dominum feudum concedentem, ut supra notatum est, sed si vsumfructus filiosfamilias sit relictus, patri acquiritur, vel ipse vsumfructus, seu ipsum ius vsumfructus, vel saltem commoditas vsumfructus, seu percipiendi fructus l. vltima C. de vsumfructu, & Insulperiti communiter, vt constat ex traditis cap. precedenti, num. 32. & sex sequentibus, & quod pater acquirit saltem commoditatem fructuum in bonis feudi aduentitij, vltra Baldum in d. l. cum oportet, & alios præcitos, tenent Iacobus de Bellouiso in d. l. cum oportet, Pinellus in l. 1. pag. 2. num. 41. C. de bonis maternis, Sordus de alimentis tit. 9. quest. 20. num. 45. & alij quos refert, Sanchez illos sequens d. dubio 28. n. 3.

55 Huic sententia non obstant prioris sententia fundamenta. Ad primum respondetur, quod, etsi seruitus seruatus esse non potest, & vsumfructus sit seruatus, hoc non impedit quominus vsumfructus bonorum feudi, qui solum transit in feudatarium, remanente dominio directo penes Dominum concedentem feudum, quando filiosfamilias feudum concessum, vel peruentum est à primato patri acquiratur tamquam peculium aduentitium, sicut quando solus vsumfructus, absque proprietate relictus filiosfamilias, filio acquiritur, iuxta d. l. vltimam C. de vsumfructu, provt late declaratum est cap. precedenti n. 38. Nam in huiusmodi casu vsumfructus, seu ipsum ius vsumfructus patri acquiritur, & penes eum, dum vivit, remanet, & est, non in filio, post verò eiusdem patris mortem continuatur in persona filij, vt d. n. 38. declaratur, & sentiunt Doctores ibidem relati, & itā non datur seruitus seruitutis. Ad id quoque facit responsio tradita supran. 39. circa finem, nimirum in hac specie patrem non habere vsumfructum bonorum feudaliū, tamquam seruitutem aliquam, sed ratione Patriæ Potestatis, & legitimæ administrationis, iuxta notata cap. precedenti num. 26. prope finem. Præterea dato quod ius vsumfructus feudi sit penes filium, patri competit commoditas eiusdem fructus iuxta tradita supra eodem cap. precedenti n. 35. & 36. & Doctores ibidem relatos, & alios.

Ad secundum argumentum negatur consequentia. Neque obstat d. l. que legata ff. de leg. iur. Quam Fachineus respondet non facere ad hanc rem, cum non habeat hunc sensum, vt in illis bonis, in quibus pater filio non succedit, nec vsumfructum habere possit, sed hunc esse sensum, nimirum quod quando legata sunt pura, & in diem certum, quia ad hæredem transmittuntur, patri etiam eorum commodum acquiritur, at verò legata conditionalia, quia ad hæredem non transmittuntur patri non acquiritur, sed ipsi seruo, si tempore pmittatur conditionis iuris sui fuerit. Alter (inquit textus) atque quod stipulatus sumus, nam, & sub conditione stipulantes, omnimodo eis acquiritur, etiam si liberalis nobis potestatem Domini conditio existat. Quapropter idem textus ad rem præsentem non pertinet, cum etiam non versetur in legatis, sed potius in stipulationibus, ita Fachineus.

Ad tertium, & vltimum respondetur, probare tantum primam partem huiusmet secundæ sententiæ, vt supra notatum est, scilicet filiosfamilias feudatariū non debere habere vsumfructum bonorum feudaliū, sed patrem quando filius aliter possit commodè seruire Domino, secundum quas leges, & conditiones. Hoc enim tacite inter partes actum videtur, vel intelligitur, & æquum est, ne aliqui concedentis, & accipientis feudum intentio defraudetur.

Cæterum, etsi patri quæritur vsumfructus bonorum feudi ex donatione, seu concessione Domini peruenti, mortuo tamen filio, idem pater non retinet vsumfructum, sicut retinet in aliis aduentitiis ex dispositione legis itā Baldus in d. l. cum oportet in fine princ. Pinellus, & Sordus locis supra num. 44. sine citatis, & Boërius d. decif. 199. numero 7. aduertit, subdens rationem, nimirum, quia precepta substantia feudi, reuerfa est ad Dominum eius qualitas, scilicet vsumfructus apud patrem remanere non potest, nam quod caret substantia, caret accidentibus l. lex vltigali ff. de vltigali, & hoc idem probat ratio tradita supra numero 40.

Pater habet vsumfructum in rebus Emphyteuticis filijfamilias, pro tempore viue eiusdem filij.

Dubium decimum. Vtrum pater habeat vsumfructum in bonis emphyteuticis filijfamilias. Notandum feudum, & emphyteusim convenire in eo, quod per concessionem tantum feudi, quam emphyteusis dominium tantum vile, & vsumfructus transfertur in accipientem, seu feudatarium, & emphyteutam; dominium verò directum, & proprietates remanet penes Dominum dantem, seu concedentem bona in feudum, vel in emphyteusim, etsi differunt quod feudum datur pro seruitio aliquo seu obsequio exhibendo Domino, emphyteusis verò pro aliqua pensione soluenda in pecunia, vel aliquo alio consistente. Et etiam quia emphyteuta potest sine consensu Domini rem emphyteoticam impignorare, vel hypothecare, vt ex communi tradit Clarus lib. 4. sentent. §. emphyteusis quest. 13. quod pignoris obligatio non fit proprie alienatio, inquit idem Clarus, addens proprietatem in generali hypotheca sine obligatione omnium bonorum venire etiam bona emphyteotica. At verò Vassallus sine consensu Domini non potest alteri rem feudalem pignori, vel hypothecare, neque in totum, neque vique ad dimidiam, vt pariter ex communi tradit idem Clarus §. F. eundem, quest. 35. eo quod id sit specialiter in

in iure prohibitum, ut idem Clarus notat. Vtrum
verò Emphyteuta, sine Domini directi consensu,
constituere possit verum usufructum in re em-
phyteutica, licet per mortem eiusdem Emphy-
teute extingatur. Affirmat post plures alios Fra-
gofus de regim. Christ. Reispul. pag. 3. disp. 3. num.
135. quod & sentiunt Doctores, asserentes usu-
fructuarium sine consensu Domini proprietatis
posse suum usufructum verum (non commodi-
tatem solum) scilicet ipsum ius vendi, & fruendi
in alium non Dominum pro tempore vite sue
alienare, seu transferre, vendendo, donando, aut
alio contractu, aut alteri cedere, qui Doctores la-
te referuntur à Sanchez tom. 2. sum. lib. 7. cap. 13. n.
13. & à me in tract. de dote cap. 15. num. 26. & tom.
1. mor. tit. 6. n. 551. fine. At longè verius neque
Emphyteutam in re emphyteutica, neque Vassal-
lum in re feudali posse, absque consensu Domini
directi, constituere verum usufructum. Et quod
Vassallus non possit, tradit expresse Clarus d. 9.
feudum quest. 37. vers. numquid, testans esse com-
munem conclusionem, eo quod (inquit) usufruc-
tus sit pars domini, ideoque cum Vassallus
prohibitus sit alienare vile dominium, neque
etiam potest alienare eius partem. Quod neque
emphyteuta, sine Domini proprietatis consensu,
possit constituere verum usufructum in re em-
phyteutica, asserit idem Clarus §. emphyteute quest.
20. quatenus ibi asserit emphyteutam, inrequi-
sito Domino rem emphyteoticam alteri in emphy-
teusim concedere non posse, cum talis concessio
sit species alienationis iuxta omnes, quæ emphy-
teuta prohibita est: Sed confirmatur tam quoad
Vassallum, quam quoad emphyteutam, quia
utroque in re feudali, aut emphyteutica non ha-
bet dominium proprietatis, sed tantum dominium
vile, seu usufructum, usufructus autem verus
sive ipsum ius usufructus non potest ab usufruc-
tuario alienari, & transferri in alium non domi-
nium proprietatis, venditione, aut donatione, aut
alio contractu, absque Domini proprietatis con-
sensu, iuxta Doctores magis communiter, qui la-
tissime allegantur à Sanchez d. cap. 13. num. 14.
& à me citato cap. 15. de dote n. 27. & citato tom.
3. mor. cur. tit. 6. d. num. 151. circa finem, etsi po-
test alteri concedere usufructus vili, & commo-
ditatem, ut utrobique à me probatum est, & sen-
tiant communiter Doctores iisdem locis allegatis, ac
ad ibidem tradita remitto lectorem, &

59 Ad propositum dubium, pro responsione ne-
gativa, seu sententia, quod pater non habeat
usufructum in bonis emphyteoticis filijfamilias
stat argumentum supra n. 43. initio allatum nimirum,
quod cum emphyteuta in rebus emphyteoticis
habeat tantum usufructum, & proprietates
sit penes Dominum illam concedentem in em-
phyteusim, si pater in rebus emphyteoticis acquirat,
seu habeat usufructum, daretur servitus
iuxta decis. numero 43. initio notata, quod
fieri nequit, ut ibidem notatur. Quare ad
id videntur posse allegari Doctores ibidem
citati.

Verum asserendum est, patrem habere in iis-
dem rebus emphyteoticis filijfamilias, eodem filio
vivente, usufructum, vel saltem usufructus
commoditatem, idque confirmant tradita supra
num. 44. & sequentibus, ad probandum patri ac-
quiri usufructum bonorum feudaliū, durante
filij vita. Quæ non oportet hic repetere, ideo-
que pro hac assertionem stant Doctores eodem n.
44. allegati, idque tradit expresse Fragofus d. disp.
3. citato num. 135. initio, fundamento tamen d.
D. lo. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

velo à notatis d. num. 44. & seqq. & prædicta
de usufructu obveniente filiofamilias ex iure, seu
causa Maioratus, fendi, vel emphyteutis.

Vtrum autem quando simplex, & solus usufruc-
tus filiofamilias, seu adhuc positus sub Patria Po-
testate, donatus, aut relictus est, patri acquirat-
ur, vel saltem eiusdem usufructus vili, & com-
moditas, latissime discussum, & explicatum est
cap. precedenti n. 31. ad 39.

An pater possit habere usufructum in bonis ad-
nuntiis, ad filiumfamilias perventis ex eiusdem
patri delicto.

Dubium vndecimum. An pater habeat usu-
fructum in bonis adnuntiis, ad filiumfamilias
perventis ex eiusdem patris delicto. Affirmat Sur-
dus de alimentis tit. 4. quest. 11. numero 17. ad id
allegans Angelam in l. adoptivum §. patrem ff.
de in ius vocand. Cæpollam caut. 52. & Boetium
decis. 7. num. 17. & decis. 25. numero 7. At præfati
Doctores locis allegatis solum docent, quod ob
patris delictum, occidentis verbi gratia filium
habentem successionem maternam, alij filij, seu
fratres filij occisi inculpabiles non excluduntur
à successione materna præsertim si pater occisor
renunciet usufructui & pariter quod ob delictum
patris, qui occidit testatorem, à quo filius fuisse
heres institutus, idem filius institutus hæres
carens culpa, excluso fisco potest testatori occiso
succedere, maxime si pater renunciauerit usufruc-
tui, ut & supra cap. 3. num. 286. explicatum est.
Ex quo colligitur, iuxta eosdem Doctores, pa-
trem non posse habere usufructum in bonis ad-
nuntiis ad filiumfamilias perventis ex delicto
eiusdem patris. Quod & confirmant notata d.
numero 286. ubi post alios conclusum quidem
est filium eius, qui occidit testatorem, à quo idem
filius heres fuerat institutus, non habens culpam
in occisione, succedere testatori occiso, tamen
eodem filio vivente, & sub Patria Potestate ex-
istente, patrem occisorem non posse succedere in
usufructu bonorum adnuntiorum filij inculpati,
ut ibidem latius explicatur. Posset tamen propo-
ni casus, in quo pater habeat usufructum in bonis
adnuntiis ad filiumfamilias ex patris delicto
spectantibus, ut si pater institutus hæres per fi-
deicommissum, gravatus restituere filiofamilias in
casu alienationis bonorum, alienaverit bona, quæ
proinde, vivente patre, debent restitui filio, quo
in casu patrem in eisdem bonis alienatis, & ob
eiusdem patris alienationem, ad filium devolutis
patrem habere usufructum, vel commoditatem
tenent Alexander in l. cum filio num. 24. ff. de legat.
1. & alij à Sordo conf. 116. num. 11. relati, sed de
hoc infra hoc cap. §. 4.

Vtrum pater habeat usufructum in bonis, quæ filius
familias quaesivit ex fructibus non consumptis præ-
dij, sibi assignati pro alimentis.

Dubium duodecimum, an pater habeat usu-
fructum in bonis, quæ filiusfamilias quaesivit ex
fructibus prædij, sibi à patre assignati ad alimen-
ta sua. Dubium hoc resolvendum est ex traditis cap.
precedenti n. 69. Supposita enim sententia Baldi, &
qua ibi, quod patri totaliter quoad usufructum, &
quoad proprietatem illa bona acquiruntur; supposita
etiam sententia Bartoli ibidem relata quod tota-
liter acquiruntur filio quoad proprietatem, & pa-
tri quoad usufructum, dum vivit. At verò sup-
posita Surdi sententia, ibidem approbata, partim
acqui

acquirantur patri, etiam quoad proprietatem, & partim etiam filio quoad proprietatem, cuius tamen pater habet usufructum, dum vivit; Ita semper omnium prædictorum bonorum pater habet usufructum.

- 63 Verum pater habeat usufructum in fructibus Ecclesiastici beneficii filiofamilias Clerici, & in aliis adventitiis à filiofamilias post Clericatum acquisitis, infra vel hoc capite, vel capite septimo.

S. III.

De peculio adventitio, seu bonis adventitiis, filio familias obvenientibus, seu quæsitis ex eius labore, & industria.

- 64 Certum est, peculium adventitium, seu bona adventitia esse bona (quæ alias non sint Castrensia, vel quasi Castrensia), quæ filiofamilias, non concurrente patris substantia, ex solo suo labore, industria, famulatu, aut artificio acquirit, ut constat ex eum oportet C. de bonis quæ liberis, & ex traditis cap. precedenti n. 5. §. 8. & tradunt Doctores isdem numeris allegati, & alij communiter; quorum proprietatem propterea ipse filius habet, & pater, dum vivit, usufructum, iuxta dictam l. cum oportet, & Doctores communiter, ut eodem cap. precedenti d. n. 5. notatum est.

- 65 Præterea bona, quæ filiofamilias ex substantia, re, aut pecunia patris, concurrente eiusdem filij opera, industria, labore, aut artificio acquirit, quoad partem eorumdem bonorum correspondentem labori, aut industria filij, sunt adventitia ad ipsum filium quoad proprietatem, & ad patrem solum quoad usufructum spectantia, de quibus late actum cap. precedenti ex n. 64. ad 85. & ibi tradita, & probata non debent hic repeti, cum possint commodè ibidem legi. Sequentia tantum addo. Sit igitur.

Pater an habeat usufructum bonorum, quæ filius fugitivus, & absque eiusdem patris consensu seorsim, & longe à patre vivens lucratur.

- 66 Dubium vnicum. An pater habeat usufructum bonorum adventitiorum, quæ filiofamilias fugitivus, & absque patris consensu seorsim, & longe à patre degens, lucratur. Respondetur affirmative; Acquirunt enim patri usufructus bonorum adventitiorum filiofamilias, etiam si longe à patre distet, ut cap. precedenti num. 7. notatum est, & tradunt Pinellus Afcianus Clemen. locis ibidem relatis. Quia cum usufructus adventitiorum filiofamilias patri acquiritur ratione patrie potestatis, ut sæpius in hoc tractatu dictum est, distantia locorum non tollit ius patrie potestatis, ut cap. 1. num. 32. notatum est, & tradunt Doctores ibidem allegati. Ex quibus inferunt hunc filiofamilias sine consensu patris ab eo longe distincte viventem, id quod lucratur non necessarium ad suam decentem sustentationem, & honestam recreationem, & aliquas elemosinas, non posse liberè consumere, sed teneri mittere ad patrem, ut etiam notat Sanchez conf. mor. lib. 3. cap. 1. dub. 17.

- 67 Verum si filiofamilias seorsim, & longe à pa-

tre distans, & vivens de consensu, & licentia patris, causa quærendi victum, sibi concessa lucra à se ibi facta, posset liberè consumere, si licentia paterna fuerit expressa verbis significantibus, eundem patrem illi concedere facultatem dispensandi, & disponendi de isdem lucris, quorum usufructum tunc pater conferretur filio remisisse, ut etiam loco citato notat Sanchez, de qua remissione infra.

S. IV.

Casus in quibus patri non acquiritur usufructus adventitiorum filiofamilias, sed illum habet filius.

SUMMARY.

Pater neque in dote profectitia, neque in adventitia filiofamilias habet usufructum. n. 69.

In aliis bonis adventitiis filiorum familias cur patri iure Codicis concessus usufructus ibid.

Pater habet usufructum in dote uxoris filiofamilias. n. 70.

Intelligitur, si idem sustineat onera matrimonij, secus si illa sustineat filius de consensu patris, vel ex alia iusta causa seorsim à patre habitans, quo casu filius debet habere penes se dotem, & illius usufructum, & administrationem n. 71. & sic pater tenetur illi dotem restituere. ibid. imo etiam donationem propter nuptias.

Ibi debet esse dos, ubi sunt onera matrimonij. numero 71.

Quando pater habet filium in potestate, & cohabitans, ad eundem patrem spectant onera matrimonij. ibidem.

Filiofamilias coniugato sine patris consensu, & sine causa iusta ab eo seorsim habitantis pater non tenetur restituere dotem eius uxoris, nec etiam prestare alimenta necessaria n. 72.

Lucri ex pecunia dotali à filiofamilias acquisiti, an pater habeat usufructum. n. 73.

Patre mortuo tempore mortis uxoris filij, qui erat in potestate patris vivens lucrum dotis à statuto delatum marito acquiritur filio, & tamquam adventitium non venit communicandum cum fratribus. n. 74.

Ubi statutum lucrum dotis uxoris premortue defert expresse marito, si filiusfamilias coniugatus onera matrimonij sustinuit, illius vii profectitium est lucrum dotis suæ uxoris premortue quoad proprietatem, & patris quoad usufructum tantum, & non communicandum cum fratribus. n. 75.

Si pater ipse sustinuit onera matrimonij ex propriis bonis, an illud dotis lucrum patri acquiritur, sique profectitium, an verò filio, & sit adventitium, sententia quod sit profectitium n. 76. altera sententia quod sit adventitium. n. 77. & 78.

Lucrum dotis proveniens vii ex sociis omnium bonorum communicari debet cum aliis, si omnes onera matrimonij sustinuerunt, n. 76. & 78.

Et in statuto de lucro dotis uxoris defunctæ dicatur, qui dotem recepit, mortuæ uxoris dotem lucratur, an illud lucratur pater, qui dotem recepit, & onera matrimonij sustinuit. n. 79.

Filiofamilias sine liberis mortuo superstitibus patre filij

filij defuncti, & ano paterno bonorum eorum qua eidem filio defuncto ex matre, vel à matre, aut linea materna prouenerunt, dominium, seu proprietatem ad patrem transiit, & ano paterno reseruatursolus usufructus, dum uiuit. num. 80.

Item mortuo filiofamilias relictis filiis apud patrem superstitem remanet usufructus ei acquisitus, proprietatem bonorum filij defuncti transiit ad filios eius. ibid.

Prima causa successione est descendendum, secunda ascendendum, tertia collateralium. ibid.

Quando pater una cum filiis in potestate succedit in hereditate filij defuncti non habet usufructum in portionibus ad filios spectantibus. num. 81.

Neque in bonis donatis, aut relictis à filio acquisitis patre nolente, & repugnante. num. 82.

Neque in bonis à Rege, vel Principe filio, vel filiofamilias donatis. num. 83. Tamen si fuerint donata contemplatione ipsius patris. n. 82.

Neque in bonis filiofamilias à matre, vel ab ascendenti ex linea materna, aut aliis consanguineis ab extraneo donatis ex lege, & conditione ne patri usufructus queratur. n. 85.

An pater habeat usufructum in legitima à matre filiis sub conditione, quod usufructus non queratur eidem patri late pro utraque parte. num. 86. & 87.

Ad excludendum patrem ab usufructu in bonis aduentitiis donatis, vel relictis filiofamilias sufficit tacita prohibitio. num. 89. & qua sint coniectura inducentes tacitam prohibitionem? num. 90. & sequentibus, & an talis sit, si testator relinquit filiofamilias prohibuit patri administrationem bonorum. num. 90.

Ex prohibitione usufructus, ne patri acquiratur in bonis relictis an per relinquentem censetur prohibita patri administratio. num. 90. & pluribus sequentibus.

Si prohibitioni usufructus à testatore relinquenteadidum sit quid aliud ex quo deduci possit fuisse prohibitam etiam administrationem, certum est etiam administrationem fuisse prohibitam. num. 91.

Si confes, seu appareat testatorem prohibuisse patri acquisitionem usufructus, quia haberet illum suspensum, eidem patri prohibita presumitur administratio. num. 92.

Si appareat testatorem prohibuisse dictam usufructus acquisitionem, ut plenius consulatur filio in proprietate, & etiam in usufructu, non censetur prohibita administratio bonorum relictorum. Affirmatiua. numero 93. Negatiua numero 94. & duobus seqq.

Ius administrandi bona aduentitia filij non competit patri ratione usufructus à lege sibi delati, sed ratione Patria Potestatis. numero 96.

Quando pater ratione aetatis, vel infirmitatis, aut alterius impedimenti non potest bona filiofamilias aduentitia administrare, eidem filio debet dari curator, non tutor, & cur? numero 96.

Mater non est legitima administratrix bonorum filij, & c. num. 97.

Usufructus patri censetur prohibitus, cum quid filio legatur, ita ut ipsi filio soluatur. numero 98.

Relicta maioris filiofamilias, patre, quod ipsi filio debetur pater ab usufructu excluditur. ibidem.

Pater non habet usufructum, si ad donatum vel relictum sit filiofamilias cum expressione, ut filius ipse rem donatum, vel relictum habeat pleno D. Io. Angel. Boellius, de Patria Potestate.

iure. num. 99.

Pater non habet usufructum in bonis alienis filiofamilias acquisitis, quia ex proprio facto, aut delicto amittit. num. 100.

Pater dissipans bona fideicommissi subiecta cogitur filio restituere ante tempus, nec retinet usufructum. ibid.

Neque retinet usufructum, quando eidem patri auferetur bonorum filij administratio propter dilapidationem. num. 100.

Quando pater à testatore institutus granatur est restituere filio vocato in casu alienationis bonorum sibi ab eodem testatore prohibita, si alienet, an habet usufructum in iisdem bonis alienatis filio vocato restitutus, vel ab eo recuperatis? Affirmatiua. num. 101. Negatiua. num. 102. & 103.

Fideicommissum factum in casu alienationis peti potest statim alienatione sequuta num. 102.

Alienatio contra expressam testatoris voluntatem est ipso iure nulla ibid.

Et alienatus potest bona à se sic alienata reuocare. numero 102.

Atque etiam filiofamilias patre instituto alienante vocatus potest eadem bona alienata auocare sine patris consensu. ibid.

Consensus patris non est necessarius, quando illud pro quo filius in iudicio agit, est tale quod eius usufructus patri non queritur. numero 102. circa medium.

Usufructus acquisitio censetur patri prohibita, quando pater granatur bona filio restituere. numero 101. & 103.

Patri non acquiritur usufructus aduentitiorum, quando filio contra patrem per testatorem fuit cessatura actio. num. 102.

Verbum restituere importat restitutionem plenariam & quoad proprietatem, & quoad usufructum. n. 101. & 103.

Acquisitio momentanea statim cessatura à lege non consideratur. n. 103.

Usufructus censetur prohibitus, quando pater granatur restituere filio, non extraneo debet restituere filio alienis. n. 102. & 103.

Pater non habet usufructum in bonis filij aduentitiis si illum filio remisit. n. 104.

Potest pater usufructum sibi in bonis filij in potestate de iure competentem remittere expresse filio. numero 105.

Hec remissio iuxta aliquos non ualet, seu non est efficax ab initio, sed morte patris confirmatur, ubi à patre non fuerit reuocata. n. 106.

Communis opinio est, quod ab initio valida, & efficax non indiget confirmatione per patris mortem, & non possit à patre reuocari. n. 108.

Eadem expressa remissio usufructus non est vera, & propria donatio, sed renunciatio & recusatio lucris legalis, & cur. ibid.

Pater sciens permittens & consentiens filium percipere fructus bonorum aduentitiorum, & de eis disponere censetur tacite remittere ipsi filio ius, vel commoditatem ipsius usufructus ad se spectantem, siue filius cum patre habitet, seorsim. n. 109.

Eadem tacita remissio statim ab initio ualet, & efficax est non egens confirmationem per patris mortem n. 110. censetur facta diebus, seu de die in diem & durat tantum pro tempore permissionis patris quod filius fructus percipiat, & non ultra praedictam permissionem. ibid.

Filiofamilias cui pater expresse, vel tacite remisit usufructum bonorum aduentitiorum, fructus percepti non tenentur computare in legitimam, neque conferre cum fratribus, sed praecipuus habere debet. n. 112.

Fructus bonorum aduentitiorum iam à se collectas, quorum iam est Dominus, vel collectas ex re, in qua habet ius quousum in ipsa re, si pater remittat filio, debent ab eodem filio corferri cum fructibus numero 113.

Si vir per totum tempus matrimonii non petiit interesse dotis non soluta, praesumitur illud remisisse numero 107.

Fiens coniungum potest validè renuciare hereditati, vel legato favore alterius, scilicet, ut ei acquiratur. numero 108.

Praesumptio donationis, qua resultat ex patientia, non plus se extendit, quam ipsa patientia. numero 111. sine.

Pater in bonis aduentitiis filiofamilias, in quibus ei ex dispositione legis, vel hominis non acquiritur usus fructus, & in bonis filiofamilias Castrensibus, vel quasi & in bonis filiofamilias donatis à Principi, in quibus omnibus pater non habet vsumfructum, an habeat ius commoditatis fructuum, seu percipiendi fructus eorumdem bonorum, eisque vendi, & fruendi, referuntur tres sententia, & approbatur tertia, qua negat. n. 115. & tribus seqq.

Filius familias bona, in quibus pater non habet vsumfructum, potest alienare inter vivos sine patris consensu, & an etiam donare causa mortis, & an in illis fieri possit executio per filij creditores. n. 118.

Verum in bonis à patre filiofamilias donatis cum iuramento non reuocandi donationem idem pater habeat vsumfructum. Sententia affirmativa. n. 119. Negativa. n. 120. An habeat saltem commoditatem fructuum. numero 121.

Donatio à patre facta filiofamilias, ut filio, & non propter eius merita non valet, nisi fuerit confirmata morte patris, vel emancipatione filij. n. 119. est peculium profectitium. ibid. & res donata acquiritur pleno iure ipsi patri donanti. ibid.

Nemo sibi donare potest. n. 119.

Pater donans filiofamilias videtur sibi donare. ibid.

Donatio à patre facta filiofamilias propter eius merita valet. numero 119. censetur peculium aduentitium. ibid. & patri ipsi acquiritur vsumfructus bonorum donatorum. ibid. limitatur vbi ibid.

Non est proprie donatio, sed quadam beneficii accepti compensatio. numero 119.

Donatio à patre facta filiofamilias cum iuramento cum non reuocandi valida, & efficax est. numero 120.

Obligatio naturalis inter patrem, & filiofamilias consistit. ibid.

Ex simplici donatione à patre filiofamilias facta oritur obligatio naturalis. ibid.

Iuramentum obligationem naturalem efficacem reddit, & actionem utroque iure producit. numero 120.

Iuramentum tollit vinculum patri potestatis. ibid.

Patria Potestas in spiritalibus non curatur. numero 120.

In bonis à patre filiofamilias facta ob merita filij patri non acquiritur vsumfructus. ibid.

In iisdem bonis donatis filio cum iuramento an pater habeat commoditatem fructuum. numero 121.

68 DE quibus Glossa in auth. idem est C. de bonis qua liberis, Ascanis Clem. de Patr. Potest. cap. 6. effectus 2. numero 41. Palchalis de viribus Patria Potestatis pag. 1. cap. 3. numero 38. & nonnullis sequentibus, Boetius decisi. 193. & 194. Gomez ad l. 48. tauri numero 10. & numero 11. Castillus de vsumfructu cap. 3. numero 54. & sequentibus, Fontanella de pact. nup. claus. 4. Gloss. 7. pag. 3. numero 21. qui n. 20. plures alios Iurisperitos de iisdem casibus exatè scribentes refert inter quos praecipue Surdos conf. 119. Ex Theologis Angelus in sum. verbo pe-

culum numero 2. Molina de iustitia tom. 1. disp. 8. Lessius de iustitia lib. 2. cap. 4. numero 10. Sanchez conf. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 12. Rebells de obligat. iustit. p. 1. lib. 1. quest. 7. sect. 2. Fagundes in Decalogum lib. 7. cap. 4. numero 10. & de iustitia lib. 1. cap. 15. numero 3. & nonnullis sequentibus Layman lib. 3. tract. 4. cap. 8. & Fragulos de regim. Christ. Reipubl. p. 3. disp. 2. §. 8. numero 230. & disp. 3. §. 4. numero 137. & seqq. & ego ipse tom. 3. mor. var. tit. 3. numero 35.

PRIMVS CASVS.

Pater tam in dote profectitia, quam aduentitia filiofamilias non habet vsumfructum, tam attento iure Digestorum, quam Codicis.

PRIMVS Casus est, quod pater in dote aduentitia filiae non habet vsumfructum. De dotis tam profectitia, quam aduentitia vsumfructu, quod non spectet ad patrem, sed utraque dos pleno iure quoad proprietatem, & vsumfructum filiae acquiritur ut proinde per mortem viri, si pater dotans fuerit stipulatus dotem filiae reddi, soluto per mortem viri matrimonio, eidem patri nihil dotis acquiritur, sed dos ipsa profectitia quoad proprietatem, & vsumfructum acquiritur eidem filiae, & pariter, soluto matrimonio per viri mortem, dos aduentitia filiofamilias non solum reuerti debeat ad ipsam, non ad patrem, sed etiam remaneat eiusdem filiofamilias etiam quoad vsumfructum, probati iun tractatu de dote capite 3. Et quidem numero 27. probatum est, dotem profectitiam etiam iure antiquo l. Pomponius Philadelphus ff. familie eriscunde filiofamilias acquiri quoad proprietatem, & quoad vsumfructum, quod ius antiquum, quoad hoc non est correctum, seu mutatum per ius nouum, per quod vsumfructus patri acquiritur in iis tantum casibus, in quibus iure antiquo plena proprietates acquirerebatur §. 1. instum. per quas personas nobis acquiritur, ut d. numero 27. notatum est, & ita quod etiam hodie vsumfructus dotis profectitiae filiofamilias acquiritur, tradunt Campegius, Rogerius, Craucta, Baldus Nonellus, Mantica locis d. numero 27. sine relatis, & etiam Palchalis de virib. Patr. Potest. pag. 1. capite 3. numero 40. eodem etiam capite 3. decis. numero 27. & numero 93. pariter, & à fortiori ostensum est, etiam vsumfructum in dote aduentitia filiofamilias, patrem non habere vsumfructum, sed filiam ipsam, & tradunt Constantius Rogerius, Baldus, Nonellus, Mantica locis d. numero 93. allegatis, Palchalis vbi supra, Craucta conf. 84. n. 7. testans esse communem opinionem, & Surdos de alimentis tit. 8. privilegio 74. numero 5. dicens ita sentire omnes Doctores in l. 2. §. quod si non patri ff. solut. matrim. Ratio est, quia favore ipsius dotis dos etiam aduentitia promissa, vel data pro filiofamilias iure antiquo digestorum in d. l. Pomponius non acquiritur patri, neque quoad proprietatem, neque quoad vsumfructum, sed filiae ipsi pleno iure querebatur, ut d. cap. 3. iisdem numero 27. & 93. aliis relatis notatum est, & notat etiam Palchalis d. numero. 40. iure autem nouo Codicis in leg. cum oportet, &

se in l. quod scitis C. de bonis qua liberis, patri concedentibus usufructum bonorum aduentitiorum filij, & filiarum, nihil innovatum est, in dote aduentitia, sicut in aliis bonis aduentitiis, in quibus ideo patri conceditur usufructus loco proprietatis ne omnino laderetur ius patris, cui iure antiquo etiam proprietates acquirerebatur, quoad dorem autem aduentitiam, sicut & quoad profectitiam, eius usufructus non concessio patri, nihil tollitur eidem patri, cui etiam ante iura Codicis, iure ipso ante digestorum dos ipsa aduentitia neque quoad proprietatem, neque quoad usufructum quærebatur, sed tota & plenè, ipsi filiarum. Contrarium opinati sunt Alexander & Alciatus locis à me d. cap. 3. de dote num. 93. per textum in d. l. quod scitis, & in l. quicumque Cod. de bonis qua liberis, relatis, quorum tamen textum verus intellectus ibidem explicatur, & probatur non aduersari præfate communi opinioni.

In dote vxoris filiarum, an pater habeat usufructum.

70 Vtrum verò pater habeat usufructum in dote vxoris filij sui familias, seu in eius potestate existentis. Hac de re cegi in dist. tract. de dote cap. 3. numero 93. & cap. 12. numero 30. & duobus sequentibus. Et d. cap. 3. citato numero 93. vers. quare in dote aduentitia, probavi, in dote vxoris filiarum, ei, vel eius patri data ab ipsam vxore, vel à focero, aliove extraneo (siue consistat in quantitate, siue in specie) patrem habere usufructum; in hocque esse magis privilegiatam filiarum familias in dote aduentitia (quæ tam iure digestorum, quam Codicis, eidem filie quoad proprietatem, & quoad usufructum acquiritur,) quam sit filiarum familias in dote sue vxoris, quæ ei, vel eius patri ab ipsa vxore, vel alio datur, quæ etiam hodie iure Codicis l. 1. & 2. C. de bonis maternis, eidem filiofamilias marito acquiritur quoad proprietatem, patri tamen acquiritur quoad usufructum. Et huius ratio ibidem traditur, scilicet quia iure digestorum acquirerebatur patri quoad proprietatem, & quoad usufructum, vt per textum in l. 1. & 2. Cod. de bonis maternis, probant Baldus Nonellus de dote p. 6. priuileg. 37. n. 2. & P. Barbosa in l. si cum dorem §. transgrediamur numero 24. vers. pro concordia ff. solut. matrim. & latius d. n. 53. à me explicatur: ar vero iure Codicis patri aduentitiorum bonorum filiarum familias usufructus conceditur in omnibus casibus, in quibus etiam proprietates eidem patri iure digestorum acquirerebatur, vt numero precedenti, dictum est. Et quod pater habeat usufructum in dote vxoris filiarum familias, eidem, vel eius patri data contra Bartholum in l. contra §. 1. ff. de action. rer. amari. sententiæ Baldus Nouellus d. p. priuileg. 36. num. 3. & 57. Barbosa in d. §. transgrediamur numero 25. sine, dicens esse magis receptam sententiam (vt d. cap. 12. de dote numero 32. notati) idem sententiæ, qui numero sequenti, allegantur, & alij quos d. cap. 12. n. 31. refero; qui & addunt rationem, ex hoc numero, & d. cap. 3. numero 91. desumptam, nempe quia ex quo hodie dos vxoris filiarum familias censetur esse peculi filiarum familias aduentitij, iuxta notata d. numero 93. & iuxta l. 1. Cod. de bonis qua liberis, & notauit etiam Oynotomus in institut. lib. 2. tit. per quas personas nobis acquiritur initio numero 18. (vbi dicit dorem, & alia lucta nuptialia, quæ filiarum familias ab vxore luatur, & è contra filiarum familias nuptia à marito consequitur, inter bona

aduentitia computari iuxta d. l. 1. & 2. & l. cum oportet in princ. C. de bonis qua liberis) consequens est, vt ad patrem spectet quoad usufructum, & eius legitimam administrationem idem pater habeat.

Id tamen quod pater habeat usufructum in dote vxoris filiarum familias, & eius sit legitimus administrator, intelligitur, etiam ipse sustineat onera matrimonij, vt notauit d. cap. 12. de dote numero 32. & declarant Baldus, Nouellus vbi supra, P. Barbosa d. §. transgrediamur numero 25. Ludouicus Romanus in aurb. ex testamento C. de collat. Oynotomus vbi supra numero 19. & mox allegandi. Quare, si filiarum familias maritus, de patris consensu, & voluntate, vel ex alia iusta causa, seorsum à patre ipso habitans, onera matrimonij sustineat, tunc ipse filius debet habere dotis usufructum, & administrationem vt dist. cap. 12. numero 32. notabiliter, aduerto, & aiunt idem Iurisperiti modo allegati, ultra quos Pinellos in l. 1. p. 1. numero 57. vers. limitatur etiam, Boetius decif. 195. Alciatus Clemens de Parr. Potest. cap. 6. effectus 2. num. 41. Palchalis de virib. Parr. Potest. p. 1. cap. 3. numero 45. & 46. & alij ab iisdem Pinello, Ascanio, & Palchali relati, & communiter scribentes in d. l. si cum dorem §. transgrediamur ff. solut. matrimonio, idque propter rationem, seu regulam, d. cap. 12. de dote numero 35. & 32. adductam, scilicet quod ibi debet esse dos, & eius usufructus, vbi sunt onera matrimonij l. si quis, qui §. ibi dos ff. de iure dotium, & d. §. transgrediamur. Quare, etiam, filiofamilias vna cum patre habitante, dos vxoris eiusdem filij vna cum usufructu debet esse penes patrem, ad quem, quando habet filium in potestate, & cohabitant, spectant onera matrimonij, vt Glossa in l. si quis à liberis §. si vel parens, verbo castro in fine ff. de liberis agnos. Petrus Barbosa in d. §. transgrediamur numero 7. & notauit d. cap. 12. numero 5. & latè tradidi in tract. de alimentis cap. 4. §. 1. Tamen, quando filiofamilias seorsum à patre habitat cum vxore, de eiusdem patris consensu, vel ex alia iusta causa id facienti absque culpa, cum etiam tacite ipse pater velit vel debeat vellet, quod onera matrimonij in eundem filium transleant ab eoue sustineantur, idem filius debet habere, propter præfata regulam, dotis usufructum, & administrationem, & teneatur ex consequenti pater eidem filio restituere (quæ restitutio qua ratione faciendâ, vt pater liberetur, latè explicatur dist. cap. 12. numero 36. & seqq.) dorem vna cum eius usufructu, vt latè probavi eodem cap. 12. numero 31. & tradunt Doctores ibidem allegati, & etiam Franciscus Becius consil. 43. & Palchalis dist. numero 46. cum eodem Becio addens, in hoc casu patrem non solum dorem, sed etiam donationem propter nuptias teneri eidem filio consignare. Neque sufficere in hoc casu, quod pater retinens apud se dorem, & eius usufructus, præstat alimenta filio, vxori, & familiæ, probatum est eodem numero 32.

Quod, si filiofamilias, absque patris consensu, & sine iusta causa, seorsum ab eodem patre habitaret, tunc pater non teneretur ei dorem restituere, cum nec eidem aliis indigenti alimentis necessaria teneatur pater præstare, vt ab alijs relatis notati dist. cap. 12. numero 34. & latè probavi in dist. tractatu de alimentis cap. 12. numero 678. & numero 683. & seqq. vsque ad 693. enumerantur iustæ causæ, ob quas filiofamilias potest seorsum à patre morari, & d. cap. 12. de dote numero 35. nactatur casus, in quo pater non teneretur restituere dorem eidem filiofamilias seorsum habitanti,

habitant, etiam de consensu patris, vel ex alia legitima causa.

- 73 Num autem, si filiusfamilias lucretur ex pecunia dotali, pater in lucro habeat vsumfructum. Affirmat Alcanius Clemens. d. numero 41. hoc enim lucrum inter bona aduentitia computatur, iuxta notata supra numero 60. & l. cum oportet Cod. de bonis qua liberis, debet tamen intelligi de lucro ex re dotali non necessario ad sustentandam onera matrimonij, si ipse filius ea sustineat; etsi pro maiori intelligentia sunt consideranda sequentia.

Si lucrum dotis uxoris, vigore statuti, deferatur marito, per mortem uxoris, absque filio; an si maritus est filiusfamilias, acquiratur patri, & sit profectitium, vel ipsi filio, & sit aduentitium.

- 74 Quid igitur, si filiofamilias coniugato, post mortem uxoris, non relictis filiis, vigore statuti (aut pacti) deferatur lucrum ipsius dotis totius, vel partis; An huiusmodi lucrum patri, viventi tempore mortis uxoris & quoad vsumfructum, & etiam quoad proprietatem, tamquam profectitium acquiratur; & post patris mortem filius debeat communicare cum fratribus, inter eosque diuidere? An vero sit aduentitium, & solum illius vsumfructus patri acquiratur pro tempore illius vite, & filio proprietatem, qui propter mortuo patre non teneatur illud cum fratribus communicare. Dixi, patri tempore mortis uxoris viventi, Nam, si iam mortuo patre decesserit filij vxor, cum tunc solum à statuto illius dotis lucrum filiofamilias deferatur, nullo modo patri potest queri, sed plene, & omnino queritur filio, esseque aduentitium, neque cum fratribus communicandum, vt per textum in l. 1. Cod. familia eriscunda, & in l. 2. §. id quoque ff. de collat. post alios tamquam indubitabile notat P. Barbosa in l. si cum dotem §. transgrediamur n. 40. initio ff. solut. matrim.

- 75 Contraria ergo est, si statutum (aut pactum) deferat expresse marito lucrum dotis, vel partis illius, mortua uxore, non relictis filiis, an illud lucrum sit profectitium, & suspectans ad patrem viventem, etiam quoad proprietatem; an vero aduentitium, & ita spectans ad filium quoad proprietatem, & ad patrem tantum quoad vsumfructum, dum vivit. In qua controuersia, conveniunt Doctores, quod, si filius ex proptis bonis sustinuit onera matrimonij, illud dotis lucrum est aduentitium iuxta l. 1. & 2. Cod. de bonis qua liberis, & sic filij quoad proprietatem, & patris dum vivit, eius vsumfructus, iuxta præfatos textus, & l. cum oportet Cod. eodem, ita Bartholus in l. si cum dotem §. transgrediamur ad finem ff. solut. matrimo., contra Dynum ibidem dicentem esse profectitium, ita etiam Alexander in d. §. transgrediamur numero 11. Rolandus de lucro dotis quest. 110. numero 3. Baldus Novellus de dote p. 6. privileg. 37. in principio, ex Theologis Angelus verbo peculium numero 12. & ibidem Vngarellus in addit. littera B, ac Sylvestre verbo eodem l. numero 16. & cum sit tale lucrum filij aduentitium, non tenetur idem filius illud cum fratribus communicare, sed est ipsius præcipuum, cum aduentitia non veniant cum fratribus communicanda l. finali C. de collatomb.

- 76 Tota difficultas est, quando pater ex bonis propriis sustinuit onera matrimonij, Vtrum tunc lucrum dotis, quod ratione statuti, aut pacti marito ipsi, mortua uxore, deferatur, eidem patri plene, & etiam quoad proprietatem acquiratur,

& sit profectitium, atque adeo post eiusdem patris mortem inter fratres communicandum, seu diuidendum. Et affirmantiam sententiam tenent Dymanus in d. §. transgrediamur, Bartholus in tractatu de duob. fratrib. numero 6. Baldus in 2. 2. numero 3. Cod. famil. Eriscunda. Angelus in §. igitur num. 16. instituit per quas personas nobis acquiratur, Romanus in auct. ex testamento numero 16. Cod. de collat. Et nonnulli alij Iurisperiti à P. Barbosa in d. §. transgrediamur numero 41. & ex Theologis Sylvestre, Angelus, & Vngarellus locis supra allegatis. Probatur hæc affirmativa primo per textum in l. 1. quod sit eo tempore 67. ff. pro socio, ubi lucrum dotis proveniens vni ex locis omnium bonorum, communicari debet cum aliis, si onera matrimonij sustinuerunt; secundo per textum in l. dotem ff. de Castrensi peculio, ubi dicitur dotem esse coherentem matrimonio, & oneribus eius. Tertio probatur ex Sylvestro d. §. numero 16. & nonnullis aliis apud P. Barbosa in d. §. transgrediamur num. 42. sine, quia præfatum lucrum dotale datur propter onera matrimonij, ergo ubi pater fecit sumptus nuptiales, & sustinuit onera matrimonij, eidem acquiratur idem lucrum dotale, & est profectitium, patre mortuo, cum aliis filiis communicandum. Quod, si partim pater, & partim filius onera sustinisset, tunc fere omnes allegati Doctores aiunt, lucrum illud pro rata patria acquiri patri, & esse profectitium, & partim acquiri filio, esseque aduentitium l. sed et si qui §. 1. ff. de usufructu, & l. servus communis l. 3. de stipulat. servis.

Contrariam sententiam & præfatum lucrum dotale ex vigore statuti, aut pacti deferri, & acquiri ipsi filiofamilias, esseque aduentitium, probabilissimum tenent Bartholus in d. l. si cum dotem citato §. transgrediamur ff. solut. matrimonio, ibidem Alexander ab finem, Campegius de dote parte §. quest. 7. Croton in l. frater à fratre numero 98. ff. de condit. indebiti, Romanus conf. 106. Ioannes de Platea à Sylvestro relatus, & esse receptam sententiam asserit Croton, & eandem sequitur P. Barbosa d. §. numero 41. & ratio est, quia huiusmodi lucrum dotale à statuto filiofamilias marito delatum, est peculium filij aduentitium iuxta l. 1. & 2. & l. cum oportet Cod. de bonis qua liberis. Sicut & ipsa dos uxoris suæ, data marito ab ipsa uxore, vel loco, censetur, & est peculium aduentitium ipsius filij, vt supra numero 60. dictum est. Neque huic sententiae obstat, quod pater sustinuerit onera matrimonij, Nam, cum sustinuerit ea contemplatione filij, perinde est, ac si e illorum donationem fecisset iuxta Baldum, Novellum de dote p. 6. privileg. 37. numero 2. sed illa onerum sustentatio non obstat, quia loco onerum pater habuit fructus dotis, cum pertineant ad eum, qua onera sustinet, vt supra n. 61. probatū est, ubi probatum est dotem cum vsumfructu debere esse ibi, ubi sunt onera matrimonij. Datur enim dos pro oneribus matrimonij l. pro oneribus Cod. de iure dotium, quod latè probati in tractatu de dote. Quare pater onera cum fructibus dotis debet compensare, & lucrum dotis debet deferri, & acquiri filio marito, vt dicit statutum, aut habet expresse pactum; Non etiam obstant argumenta pro altera sententia numero precedenti, adducta.

Nam ad primum respondetur d. §. legem, loqui in societate vniuersali, in qua omnia communiter inter socios, ex quacunque causa quesita sunt, iuxta l. 1. §. 1. ff. pro socio, vnde etiam lucrum dotis communicatur, vt tradunt Alexander in d. §. transgrediamur ibidem, P. Barbosa d. numero 41. post Rolandum de lucro dotis quest. 111. & alios quos

quos ibi allegat: hic autem est sermo de communicatione lucris dotis inter fratres, iuxta legis dispositionem, inter quos non communicantur ab uno ex fratribus quaesita iure aduentitio l. fin. C. de collationib. & Doctores ab eodem P. Barbosa idem sentiente, allegati.

Ad secundum respondetur ex P. Barbosa d. numero 41. praefatam l. dotem loqui attento iure digestorum, secundum quod aduentitia filiofamilias patri plenè querebantur iure Potestatis Patriae (ut cap. precedenti initio, explicatum est) & ex consequenti, erant mortuo patre conferenda inter fratres. At verò, attento iure Codicis, nequaquam d. l. 1. 2. & l. cum oportet, idque licet pater sustinerit onera matrimonij (ut numero precedenti, notatum est) cum pro illis pater habuerit fructus dotis.

Ad tertium respondetur praeter onera, quae consistunt in praestatione alimentorum, & aliorum necessariorum ad victum, & vestitum quae sola pater sustinet, sunt alia matrimonij onera, quae enumerat Petrus Tholosanus in synagmate iuris lib. 9. cap. 9. à numero 1. & ego quoque in tractatu de dote cap. 12. numero 32. ex Baldo Novello de dote p. 6. primil. 34. numero 5. & P. Barbosa in d. l. si cum dote citato §. transgrediamur numero 26. notati, ut per continuum tempus cohabitationis supportare ipsam vxorem; & in omnibus necessariis magnis, & minimis ei assistero, & providere, atque personae ipsius servitia contingibiles convenientia, & vicissim, ac mutuo debita tam in sanitate, quam in aegritudine eiusdem vxoris, & maxime dum est praegnans, & ante partum, & post partum, propter quae onera, & similia (quae magis proprie sunt matrimonij onera) lucrum dotis à statuto marito deferretur (ut in specie P. Barbosa in d. §. transgrediamur numero 43. notat) cum oneribus patris videatur satisfactum per fructus dotis, quos percepit, iuxta dicta numero precedenti.

Si in statuto, de lucro dotis vxoris defunctae, dicatur qui dotem recepit, mortua vxoris dotem lucretur; An illud lucretur pater, qui dotem recepit, & onera sustinuit.

79 Sed quid, si in statuto de lucro dotis post mortem vxoris, non dicatur, quod maritus vxore mortua acquirat dotem, sed dicatur qui dotem recipit, vel onera matrimonij sustinuit, mortuae vxoris dotem lucretur? An si pater recepit dotem vxoris filij, vel sustinuit onera matrimonij; tunc ei deferatur, & acquiratur lucrum dotale, & consequenter vti profectitum post eiusdem patris mortem diuidi inter fratres debeat. Affirmant Bartholus, & alij Iurisperiti numero 67. allegati l. ibidem relatis, quos sequitur P. Barbosa in allegata l. si cum dote §. transgrediamur numero 42. vers. sed non est, dicens esse magis communem sententiam, à qua non sit recedendum. Probant, quia in hoc calu verba statuti verificantur in patre, qui dotem recepit, & sustinuit onera matrimonij, ideoque & debet acquiri lucrum dotis. Neque dici potest (inquiunt) patrem non recepisse dotem pro se, sed pro filio; cum magis suo nomine videatur acceptisse argumento l. & magis ff. de solutionibus. Verum & in hoc casu dotis lucrum acquiri filiofamilias marito, tanquam aduentitium, neque esse communicandum cum fratribus, sentiant Cumanus in d. §. transgrediamur, Angelus in §. fuerat numero 24. sine insinuat, de

alio. Phanotus de lucro dotis glof. 3. numero 31. & nonnulli alij à Petro Barbosa dist. numero 42. initio relati, & inferunt ex l. quod scitis Cod. de bonis qua liberis. Et licet P. Barbosa respondeat textum dist. legis, loqui, quando ratione statuti, vel pacti lucrum dotis acquirat marito; nam tunc acquisitum filiofamilias marito, censetur aduentitium, spectans ad filium quoad proprietatem. Contra tamen est quia loquitur absolute de dote vxoris filijfamilias, quam dicit à filio non acquiri, ita tamen ut si in potestate moriatur, liberis relictis, ad eisdem liberis spectet iure hereditario, non ad patrem iure peculij; si verò, non relictis liberis, obierit, & superstitibus patre, & avo paterno, proprietas spectet ad patrem, & ad avum vsumfructus tantum dum vixerit. Praeterea confirmant iidem Doctores, qui pater non accipit dotem pro se, sed pro filio. Neque obstat d. l. & magis, quae loquitur in debitor, qui (ut ibi dicitur) praesumitur potius solvere pro suo proprio nomine, & non pro alio fideiussoario nomine, quod longè differt à patre recipiente dotem vxoris filiofamilias, pro qua tenetur se obligare, & quam eisdem filio, de eius consensu, vel ex iusta alia causa seorsum à patre habitant, tenetur restituere, iuxta tradita in tract. de dote cap. 12. & notata supra n. 61. ex traditis eodem cap. 12. m. 16.

At antequam ad alia explicanda procedatur, aduertendum est, quod cum in d. l. quod scitis, (ut dictum est) habeatur, moriente, seu mortuo filiofamilias, liberis non relictis, & superstitibus patre filij defuncti, & avo paterno, in cuius potestate sitiple filiofamilias defuncti pater, dotem vxoris filij defuncti, dominium seu proprietatem eorum bonorum, quae ad ipsum filium defunctum, dum viveret ex matre, vel ab eius linea pervenerint, ad patrem eiusdem filij defuncti transire, & ad avum paternum reservari solum vsumfructum, dum supererit. Hinc concluditur absolute, quod mortuente absque liberis tam filiofamilias, quam emancipato, qui intestatus obierit, pater filij defuncti avo paterno in successione defuncti praefertur pater ipsius defuncti, quod & tradunt Guido Papa decis. 147. Ascanius Clemen. de Poteft. Patr. cap. 6. effectus 2. numero 28. addentes super eam rationem, quia prima causa successione est descendendum; secunda ascendendum, tertia collateralium, pro ut quoque dixit Cornes conf. 35. numero 10. vol. 1. & notat Faber lib. 6. sui Codicis tit. 36. definit 5. in scholio numero 10. ex Nouella 118. de hereditatib. ab intest. venient. §. 1. & l. pater filium de inoffic. testam. & ita etiam defuncto filiofamilias, relictis filiis, pater superstes retinet vsumfructum in eius bonis acquisitum, hereditas tamen quoad proprietatem ad filios defuncti pertinet.

CASVS SECVNDVS.

In quo pater non habet vsumfructum bonorum aduentitiorum filiofamilias.

Casus Secundus. Quando filij, in Potestate Patris existentes, vna cum patre succedunt ab intestato in hereditate alterius filij, seu fratris, pater non habet vsumfructum in portionibus hereditariis, eiusdem filij obvenientibus, ut supra c. 3. m. 286. vers.

vers. praterea, & hoc cap. 5. numero 40. notatum est, & expresse cautum est in *auth. item heredes* l. C. de bonis, qua liberis, & in *auth. de heredib. ab intest. venient. §. si quis defunctus* descendentes *vers. si veris*, ex qua *auth.* est sumpta, & tradunt Doctores à me citati in *tractatu de contractu matrimonij cap. 11. numero 325.* & communiter Iurisperiti, Rolandus à Valle *conf. 95. numero 49. vers. sed premisso* vol. 1. & *conf. 90. numero 24. vol. 2.* Alcanius Clemens. de *Patr. Potest. cap. 6. eff. 11. 2. num. 41. vers. limita etiam*, Paschalis de *verb. Patr. Potest. p. 1. cap. 1. numero 53.* Gomez ad l. 6. tauri numero 14. *vers. quarto facit*, & ad l. 48. numero 12. Stephanus Gratianus *decis. 76. num. 24. alij ab eodem Gratiano*, & à Paschali relati, scribentes in prefatas authenticas quorum plures enumeat Gomez, & tradunt Theologi supra numero 68. relati; & Gomez *dist. num. 14.* rationem dicte dispositionis, quod in hoc casu pater non habeat usufructum in fratrem defuncti filij, assignat esse, quod in recompensam parentes succedunt in sua parte tam in proprietate, quam in usufructu, & ita hoc casu, iuxta Roland. d. *conf. 95. eodem numero 49.* extinguatur usufructus, quem antea pater habebat in illis portionibus, quæ ad filios superflites pertinent. Quamvis Rota *decis. 96. numero 10. part. 2. recentiorum*, contra Rolandum loco mox citato & communem Iurisperitorum sententiam, & d. *auth. item heredes*, & corpus, vnde sumpta est (quam sequi videtur Theodosius Rubens *tom. 2. singul. part. 1. verbo Rolandus §. 6.*) dixerit, etiam mortuo filio, in cuius hereditate pater vna cum fratribus filij defuncti succedit, ipsum patrem retinere usufructum in portionibus spectantibus ad fratres superflites, quem habebat ante filij defuncti obitum, cuius motum est illa regula, quod etiam post filij mortem remanet apud patrem superflitem usufructus in illis bonis, qui ante filij mortem tam ei erat acquisitus: *vt in sequenti §. quinto*, probabitur. At à prædicta regula excipitur præsens casus, iuxta dispositionem d. *auth. item heredes*, imo in tali casu Theſaurus *qq. for. lib. 1. quæst. 29.* cum aliis ait, patrem priuari usufructu in portione obvenia filio, non obstante statuto super successione, vt notati *dist. numero 325.* Præfatam verd dispositionem esse correctam iure Castellano, & Lusitano, iuxta quod patrem solum filio defuncto succedere notant Gomez d. *num. 12.* & Fagundez loco supra d. *num. 68. citato.*

Vtrum verd, si pater succedat filiofamilias vna cum matre; an in ea portione, in qua mater succedit, retineat usufructum, quem habebat vivente filio infra §. 5.

CASVS TERTIVS.

In quo patri non acquiritur usufructus aduentitiorum.

- §. 2. **C**asus tertius. Si filiofamilias consequutus Caliqua bona, hereditatem adiit, legatum vel donum accepit, patre nolente, & contradicente, pater eorumdem bonorum usufructum non habet, ita expresse decernitur in l. finali §. 1. *vers. sum è contrario Cod. de bonis qua liberis*, & tradunt Pinellus in l. 1. part. 3. numero 103. *vers. in legatis Cod. de bonis maternis*, Sordus *conf. 116. numero 28. & 48. vol. 1.* Ioan. Baptista de Barbobus *tract. de filiisfamilias quæst. 16. numero 20.* alij Iurisperiti

communiter, & Theologi supra numero 68. allegati locis ibidem allegatis, & ratio est, quia æquum non est, vt vilius inde pater commodum habeat, qui filium tanto bono iniuste voluit pribare.

CASVS QUARTVS.

In quo pater caret usufructu aduentitiorum.

Casus quartus; bona filio, vel filiarum à Principi data ob merita, vel in recompensationem, aut donatione, & liberalitate sua; reputantur quasi Castrenſia, & in eis pater non habet, seu acquirit usufructum, sed pleno iure quærantur filio, vel filiarum, ita expresse in l. cum multa *Cod. de bonis qua liberis*, cuius legis verba relata sunt supra hoc cap. numero 44. & tradunt Alcanius Clemens. de *Patr. Potest. cap. 6. numero 41.* Sordus de *alimentis* l. 9. *quæst. 28. numero 13. & 14.* Gomez ad l. 48. tauri numero 3. alij, quos refert Sanchez *mor. conf. lib. 1. cap. 2. dub. 3. numero 16.* Paschalis p. 1. cap. 3. numero 5. & 47. & 50. & alij supra hoc cap. num. 47. allegati, & communiter Iurisperiti, quos Gomez late recenset, ex Theologis supra numero 98. relati, Molina d. *disput. 3. vers. quæritur*, & *disput. 31. vers. deinde*. Azorius p. 2. lib. 2. cap. 2. *quæstio 1. Fagundez de iustitia lib. 1. cap. 14. numero 7.* Sanchez *dist. numero 16.* Fragoſus d. *disput. 2. numero 30. vers. quinta*, & d. *disput. 3. numero 148.* & Angelus d. *verbo peculium num. 3.* & alij Summittunt verbum Castrenſia enim, & quasi Castrenſia filiofamilias plene acquiruntur, vt cap. precedenti initio, notatum est, nec conferuntur l. 1. §. nec Castrenſe si de colla bonorum & l. filia licet C. de collat.

Vtrum autem etiam si eadem bona sint filiofamilias donata à Rege, seu Principe contemplatione ipsius patris, non filij, nihilominus, iuxta dispositionem *dist. l. cum multa C. de bonis qua liberis*, quærantur filio pleno iure quoad proprietatem, & quoad usufructum, non obstante l. cum oportet *Cod. eodem*, disponente, quod donata, seu data, aut relicta filiofamilias contemplatione patris, acquirantur eidem patri, de quo latè actum cap. precedenti. Affirmant expresse Aretinus in l. sed si plures §. in arrogato col. 2. ff. de vulgari, & pupillari, Antonius Gomez ubi supra numero 4. & Fragoſus de *regim. Christian. Reipubl. p. 3. disput. 3. numero 48.* & videntur ita sentire alij Doctores numero precedenti allegati, dum absolute, & indistinctè assentunt, in bonis filiofamilias, vel filiarum à Rege, vel Principe datis patrem non habere usufructum, eaque haberi pro pecullo Castrenſi. Probat Gomez, quia d. l. cum multa, est posterior præfata l. cum oportet, & in ea absolute, & indistinctè disponitur, quod donata à Rege, vel Principe, non quærantur patri, neque quoad usufructum, cum ibi dicatur nemo eas acquirat, neque earum pater, vel avus, vel proavus sibi vendicet; ergo videtur satis clare disponere, quod etsi iuxta dispositionem d. l. cum oportet anteriori, filiofamilias contemplatione patris, acquirerebatur patri, quoad usufructum; Nihilominus data à Principe, aut Rege non acquirantur villo modo, quocumque modo etiam patris contemplatione fuerint data. Confirmat quia eadem l. cum multa, loquitur generaliter, & indistinctè in quocumque filio.

filio, vel filia, maiore, vel minore; Quapropter non videtur præsumi posse, quod præstitisset, Principi, vel Regi, vel Reginae aliquod servitium, propter quod ex sua persona idem Princeps donauit, & consequenter præsumendum Principem donasse tantum respectu, & contemplatione patris.

CASVS QVINTVS.

In quo patri non competit ususfructus in aduentitiis filiofamilias.

55 **C**asus quintus. Quando bona filiofamilias à matre, vel consanguineis, vel ab extraneo donantur, vel in testamento relinquuntur, ea lege, & conditione, ne patri ususfructus quærat, huius prohibitionis ratione pater in eisdem bonis ususfructum non acquirit, habetque cum testatoris voluntas sit seruanda, ita expressè in *auth. excipitur Cod. de bonis que liberi, & in *auth. vt liceat matri, & anie in princ. collat. 8.* vnde illa sumpta est, & communiter Doctores; ibidem Alcanius Clemen. de Patr. Potest. cap. 6. effectum 2. numero 4. Palchalis part. 1. cap. 3. numero 38. Gomez ad d. l. tauri 4. numero 10. vers. tertio, Castillus de usufructu cap. 3. numero 54. Boëtius decis. 193. Fontanella de pact. nupt. claus. 4. gloss. 7. p. 3. numero 22. Sordus conf. 116. Valquius de successione creat. lib. 1. §. 10. ad l. quoniam numero 234. & de successione. prægressu lib. 3. §. 26. n. 32. & alij Iurisperiti à Castillo re- lati, ex Summis, & Theologis Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla verbo pecul. um, Molina de iustitia tom. 1. disp. 8. vers. sunt vero nonnulli casus, Sanchez in summa lib. 4. cap. 3. c. 3. c. 3. c. 3. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 12. n. 4. Rebellus de oblig. instit. lib. 1. de præiudici iustitia q. 5. num. 15. Layman, l. b. 5. traç. 4. cap. 8. num. 3. Fagnandez in Decalog. lib. 7. cap. 4. numero 30. vers. primus, & de iustitia, & iure lib. 1. cap. 15. n. 3. Fragulos p. d. disp. 1. num. 230. & alij, & ego quoque tom. 3. mor. var. tit. 3. num. 235. Aduertendum autem, quod etsi in d. *auth. excipitur.* sit mentio solum de donatis, vel relictis ab aliquo parentum, tamen in *auth. sequenti, item hereditas, ibi: Et forsitan si aliunde queratur lege prædicta, quæ verba (vt supra hoc cap. num. 41. fine) referuntur ad dictam superiorem *auth. excipitur, & sunt eius finis comprehenduntur etiam donata, vel relictis filiofamilias ab extraneo ea conditione, ne patri ususfructus quærat, vt in eis pater non habet ususfructum, vt expressè tradunt omnes præallegati Doctores Iurisperiti, & Theologi,***

In legitima filii, aut nepotibus à matre, vel ab ascendenti- bus ex linea materna relictis, sub conditione, quod ususfructus non queratur patri, an idem pater nihilominus habeat usufructum.

legitimam, ea conditione, ne eius usufructus patri acquiratur, valeat conditio, & prohibitio, licet legitima sit filio, & filiz debita, & de necessitate illis relinquenda.

Et vna sententia est dispositionem d. *auth. ex- 87. cipitur*, quod in bonis à matre, vel ab ascendenti- bus maternis filio, vel filiafamilias relictis, ea conditione ne patri acquiratur usufructus, habere locum non solum in bonis, quæ excedunt legiti- mam, sed etiam in ipsa legitima, & sic matrem relinquente legitimum filio, vel filiz communi, posse, iuxta d. *l. am. auth. prohibere* illius usufructum patri, seu marito acquiri, talemque prohibi- tionem, licet quoad legitimam de iure filii debita- m, valere, & sic eandem in legitima pleno iure, & etiam quoad usufructum filio quæri, ita glossa in d. *auth. vt liceat matri, & anie vers. 1. verbo partici- pium*, ibidem Angelus, & Iacobus de Bellouillis (est hic limitatè quando filius esset minor 25. annorum) Baldus in l. filia cuius in ultima quest. sine Cod. familia Extensenda, & in l. filius matrem in prout. quest. Cde inofficio testamento, ibidem Salicetus dicens esse magis communem opinionem, Paulus de Castro, & Iason, & plerumque alij Iurisperiti antiquiores quos latè referunt Boëtius decis. 194. n. 2. Valquius dist. numero precedenti allegatio, numerus ibidem citatis, & Anton Gomez ad d. l. 48. Tauri n. 11. & etiam ita sentiant Valquius d. n. 34. Boëtius d. n. 2. in illis seqq. & Palchalis allegat cap. 3. n. 38. qui ex Vincentio de Franchis decis. 161. n. 7. refert hanc sententiam se- quentem fuisse Sacrum Concilium Neapolitanum, & iuxta eà indicasse, eam conditione, ne patri acquireretur usufructus in legitima à matre filii comu- nibus adiecta valuisse. Probatur hæc sententia ex generalitate dispositionis in d. *auth. excipitur, & in dist. auth. vt liceat matri, & anie*, in quibus simpliciter, & indistinctè decernitur, non acquiri patri usufructum in eo, quod filiofamilias datur, vel relinquatur ab aliquo parentum, ea conditione adiecta, ne ad patrem perueniat usufructus; ergo illa dispositio se extendit legitimam filii communibus à matre relictis, eadem conditione adiecta. Neque hinc sententiæ, iuxta eoldem Doctores obstat primo, quod legitimam nullum possit imponi onus, nulla conditio. *Quoniam in prioribus C. de inofficio testamento.* Nam respondetur, quod mater filio relinquens suam legitimam, vetet, ne illius usufructus patri quærat, id non est onus, sed emolumentum, & commodum filij, illiusque fauorem respicit; legitimam autem non obstante d. l. quoniam in prioribus, potest adici onus seu conditio in fauorem liberorum, scilicet quæ filiorum vilitatem respicit, iuxta textum (in quo fundatur Glossa præallegata) in l. filius matrem C. de inofficio testam. vbi habetur quod mater, quæ de mariti moribus sus- picatur, potest filiam vel filium, insinuiture sub conditione, si a patre fuerint emancipati, ob quam legè & l. cum filio ff. de vulgari, & pupillari legitima apponi posse conditionem in fauorem ipsius filij, ob idque testamentum neque olim, neque hodie esse nullum, Valquius testatur esse communem, imo receptissimam opinionem, & idem prius dixit Angelus in d. l. filius matrem, vt notat Boëtius d. decis. 194. n. 60. Non obstat secundo, quod legitima filii ex necessitate debetur, iuxta iuris dispositionem, & nemo potest facere quin leges in suo testamento locum habeant. *l. nemo potest ff. de legar. 1.* Respondetur enim, ex iisdem Doctoribus, præsertim Valquio, quod sicut non ob- stante dispositione l. cum oportet C. de bonis qua liber. quod donata, vel relictis filiofamilias patri acquiruntur, quoad usufructum, nihilominus, iuxta Do- ctoret n. precedenti, allegatos, & alios communiter, extraneus potest filiumfamilias insinuiture ea adiecta conditione,

condicione, vt vfructus nullo modo patri quærat, vt disponitur in *d. auth. excipitur*, & in *d. auth. vt liceat matri*, & *auia*, & etiam in *l. quidam cum filium ff. de heredibus institutis*. habetur, quia id per huiusmodi leges permittitur, non obstant dispositione *d. l. cum oportet*, ita etiam etsi iuxta legis dispositionem legitima filiis sit debita; nihilominus mater testans, instituens filium in legitima, potest prohibere, ne illius vfructus patri acquiratur, quia id illi permittitur per *d. auth. generaliter*, & indistincte loquentes, & sic comprehendentes etiam casum, quando à matre filio communi relinquatur legitima; Et hanc sententiam Boërius *d. decif. 194. num. 6.* vult habere locum in patre, qui nupersset secundo vxori iuueni, ex qua plures procreasset filios, propter quos foret præsumendum, filios primi matrimonij cum male tractare tam in bonis, quam in perionis eorum.

- 37 Quibus tamen non obstantibus altera sententia negat dispositionem *dist. anten.* extendi ad legitimam, filiis ex necessitate legis debitam, ita quod, si mater, vel ascendens ex linea materna filio, vel filiarumfamilias, aut nepoti, in Potestate Patris existenti, legitimam relinquat, adiecta conditione, quod illius vfructum pater, non habet, talis conditio non valeat. sed ipso iure reiicitur, ita ex Iurisperitis Bartholus in *d. auth. excipitur*, ibidem Paulus de Castro, Cornuus, & Fulgionius, ibidem Bartholus in *tractatu de duobus fratribus in 7. quæst.* Alexander, Fabianus de Giochio. Segura relati partim à Boërio, & Valquio, vbi supra, & partim à Gomez ad *dist. l. 48. iuris n. 11.* Rodriguez Xarez in *repetit. l. quoniam in prioribus C. de inofficio*, Gomez *d. n. 11. vers. sed his non obstantibus*, & Fachinus *controuerf. iuris lib. 5. cap. 21.* Ex Theologis, ita Molina, Rebel-Layman locis *supra n. 83. allegatis*, & Fagundez de *instituta lib. 1. d. cap. 15. citato n. 3.* Et præallegati Iurisperiti hanc sententiam probant, primò per præallegatum textum in *l. quoniam in prioribus C. de inofficio* testamento, generaliter decernentem, & indistincte, quodcumque onus, aut grauamen, & quicumque conditio- nem reiici à legitima, eamque potè, & libere relinquendam filiis, atque adeò huiusmodi dispositio simpliciter intelligitur tam respectu filij, quam respectu patris, cui de iure, *l. i. C. de bonis maternis*, & *l. cum oportet C. de bonis qui liberis*, acquiratur ius vfructus in ea legitima à matre, vel ascendentibus per lineam maternam proneniente, seu relicta. Secundo probant per textum in *d. auth. vt liceat matri*, & *auia*, in principio, vbi Imperator Iustinianus prius fanciuit, licentiam esse matri, aliisque parentibus (scilicet maternis) postquam reliquerint filiis partem, qua lege debetur (scilicet legitimam) quod reliquum est sue substantie sine insolidum voluerint, sine in partem filio, vel filia nepoti, vel nepi, & deinceps descendentibus donare, aut etiam per vltimam voluntatem relinquere sub hac designatione atque conditione (si voluerint) vt pater, aut qui omnino eos habent in potestate, in his rebus neque vfructum, neque quodlibet penitus habeant participium. Subdit item Iustinianus. Hoc enim & extraneis relinquere poterant, vnde nulla parentibus vtilitas nasceretur. In his enim verbis satis aperte innuitur, seu significatur, Iustinianum in illo textu, & eius dispositione, quod mater, aliique parentes filiis, aut nepotibus possint donare, aut relinquere sub conditione ne parentibus, in quorum sunt potestate, vfructus quaratur, loqui in bonis, vltra legitimam, que poterat mater, vel ascendens ex eius linea relinquere extraneis, non verò in ipsa legitima, que de necessitate filio, & nepoti libere relinqui debet. Neque vim huius argumenti ex illis Iustiniani verbis sumpti, enervat responso Valquij *d. n. 34. fine*, dicentis, sensum

præfati textus esse. quod mater, & eius ascendentes, ex linea materna, non liceat extraneis donare, vel relinquere in præiudicium filij, vel nepotis, nisi id tantum, quod est vltra legitimam: At verò ibidè non prohiberi, ne patri penitus quicquam etiam quoad legitimam acquiratur, cum talis acquisitio patri, sit ipsi filio vtilis, & fructuosa. Id enim eidem textui repugnat, cum adiecto illius conditionis, rei à matre, vel ab eius parentibus donatæ, vel relicte, filio, vel nepoti permittatur expresse tantum, quod bona vltra legitimam, quæ ibi relinquuntur intacta, & consequenter exempta ab omni onere, & conditione, iuxta *d. l. quoniam in prioribus*. Neque ex eo quod patri vfructus etiam in legitima, sit filio vtile, idèd, est licitum mater, vel auiæ eam conditio- nem, aut vllam aliam legem adicere etiam in legitima; sicut nec alicui licet de re aliena dispo- nere, etiam si in meliorem statum commutare eam velit *l. vltima ff. de usu, & habu. l. 7. in fine*, & *l. 8. ff. de usufructu*; Et non obstat *d. l. filius matrem num præcedenti allegata*. tum quia non loquitur in terminis legitime relicte, cum adiecta conditione inutilitatis filij, sed de generali institutione filij, facta sub conditione emancipationis, dicens patri filiorum nomine inofficiosi actionem competere non posse, eo quia mater nullam eis iniuriā fecit, sed imo providendum putant. Tum quia illius legis ratio fundatur in eo, quod eo tempore hereditas matris ad filiumfamilias peruentā, acquirerebatur patri quoad proprietatem, & non solum quoad vfructum, qui solus hodie iuris Codicis in *l. 1. C. de bon. matern.* (vt hoc & præcedenti capite notatum est) patri acquiratur, ideoque sub ea conditione relicta à matre hereditate filio, nullam conquirendi causam habuit pater, qui, si filium emancipauit, hereditatem filio acquirit; si noluit emancipare, iuste excluditur ab omni emolumento, cum filius fuerit institutus cum conditione illi vtilissima; & etiam filius, iuste fuit sub illa conditione, ne aliqui pater, de cuius moribus mater male suspicabatur, hereditatem acquireret, & prodigeret, vt nihil post patris mortem filio superesset. Hodie tamen, cum absque emancipatione, filio legitima sibi à matre de necessitate legis debita, acquiratur quoad dominium, seu proprietatem, grauamen notabile esset, vt legitima purè, & simpliciter filio per legem attributa, ei non posset acquiri, si pater eum non emancipasset, & sic tale onus reiiciendum, iuxta *d. l. quoniam in prioribus Cod. de inofficio* testamento. Quare hanc potterior sententiam puto in praxi præferendam priori, & in facti contingencia, iuxta huiusmodi sententiam fuisse iudicatum in Cancellaria Regia testatur loco *supra allegato*, Xarez, & vti probabiliorem, & iuri magis consentaneam approbatur alij Iurisperiti tacitis nominibus à Fachino relati in facti contingencia consulti, qui iudicauerunt, illam conditionem; ne patri vfructus ab auiæ adiectam institutioni nepotis in legitima non valuisse.

Potè, quod dictum est de legitima, ex dispositione, & necessitate filij debita, idem ob eandem rationem dicendum de portione bonorum, que iure Castellano relinqui debet filiis legitimis à matre, aut ascendentibus ex linea materna, vt si ab illis relinquatur, cum illa conditione, ne illius vfructus patri acquiratur, conditio non teneat, cum illa portio eo iure particulari statuario assignente loco legitime, ita expresse locis citatis, Rodriguez, Xarez, Molina, Fagundez, Rebellus, Layman.

Ad excludendum patrem ab usu aduentitiorum filiarumfamilias, & filiorum, an requiratur prohibitio expressa, vel sufficiat tacita.

89 Sed prosequendo intellectum dispositionis dictarum authenticarum excipitur *Cod. de bonis qua liberis, & ut liceat matri, & auia*, quod patri non acquiritur usufructus eorum bonorum, quæ a matre consanguineis, vel extraneis, filiofamilias, vel filie donantur, vel relinquuntur, cum prohibitione, quod patri usufructus quæritur; explicandum superest, an huiusmodi prohibitio debeat esse expressa, & specificè facta (qualis in dictis authenticis habetur illis verbis *conditioe hac adiecta, ne ad patrem perveniat usufructus, ut in auct. excipitur*, vel sub hac definitione, atque prohibitione, *ut pater neque usufructum, neque quodlibet participium penitus habeat, ut in auct. ut liceat matri, & auia*.) An verò sufficiat etiam tacita prohibitio quæ ex coniectura tamen testatoris elici potest. Et requiri expressam, nec sufficere tacitam, tenuit Alexander in l. cum filio n. 24. versus finem versus non obstat ratio ff. de legat. 1. propter textum in d. auct. excipitur *Cod. de bonis qua liberis*.

At verò sufficere tacitam prohibitionem, & quod tacitis verbis sit facta, sine coniectura ex quibus deduci, aut constare possit de mente relinquentis, quod voluerit aduentitiorum relictorum filiofamilias usum non acquiri patri, est communis sententia Iurisperitorum Castrensis, Iasonis, Baldi, Ripæ, Socini, Junior. & Crauetz in d. cum filio, Boerij decis. 193. Hieronymi Gabrieli conf. 1. 8. n. 12. & idem plurimi alij, quos referunt, & sequuntur Paschalis de virib. Patr. Potest. part. 1. cap. 3. num. 23. Castillos de usufructu cap. 3. num. 55. Fontanella de pact. nupt. clausula 4. glof. 7. part. 3. num. 23. & Surdus conf. 116. num. 51. 54. & 55. Qui probant ex textu in l. si usufructus §. si iis, ff. quando dies legatorum cedat, ubi dicitur, quod, si quid filiofamilias legetur, ita ut filio ipsi solvatur, censetur prohibitus patri usufructus, & sic, si pater petat legatum, est repellendus. Et confirmatur quia expressum dicitur, quod ex mente colligitur. l. tale pactum §. finali. ff. de pactis. Quamvis autem sufficiat tacita prohibitio, quæ ex coniecturis deducitur, id tamen intelligi debet, dummodo verba talia sint, ex quibus nil aliud, quam perceptionis usufructus prohibitio, deduci possit, ut post Molinam de primog. lib. 1. cap. 19. num. 3. alios allegantem, & nonnullos alios tradunt Castillos d. cap. 3. num. 57. & Fontanella dist. part. 3. num. 25. atque etiam notat Surdus d. conf. 116. num. 12. dum ex Crauetza in præallegata l. cum filio in 3. parte numero 51. dicit non induci prohibitionem, nisi ex actu necessario.

Coniectura, ex quibus tacita prohibitio, ut usufructus in bonis aduentitiis filij, minime acquiratur patri, deducitur, & an deducatur ex prohibitione administrationis bonorum patri facta.

90 Quæ verò sint coniecturæ præfixæ prohibitionis, ne patri acquiratur usufructus aduentitiorum bonorum filiofamilias donatorum vel relictorum, plures à præallegatis Doctoribus considerantur, & explicantur, & à nonnullis alijs, quos d. num. 47. Castillos refert, & 65.

Vna coniectura (omissa hic alia, de qua infra cap. sequenti. 6. num. 13. sine, ubi videnda) assignatur prohibitio administrationis bonorum aduentitiorum, à donante, vel relinquente ex filiofamilias, facta patri, ita Mastrillus decis. Sicilia 59. alios nonnullos allegans. Contrariam tamen sentit Fontanella dist. part. 3. allegato numero 25. & numero 26. asserens per solam prohibitionem administrationis non censeri prohiberi.

D. Jo. Angel. Bossini, de Patria Potestate.

tam usufructum patri acquiri, & in facti contingentia testatur, ita iudicasse fenum Senatorem, & probat, quia, tacita prohibitio usufructus respectu patris non inducitur (ut numero precedenti, notatum est) nisi quando verba talia sunt. Ex quibus nil aliud, quam perceptionis usufructus prohibitio deduci possit; At verò verba prohibitionis administrationis non sunt talia, ex quibus necessario præsumenda sit mens testatoris, quod voluerit usufructum prohibere, cum soleant (ut notat Castillos d. cap. 3. num. 59. & segg. & idem Fontanella post alios) esse rationes diversæ, propter quas huiusmodi administrationis prohibitio fiat, & præsertim sit, quia testator non confidit de patre, quia v.g. videt cum dissipatorem, aut parum in negotiis cautum, ideoque ne bona filij perderet, noluit quod ea administraret. Quapropter ratio huiusmodi prohibitionis, communiter esse solet, damni ipsius filij vitatio: E contra verò ratio, ob quam testator prohibet usufructum acquiri patri, communiter esse solet, lueri captatio ipsius filij; Cum ergo rationes harum prohibitionum sint inter sese tam diversæ, propterea ex vna ad aliam inferri non debet. Pro cuius rei exacta explicatione, examinandum, & resolvendum sequens dubium, scilicet.

Ex prohibitione usufructus, an censetur prohibita patri etiam administratio bonorum filiofamilias relictorum.

91 Vtrum è converso, si prohibita sit patri usus fructus acquisitio per testatorem in bonis filiofamilias relictis, ex hac prohibitione usufructus censetur à testatore prohibita patri etiam administratio, seu facultas administrandi ea bona filiofamilias relictæ. Et procedit dubium, quando testator relinquens aliqua bona filiofamilias, simpliciter prohibet eorum usufructum patri acquiri, nil aliud addens prohibitioni usufructus, ex quo deduci, seu inferri debeat etiam administrationem eorumdem bonorum patri prohibuisse; nam, si quid tale addatur usufructus prohibitioni, & acquisitionem usufructus, & administrationem simul patri prohibuisse indubitatum foret; Et exemplum habetur in sapiens allegata auctor. ut liceat matri, & auia collat. 8. in principio, ubi matri, auia, & alijs ascendentibus ex linea materna permittitur, (ut in præcedentibus dictum est) de bonis, ultra legitimam filiis debitam, donare, aut relinquere filiæ, vel nepoti, aut nepti sub conditione, ut pater, aut qui omnino eos habent in potestate in rebus eisdem relictis, neque usufructum, neque etiam quodlibet penitus participium, quæ vltima verba, cum importent, seu contineant prohibitionem totalis communions in re legata factam patri, denotant aperte etiam facultatem administrandi bona relictæ, patri prohibitam, & non solam usufructus acquisitionem, ut notant quoque Fontanella dist. part. 3. num. 31. vers. et si, & ubi.

92 Proceedit ergo dubium, an ex simplici prohibitione facta à testatore filiofamilias bona relinquente, ne eorum usufructus patri, acquiratur, necessario deduci debeat, seu inferatur etiam prohibitionem administrationis eorumdem factam ex voluntate testatoris, & legis præsumptione. Et quidem si appareat per testatorem, patri acquisitionem usufructus prohibitam, non propter meum favorem filij, eiusvè utilitatem (ut scilicet filio plenius consuleretur, non solum in proprietate, sed etiam in usufructu) sed quia ei visus esset suspectus, eidem patri censeri prohibitam

X

admini

administrationem, etsi filius foret minor, ei debere dari curatorem, quod ille bona relicta, prohibito patri in eisdem bonis usufructu, conueniunt communiter Doctores, qui infra allegantur, & alij, qui allegantur, à Milanesi *decis. 3. num. 97. & segg. lib. 2.* Castillo de usufructu *diff. cap. 3. num. 50.* & pluribus sequentibus, & à Fontanella *diff. class. 4. gloss. allegata parte 3. numero 27. & ollo sequentibus*, referuntur. Sicut prohibito patri usufructu per testatorem, non prohiberi, seu censeri prohibitam bonorum administrationem, quoties appareat, seu constet, patri acquisitionem usufructus prohiberi, non quia testatori, vel legi suspectus sit, sed potius in utilitatem filij, ut plenius ei etiam in usufructu consulari, tradit Barlaus *conf. 133. num. 56. & 57.* & post eum Castillus *diff. cap. 3. num. 63. & 64.* ubi etiam notat alios Iurisperitos afferentes, prohibita patri usufructus acquisitione, censeri etiam ab eodem testatore patri ablatam facultatem administrandi quia dum prohibet acquisitionem usufructus, videtur de patre diffidere notat, inquam, eos debere intelligi, seu explicari, nisi appareat, testatorem, ut consuleret filio, non propter aliquam dissidentiam, aut suspicionem patris, ei usufructus acquisitionem prohibuisse; cuius apparente idem Castillus *d. n. 63.* ex præfato Barlato, ubi supra, ponit duo exempla. Primum, quando expresse dixit testator velle prædictam acquisitionem prohibere, ut plenius cõsultum sit in proprietate, & in usufructu. Secundum, quoties pater erat incertus, & incognitus testatori, & usufructus acquisitionem prohibet, nam tunc per testatorem non potuit suspectus indicari, & consequenter nec administratio ei debet auferri.

93 Difficultas igitur, quando non apparet testatorem neque prohibuisse patri usufructum, quia illi pater esset suspectus, neque apparet quod prohiberit in fauorem, & utilitatem filij, ut illi consultum esset in proprietate, & in usufructu, non ob dissidentiam, & insipicionem patris; An exceptis his duobus casibus, cum patri prohibetur per testatorem usufructus bonorum aduentitiorum filiofamilias à se relictorum, regulariter, censetur prohibita etiam administratio, seu ablata, aut denegata facultas eadem bona administrandi. Et ex ea prohibitione testatoris relinquentis, ne patri usufructus acquiratur, censeri regulariter à relinquire prohibitam eidem patri administrationem, & consequenter filio minori, vel non sanæ mentis, per Iudicem debere dari curatorem, sentiunt Caldas Pereyra in *l. si curatorem habens*, verbo *lasi* num. 147. *Cod. de in integrum restitut.* (ubi allegat Glossam Castrensem, & Salicetum in *diff. auth. excipitur Ceb. de bonis que liberis*) Antonius Faber *lib. 6. sui Codicis tit. 36. definit. 6.* Maltrillus *diff. decis. 59.* Stephanus Gratianus in *decis. provincia Marchia decis. 76. numer. 20.* Castillus *diff. cap. 3. num. 63. & 64.* & pro hac sententia allegatur ab eodem Castillo, à Gratiano, & à Fontanella *diff. part. 3. num. 31.* Salicetus in *auth. excipitur in principio C. de bonis que liberis*, ab eodem Fontanella allegatur Riminaldus in *§. 1. numero 101. insinuat. per quas personas nobis acquiruntur*, à Castillo allegantur Barlaus *d. conf. 133. num. 56.* Ruinus *conf. 24. num. 8. vol. 5.* & etiam Ioannes Franciscus de Ponte *cap. 19. num. 29. & conf. 31. num. 3. & 4.* ubi distinguit, scilicet ut in bonis aduentitiis filiofamilias, in quibus patri usufructus non acquiratur ex dispositione legis, pater possit semper (si velit) esse legitimus administrator, in quibus vero patri non acquiratur usufructus ex dispositione hominis, seu re-

linquentis, non possit pater esse administrator, Et addit distinctionis rationem esse, quia, dum homo prohibet videtur diffidere de patre, & durius agitur cum lege, quam cum homine; Et hoc idem quod, quando usufructus aduentitiorum filij non competit patri ex dispositione relinquentis ex filio, administratio non competit patri, & si filius sit minor debeat ei per Iudicem dari curator, asserit etiam Sanchez *lib. 4. sum. cap. 35. num. 39.* fundatus in præallegata *auth. ut licet matri, & anie*, quæ tamen loquitur in casus in quo prohibetur patri acquisitio usufructus, & etiam administratio, ut supra numero 91. notatum est, & ita non obstat sequenti sententia. Probatur igitur primo hæc sententia ab iisdem Doctoribus, quia cum patri, per testatorem relinquentem, aut inter viuos donantem filiofamilias usufructum acquiri prohibetur, regulariter (exceptis casibus, de quibus supra numero 92. in quibus aliter relinquentis intentio apparet) quia ei pater esset suspectus, & de illo diffideret, id fecisse censetur tum ob præsumptionem hominis, seu ipsius relinquentis, dum eo bono patrem priuat, tum quia lex in hoc casu patrem suspectum indicat, seu fingit, quæ suspicio efficit ut etiam administratione priuatus censeri debeat. Et hoc argumentum præcipuum est huius sententia fundamentum, scilicet præsumptio suspicionis, & dissidentia de patre; Addunt tamen alia duo argumenta. Quare secundo eadem sententia probatur, quia, si simul cum prohibitione, ne patri usufructus acquiratur, etiam administratio non censetur prohibita, cum pater non teneatur administratorem rationem reddere, ut traditum est supra numero 29. per iura ibidem allegata, esset in potestate eiusdem patris uti dictis bonis, cum ea conditione, seu prohibitione donatis, vel relictiis filiofamilias, ac si prohibitus usufructus non esset, cum sciret non posse rationem eorum ab eo peti. Quare ad hoc inconueniens evitandum in *diff. auth. ut licet matri, & anie*, non solum fit mencio de prohibitione ne patri acquiratur usufructus, sed etiam additur, exclusio ab administratione, iuxta notata supra numero 91. Tercio probatur quia non videtur pater à lege constitutus legitimus bonorum aduentitiorum filiofamilias alia de causa, seu ratione, quam quia in illis habet usufructum, ut post Baldum in *l. 1. ff. de reb. eor.* & nonnullos alios tradit Alcanius Clemens de Potest. Patr. cap. 6. effectus 12. num. 11. & ita, ubi non habet usufructum, non erit legitimus administrator.

Contrarium & ex prohibitione usufructus in bonis filiofamilias per relinquentem, seu testatorem patri facta non censeri, (ubi aliter non apparet usufructum patri prohibitum ob suspicionem, & dissidentiam de patre, vel testator expresse prohibuerit acquiri non solum usufructum, sed etiam bonorum administrationem) prohibet etiam eorumdem bonorum administrationem, firmat Vincent. de Franch. *decis. 10. n. 8. p. 1.* Corn. in *d. auth. excipitur*, loquens tamen cum distinctione, ut, si filius sit maior, & sanæ mentis, pater usufructu priuatus, non sit legitimus administrator, sed filius; verò si filius sit minor, vel mentis non sanæ, pater, si velit, potest esse legitimus administrator (Milanesi *num. 33. & num. 100.* (ubi dicit ita sentire Cagnolum in *l. frater à fratre* num. 16. ff. de condit. indebit. & etiam absolute Barlaus *diff. consult. 133. per totum*) Castillus *d. cap. 3. num. 59.* (qui patet referre, ita sentire Barlaus *diff. consult. 133. n. 1.* ubi

vbi statuit patrem non usufructuarium, non usufructum ad testatorem, vel à lege, posse esse administratorem bonorum filij adnuciatorum.) Et hanc eandem sententiam approbat, & plenius defendit Fontanella *allegata part. 5. num. 27. ad 38. & ex Theologis idem tenet Fragolus de regim. Chr. st. Reipubl. part. 3. lib. 2. disp. 2. numero 131.* Probat hanc sententia, quia cum testator relinquit filiofamilias, prohibet usufructum bonorum patri acquiri, possit huiusmodi acquisitionem prohibere, non quia pater sit illi suspectus, aut diffidentiam de patre habeat, sed ob commodum, & utilitatem ipsius filij, vt scilicet ei plenius consulatur non solum in proprietate, sed etiam in usufructu, & filius habeat totumque ratio, ob quam testator solet communiter prohibere usufructum patri acquiri sit licet capatio ipsius filij vt supra n. 90. notatum est; ex simplici prohibitione acquisitionis usufructus non potest inferri necessario ex præsumpta mente testatoris prohibitio etiam administrationis bonorum. Hinc secundo probatur, quia huiusmodi ratio licet capta sit pro filiis, quæ solet mouere testatores ad prohibendum acquiri patri usufructum, non militat in administratione, cum non minus filius sit consequentur ex administratione patris, quæ cuiusvis alterius, imo magis eadem filio consulti iri ex administratione patris, de quo, vbi agitur de filiorum commodis, lex multum confidit, & præsumit, quod optimum pro filiis capiet Consilium (iuxta notata à me in tractatu de dote cap. 3. n. 71. & supra hoc cap. n. 19. circa finem, & tradunt Doctores ibidem relati, & idem ex legis præsumptione pater melius, & fidelius, quam alius bona filij administrabit. Quare non videtur admittendum (in quo fundantur Doctores alterius sententia) illud, quod prohibita patri acquisitione usufructus lex præsumat, seu habeat patrem suspectum, quia talis legis præsumptio suspicionis non reperitur in aliquo iuris textu, sed imo potius in dubio stet iuris præsumptio, patrem fore bona filij vtiliter administraturum, neque à debito patris officio deuiaturum. Tercio quod per prohibitionem usufructus non censetur prohibita administratio, probatur communiter à Doctoribus huius sententia per textum in l. finali §. filij autem in secunda etate, vers. filij autem patre rescunt. C. de bonis que liberis. Quatenus ibi disponitur, quod filiofamilias tunc detur curator in bonis, in quibus non habet pater usufructum, quando idem pater recusat administrare; ex quo necessarium inferret, quod, iuxta eiusdem textus dispositionem, pater, si velit, erit legitimus eorumdem bonorum administrator, & per eundem textum asserunt loci citatis, Bursatus, Vincentius de Franchis, & Milanensis, ac etiam Cagnolus, quando filius est minor, vel non sanæ mentis. Quem textum, et si Salicetus in diff. amb. excipitur, & alij nonnulli ex Iurisperitis numero præcedenti, allegatis intelligant, & velint procedere solum, quando pater voluntarie renunciat usufructum, quia tunc caret suspitione dolose administrationis, seu lex illum non præsumit suspectum, & proinde non debet administratione priuari, secus verò, quando à testatore usufructus acquisitioni eidem patri prohibetur, quo casu lex indicat, seu præsumit patrem esse suspectum; tamen hic intellectus est voluntarius, nullum in iure habens fundamentum, sed imo ex iure apparet, quod potius confidit de patre, & existimat eum pro filiis capere bonum consilium, & à debito erga filios officio paterno non deuiaturum, vt supra notatum est.

D. Iou. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

Neque huic sententiæ obstant argumenta pro altera sententia adducta. Etiam ad primum negatur iuxta numero præcedenti, tradita, ex simplici prohibitione, ne usufructus patri acquiratur, patrem testatori, aut legi præsumi suspectum, & proinde censendum minime esse, patrem administratione priuatum.

Ad secundum respondetur patrem administrantem bona aduentitia filiofamilias in quibus patri non est acquisitus usufructus, teneri ad reddendam rationem administrationis, iuxta communem Doctorum, vel Iudicis arbitrio, seu iudicio relinqui, an debeat satisfacere pro administratione in casu occurrenti, vt filio sit consultum, vt supra numero 36. notatum est, in casu autem diff. authent. vt licet matri, & auia, verba testatoris continent copulatiue prohibitionem acquisitionis usufructus, & administrationis bonorum vt supra numero 91. ostensum est.

Ad tertium respondetur, quod, quemadmodum 96 acquisitio, seu ius usufructus in bonis aduentitiis filiofamilias, patri competens, est effectus Patrie Potestatis, vt supra hoc cap. num. 1. notatum est, & tradunt Doctores ibidem allegati, necnon allegati cap. præcedenti num. 1. & alij communiter, ita quoque ius administrandi eadem bona aduentitia, competit patri non ratione usufructus patri eidem à lege delati, sed ratione Patrie Potestatis, ob quam tamquam causam principalem lex eum constituit legitimum administratorem eorumdem bonorum filiofamilias aduentitiorum; etiam filio inuito vt supra numero 27. probatum est; Et hoc nempe quod ius administrandi bona filiofamilias aduentitia, sit effectus Patrie Potestatis, constat ex §. 1. institut. per quas personas nobis acquiruntur, & latius ex l. cum oportet §. non autem, Cod. de bonis que liberis allegata supra dicto n. 3. huius capituli, & tradunt communiter Doctores, quos ad id recenset Afcianus Clementinus de Patria Potestate cap. 6. effectus 12. numero 1. & sequitur Fontanella dicto part. 3. numero 29. qui & numero 31. alios refert, & idem tradit etiam Antonius Faber allegato lib. 6. sui Cod. citat. tit. 36. definitione 11. in corpore, & in scholio numero 2. dicens, quod non alia ratione pater est legitimus administrator bonorum filij, quam quia pater est, & habet filium in potestate; ex quo concludit non magis recusare patrem posse, vt sit legitimus administrator bonorum filij, quam vt sit pater, nisi aut atate, aut valetudine, aut minus sanis moribus impediatur, ne commodè administrare possit, quibus in casibus notat idem Faber filio dandum esse curatorem, (qui etiam tutorem habenti dari aliquando potest, l. 1. & toto titulo. Cod. de in quibus causis tutor. habet. tutor, vel curator dari potest) non verò tutorem (qui est quodammodo vicarius patris, & tutoria inuicem, & locum Patrie Potestatis edit §. 1. institut. de tut.) cum (inquit) filius in patris vel inuiti, & inuitus Potestate maneat, eo quia inter modos, quibus tollitur Patria Potestas, non est patris pæpertas, neque dolus toto tit. institut. quibus modis ius Patrie Potestatis tollitur.

Ex quibus Fontanella d. part. 3. n. 30. contra non- 97 nullos infert, non posse matrem petere bona filij, vt legitima administratrix, cum enim mater non habeat filios in potestate, nec etiam usufructum in eorum bonis (vt ex traditis hoc

& *præced. capite*, & *capite primo* constat) hinc consequitur, vt non habeat à lege administrationem, quæ à Patria Potestate causatur, vt etiam notatur Crauetæ *conf. 9. n. 6.* Gabriel *conf. 36. n. 32. vol. 1.* & Cancercius *var. resolut. p. 3. cap. 2. n. 68.* à Fontanel-la ubi *supra* n. 31. relati.

CASVS SEXTVS, ET SEPTIMVS.

*In quibus patri non competit usus-
fructus in bonis aduentitiis
filiosfamilias.*

98 **C**asus sextus. Vsumfructus patri censetur prohibitus, cum quid filiosfamilias legatur, ita vt filio ipsi solvatur, vt *supra* n. 89. notatum est, ex l. si *usufructus §. si ita ff. quando dies legatorum cedat*, & tradit Sordus ibidem allegatus, & sentit etiam Aluarados de *coniecturata mente defuncti lib. 2. cap. 3. n. 106.* ubi ex Gregorio Lopez *in l. 1. tit. 16. part. 4. vers. usufructus*, & *vers. aduerte*, tradit, si institutor maioræ relinquit filio litoris suæ, hoc pacto, quod ipsi filio detur, pater ab usufructu maioræ censetur exclusus, eo quia idem sit, ac si dixisset, quod usufructus ad patrem non perueniat.

99 **C**asus septimus. Pater non habet usufructum, si quid filiosfamilias donatum, vel relictum est, cum expressione donantis, vel relinquentis, quod ipse filius rem donatam, vel relictam habeat pleno iure; Nam verba *pleno iure*, important, quod patri non quæraturs usufructus, vt ex Cacialupo *in l. frater à fratre n. 88. fine*, notat Sordus *conf. 259. n. 27.* eo quia idem sit dicere *pleno iure*, quod *integre*, & *sine diminutione*, item verbum *plenum* importet idem, quod verbum *liberum*, & verbum *liberum*, importet totalem concessionem, vt post plures alios, tradit ibidem Sordus, qui & confirmat per *textum in §. fin. instituit de usufructu*, ubi dicitur, quod tunc proprietarius dicitur in re plenam habere potestatem, quando ei accedit usufructus, ideoque donans, vel relinquens bona filiosfamilias, exprimens, itavt idem filius habeat pleno iure illa bona censetur prohibere patri acquisitionem usufructus, & velle, quod ipsi filio acquirantur quoad proprietatem, & quoad usufructum, sicut & qui rem alteri titulo aliquo oneroso concedit, dicitur concedere tam respectu usufructus, quam proprietatis, vt *d. n. 17.* Sordus, & ad id faciunt tradita casu præcedenti, & sequenti.

CASVS OCTAVVS.

*Pater usufructum in bonis alienis
filiosfamilias acquisitis, quæ
ex proprio facto amisit explicat
ur exemplis.*

100 **C**asus octavus. Pater non habet usufructum in bonis alienis, filiosfamilias acquisitis, quæ ex proprio facto ipse pater amisit, & ad filium deveniunt; vt, si testator heredem gravavit restituere, seu onere restituendi filio ipsius gravati post mortem patris, seu ipsius hæredis gravati, vel quando-cumque idem filius factus esset sui iuris; si idem pater hæres, pendente conditione, dissipet bona

fideicommissio subiecta, cogitur filio ante tempus (scilicet ante eventum mortis, & exemptionis filij à Patria Potestate) illa restituere, nihilque sibi remanet, sed & usufructu priuatur; videtur satis aperte constare ex l. Imperator ff. ad Trebellianum, & per eum textum tradunt ibi Castrensis, & Alexander, & communiter alij Iurisperiti, quos late refert, & sequitur Sordus *conf. 16. n. 24. & 48.* qui confirmat tam ex Baldo *in auth. bona damnatorum n. 4. C. de bonis damn.* quatenus ibidem dicit, quod pater non debet vti de bonis, quæ propter delictum amisit, & filio fuerunt applicata; tam ex Manuero de *restituendo in §. item filiosfamilias* (quem & refert Tiraqu. de *restituendo conf. §. 1. glof. 9. n. 69. fine*, & n. 73.) ubi dicit filium admitti ad retrahendam rem à patre venditam tam quoad usufructum quam quoad proprietatem, & quod tali casu usufructus patri non quæritur; Tam quia ratio, ob quam usufructus patri non quæritur, quando re-culatur (vt *supra* n. 32. notatum est) hæreditatem filio delatam, est iuxta Bartholum *in l. cogi §. si pater ff. ad Trebell.* quia videtur dilapidare. Idem confirmatur ex eo, quod in casu, quo patri administratio bonorum aduentitiorum filiosfamilias, quorum habet usufructum, aufertur propter dilapidationem, non reservatur eidem patri usufructus, iuxta Ioannem Andream *ad l. ad Speculatorem, tit. de dote restituenda additione finali*, quem refert, & sequitur Sanchez *conform. tem. 1. lib. 1. cap. 2. dub. 16.* Callistus de *usufructu cap. 3. n. 100. & seqq.* de quo infra paragrapho sequenti.

CASVS NONVS.

*In quo pater priuatur usufructu in
bonis aduentitiis filiosfamilias.*

Casus nonus est de fideicommissio relicto nepoti ab auctore paterno, qui instituit patrem, illum gravans restituere filio, post eum vocato, non solum in casu mortis ipsius patris, sed etiam in casu alienationis bonorum, scilicet vt patre ipso instituto alienante, bona alienata ad filium eius statim transeant, atque devolvantur, eive restitui debeant bona alienata; hoc enim casu patrem non habere usufructum illorum bonorum alienatorum, sed pleno iure spectare ad filium, seu nepotem vocatum, tradit Sordus *conf. 116. & ex n. 16. ad finem*, latissime probat contra Castrensem *conf. 247. num. 6. vol. 1.* expressè asserentem, quod quando, patre instituto alienante bona fideicommissio subiecta, vocatur filius ad bona alienata, pater illorum bonorum habet usufructum, Qui ad id asserendum motus est; primo quod ad impediendum acquiri patri usufructum requiritur prohibitio expressa, vt in *sepius allegata auth. excipitur Cod. de bonis, quæ liberis*, & *in authen. vt liceat mariti*, & *aut. coll. 8.* Secundo quia verbum *restituere*, importet plenam restitutionem, si positum à lege, non quando ab homine, iuxta Iasonem, & Crauetam. Tercio est quod hoc casu, patre alienante, restituenda sit pleno iure filio hæreditas, nihilominus statim, facta restitutione, reacquiratur usufructus ipsi patri in consequentiam alterius casus, scilicet Patrie Potestatis. Quarto quia cum à iure in bonis filij aduentitiis usufructus patri quærat, testator præcipiens restitutionem præsumit voluisse in sua dispositione se conformare iuri communi

moni l. *quaro §. inter locatorem ff. locari*, cum aliis ab eodem Surdo d. *conf. 16. num. 10. relatis*. Denique quia in casibus, quibus patri non queritur usufructus, acquiritur saltem commoditas, ut Aretinus in §. *1. instat. per quas personas nobis acquiritur*, de quo infra.

Quibus tamen non obstantibus, idem Surdus in hoc, propter onus ab auctore testatore impositum patri instituto, restituendi in casu alienationis filio vocato bona fidei commissio subiecta, ex praesumpta, seu tacita voluntate testatoris, tenet esse bona contra prohibitionem eiusdem testatoris alienata, restituenda filio plenè, & quoad proprietatem, & etià quoad usufructum, à quo semper pater exclusus remaneat. Et ut evidenter probet, supponit in hoc casu ex prohibitione alienationis inductum fuisse fidei commissum in casu alienationis, ceterique patrem granatum bona huiusmodi fidei commissio supposita alienatione sequente restituere, quod late offendit n. 16. & *quatuor segg.* & c. alienatio, ut pote facta contra expressam testatoris prohibitionem, sit ipso iure nulla iuxta communiter Doctores in *l. cum pater §. libertatis ff. de legat. 2.* & alios ab eodem Surdo n. 19. allegatos non solum, ipsemet alienans possit eadem bona alienata auocare, secundum Bald. in *l. quones n. 10 C. de fideicom.* & alios ab eodem Surdo n. 20. relatis, sed etiam ipse filius, etiam sine consensu patris, qui non requiritur, quando filiofamilias agunt ad bona, in quibus pater nullum habet usufructum, iuxta Romanum, Alexandrum, Ias. & alios in *auth. quod locum C. de collat.* & alios, quos idem Surdo n. 21. recenset. Quod igitur, praefatis bonis vel à patre filio restitutis, vel ab ipso filio recuperatis, pater in illis non habeat usufructum, probat Surdus primò ex vi ipsius verbi *restituere*, quod importat plenariam restitutionem tam usufructus, quam proprietatis l. *videamus la 2. §. in Favianam ff. de usuris*; Vnde ex quo testator vult patrem granatum restituere filio hereditatem, censeri cum velle etiam usufructum in ea patri non acquiri, sed patrem omne commodum, & emolumentum hereditatis, alioqui iure nono sibi querendum, debere filio reassignare, atque adeò censeri prohibitam esse patri acquisitionem ex eo solum, quod grauetur pater filio restituere, tradunt Cumanus, Castrensis, Bald. Nonellus, Socinus, Iason, & alij scribentes in l. *cum filio ff. de legat. 1.* quos, & Boerium decif. 193. ac nonnullos alios refert idem Surdo d. *conf. 16. n. 23.* Et etiam Alexander ad Bartholum in *auth. excipitur* notat absolute patre instituto, & granato onere restituendi filio, non acquiri eidem patri in bonis restitutis alioquem usufructum. Et si quando non pater, sed extraneus granatur filio alicuius restituere, cum facta plenaria restitutione ipsi filiofamilias liberari, licet deinde statim queratur usufructus, ex quo fecit quiddam in se scire, ut idem Surdo n. 64. notat post plures alios. Secundò probat Surdus eo quod in fidei commissum, post purificatum fidei commissum, transiunt omnes actiones tam actiue, quam passiue, & tam contra granatum, quam etiam contra alios l. *facta ff. ad Trebell.* & potest granatus cogi ad restitutionem l. *nam quod §. fin. & legibus sequentibus*, quia per testatorem videtur cessare actio. At quando ceditur filio actio contra patrem, censeri patri prohibitam usufructus acquisitionem, cum frustratorium esset habere actionem sine illius exercitio sentiant Baldus in l. *inherens §. in supra dictis cum. 1. C. ad Trebell.* & alij ab eodem Surdo n. 37. & *conf. 259. n. relati*. Pluribus aliis argumentis confirmat hanc sententiam Surdus, & praesertim ex traditis in praecedenti caso; quæ apud eum videt Lector, si placet. Adducta videntur D. lo. Angel. Boissus, de Patria Potestate.

fatis virgere, & praesertim primum, & tacite cum aliis videtur approbare Castillus de usufructu cap. 3. num. 55.

Neque obstant motiva ex Castrensi in contrarium n. 100. adducta, etenim ad primum respondetur sufficere prohibitionem tacitam, iuxta tradita *supra n. 59.* quæ in praesenti casu colligitur, seu inferitur ex vi verbi *restituere*, ut supra explicatum est. Quod procedit etiam illud verbum *restituere*, non sit expressum à testatore, prohibente alienationem, & hæc institutio alienante bona, vocante fidei commissum, cum institutus in casu alienationis censetur granatus restituere per textum in l. *pater §. fratre ff. de legat. 2.* Ad secundum respondetur, verbum *restituere*, importare plenam restitutionem, etiam cum ab homine ponitur, quia iuxta allegatam l. *videamus, d. §. in Favianam, ff. de usuris, verbum restituere*, importat absolute plenariam restitutionem, & sic etiam quoad usufructum, de quo latius idem Surdo d. *conf. 16. n. 8. & duobus segg.* addens n. 61. ex Iasone in supra allegata l. *cum filio n. 154.* etiam in vitima voluntate verbum *restituere*, positum ab homine importare plenariam restitutionem, quia fit larga interpretatio in vitima voluntate *lan restitueris ff. de res. iuris*. Ad tertium respondetur non attendi restitutionem, quæ non durat, quando iubetur restitui, cum à lege non consideretur hæc momentanea acquisitio statim cessatura l. *cogit §. hi, qui solidum ff. ad Trebell.* ubi dicitur, quod qui non potest insolidum institui, si instituitur cum onere filii restituendi, valebit institutio, quia non videtur institutus cum nihil oneris apud eum remansurum sit; quod latius profertur Surdo n. 63. Neque obstat, quod extraneus granatus filiofamilias alicuius restituere, facta plenaria restitutione filio, censetur satisfecisse, & liberetur, licet usufructus statim patri acquiratur, ut n. *præced.* dictum est, quia idem liberatur, quia fecit quiddam potuit, & acquisitio usufructus, patri statim post restitutionem filio factam, non respicit favorem eiusdem extranei granati restituere, qui quantum est ex se perpetuo restituit bona quoad proprietatem, & usufructum. At quando pater granatus restituere filio, si facta illi restitutione, statim eidem patri reacquirere usufructus, cum momentanea illa acquisitio usufructus respectu filij non habeatur in consideratione, non videtur pater facere plenariam restitutionem, nisi restituit filio usufructum perpetuo remansurum, ut aliis relatis, Surdo n. 64. latius notat. Ad quartum respondetur, si verum esset testatorem voluisse se conformare iuri cõmuni etiam si expressè testator inisset usufructum filio, nihilominus patri granato acquireretur, quod est falsum, & contra Iurisperitos communiter. Ad quintum an in casibus, in quibus patri non acquiratur usufructus in bonis aduentitiis filij acquiratur commoditas fructuum, mox *infra* explicatur.

CASVS DECIMVS.

Pater potest expressè, vel tacite usufructum, sibi competentem in bonis aduentitiis filij in potestate remittere, & an remissio statim ab initio valeat, nec postea possit idem pater eam reuocare.

Casus decimus. In bonis aduentitiis filiofamilias pater non habet usufructum, sed ipse filius,

filius si pater filio, vel filia sua voluntate, & expresse vsumfructum, quæ in illis habebat, vel sperabat, vel poterat habere, remiserit, aut renunciauerit, ita communiter Doctores Iurisperiti, quos illos sequentes referunt Afcianij Clemen. *d. effectum* n. 31. & *effectum* n. 12. Boetius *decif.* 196. Menoch. *conf.* 282. n. 31. & *segg.* Surd. *conf.* 259. n. 16. & *in trall. de alimentis* tit. 9. q. 20. n. 22. & Antonius Gomez ad l. 29. *Tauri* n. 28. & 29. & ad l. 48. n. 9. & ex Theologis, & Summistis Angelus verbo *Peculium* n. 2. Syluester verbo *endem* 1. Tabiena, & Armil. verbo *endem*, Molina de *iustitia* tom. 1. disp. 8. vers. *secundum* est, Rebello de *obligat. iustis* par. prima lib. 1. quest. 7. n. 3. Sanchez *conf. mor.* lib. 1. cap. 2. dub. 12. 13. & 14. Fagundez in *Decalogum* lib. 7. cap. 4. n. 14. & n. 30. & in *trall. de iustis*, & in *re lib.* cap. 1. n. 4. Fragolus de *regim. Christi*. Keipub. p. 3. lib. 4. disp. 2. n. 230. vers. *primo*, & latius *disp.* 3. n. 18. & *segg.* & alij. Facta enim tali remissione, seu renunciatione ex illius vi censetur consolidari vsumfructus cum proprietate, & omnia ad filium deinceps pertinere.

105 Verum quia huiusmodi communis sententia fundatur in eo, quod possit pater filio, vel filie remittere, seu renunciare & condonare vsumfructum, quem habet, vel potest in illius bonis aduentitiis habere, id probandum est, & manifestè probatur per textum in l. cum oportet §. Non autem hypothecam vers. *sin autem res* C. de bonis, qua liberis, cuius verba sunt, *Sin autem res sibi memorato modo acquisitæ, patris noluerit tenere, sed apud filium, vel filiam, vel deinceps personæ reliquerit, nullam post obitum eius licentiam habeant heredes alij patris, vel aui, vel proam eundem vsumfructum, vel quod ex hoc ad filios familias pervenit, (ut pote patri debitum) sibi vendicare, sed quasi divina donatione in filium celebranda, qui vsumfructum detinuit, quem patrem habere oportuerat, ita causa intelligatur, ut eundem vsumfructum post obitum patris ipse lucratur: parente in excussionis quasi sibi debite ad filio, qui vsumfructum consensu eius possidebat, sua posteritati, vel successioni minime transmittente, quatenus in omni pace inter se successiones permanent nec alteratione cuiusdam (maximè inter fratres) oriatur occasio.*

106 Vtrum verò talis remissio, aut donatio vsumfructus aduentitiorum a patre facta filio in potestate, statim valida sit, & duret in perpetuum, nec possit per penitentiam a patre revocari, nec requiratur morte patris confirmari, vel non valeat statim, & ab initio sed morte patris (sicut quælibet alia donatio inter patrem, & filium in potestate) confirmetur, si a patre non fuerit revocata.

Prima sententia Afcianij Clemen. *d. effectum* n. 33. & huiusmodi vsumfructus remissionem, seu donationem ab initio non valere, sed morte patris confirmari, atque adeo patrem ante eius mortem posse in totum illam revocare, & ad id allegat Albericum in l. si pater, C. de inoffic. testam. & Iulium Clarum lib. 4. sentent. 8. donatio vers. *huc etiam*, & pro hac sententia, quod talis expressa remissio non valeat statim cum effectu, nisi post mortem patris, per quem confirmetur, iuxta l. donat. C. de donat. inter vir. & vxor. & l. 2. C. de inoffic. donat. Boetius *d. decif.* 196. n. 1. n. 2. initio, allegat Azonem in summa C. de bonis que liberis post princ. & Glossam, & plures alios scribentes in d. l. cum oportet vers. *sin autem*, & plures alios Iurisperitos præsertim Bartholum in §. *sin autem res*, & Angelum ibidem, vbi dicit, quod pater remittere potest vsumfructum quoad commoditatem ipsius vsumfructus, sed non quoad ipsius vsumfructus, quod est quid incorporeale, & tamen, si velit, poterit pater revocare. Et quod huiusmodi remissio de se sit revocabilis, dum pater vivit, & solum morte

ipsius confirmetur, probatur etiam a nonnullis ex Iurisperitis huius sententia per textum ipsum in d. vers. *sin autem res*, dum interdicit post obitum patris hæredibus eius actionem vendicandi; ex quo videtur rectè inferri, viuentis patre posse revocari, ita Bartholus, & Fulgofius in d. §. *sin autem*.

Secunda sententia est Cornei in d. vers. *sin autem* 107 *res*, qui distinguit, scilicet si pater ab initio remittit, seu reculat vsumfructum, tunc statim cum effectu valet remissio, seu condonatio facta filio, non expectata mortis patris consummatione, & ad id allegatur textus in l. cur vsuras ff. de donat. inter virum, & vxorem, vbi, si vit per totum tempus matrimonij tacendo non petiit vioras, sed interesse dotis, sibi non solutæ, videtur per tale continuum silentium indolci tacitam ipsam vsuram, seu interesse remissionem: si verò pater acceptavit vsumfructum, & postea donat, seu remittit filio expresse, vel tacite, permittendo eundem filium percipere fructus, tunc, inquit, Corneus, est proprie donatio, quæ requirit confirmationem per mortem patris, et teneat, quovisque pater revocaverit, iuxta d. vers. *sin autem*; & hanc sententiam videatur approbare Boetius *d. decif.* 196. fine, & quoad primam partem dicit esse communem opinionem.

At receptior, imo communis Iurisperitorum sententia est, quod siue pater ab initio, & antequam acceptaverit vsumfructum, siue iam acceptaverit, si eundem vsumfructum filio, vel filie expresse remiserit, seu renunciauerit, aut reliquerit, remissio statim valet, & efficax est, & tenet irrevocabiliter, etiam antequam morte patris confirmetur, licet alioqui vera donatio a patre facta filio in potestate ab initio non valeat irrevocabiliter, sed requirit morte patris confirmari. Id aperte constat ex d. vers. *sin autem res*, & per eundem textum, ibidem tradunt Bartholus, Baldus, Salicetus, Cynus, Angelus, Castr. Guilielmus, Cornens, & alij scribentes in d. l. cum oportet d. §. *sin autem*, ita etiam Bartholus in l. frater à fratre ff. de condit. indebit. & innuenerit alij Iurisperiti ex antiquioribus relati à Menochio, Surdo, & Antonio Gomez locis proximè allegatis, ita igitur ex modernioribus Iurisperitis sentit Menochius *conf.* 282. n. 31. & *segg.* Surdus *conf.* 259. num. 16. & in *trall. de alimentis* tit. 9. q. 20. n. 22. Gomez ad l. 29. *Tauri* n. 28. vers. *decimo quinto*, & n. 29. Gutierrez de *inrament. confirmat.* 2. p. cap. 4. n. 16. Tello ad l. 15. *Tauri* n. 63. Gamma *decif.* 18. vers. *neque obstat*. Valascus de *partitio* cap. 13. n. 44. & alij. & Summistis, & Theologis omnes supra n. 104. allegatis & ratio iuxta eosdem Doctores est. Quia, & si vera, & propria donatio inter patrem, & filium in potestate, scilicet quando pater donat ex propria substantia, & aliquid de suo patrimonio dimittit, non valeat, & sit efficax statim, sed indigeat confirmatione per patris mortem, ut in d. l. donationes C. de donat. inter vir. & vxorem, quæ lex de eiusmodi donatione procedit, & communiter, iuxta eosdem Doctores, & alios, intelligitur: tamen hæc remissio vsumfructus siue iam ab eo acceptati, seu nondum acceptati, a patre filiofamilias facta, non est vera, & propria donatio, cum non fiat, seu fit ex substantia patris, qui in ea remissione vsumfructus nihil dimittit de suo patrimonio, sed fiat, & sit ex re filij propria, eo quia proprietates aduentitias competit filio, & ipse pater non acquirit vsumfructum plene, & absolute, sed conditionaliter, nempe nisi idem pater remittat illum, atque ita per remissionem eiusdem vsumfructus filio factam, pater de suo nihil donat filio, sed tantum non vsurpat de bonis filij, seu definit, seu non vult illum vsumfructum acquirere, aut retinere, solumque renunciat lucro legali, seu a lege delato, si illo voluerit frui.

frui. Ex quo consequitur, vt eadem remissio vñsfructus, non sit vera donatio comprehensa in d. l. donationes, atque adeò ab initio, non spectata confirmatione per patris mortem, valet, nec à patre viuente reuocabilis est. Confirmatur communiter hæc sententia tum per textum in l. si pater §. si maritus ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi habetur, quod licet donatio vxori facta à viro, ante vicinera facta ab vxore viro non valeat, tamen bene potest vnus renouare hereditati, vel legato fauore alterius, vt scilicet ei acquiratur eo quod talis renunciatio, seu remissio magis, est refutatio, seu reuolutio quam donatio. Tum per textum in l. qui autem ff. qui in fraudem credit, vbi habetur, quod licet debitor non possit alienare bona in fraudem creditorum, potest tamen renouare, & repudiare hereditatem, vel legatum sibi delatum in bonis alterius, nec possunt creditores illam renouationem reuocare, etiam si fiat in eorum fraudem, quia non diminuitur debitoris patrimonium. Et procedit hæc sententia, siue pater remittat ius vñsfructus, siue eius commoditatem, seu fructus; siue remittat in perpetuum respectu futuri temporis, siue simpliciter, quia semper censetur generica, & vniuersalis remissio pro tempore futuro, argumento textus in l. Lucius ff. de fundo instruito, & in l. peculium ff. de legat. 2. & ita alios allegans, notauit etiam Gomez ad d. l. 29. tauri n. 29. initio. Ex quibus manet satisfactum argumento prioris sententia, sumpto ex d. l. donationes. C. de donat. inter vir. & vxor. Illatio verò, de qua in confirmatione hand bene colligitur. Nam quod in d. §. si autem siue, statuitur obseruandum post mortem patris, non est additum ad declarandum, remissionem antea à patre viuente factam, per illius mortem firmari, & effectum fortiori quod potuisset satis innoscere ex dispositione d. l. donationes) sed ad magis declarandum remissionem ab initio tenere quoad effectum perpetuum fauore filij, & sic ad præcauendas lites.

109. Num autem pater possit etiam remittere vñsfructum sibi de iure competentem in bonis filij in potestate aduentitius, filio, vel filiz remittere, siue ab initio, & antequam ipse caperet frui eodem vñsfructu, siue postquam vñsfructum acceptauit, & eo frui cepit. Puta, si filius, patre sciente, & evidente ab initio delationis vñsfructus patri, vel post acceptatum à patre vñsfructum, incipiat, & continet percipere fructus bonorum aduentitiorum, & de eis disponat, paterque tacens permittat filium eisdem fructus, percipere. An sic sciens, & tacens censetur ipsi filio tacite remittere vñsfructum, vel commoditatem ipsius vñsfructus ad se spectantem. Et licet Crametta conf. 39. n. 9. sentiat quando pater, & filius simul habitant, non censetur patrem remittere, aut remisisse filio vñsfructum, sed potius concessisse administrationem peculij. Nihilominus communis Doctorum sententia est & quando filius seorsum à patre habitat, & quando simul cum patre habitat, patrem, si videat, seu sciat, permittat, & consentiat, quod filius percipiat fructus bonorum aduentitiorum, & de eis disponat, & si nil exprimat ceteri tacite eidem filio remittere vñsfructum, seu eius commoditatem, quam communem probat textus in d. l. cum oportet d. vers. si autem C. de bonis qua liberis, ibi si pater voluerit, tenere, sed apud filium, vel filiam relinquere, quæ verba comprehendunt remissionem & expressam, & tacitam, & per hanc textum hanc communem probant Iurisperiti, quorum plurimos referunt Alesandri Clemen. de Patria Potestate cap. 6. eff. 2. n. 31. & eff. 10. n. 12. Surdus loci n. 104. & 108. citatis, Gomez ad l. 29. tauri n. 29. & ad l. 48. n. 10. Boerius d. decis. 196. n. 5. & seqq. & latius Menochius d. conf. 282. n. 32. & 33. qui idem tradunt, &

ex Theologis Molina n. 104. allegat, & Fragosus disp. eodem n. 104. citata n. 139. sine. & n. 141. & 142. Quare sententia Angelii (quam refert, & non reprobatur Rota decis. 196. n. 6. p. 2. recentiorum) de rebus, in fine principij, ante glossam primam n. 43. vers. quin imo non posset asserentis, quod vñsfructus renunciatio debet esse expressa, est contra communem sententiam. Posset tamen probabiliter dici renouationem seu remissionem vñsfructus minime expressam, quæ ex actibus, & coniecturis solet præsumi, non procedere, si pater sit pauper, vt Rota d. n. 6. notat ex Ancharano conf. 106.

110. Controuerfia est, an talis tacita remissio inducta per patris patientiam, & permissionem, vt filius percipiat fructus vñsfructus ad se spectantis, valeat ab initio, & ita non requirit vt morte patris confirmetur, sicut dictum est de remissione expressa. Et Doctores supra n. 106. sentiunt non valere ab initio, & esse reuocabilem, patre viuente, eius verò morte confirmari, nisi ante mortem ab eodem fuerit renouata, quod probant argumentis eodem n. 106. adductis, Corneus verò, & Boerius loci supra n. 207. allegatis, valere si pater ab initio, antequam vñsfructus possessionem accepit sciens permiserit, & successiue tolerauit filium percipere: non valere verò si post à patre acceptam possessionem vñsfructus, subsecuta est eadem tacita remissio per ipsius patientiam, & permissionem, vt filius ipse fructus perciperet, eo quia hoc casu sit vera donatio requirens confirmari per mortem patris. Verum communis opinio est, quod huiusmodi tacita remissio quoad fructus à filio perceptos, viuente, sciente, permittente, & consentiente eodem patre, sit indistincte valida ab initio, minimeque requirit aliquam confirmationem per patris mortem, idque ob rationem supra n. 108. traditam, scilicet quia hæc remissio tacita vñsfructus, sicut & expressa, non est vera, & propria donatio, cum pater nihil de suo det filio, neque proprium patrimonium dimittit, sed sit tantum non acquisitio, seu renouatio, refutatio, & reuolutio lucri legalis, quod solum per remissionem tam expressam, quam tacitam vñsfructus filio factam, definit acquirere, seu habere, ita Iurisperiti antiquiores supra n. 108. allegati, Menochius, & Surdus locis eodem n. 108. relatis, Gomez ad d. l. 29. tauri n. 29. & ad l. 48. n. 10. Gutierrez, & Valascus locis eodem n. 108. citatis Milanensis decis. 3. lib. 2. n. 77. & centum alij Iurisperiti à Surdo, & Gomez relati, & latissime à Menochio allegato conf. 282. num. 31. & 32. & ex Theologis Molina, & Fragosus locis allegatis.

111. Dixi vero quoad fructus à filio perceptos: patre sciente & permittente, seu tolerante, & consentiente, quia pater per hanc tacitam remissionem, per solam patientiam, & permissionem, quod filius percipiat fructus vñsfructus ad se spectantis, non censetur remittere, & donare totum vñsfructum in perpetuum vt non possit postea, si voluerit, eandem remissionem tacitam renouare, & fructus in posterum ipse percipere, sed censetur tantum remittere, & donare fructus à filio perceptos pro toto, & solo tempore, quod durat eius patientia & permissio, non verò alios scilicet si noluerit amplius pati, & permittere filium perseruare in perceptione fructuum, sed noluerit in posterum ipse percipere: si enim non patiatur, recuperat vñsfructum, eiusque fructus poterit in posterum percipere, idque expressè probare videtur textus in d. vers. si autem, ibi sed quasi diuina donatio in filium celebranda, qui vñsfructum derelinquit quasi dicat huiusmodi tacitam remissionem, & donationem videri factam dictam, seu de die in diem, ita scribentes in d. vers. si autem, Bartolus, Paulus de Castro, & alij, Menochius d. conf. 282. n. 34. Boerius

rius d. decif. 196. n. 3. Milanensis d. decif. 3. citat. n. 77. Gomez ad l. 29. n. 29. & ad d. l. 48. n. 10. Rota decif. 596. n. 2. p. 2. recitatur. & quos refert Gomez d. n. 29. Milanensis, & Menochius d. n. 24. qui n. 35. sine addit in facta contingentia, iuxta hanc sententiam pronuntiauit Senatui Mediolanensem. Et ab iisdem Doctoribus confirmatur, cum quia presumptio acquisitionis, seu donationis, quæ refultat ex patientia non plus le extendit, quam ipsa patientia intentionat seu se extendit. argumento l. 1. §. *Julianus ff. de itin. actusque priuat.* Tum quia actus agentium non debet operari ultra eorum intentionem l. non omnis ff. si certum petatur.

112 Ex traditis in septem numeris præcedentibus inferuntur sequentia scilicet, quod remissio, seu donatio expressa, vel tacita vsumfructus, alioqui ad se de iure spectantis filio in potestate, à patre facta, non est legitimam filio debitam computanda, neque potest reuocari per alios filios tamquam inofficiosa cum pater nihil det ex propria substantia, & aliquid de proprio patrimonio per talem remissionem non dimittat. neque pater vsumfructum remissum computare parte de qua iuxta leges Regni Lusitanie & Castellæ potest libere testari, quæ in Lusitano regno est tertium, in Regno Castellæ est quintum bonorum eiusdem patris. Neque filius vsumfructum, seu fructus bonorum aduentitiorum vigore remissionis tam expresse, quam tacite durante paternæ patientia, seu permissione perceptos, extantes, vel eorumdem æstimationem, etiam si ex eis sit factus locupletior tenetur conferre. sed ad collationem adducere cum aliis fratribus suis, sed præcipuus debet habere. Quia verò probatum est, dicta paternæ remissio vsumfructus expressa, & tacita filio facta, non est proprie donatio de bonis, & patrimonio patris, sed renunciatio, refutatio, aut reculatio lucris legalis, seu iuris sibi per legem competentis in bonis filij aduentitiis, ad illorum fructus percipiendos, & etiam in d. veris, sin autem, dicitur, quod vsumfructus remissus non auferatur, ibi: *in d. causa intelligatur, ut eundem vsumfructum post obitum patris ipse lucretur.* Et omnia supradicta collatoria tradunt Gomez ad d. l. 29. Tauri n. 28. & d. l. 48. n. 10. vers. primo, & secundo (ubi & alios allegat) Gutierrez de pat. in principio n. 31. & Gamma d. decif. 118. d. vers. neque obstat, & ex Theologis, Molina loco supra n. 104. relato, Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 4. n. 18. & in cons. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 14. & Fragolus p. 3. disp. 1. n. 142.

113 Aduertendum autem, quod si pater accepta possessione, seu quasi possessione vsumfructus bonorum aduentitiorum filij in potestate, collegisset fructus, & sic eorum Dominus iam factus, eisdemque fructus, sic collectos filio expresse remittat, cum hæc remissio sit de re, & substantia patris, quia in præfatis fructibus iam pater habet ius quæsitum, est vera, & propria donatio, ideoque à filio sunt conferendi cum aliis fratribus, & à patre computandi in tertio, vel quinto. Et idem est, si pater ex re, in qua ipse pater habet ius in ipsa re, & non tantum ad rem, fructus perceptos, vel percipiendos remittat, seu donet, quia esset vera, & propria donatio, in vtpote de fructibus, qui ex re propria, seu ex proprietate patris proveniunt. Sic Gamma d. decif. 118. & post eum Fragolus d. disp. 3. n. 140.

Nonnulli alij casus, in quibus posset aliquantulò dubitari, an censetur tacite facta à patre remissio vsumfructus, videantur decif. 96. in recitatoribus Farnacij p. 2. quos ad evitandum nimiam prolixitatem omitto, & etiam quia verè non continent coniecturas tacite remissionis.

CASVS VNDECIMVS.

Pater non habet vsumfructum in bonis, quæ patre minus legitime faciente diuortium, filius ex lege applicatur.

Casus vndecimus. Si pater minus legitime, & iniuste faciat diuortium, ab vxore diuertens, quo casu debet in penam mitti in Monasterium, cui debet applicari portio pars rerum eiusdem patris & reliquæ duæ partes eius filijs, vt statutum est in *auth. vt nulli indicum §. quia verò aliqui, seu cap. 11.* In iis duabus partibus bonorum filijs applicatis, pater vsumfructum non habet, vt expresse ibidem decernitur, & etiam in *auth. idem est, sumpta ex d. auth. vt nulli indicum*, & notat Glos. in *auth. idem est*, & Iurisperiti communiter, & etiam Angelus, Syluester, Tabiena verbo, *peculium*, & Sanchez cons. mor. lib. 1. cap. dub. 13. fin. Notat autem Glossa in ceteris rebus aduentitiis eorumdem filiorum, patrem retinere vsumfructum iam acquisitum, quia non mittitur in Monasterium sicut Monachus, sed quasi penitentiam acturos.

Præter præfatos casus, pater non habet vsumfructum in bonis aduentitiis filiorum, in omnibus casibus in quibus ob propriam crimen priuatur patria potestate, qui supra c. 2. enumerati, & explicati sunt.

An in omnibus casibus, in quibus patri in bonis filijfamilias non queritur vsumfructus, siue sint bona aduentitia, siue Castrensia, aut quasiant donata à Principe, idem pater habeat ius commoditatis ipsius vsumfructus.

Vtrum autem in supradictis casibus, & aliis quibuscumque in quibus ex prohibitione hominis, vel legis, patri in bonis aduentitiis filijfamilias non acquiritur vsumfructus, seu ius vsumfructus, eidem tamen patri queratur commoditatis illius iuris, scilicet, pater debeat habere commoditatem fructuum, nempe eos percipiendi, illisque dum vivit, & filius sub eius potestate manet vtendi. Et eadem difficultas quoad bona Castrensia, vel quasi, & in bonis donatis à Principe, in quibus pater non habet vsumfructum, sed filius, an in illis habeat pater commoditatem fructuum, & etiam in casu, quo renunciavit vsumfructum aduentitiorum filio, habeat pater ius commoditatis vsumfructus.

Prima sententia distinguit, scilicet, quod ant prohibitionem, ne vsumfructus acquiritur patri, procedit à lege, aut ab homine: si à lege, tenet patrem habere commoditatem fructuum, si ab homine, patrem etiam à commoditate fructuum excludi, eo quia mitius agit cum lege, quam cum homine l. Celsus ff. de arbit. ita Afflictus in constitutione minoribus n. 11. Vincentius de Franchis decif. 10. n. 8. Regens Ioannes de Franchis de Ponte cons. 19. n. 29. & seq. & Mastrillus decif. 82. n. 6. & seq. quos Palchalis de viribus Patr. Potest. p. 1. cap. 3. n. 9. refert. Et iuxta eisdem præsertim Mastrillum, hæc sententia quoad secundam partem fortius procedit, quando prohibitionem, vsumfructus patri queratur, sit favore filiorum.

Secunda sententia absolute, & indistinctè affirmat, quod in omnibus casibus, quibus vsumfructus in bonis filijfamilias, seu existentis in patris potestate, aduentitiis, patri vsumfructus non queritur, commoditas fructuum queritur, ita Angelus Aret. in §. 1. instituit. per quas personas nobis acquiritur, ibidem Io. Faber, talon. in l. cum filio n. 157. ff. de legat. 1. & ultra plures alios quos Boerius decif. 199. n. 8. vers. quamuis, & Surdus cons. 116. n. 13. referunt, Glossa licet

et (sub dubio) in *anti*dem est in fine G. de bonis que liberis. Parisius *conf.* 157. n. 5. vol. 4. Vngarell. in *addit.* ad summam *Angeli*, in verbo *calcanus* n. 2. verbo *nequequam aliud*, Borginpus *Calcanus* in *tr. de usufructu mulierum* n. 181. cum *segg.* Qui extendit etiam ad omnia bona filii in potestate, Castrensia, vel quasi Castrensia, & etiam donata a Principe, quoad licet in illis non queratur patri usufructus, queratur tamen commoditas fructuum illius; quod idem sentit Vincent de Franchis *d. dec.* 10. n. 8. *vers. praterea* dicebatur. & n. 9. dicens esse sententia communiter recepta, & refert, Collaterale Consiliu Neapolitanu sequutu fuisse hanc sententiam, pro qua Milanensis *dec.* 13. n. 7. lib. 2. allegat Borsatum *conf.* 133. n. 36. & *segg.* & ipsemet eandem approbat, dicens esse communem opinionem de iure; Et hanc sententia quod prohibita patri acquisitione usufructus bonorum filii in potestate, queratur tamen eidem patri commoditas fructuum eiusdem usufructus; probat Aretinus per textum in l. *plem* § *si usus*, & in l. *filiofamilias* in fine ff. de *usu*, & *habitat.* vbi in vso xdiu legat. seu relicto filiofamilias, quoniam coheret personae illius, & detur tantu pro indigentia, pater etiam habet commoditatem, & si illum non acquirit; Verba legis sunt; *Filiofamilias, vel seruo xdiu usu legato, & velle legatum esse existimo, & eodem modo persocationem rini competituram, quo competere, si fructus quoque legatus esset iuratur non minus absente, quia presente filio, seruo, pater dominus in his adibus habitabit.* Et ratione huius commoditatis, aiunt (vt notat Sordus *d. n. 13*), impediti filium agere, viuentem patre, sicut impeditur ratione usufructus; & ratione talis commoditatis, & iuris intelligi prohibitam alienationem eidem filio de dictis bonis, fauore patris, habentis huiusmodi commoditatem vt expresse Parisius vbi supra. Ad maiorem autem huius sententiae explicationem, Caualecanus *allegato tractatu* n. 182. post Panlum de Castro *conf.* 455. n. 7. vol. 2. notat huiusmodi commoditatem fructuu, quam habet pater in bonis filiofamilias in casibus, quibus non habet usufructum, differre ab ipso usufructu, quia est fructus fructus, quod & aiunt Milanensis *d. dec.* 3. n. 74. & Palsalis *d. e. 3. n. 9.* usufructus, scilicet, qui perciperetur ratione ipsius usufructus, ideoque si filius in potestate acquirat bona adfecta, sibi relicta, cum prohibitione, ne illum usufructus patri acquiratur, vel habet bona Castrensia, vel quasi; illius pater ratione patrie potestatis (inquunt Caualecanus, & Milanensis & alij huius sententiae secundae assertores) potest auocare illum usufructu, & percipere quolibet anno fructus illorum bonoru aduentitioru filiofamilias relictorum, usufructu eidem filio resecuato, & bonorum eiusdem filiofamilias Castrensiu, vel quasi Castrensiu; sed tamen quia idem pater habet solu commoditate vtendi fructui istidem fructibus, post solutionem patrie potestatis, ipsemet pater, & eo defuncto, eius haeres de illis fructibus perceptis tenebitur rationem reddere, & restituere filio omnes eosdem fructus perceptos, illorumve estimationem a die perceptionis, vel consumptionis, & poterit ipsemet pater, vel eius haeres retinere tantum fructus ex illis fructibus peruentos, prout *d. n. 74.* late explicat Milanensis ex Caualecano. Qui Caualecanus *allegato num.* 184. cur per factam commoditatem etiam in bonis Castrensibus, vel quasi, & aliis aduentitiis, filio usufructu resecuato, habere debeat pater, ratione patrie potestatis, rationem esse, ait, quia illi fructus, qui nascuntur ex bonis Castrensibus, vel quasi, vel ex illo usufructu, filio vna cum proprietate relicto, non dicuntur amplius bona Castrensia, vel quasi, licet ex illis oriantur, sed bona aduentitia filij, sicut fructus, qui nascuntur ex bonis Ecclesiasticis,

emphiteoticis, & fensualibus, iuxta Baldum *conf.* 33. vol. 1. & Rolandum *conf.* 71. n. 64. vol. 1. & idem esse inquit Milanensis n. 7. in bonis aduentitiis, in quibus patri non queritur usufructus ex prohibitione legis, vel hominis, etenim illi fructus non habent amplius prohibitionem, & mutant nomen, & conditionem. Quare dicta bona Castrensia, vel quasi, & bona aduentitia filio relicta, vna cum usufructu, sunt semper eiusdem filij quoad proprietatem, & quoad ipsos fructus ex ipsis perceptos; & pater habet tantum eorundem fructuum commoditatem, qui debent teneri ad filium, qui propter ea semper erit salua substantia illorum fructuum, vt late idem Milanensis. Quamuis Doctores communiter nomine commoditatis usufructus intelligant facultatem percipiendi fructus ipsius usufructus, & illis vtendi, & fruendi absque obligatione illos restituendi proprietario.

Tertia sententia (quae videtur communiter recepta) tenet, quod in omnibus casibus, quibus ex iusta legis, vel hominis, patri non queritur usufructus in bonis filijfamilias, neque commoditate usufructus habet idem pater, & sic neque in bonis filij Castrensibus, aut quasi Castrensibus, vel illi a Principe donatis, nec in aduentitiis eidem filiofamilias acquisitis, in quibus ex lege, vel ex testatoris voluntate pater non habet usufructum; ita Cratetta in l. cum filio in 3. part. n. 57. ff. de legat. 1. Riminaldus *notat* in §. 1. n. 135. & 196. *instit. per quas personas iuribus acquiritur*, Molina de *primog.* lib. 1. c. 19. n. 33. & communiter Iurisperiti Hispani. Gregorius Lopez in 4. part. tit. 17. l. 5. in verbo *el usufructo* Xuauez *quast.* Mauricius n. 15. & 16. Garzias de *expensis* cap. 10. n. 45. Caldas in l. si curatorem habens, verbo *lestit*, n. 145. Castillus de *usufructu* cap. 3. n. 58. & alij a Palschali *allegato* c. 3. n. 9. allegati, idem Palschalis ibidem. Hieronimus Gabriel *conf.* 118. n. 12. & 13. vol. 1. & *conf.* 162. n. 26. & *seq.* vol. 2. Sordus *d. conf.* 118. n. 73. Gratianus *dec.* 76. n. 15. & alij, & ex Theologis Sanchez *consens. lib.* 1. c. 2. dub. 15. Probat Riminaldus, & post eum Granianus, per textum in *auth. vi marri*, & *ania* in *princ.* vbi pater, cui a testatore, filiofamilias relinquente, prohibetur acquiri usufructum, excluditur ab usufructu, & penitus a quolibet participio, & sic etiam a commoditate. Huic tamen argumento forte Doctores sententiae secundae respondebunt ex notatis *supra* n. 9. 1. in *d. auth.* prohibitam patri etiam acquisitionem commoditatis; quia prohibitioni, ne usufructum aduentitiorum pater habeat, additur, neque quodlibet penitus participium. Igitur quoad peculium Castrense, vel quasi, probatur haec tertia sententia, tum per textum in *Lex nota* ff. de *Castrensi peculio* cuius verba sunt, *ex nota Marcelli constat, nec patribus aliquid ex Castrensi bonis filiorum debetur*, si non aliquid, ergo nec commoditas usufructus; Tum per textum in l. 3. *C. de Castrensi peculio* lib. 12. vbi dicitur, quod & si filiofamilias effectus miles, non liberatur potestate patris, *peculium tamen Castrense proprium habet nec in eo vllum ius patris est*; si nullum ius pater habet in peculio Castrensi, ergo nec commoditatem usufructus. Hinc haec eadem sententia probatur, quoad bona aduentitia filij, in quibus patri prohibetur usufructus acquisitio, quia reputantur quasi Castrensia, vt notat Sordus *d. conf.* 116. n. 74. atque adeo in illis, sicut & in Castrensibus patri non acquiritur neque usufructus, neque commoditas eiusdem usufructus. Praterea hanc sententia, & quoad bona aduentitia quorundam usufructus patri prohibetur a lege, vel ab homine, & quoad bona Castrensia, in quibus filius habet proprietatem, & etiam usufructum, iuxta textum mox allegatos, & alios *supra* c. 4. n. 6. allegatos, probatur, quia esset ni-

quia

mia restrictio *auth. excipitur C. de bonis que liberis. & auth. ut mari. & auis ex qua illa est sumpta*, & textum, in quibus habetur in bonis Castrensis proprietatem, & usufructum ad filium spectare, quia testator prohibendo ne usufructus in bonis à se filiofamilias relictis, patri quarratur, & legislatores statucndo, quod in bonis Castrensis filiofamilias habeat proprietatem, & usufructum, videntur potius sentisse de commoditate fructuum quam de iure usufructus, quia parum prodesset filio ius, nisi commodum etiam percipiat. Vnde Craneta loco *supra allegato* dicit absurdum esse, quod pater habeat commoditatem in bonis, quorum usufructus sibi dispositione testatoris non acquiritur. Neque huic sententiae obstat textus in *l. filiofamilias supra n. 116.* adductus pro secunda sententia, quia ibi vñs adum filiofamilias, vel seruo relictus equiparatur usufructui absque proprietate relicto filiofamilias, qui & ipsi usufructui patri acquiritur iuxta *l. finalem C. de usufructu*, de quo late actum *cap. precedenti ex n. 31.* licet iuxta eandem *l. finalem* pater dum vivit, eodem usufructu potiarur, & eo mortuo in filij persona perferretur, & eodem *cap. precedenti n. 38.* explicatum est. At vero ubi filiofamilias, vel seruo est relictus usufructus, iuxta *l. filiofamilias*, vel operatum serui, iuxta *l. plenum § si usus Ministerij* eodem usu simul sui possunt filius, & pater, vt in *d. l. filiofamilias*, dicitur, & latius explicat Glossa in *l. plenum eodem § si usus Ministerij* verbo *usum exigit*, vbi, agit de intellectu *d. l. filiofamilias*, & quomodo differat, à *d. l. finali C. de usufructu*.

- 118 Ex quibus inferitur, filium posse viuentem patre, agere in iudicio pro bonis præfatis, in quibus patri non queritur usufructus ex prohibitione tam legis, quam hominis. Item potest eadem bona alienare, cum patri nullum ius neque commoditatis habenti non præiudicat talis alienatio. Quin etiam si in præfatis bonis filiofamilias aduentitius, aut Castrensis, in quibus patri non queritur usufructus eidem patri deberetur commoditas, non tamen per hoc intelligi prohibita filij alienationem eorumdem bonorum, tradit Parisius *allegato conf. 157 n. 42.* & post eum Stephanus Gratianus *d. decis. 76. n. 16.* quia inquit habet pater commoditatem pro tempore, quo filius habet dicta bona, quæ commoditas cessabit secuta alienatione, nam aliqui sequeretur, quod filius non posset libere disponere de præfatis bonis, quod (subiungit) falsum est aduersus communem Doctorum, & textum, in allegata *auth. ut liceat matri*, & *auis in principio versæ* autem ita relictas, vt dixit Craneta *conf. 92. in princ. & conf. 39. n. 1.* Vbi addit, quod licet per aliquos dubitetur, an possit filiofamilias donare causa mortis supra dicta bona, in quibus patri non queritur usufructus, sine eiusdem patris consensu tamen in alienatione inter viuos dicit neminem dubitare, ac proinde in illis poterit fieri executio per creditores, cum sint propria bona ipsius filij, & pleno iure ad eum pertineat & in eis reputetur sui iuris, vt & de communi testantur Antonius Gomez *var. resolu. vbi de contrahibus cap. 1. tit. de feruis n. 11. vers. & idem est*, & Gratianus *d. decis. 76. n. 38.*

An in bonis à patre filiofamilias donatis, cum iuramento habendi perpetuo ratum, & gratam donationem conque non reuocandi, idem pater habeat usufructum.

- 119 Denique pro coronide huius quarti paragraphi, queritur quis, an etiam in bonis filiofamilias à patre donatis, donatione iuramento de illa non reuocanda firmata, patri ipsi donatori, an vero filio acquiritur usufructus. Et vna sententia est, quod in

his bonis à patre filio in potestate donatis, pater habeat usufructum, ita Imola in *l. si quis pro eo § 1. ff. de fiducijs foribus*, & late Milanensis *d. i. lib. n. 83. 86. & 90. cum pluribus seqq. n. 113.* Probat hanc sententia, quia aut pater donat, seu donatim simpliciter filio, vt filio, & non vt extraneo, scilicet nullo habito respectu meritorum filij, & sic nunquam valet donatio, nisi fuerit confirmata morte patris, vt emancipatione filij donationis *C. de donat. inter vir. & vxor.* cum alijs allegatis à Gaillio *obseruat. pract. lib. 2. obseruat. 38. n. 1.* quia talis donatio, vt potest procedens ab ipso patre, est peculiū profectitium quod ratione Patris Potestatis patri acquiritur, nam quoad bona profectitia quidquid filiofamilias acquirit patri acquirit, vt *supra cap. 4. initio* explicatum est, & constat ex textu in *§ 1. instituit per quæ personæ nobis acquiritur*, & in *l. cum oportet C. de bonis que liberis*. In quibus bonis profectitiis nihil immutatur est per iura noua *d. § 1. & d. l. cum oportet*, & eodē *cap. precedenti*, notatum est, & sic donans filio in potestate videtur sibi donare Glossa in *l. si pater verbo in potestate C. de in offic. donat. Afinius de execut. §. 8. cap. 55.* Ioannes Baptista de Barbois de *filiofamilias cap. 27 n. 76.* & alij. Nemo autem sibi donare potest *d. l. si quis pro eo* sed differentia inter dantem & accipientem esse debet, cum nemo sibi obligetur, vt doctores in *l. 2 C. de inofficijs donat.* & Gaillius *d. obseruat. 38. n. 4.* & cum in profectitiis quidquid filius acquirit patri acquirit, vt dictum est, impossibile est impossibilitate iuris quod pater aliquid possit donare filio in potestate, ita vt dominium in illum transferatur, cum neque momento apud ipsum filium remanere possit, sed omnino fit in ipsum patrem donantem illico reuerfionem, vt Clarus *lib. 4. receptarum § Donatio quasi. 8.* & post eum Alcanius Clemen. de *Patr. Potest. c. 6 effectū 2. n. 2.* & alij à Milanensi *d. decis. 3. n. 78.* relati. Ex quibus sequitur, vt talis donatio non firmetur, & efficiatur valida per patris iuramentum, cuius non est capax, quia ex quo pater sibi ipsi donare videtur, inde fit, vt iuramentum frustratorium reddatur, & inutile, vt potest super impossibile præstitum, & sic obligatorium non est, vt Alcanius vbi supra, & Milanensis *d. decis. 3. n. 86.* Verum dato etiam, quod ratio iuramenti valeat talis donatio, cum sit peculium profectitium, vt potest ab ipso patre profectiens (vt dictum est in iisdem bonis à patre donatis, sicut in rebus profectitiis pater habere debet usufructum, & ea retinere, Quod si talis donatio iurata non sit facta filio, vt filio & ex solo paterno affectu, sed ob merita filij digna tali remuneratione, & ita facta eidē filio tamquam extraneo, & huiusmodi donatio remuneratoria, licet facta filio in potestate, est valida, tamen si caret iuramenti confirmatione, cum non sit proprie donatio, sed quædam accepti beneficij compensatio, & sic cessat ratio prohibitionis donationis inter patrem & filium, vt post multos alios iurisperitos, probant Gaillius *d. obseruat. 38. n. 5.* & Milanensis *d. decis. 3. n. 80.* tamen donatum censetur peculium aduentitium, vt iidem Gaillius, & Milanensis tradunt ex Alexandro de Neno, alios allegante in *cap. donatio n. 20. de donat. inter vir. & vxorem*, & Bartholo in *allegat. l. si quis pro eo § 1. n. 3.* vbi ait, quod si pater donaret filio ob merita filij, digna illa remuneratione, etiam si cullaber extraneo hoc fecisset, tunc dicitur quæri ex causa aduentitia ex operibus suis, & consequenter in eisdem rebus donatis ob merita filij, vt in ceteris aduentitiis, patri debet acquiri usufructus, vt loco *allegato* Imola, nonnulli alij à Milanensi *d. decis. 3. n. 113.* relati, & post Io. Baptistam à S. Seuerino in *l. frater à fratre ff. de condit. indebit. Capic. decis. 76. n. 3.* limitans tamen vbi in instrumeto donationis

est

esset clausula, quod pater reservat sibi fructus in casu, quo ad necessitatem, & inopiam deveniret; nam hoc casu (inquit) cessante, videtur remissis etiam usufructum argumentum *l. cum pater ff. de iudic. & l. nam quod liquet, §. finali ff. de pen. leg.*

120 Quibus tamen non obstantibus altera sententia, & vetior, ac magis communis, asserit in bonis à patre filiofamilias donatis cum iuramento non renocandi, patrem non habere usufructum, sed donata acquiri filio plene & quoad proprietatem, & quoad usufructum, ita Vincentius de Anna alleg. 73. n. 3. & seqq. Caccialupus in d. l. frater à fratre n. 38. ff. de condit. in deb. ibidem Iason. n. 44. Craneta conf. 543. n. 2. & conf. 555. n. 3. Vincentius de Franchis decif. 4. n. 17. Capiccius d. decif. 76. n. 2. Paschalis de iuribus patr. potest. p. 1. c. 3. n. 56. & Surdus conf. 259. n. 14. & 15. Probatur hæc sententia quia etfi Faber de error. pragmat. Decad. 4. error. 4. §. 6. n. 1. Marini Antonius var. resolut. lib. 2. resolut. 47. num. 7. ab Augustino Collectaneo ad l. donationes quas parentes n. 10. C. de donat. inter vir. & vxor. & alij nonnulli (vt supra notatum est) opinati sunt donationem à patre filio in potestate factâ, cum iuramento eam non renocandi præstito, non esse validam, & efficax ob eam rationem, quod iuramentum non possit interponi super eo, quod est impossibile, & impossibile sit, vt quis sibi ipsi obligetur, & aliquid donet, iuxta *num. præcedenti* notata; Communis tamen opinio est, donationem hæc à patre filiofamilias factam, addito iuramento eam non renocandi, eodem iuramento firmari, & effici statim validam, & efficacem, ita Gaillos d. obferuat. 38. n. 7. & 8. Surdus conf. 259. n. 14. Corleus de iuramento tit. privilegia iuramenti n. 44. vol. 5. & plurimi alij à Gaillo, & Surdo vbi supra à Milanensi d. decif. 3. n. 37. & ab Augustino Barbosa d. n. 10. (vbi testatur esse communem, & receptam sententiam) relati. Nam certum est inter patrem, & filium orti naturalem obligationem d. l. frater à fratre, & ibi Bartolus, & alij scribentes, & consequenter si pater aliquid donet filio, ex tali contractu donationis oritur obligatio naturalis, cui si accedat iuramentum, roboratur, & efficaciam ex eo accipit, cum iuramentum obligationem naturalem efficacem reddat, & actionem utroque iuri producat cap. *quomodo de patris* in 6. P. norimatus in cap. *venissent de infir.* & ibi alij scribentes, & traditi tom. 3. mor. var. tit. 2. ideoque ratio ne illius naturalis obligationis non censetur pater sibi ipsi donasse, sed est quædam inter donantem, & accipientem differentia. Præterea iuramentum est iuris naturalis, & Divini vinculum animæ indocens, ratione cuius cum aduic accedit, patria potestas, quæ est iuris civilis (vt supra c. 1. probatum est) non curatur cap. *finali de iudic. in 6.* vt eodem cap. 1. n. 13. notatum est, & tradunt Glossa in d. cap. finali. Doctores in l. item in potestate ff. de bis, qui sunt sui, vel alieni iuris, & vltra Doctores supra eodem cap. 1. d. n. 13. & cap. 3. n. 297. fine, & 344. Baldus in l. 3. n. 6. C. de usufructu cap. *pro donato*. dicentis, quod vbi subest iuramentum, obligatio naturalis vestitur iuramento per legem sacræ scripturæ, quæ est potentior qualibet patria potestate, quia nulla humana constitutio vincit diuinam, quod & alios allegans notat Surdus d. conf. 259. n. 14. Qui inde concludit, quod sublata patria potestate, per iuramentum perinde est, ac si pater donasset filio emancipato, ideoque non acquiritur ei usufructus, qui est effectus patris potestatis, vt supra hoc, & præcedenti cap. dictum est. Et in casu, quo donatio à patre fit facta filio bene merito, iuxta proportionem meritum, quæ valet (vt dictum est) etiam non firmata iuramento, cum censetur facta filio, non vt filio, sed vt extraneo propter benemerita, propter quæ pater ad id teneretur extraneo,

& sic pater censetur extraneus; ei non potest acquiri usufructus, quia in re donata extraneo ab extraneo non quæritur usufructus, vt notat Vincentius de Anna d. alleg. 73. n. 6. Et præterea, si pater retineret usufructum rerum donatarum, donatio multum deficeret à donatione remuneratoria, & compensatione. Quia usufructus retentus valde diminueret compensationem.

Num autem in iisdem bonis à patre filiofamilias donatis cum iuramento non renocandi donationem idem pater si non habet ius usufructus, habeat saltem commoditatem eiusdem usufructus, seu fructuum eius, Affirmant Paschalis, & Milanensis loci supra allegati, ita tamen, vt de fructibus ab eo perceptis, ipse (soluta patria potestate per emancipationem) vel eius hæres (post illius obitum) teneatur (iuxta notata supra n. 116.) reddere rationem, retinendo tantum fructus ex illis fructibus, vigore commoditatis perceptis, petentibus, sed negandum est propter tradita supra n. 117.

S. V.

De usufructus aduentitiorum filijfamilias, patri iam acquisiti, cessatione, seu amissione, & donatione.

SUMMARIVM.

Usufructus in bonis aduentitiis filijfamilias semel acquisitus patri mortuo filio non extinguitur, sed durat in vita patris. n. 122.

In successione filij obque de defunctis defuncti pater, & mater equaliter admittuntur quoad proprietatem, pater præfertur quoad usufructum. n. 123.

In concursu ascendentium aut paternus præfertur in usufructu. ibid.

Concurrentibus in successione filij defuncti pater eius, & avo paterno pater præfertur quoad proprietatem, avus quoad usufructum. ibid. si vero concurrat pater, & nepos ipsius defuncti filius, is præfertur quoad proprietatem, pater quoad usufructum. n. 123.

Per professionem filij, vel patris in religione approbata per assumptionem filij ad dignitatem Episcopalem, & similem, an pater amittat usufructum in bonis filij aduentitiis antea acquisitum. n. 124. 125. 126.

Per emancipationem filij an, & qua ratione usufructus in eius bonis antea acquisitus à patre amittatur, num. 127.

An, & qua ratione amittatur in locis, in quibus filius contrahens matrimonium ex statuto habetur vii & emancipatus. ibid.

Si filijfamilias ob delictum suum exiit à patria potestate, quia deportatus, seu pena effectus, hantius, damnatus perpetuo ad trimeas, ad carceres, pater non amittit usufructum in eius bonis antea acquisitum. n. 128. Neque amittit ob crimes hæreses filij etiam eiusdem filij bonis confiscatis. n. 129.

Soluta patria potestate ob delictum patris, puta ob incestus nuptias, vel alimenta impie negata filio, ob crimes hæreses, aut similia delicta atrocita pater amittit usufructum antea sibi acquisitum in filij bonis. n. 130. 131. 132. & etiam bonis patris ob crimes hæreses ad filium spectat usufructus antea eidem patri in bonis filij acquisitus. n. 127.

Deciso iustitiani in authenticâ hodie C. de donat. inter viros, & vxorem desumpta ex authentico de nuptiis §. quod, quod nemo bene natus, scilicet ingenuus efficiatur servus pena intelligitur de condemnationis ad mortem Civilem deportationis, damnationis

niz in metallum, & similes penas, ut damnationis perpetuo ad trivres, vel ad carceres. n. 128. Non intelligitur de condemnatis ad mortem naturalem, seu ultimum supplicium ibid.

Ingenius ob delictum condemnatus ad prefatam mortem Civilem tantum hodie non amittit usufructum, quem antea habebat in bonis, seu proprietate aliena ibid.

Dispositio iniuriam amittendi usufructum propter maximam, & mediam capitis diminutionem hodie cessat ex decisione Iustiniani in d. anth. sed hodie. n. 133. Hodie ingenius ob maleficiam condemnatus ad penas, quibus olim pene servus efficiebatur, & intestabilis iuxta anth. sed hodie, potest restitui, etiam si eius bona sint confiscata. n. 133. & 134.

Testari potest, qui nulla habet bona, si potentialiter potest habere. n. 133.

Pater ingenius ob delictum deportatus, damnatus in metallum, vel perpetuo ad trivres, vel carceres, & ad alias similes penas non amittit usufructum antea in bonis aduentitiis filisfamilias sibi quassum. n. 133. fine, & 134.

Quatenus amitteret, à Principe in prisinum statum restitutus, usufructum amissum recuperat. n. 135.

Si tempore deportationis patris filio sit delata hereditas, pater à Principe restitutus non consequitur illius usufructum. n. 136.

Patre in bello iusto ab hostibus capto qua ratione amittatur, & recuperetur tam patria potestas, quam usufructus aduentitiorum filij ante captivitatem eidem patri quassus, remissus. n. 137.

Confiscatis bonis filisfamilias ob eius delictum non venit in confiscationem usufructus patri acquisitus in eius bonis. n. 134. & 138. & 139.

Iure communi attente ob delictum (exceptis criminibus heresi, & lese Maiestatis humane) non confiscantur bona Rei delinquentis, si exstant eius ascendentes, vel descendentes usque ad tertium gradum inclusivè. n. 140.

Ob filisfamilias delictum (quod non sit heresi, vel lese Maiestatis humane) confiscatis eius bonis etiam bona aduentitia, in quibus pater habet usufructum acquisitum, publicantur iuxta unam sententiam. n. 141.

Contraria sententia magis recepta. n. 142.

Reprobatur sententia Fabri. n. 142. circa finem.

Filisfamilias est interdicta omnis alienatio bonorum aduentitiorum, in quibus pater habet usufructum patre ipso non consentiente. n. 142. vcl. tertio probatur.

Alij proprietarij possunt alienare ius suum. ibid.

Quoties interdicta est alienatio ob alterius favorem censetur prohibita etiam alienatio necessaria a lege indicta ob delictum, scilicet confiscatio. ibid.

Dos mulieris ea ob delictum damnata ratione usufructus marito competens regulariter non confiscatur. n. 144. Fallit in quinque casibus. ibid.

Quod pater indicatus aitione de peculio teneatur, si filisfamilias condemnatus sit, quomodo intelligatur. n. 145.

Filisfamilias ob crimen heresi, vel lese Maiestatis humane damnato in confiscatione bonorum, an censentur publicata etiam bona aduentitia, quorum usufructus ad patrem spectat. Affirmativa. n. 146.

Negativa. n. 147. & seqq.

Quid, si pater filisfamilias concesserit liberam administrationem eorumdem aduentitiorum, an tunc ob filij delictum publicentur. Affirmativa. n. 150. Negativa. n. 151.

Si ipse filisfamilias habeat usufructum in bonis aduentitiis, & non pater, an confiscari propter delictum eius bonis confiscatione comprehendantur bona

aduentitia. Affirmativa. n. 151. Negativa. n. 152.

Si pater non habet alia, & de presenti usufructum in bonis filisfamilias aduentitiis, sed alter habet tamen pater spem illum habenda publicatis ob delictum bonis filij non confiscantur ea aduentitia. n. 153.

Confiscatis ob eius delictum bonis patrisfamilias proprietates bonorum aduentitiorum non publicantur. n. 154.

Usufructus, quem quis in proprietate alterius propter delictum usufructuarij habet, potest confiscari quoad eius commoditatem, & fructuum perceptionem. n. 155.

Publicatio bonorum non trahitur ad futura, qua postea reo deferuntur, seu acquiruntur. ibid.

Usufructus propter maximam, vel mediam Capitis diminutionem fructuarij delinquentis finitur, & cum proprietate consolidatur, nec fisco potest illum capere iuxta l. corruptionem C. de usufructu, & §. finitur instituit eod. n. 156. An usufructus iura sine recta à Iustiniano in anth. sed hodie C. de donat. inter vivos, & vxorem. ibid.

Cum pene, que olim maxima, & media capitis diminutione contingebat, non sint in usu quinam delinquentes hodie patiuntur capitis diminutionem maximam, vel saltem mediam, per quam amittatur, & extinguatur usufructus. n. 157.

Delinquentes, qui maxima, vel media capitis diminutione amiserunt usufructum, qui cum proprietate est consolidatus, à Principe restitui illum non recuperant. ibid.

Usufructus, quem pater in bonis filij aduentitiis habet, an ob eiusdem patris crimen bonis illius confiscatis publicetur, & ad fisco pertineat pro tempore, quo apud patrem delinquentem debebat permanere referuntur varia interpretum sententia, & resoluitur qua tenenda. n. 158. & quatuor seqq.

Ratione heresi, lese Maiestatis humane, aut sodomia à patre commissa non publicatur eius usufructus in bonis filij aduentitiis, sed ad filium pertinet. n. 162. fine.

Confiscatio ob eius delictum usufructus, quem habet pater in bonis aduentitiis filij filij vniuersi patre filium egentem non habentem in bonis, nisi nudam proprietatem alere debet. n. 163.

Patri dilapidanti bona filij aduentitia asserenda est eorum administratio, etiam si vellet cauere de illis bene vrendo. n. 164.

Pater, quoties ei dissipanti, & male administranti bona filij, auferunt illorum administratio, debet priuari usufructu eorumdem bonorum. n. 165.

Usufructuarius, qui male versatur in proprietate bonorum, quorum usufructum habet, usufructu priuatur. n. 165. idem in Emphyteuta, Passallo, conductore, & in quocunque abutente iure sibi competente.

Pater bonorum filij administratione priuari debet, si cadendo arbores frugiferas, vel alia damno faciendo notabiliter deteriore reddat proprietatem. n. 167.

Ob similem deteriorationis proprietatis causam quilibet fructuarius precipiens arbores frugiferas amittit ius suum & potest repelli, & priuari usufructu. ibid.

Qua dicatur notabiliter deterioratio. ibid.

Pater, & quicunque alius usufructuarius sua culpa reddens notabiliter deteriore proprietatem tenetur ad rescandendum damnus filio, & domino proprietatis. n. 167.

Pater quoad incisionem arborum an habeat maiorem potestatem, quam ceteri fructuarij. n. 167. vcl. vltimum.

Patri est asserenda administratio bonorum aduentitiorum filij ob impietatem erga personam filiorum extricam. n. 168. & si est turpis persona. n. 169.

Pater per transfatum ad secundas nuptias non amittit usufructu

usufructum sibi quæsitum in bonis adventitiis filiorum primi matrimonii. n. 170.

Per statum, aut consuetudinem Civitatis, aut patriæ præfatum usufructum potest pater binibus perdere ibid. & etiam proprietatem, & omnem successionem filiorum primi matrimonii. cod. n. 170.

Consuetudine introducti potest, ut etiam pater, qui ad secundas nuptias non transit, non habeat usufructum in bonis adventitiis filiofamilias, sed solum administrationem. ibid.

Pater transiens ad secundas nuptias quoad bona mobilia ex prioribus nuptiis habita tenetur satisfacere de illis restituendis, vel restituendo illorum pretio, sine restituendo illorum estimatione filiis primi matrimonii. n. 171.

An etiam quoad bona immobilia. Affirmativa. n. 172. Negativa. n. 173. ubi & quod non tenetur conficere inventarium, sed tantum simplicem descriptionem eorumdem immobilium.

Pro securitate restitutionis filii primi matrimonii facienda omnia bona parentis ad secundas nuptias transiens sunt tacite hypothecata. n. 173. fine.

Si pater concesserit filiofamilias facultatem testandi de bonis adventitiis, intelligitur quoad proprietatem, non quoad usufructum patri acquisitum. n. 74.

Item, si per legem, aut statum concedatur filiofamilias licentia testandi intelligitur sine præiudicio usufructus, quem pater habet in adventitiis. ibid. Libera, & plena facultas testandi concessa illi, qui non potest testari, intelligitur servatis regulari iuris, & restrictæ ad ius, quod habet in rebus suis. numer. 174.

Quando aliquis alius committitur in meram voluntatem alterius, intelligitur sine præiudicio alterius. ibidem.

Filiusfamilias effectus Clericus, etsi potest testari, non tamen potest dispendere de usufructu patri in eius bonis ante Clericatum quæsitum. n. 174.

Pater usufructum sibi iam quæsitum in bonis adventitiis filiofamilias, an amittat filio postea ad Clericatum assumpto. Affirmativa. n. 175. Negativa. n. 176. ubi quod eadem bonaper Clericatum non efficiantur quasi Castrensia, & de eis filius Clericus effectus non potest dispendere, & testari. n. 2.

Iura, in quibus agitur de potestate Clericorum in bonis illis acquisitis, & de facultate de eisdem disponendi, & testandi, etiam si sint filiofamilias. numero 177.

Bona adventitia, quæ filiofamilias acquiruntur post assumptum ab eo Clericatum, an spectent ad patrem quoad usufructum, vel potius sint quasi Castrensia, & ad ipsum filium pertineant quoad proprietatem, & usufructum, & quoad administrationem, & de illis possit filius, licet in parvis potestate constitutus, liberè dispendere, & testari sententia affirmans esse quasi Castrensia, & pervenire pleno iure ad filium. n. 178. Contraria sententia, quod non sint quasi Castrensia, sed adventitia ad patrem quoad usufructum spectantia, ac si filius esset laicus. n. 179. & duobus seqq.

Privilegium, quod bona adventitia Clericis etiam sub patria Constitutis potestate acquisita non intuitu Ecclesiæ sint quasi Castrensia, & de illis possint liberè dispendere, ac testari, an intelligatur de omnibus Clericis etiam minorum ordinum, & solius prima tonsuræ restructuræ oppositæ sententia. n. 183. & n. 184. ubi an Clerici carentes requisitis à Tridentino ad fori privilegium.

Clerici coniugati ex privilegio non gaudent, sed tantum privilegio Canonis & fori fruuntur. n. 182.

Privilegio Canonis an gaudent Clerici minoribus tam- D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

tum ordinibus initiati non deferentes habitum, & non servantes cetera requisita ad fori privilegium iuxta Tridentinum. n. 182.

Clerici iidem minorum ordinum non servantes præfata requisita, an priventur immunitate à gabelis, & aliis oneribus laicalibus. ibid. fine.

Clerici in minoribus constituti, vel prima tonsura non deferens habitum Clericorum reputatur uti laicus. n. 183. fine.

Testamenta Clericorum non subiacent querelæ inofficiosa. n. 183. verè & propterea.

Bona profectitia à Clerico filiofamilias acquisita etiam post Clericatum non sunt quasi Castrensia, sed sunt patris quoad proprietatem, & quoad usufructum. n. 184.

Pura ad materiam huius paragraphi spectantia, sunt supra capite secundo, & hoc capite numero 22. fine explicata, quæ non oportet repetere, sed satis erit indicare.

An usufructus, in bonis adventitiis filiofamilias, semel patri acquisitus, post filij obitum cesset, vel duret in vita patris.

Dubium primum. An usufructus in bonis adventitiis filiofamilias, semel patri acquisitus, in vita filij amittatur, patrivè cesset, eodem filio mortuo; an verò duret post mortem filij, donec pater ipse superveniat. Et cum huius usufructus acquisitio, respectu patris, sit effectus patriæ potestatis, videtur posse debere eundem usufructum extingui, & finire per mortem filij, per quem cessat, & extinguitur patri potestas vt supra cap. 2. initio notatum est: Nihilominus communissima Iurisperitorum sententia est, usufructum patri semel, vivo filio, acquisitum, morte filij non cessare, sed etiam post filij obitum durare in vita patris, vt supra cap. 2. numero 28. notatum; ita Acanthus Clemen. de patr. potest. cap. 6. effectus 2. numero 34. verè. amplius sexto. Pinellus in l. 1. C. de bon. maternis in p. parte numero 39. & numero 42. Antonius Gomez ad l. 6. Tauri numero 11. & ad l. 48. numero 5. Palchalis de virib. patr. potest. patr. 1. cap. 3. numero 34. Cavalcan. de usufructu mulier. relicto numero 18. Sordus conf. 116. numero 45. & 46. Rota decis 596. fine p. 2. recentior. Doctores supra d. cap. 2. numero 28. allegati, & alij plurimi, quos Acanthus, Gomez, Sordus, Castillos, & Rota locis allegatis referunt. Et probatur primò per textum in d. l. 1. C. de bonis maternis, ubi expressè habetur, usufructum in bonis filiofamilias, patri acquisitum durare, dum pater superveniat, ubi in diem vitæ, & idem habetur l. 4. C. de bonis quæ liberis, ubi dicitur, quod pater, suus, vel ascendens ratione patriæ potestatis usufructum in bonis filij, nepotis, vel alterius descendens debent habere vique in diem vitæ. Secundo probatur per textum in l. finali C. ad Tertull. vers. fin autem defuncta, ubi dicitur, quod filio sub potestate patris decedente, superstitie patre, is retinere debet usufructum, quem vivente filio habebat, donec vivat. Tertio per textum in l. ultima §. ipsum autem vers. filius autem familias C. de bonis quæ liberis, iuris verba sunt. In his duntaxat casibus, in quibus usufructus apud parentes constitutus est, donec parentes vivunt, neque de eisdem rebus testari permittitur, nec citra voluntatem eorum, quorum in potestate sunt, ulla licentia eis concedenda dominum rei ad eos pertinentis alienare. Quarto per textum in l. 3. C. de usufructu qui textus supra d. cap. 2. citato n. 28. est explicatus, idem probant textus in l. 3. C.

de bonis que liberis, & textus in l. ultimam sine C. communia de successione, de quibus num. sequenti. Neque obstat illud, quod viusfructus acquisitio in bonis aduentitiis filijfamilias, sit effectus Patrie Potestatis, tamquam causæ immediate, & principalis in patre. Nam et si Patria Potestas in patre ad acquisitionem viusfructus aduentitiorum requiritur, sufficit tamen, quod ab initio, & tempore acquisitionis interueniat, et postquam semel est operata suum effectum, non requiritur in processu durationis, & continuationis, sed quamuis cesset, & extingatur, non cessat effectus acquisitionis consummata, scilicet viusfructus semel acquisitus, licet res ad eum calum deueniat, à quo initium fumere non potest, ita omnes Doctores supra allegati, & alij apud eisdem præsertim Surdum d. conf. 116. n. 47. & late explicatum est d. cap. 2. allegato n. 28. & nonnullis exemplis illustrat, & confirmat Gomez ad d. l. 6. d. n. 11. quibus ostendit quod id, quod ab initio ad aliquem effectum inducendum requiritur, non semper requiritur ad continuationem effectus.

223 Ex traditis Gomez ad d. l. 6. tenet n. 12. inferit Primo, quod licet in successione filij parentis post mortem ab intestato, pater & mater admittantur (cum sint in eodem gradu, vt est textus in auth. de hered. ab intest. §. si igitur defunctus collat. 9. id tamen intelligitur respectu proprietatis, non vero respectu viusfructus, quia in eo præfertur pater per tempus vite suæ, iuxta allegatam l. fin. vers. si vero defuncta persona. C. ad Tertull. cuius verba sunt. Si vero defuncta persona in sacris patris constituta decesserit, pater quidem viusfructum quem & viuentis filio habebat teneat donec viuat incorruptum. Secundo inferit, quod concurrentibus alijs ascendentibus in aequali gradu, puta aucto paterno, & aucto materno præfertur paternus in viusfructu eadem ratione. Tercio inferit quod concurrentibus in successione filij defuncti, patre eius, & aucto paterno, quod pater vii proximior in gradu præferatur eoquod proprietatem, auctus tamen ratione Patrie Potestatis præfertur quoad viusfructum, cum vtique tam filius, quam nepos sit in potestate aui, vt expressè habetur l. 3. de bonis, que liberis, & notatum est supra hoc capite num. 8. Et hæc & præcedens illatio procedunt de iure communi, secus in locis, ubi per matrimonium filijfamilias de presenti contractum solueretur filius Patria Potestate, nam tunc ipse pater defuncti, & quoad viusfructum succederet vt idem Gomez notat. Quanto inferit, quod si in successione filij defuncti ab intestato, concurrant pater, & nepos, ipsius defuncti filius licet filius filij defuncti vii proximior in gradu ex linea descendendum præferatur quoad proprietatem, ipse tamen pater præfertur quoad viusfructum ratione Patrie Potestatis, vt est textus expressus in l. fin. vers. finali C. communia de successione cuius verba sunt. In omnibus casibus in superius solole liberorum, & fratris adhuc viuentibus, qui ad hereditatem defuncti patrem antecederunt, usufructu rerum, quarum Dominium, ad eos peruenit, apud parentes remansero, id quod supra num. 80. notatum est.

Pater viusfructum sibi acquisitum in bonis aduentitiis filij, amittat per professionem filij, vel propriam in religione approbata.

124

Dubium secundum. An pater viusfructum acquisitum in bonis aduentitiis filij, amittat per

mortem filij civilem, per quam filius liberatur à Patria Potestate, nempe, si emittat professionem in religione approbata. De hoc dubio late actum est supra cap. 2. n. 28. & 39. ubi resolutum est non amittere, sed retinere, dum viuat, ad ibi tradita recurat lector.

Vtrum vero viusfructus patri ratione Patrie Potestatis acquisitus in bonis aduentitiis filijfamilias cesset & extingatur per solemnem professionem patris in religione approbata, & consolidetur cum proprietate, & ad filium transeat. An vero transeat ad Monasterium, si sit capax bonorum in Communi, apud illud remansurus, durante vita naturali patris. De huiusmodi dubio & etiam de viusfructu patri acquisito ex alia causa, quam ratione potestatis, an per eius professionem in religione approbata extingatur, vel potius transeat ad Monasterium, permansurus per tempus vite naturalis eiusdem patris latissime discutium est prædicto cap. 2. numero 40. ad 51. ibi tradita videat lector.

Filiosfamilias, per assumptionem ad dignitatem Episcopalem Cardinalitiam, Patriciam, Consularem, vel aliam similem à Patria Potestate liberato. An pater amittat viusfructum sibi in bonis filij acquisitum.

Dubium tertium. Vtrum in omnibus alijs casibus, quibus filiosfamilias à Patria liberatur Potestate, viusfructus in bonis eiusdem filij patris acquisitus cesset, & extingatur, an vero remaneat penes ipsum patrem. Huic dubio Afcianus Clemens de Patrie Potest. cap. 6. effudit 2. num. 39. sine respondet generaliter in omnibus casibus, quibus filius à Patria Potestate liberatur, viusfructum antea patri acquisitum remanere apud eundem patrem, & refert ita sentire Boerium decis. 172. numero 33. & esse communem opinionem apud Emanuelem Suarez in thesauri receptarum verbo pater num. 31. At quoad hoc dubium maioris claritatis gratia sigillatim respondendo, præcipua difficultas est. An filiosfamilias per assumptionem ad dignitatem Episcopalem, Cardinalitiam, Patriciam, Consularem, vel similem à Patria Potestate liberato, & sui iuris effectus, pater viusfructum bonorum aduentitiorum eiusdem filij antea ipsi patri acquisitum, amittat, vel retineat, dum viuat de qua difficultate actum supra eodem capite 2. numero 27. & trib. seqq. & resolutio fuit patrem non amittere, sed retinere.

Per emancipationem filij, an & qua ratione viusfructus in bonis eius antea acquisitus, à patre amittatur.

An autem per emancipationem filijfamilias viusfructus in eius bonis aduentitiis ante emancipationem acquisitus, à patre amittatur, vel penes eundem remaneat, dum viuat, explicatum est supra capite 2. numero 40. 60. & 66. & cap. præcedenti numero 8. & iuxta textus ibidem adductos & Doctores allegatos, pater emancipans sponte filium per tempore suæ vite retinet dimidietatem viusfructus in bonis filij, sibi ante emancipationem acquisiti, nisi expressè emancipando renunciauerit, aut donauerit filio, & potest etiam si velit sibi referuare totum viusfructum iam acquisitum, dum emancipat, vt dicitur

num. 60. 66. & 8. notatum est. Quod si pater coactus à Indice emancipet, per emancipationem totum amittit usufructum antea acquisitum et d. n. 66. dictum est, si etiam ex dispositione legis, seu statuti inducta sit filijfamilias emancipatio: puta si filius per contractum matrimonij per legem, seu statutum habeatur uti emancipatus, & Patria Potestate solutus, pater nullam partem usufructus antea in bonis aduentitiis filij sibi acquirit, sequuta ea emancipatione legali retinet, sed totus usufructus ad filium pertinet, vt eodem numero 6. notatum est, ex Gomez ad l. 48. iuri numero 6. vers. ex quo deducitur. Qui eodem numero 6. vers. vnum tamen est, addit, quod stante illa legali emancipatione per contractum matrimonij, si pater prius filium sua sponte, & voluntate emanciparet, & postea filius contraheret matrimonium, idem pater amitteret illam partem dimidiam usufructus sibi iam quæsitam. Et asserit rationem, scilicet, quia sicut iuxta dictam legis, seu statuti dispositionem filiusfamilias nondum à patre emancipatus, contrahens matrimonium, consequitur totum usufructum, & pater nullam partem sibi retinet, ita eodem modo, quando iam erat à patre emancipatus, & iuxta iuris communis dispositionem acquisierat dimidiam partem usufructus, illam debet pater perdere, & amittere, facta illius applicatione filio: ita Gomez, cui tamen in hoc mihi non videtur adhaerendum ex eo, quod verè adiecit diuersitatis ratio. Nam, cum à iure patri, sponte & sua omnino voluntate emancipanti filiusfamilias, illa dimidia pars usufructus bonorum aduentitiorum filij, quem antea sibi acquisierat, in præmium suæ liberalitatis, & spontaneæ emancipationis detur (vt supra d. cap. 2. n. 60. & 66. & cap. precedenti citato n. 8. notatum est.) Quando filius nondum à patre emancipatus contrahit matrimonium, per quod à lege efficitur emancipatus, pater nullam habet partem in ea emancipatione eiusque voluntati, & liberalitati nullo modo attribuitur, sed legi, seu statuto tantum, & cessat omnis ratio premij, & sic totus usufructus filio applicatur, quando verò, nondum matrimonio à filiofamilias contracto pater illum sponte emancipauit, ideoque in præmium suæ liberalitatis, & spontaneæ emancipationis ius retinendi illam medietatem usufructus antea acquisiti in aduentitiis filij, & pro tempore suæ vitæ ex vi iuris communis est consequutus, non apparet ratio; ob quam, etsi postea filius contrahit matrimonium, pater iure illo sibi in præmium suæ liberalitatis acquisito, debeat priuati, vbi lex expressè non statuit.

Quando filiusfamilias ob factum proprium, aut ob delictum suum, exiit à patria potestate, quia deparatus, seruus pœne effectus, bannitus, damnatus ad perpetuos carceres, aut triremes pater non amittit usufructum antea quæsitum, Neque ob crimen hæresis filij.

128 Præterea, quodcumque filiusfamilias ob factum proprium exiit à Patria Potestate, pater usufructum in eius bonis acquisitum non amittit, sed penes eum remanet, & notatum est supra cap. 2. n. 17. circa finem, & expressè tradit Molina loco ibidem citato, cum factum filij non debeat præiudicare iuri patris antea acquisito.

Quare, si filius ob delictum sit in insulam deportatus, effectus seruus pœne, bannitus, vel condemnatus perpetuo ad triremes, vel carceres (supponit D. lo. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

to quod per has pœnas Patria Potestas soluitur, de qua re actum eodem cap. 2. n. 2. & pluribus seqq.) pater adhuc dum viuus, retinet usufructum in eisdem filij bonis antea acquisitum.

Item pater non amittit usufructum bonorum aduentitiorum filijfamilias, iam sibi quæsitum, ob crimen hæresis postea à filio commissum, esto quod secuta condemnatione, seu declaratione eiusdem criminis egredereetur à Patria Potestate (vt sentiunt Doctores supra d. cap. 2. numero 16. vers. vtrum vero, quamvis id negent alij ibidem allegati) quia factò filij Patria Potestas solueretur. Quin etiam, bonis eiusdem filij propter hæresis crimen confiscatis, non confiscaretur illorum usufructus iam patri acquisitus, sed remanet penes patrem, dum viuus, iuxta tradita eodem cap. 2. n. 17. Vtrum autem propter aliud delictum filij, bonis eius confiscatis veniat in confiscatione etiam usufructus in eisdem bonis ante filij delictum patri acquisitus, explicatur infra.

Si soluatur Patria Potestas ob delictum patris, an idem pater amittat usufructum ante sibi quæsitum in bonis filij.

Quid verò, si soluatur Patria Potestas propter delictum patris? An pater amittat usufructum bonorum aduentitiorum filijfamilias, ante delictum sibi acquisitum. Si propter incestus neptias patris, filius primi matrimonij sit Patria Potestate solutus, iuxta tradita supra cap. 2. n. 20. pater, qui in eisdem filij bonis habebat usufructum, sibi ratione Patrie Potestatis acquisitum, illum absolue amittit, ita expressè Angelus in summa peculium numero 2. Syluester verbo eodem 1. numero 3. & Sanchez conf. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 12. num. 7. & constat ex ipsa iuris. Dum vult omnem substantiam patris delinquentis confiscari, & applicari eius filijs legitimis, ita tamen vt ab eis alatur.

Imo generaliter loquendo, quoties pater ex proprio delicto, culpavè sua priuatur Patria Potestate, asserendum est eum amittere etiam usufructum, si quem iam acquisitum in bonis filij aduentitiis habebat. Ratio est, quia, quando pater semel propter suum delictum ius Patrie Potestatis amisit, illa remanet priuatus, ac si illum coactè emancipasset, ideoque illum nunquam possit recuperare vt supra capite 2. numero 82. notatum est, ex consequenti amittit usufructum antea in bonis filij acquisitum, sicut in casu emancipationis, præsertim coactæ, quo casu amittit totum usufructum bonorum filij antea acquisitum vt supra eodem cap. 2. numero 66. dictum est.

Idèd si pater, quia impiè neget alimenta filio, vel filix, vel quia inducta ad peccandum priuatur Patria Potestate (vt supra d. cap. 2. numero 19. 68. & 82. notatum est) amittit etiam usufructum prius in bonis filij, vel filix acquisitum.

Et multo magis pater ob crimen hæresis, 132 Patria Potestate priuatus iuxta tradita eod. cap. 2. numero 16. & 16. definit habere usufructum antea sibi in bonis filij acquisitum, quia etiam bonis eiusdem patris ob idem crimen confiscatis, ad filium spectat usufructus cum proprietate filij consolidatus, vt supra eodem cap. 2. n. 18. probatum est.

Pater ob delictum suum condemnatus ad mortem Civilem, scilicet ad pœnam deportationis ad
Z 2 Metellus

Metallo, & alias pœnas, quibus iure communi efficitur servus pœnæ, & an amittat vsumfructum antea quæsitum in bonis filiisfamilias.

333 Specialis difficultas est de patre à principio non nato servus, & postea manumissio, neque nato spurio, sed bene nato, seu ingenuo, ob maleficia condemnato ad mortem civilem, scilicet deportato, vel damnato ad metallum aut perpetuum carcerem, vel ad tritremes, & ad similes pœnas perpetuas, vel perpetuo ad opus publicum, & qui iure Romano, seu Civili censetur civiliter mortuus, & Patriam Potestatem in liberos à iure ipso Civili inductam amittit (vt cap. 2. numero 1. ad 10. latè explicatum est) An amittat etiam vsumfructum in bonis filiisfamilias, sibi ante condemnationem quæsitum. Et hodie post auct. sed hodie C. de donat. inter vir. & uxor. desumptam ex authentico, de nuptiis §. quod autem nullum à Principio bene natum, scilicet ingenuum, ob delictum damnatum ad mortem tantum Civilem deportationis, damnationis ad metallum, & ad alias pœnas mox enumeratas, & ad illis similes, amittere vsumfructum, quem ante delictum, seu condemnationem habebat, vbi non fuisset confiscatus. Affirmat Antonius Gomez var. resol. tom. 2. capite 15. numero 18. id probans ex eo, quod cum hodie, iuxta decisionem Iustiniani in d. auct. sed hodie, & in corpore unde sumpta est nemo à principio bene natus, seu ingenuus, ex supplicio fiat servus pœnæ, si post condemnationem debet supervivere, seu si est condemnatus tantum ad mortem Civilem, iuxta communem, & receptam sententiam Iurisperitorum, supra d. cap. 2. numero 4. latè explicatam, dispositio (inquit) iurum, quæ stantebant maxima, & media capitis diminutione (quæ quando incurratur eodem cap. 2. numero 2. & 4. notatum est) amitti vsumfructum, non habet hodie locum. Et hoc videtur asserendum iuxta d. auct. sed hodie dicit Castillus de vsumfructu cap. 66. numero 23. vbi (postquam in antecedentibus numeris explicaverit capitis diminutionem maximam, & media amitti ficut, & morte naturali, vsumfructum antea acquiritum l. corruptionem C. de vsumfructu, l. quidam sunt. l. qui ultimoff. de pœnis, l. si in metallum ff. de his, quæ pro non scriptis habentur l. 4. C. de bonis proscriptorum, in quibus de maxima Capitis diminutione & in l. 3. §. 6. C. de sententiam passis, vbi de media capitis diminutione) addit videri hoc totum ins esse sublatum, & correctum à Iustiniano in d. auct. sed hodie, quatenus ibi deciait, quod nemo bene natus efficitur servus pœnæ ex supplicio, & consequenter (subdit idem Castillus) cessare debet ratio antiqua vsumfructus amittendi propter maximam, & mediam capitis diminutionem inducta, quæ olim servitutem inducebant, subdit quoque eodem num. 23. decisionem eandem Iustiniani in d. auct. sed hodie non procedere in damnato ad mortem naturalem, sed in eo procedere iure antiquo. Qui proinde, si post condemnationem mortis eius, fuga, vel alia causa sententia non mandaretur executioni contra eum, ex illa condemnatione efficitur servus pœnæ, etsi fructuarius est, amittit vsumfructum, & notat idem Castillus ibidem ita (vltra Gomezium) sentire Glossam in d. auct. sed hodie Hypopolitum conf. 131. Gregorium Lopez in l. §. tit. 31. p. 7. gloss. magna, in medio, & Conarruam in rub. de testamentis 3. p. numero 27. & ita oportet sentiant alij Iurisperiti d. cap. 2. numero 4. circa fi-

nem allegati, etsi illis postea num. 24. contradicte idem Castillus. Confirmantur (supradicta, quia, etsi alias de iure communi condemnatus tam ad mortem civilem, quam ad mortem naturalem, puta deportatus, damnatus Metallum, ad tritremes in perpetuum, & alias pœnas, quibus iuxta tradita, & intra d. cap. 2. n. 4. allegata, servus pœnæ efficiebatur, non poterat testari, & etiam testamentum antea factum irritabatur l. eius qui §. 1. ff. de testamentis cum aliis latè allegatis à Gomez ad l. 4. tauri num. 1. hodie tamen, cum per d. auct. sed hodie ab omnibus illis qui olim de iure communi propter maleficia condemnati, efficiebantur servi pœnæ, & consequenter in testabiles, sublata sit (si ingenui sunt) servitus pœnæ, excepto eo, qui ad mortem naturalem damnatus sit, iuxta tradita eodem cap. 2. n. 4. & Doctores ibi allegatos, & alios communiter ita intelligentes decisionem Iustiniani in d. auct. sed hodie, & in authentico de nuptiis, ex quo illa sumpta est, posse omnes (excepto damnato ad mortem naturalem) testari, tradunt Conarruias in rub. de testamentis p. 3. n. 27. Gomez ad d. l. 4. tauri n. 2. & alij, quos refert, & sequitur Castillus d. cap. 66. citato n. 23. idque Gomez n. 3. ait procedere non solum quando bona condemnati non sunt confiscata, sed etiam quando sunt confiscata, quia etiam ille, qui non habet vbi bona, potest testari l. hereditas etiam ff. de petit. hered. vbi Doctores, etsi, qui nulla habet bona nec potentia-ler potest habere, testari non potest auct. ingrefsi C. de sacrosanctis. Eccles. de quibus latius Gomez vbi supra num. 4. Quibus omnibus stantibus rectè concluditur patrem ingenuum deportatum, vel condemnatum in metallum, vel perpetuo ad tritremes, vel carceres, & similes pœnas, non amittere vsumfructum in bonis filiisfamilias antea sibi quæsitum, licet per deportationem, vel condemnationem ad dictas pœnas solita sit Patria Potestas, etsi traditis contradicte Castillus d. cap. 66. n. 24. dicens vsumfructum etiam hodie amitti per capitis diminutionem maximam, & mediam vsumfructuarius. Nam ratio (inquit) ob quam capitis diminutione maxima, & media amittitur ab vsumfructuario vsumfructus, principialiter in bonorum amissionem fundatur. Quæ ratio (subdit) sublata non est ex decisione d. auct. sed hodie. & consequenter asserendum non cessare d. l. corruptionem. Quod autem ratio, cur capitis diminutione vsumfructus pereat, & extinguatur, in amissionem bonorum principialiter fundetur, probat idem Castillus d. capite 66. numero 20. quia capitis diminutiones maxima, & media non solum æquiparantur Marti (vt notatum est supra cap. 2. n. 2. & 4. & constat ex textibus ibidem allegatis) sed bonorum amissionem inducebat l. 4. C. de bonis proscriptorum, & l. 3. §. 5. C. de sententiam passis. vnde consequens erat (concludit idem Castillus) vt tamquam per mortem, & amissis bonis, extingui & amitti deberet, qui ad alium transferri non poterat, vt dictum est.

Prædictis etiam contradicte Molina (cui adhæret Lessius de infortia lib. 2. cap. 3. n. 21.) de infortia, & iure d. disp. 9. vers. miror tamen. & vers. crediderim asserens in dictis authenticis Iustiniani non esse sublatam servitutem pœnæ quatenus reddebatur intestabilem, & faciebat amitti vsumfructum, eumque reuerti ad proprietarium, sed solum quatenus erat impedimentum dirimens matrimonium, scilicet ne eadem servitus matrimonio contrahendo, vel iam contracto impedimento deinceps esset, quasi ex eo capite, qui ita damnatur, desinat esse liber. At verò Iustinianus in dictis aucten

mentis ex eo, quod absolute abstulit sententiam pœnæ ad ingenuis damnatis ad mortem tantum Civilem, & superdictis, inde infer eos non dissoluit matrimonium antea contractum, vt supra d. cap. 2. n. 4. circa finem notatum est & colligitur ex particula illata *ideo* posita in d. *anth. sed hodie*.

355 Sed dato quod etiam hodie pater ob delictum deportatus, damnatus in Metallum, aut effectus seruus pœnæ ex modis supra cap. 2. n. 4. explicatis aut alias civiliter mortuus, puta condemnatus perpetuo ad terretres, vel ad carcerem, aut bannitus in perpetuum, cum confiscatione bonorum (qui æquiparatur deportatis vt supra cap. 2. n. 7. notatum est) vna cum amissione Patrie Potestatis amitteret etiam vsumfructum antea in bonis filijfamilias aduentitius sibi quæsitum: tamen si impetrata delicti remissione à Principe fuerit restitutus, recuperabit omnia sua, & bona per condemnationem amissa, modo supradicto cap. 2. n. 10. & 11. explicato, & sic etiam vsumfructum, quem ante condemnationem habebat in aduentitiis filij sibi quæsitum quod etiam expresse notat Glossa in l. finali in principio verbo *pater C. de sententiam passis*. vbi dicit, quod si pater deportatus est, & per hoc filius eius à potestate sua exemptus fecerit testamentum ante patris restitutionem, valebit circa bona propria ipsius filij, scilicet Castrensis, vel quasi, & aduentitia respectu proprietatis, non vero circa vsumfructum quem pater habebat in eis.

356 Vtrum verò, si tempore deportationis patris, in quo filius est à potestate eius solutus, esset filio delata hereditas, ad quem tunc cum cesset Patria Potestas, etiam vsumfructus spectat, eidem patri à Principe in pristinum restituito, per restitutionem acquiratur vsumfructus eiusdem hereditatis cum filius redeat in Patria Potestatem. Respondet Negatiue Boetius de off. 185. n. 14. ex Baldo in *anth. excipitur in principio* *verf. modo quæro de tali questione*, & Paulo de Castro *ibidem in fine C. de bonis que liberis*, id probantibus per textum in d. l. finali C. de sententiam passis. Igitur ratio responsionis videtur esse, quod restituito reponitur in pristinum, & facit recuperare omnia bona, & iura, quæ deportatio abstulit seu quæ per condemnationem sunt amissa, vt supra cap. 2. n. 10. & 11. notatum est, & constat ex d. l. finali C. de sententiam passis, & idem non operatur circa vsumfructum bonorum, quæ post deportationem patris, ea durante, & filio tunc à patria potestate libero, vna cum vsumfructu quæsitæ sunt: & etiam regula est, quod ad acquiriturum patri vsumfructum in bonis filijfamilias obuentibus, requiritur Patria Potestas ab initio, cum bona filio acquiruntur supra hoc §. dictum est. Quare bona aduentitia filio tempore deportationis, censentur tanquam bona illi proueniencia cum prohibitione, ne patri vsumfructus acquiratur, vel quasi Castrensis.

357 Prædicta quando pater ob delictum proprium, Patria Potestate, & vsumfructum iam acquisita in bonis filijfamilias priuatur. Quid verò quando pater absque sua culpa incurrat mortem Civilem, per Captiuitatem ex iusto bello contingentem, qua ratione tunc Patria Potestas, & alia iura à iure civili inducta remaneant suspensa, & postliminio cesset eadem suspensio supra citato cap. 2. n. 14. latè explicatum est.

Confiscatis bonis filijfamilias ob eius delictum, non venit in confiscationem vsumfructus patri acquisitus in eius bonis.

D. Io. Angel. Bossius, de Patria Potestate,

Dubium quartum. An ob crimen, seu delictum à filiofamilias commissum, si eius bona publicentur, siue sint confiscata, siue etiam confiscatus vsumfructus patri ante crimen acquisitus; esto (de quo sequenti dubio) ob filijfamilias delictum, eius bonis confiscatis, in confiscationem veniant bona illius aduentitia, seu peculium aduentitium. Communis Doctorum sententia est, vsumfructum, patri in bonis aduentitiis filijfamilias ante filij delictum commissum, propter quod eius bona confiscantur, patri acquisitum, non publicari, seu non venire in confiscationem, neque ad fiscum spectare, sed remanere penes patrem, dum vivit: Ita omnes Iurisperiti, & Theologi, qui dubio sequenti allegantur, idque etià si delictum esset tale, per quod patria potestas solueretur. Et ratio est, quia factum filij siue laudabile, siue vituperabile, non potest præiudicare iuri patri acquisito, vt notatum est supra hoc cap. num. 12. 3. & cap. 2. num. 17. & post alios in præfati specie tradit Alcanius Clemen. de patr. potest. cap. 6. effectus 2. num. 37. & ex Theologis Sanchez in summa lib. 2. cap. 15. num. 8. & Castus Palau p. 1. tract. 4. diff. 1. puncto 10. num. 18. Neque obstat, quod ob filij delictum soluatur patria potestas, quæ quidem in patre requiritur ad acquisitionem vsumfructus in bonis aduentitiis filijfamilias, sed non ad conseruationem eiusdem vsumfructus, vt probatum est supra cap. 2. n. 28. & hoc cap. num. 22. & tradunt Doctores vtroque relati, & alij committere.

Limitant nonnulli hanc communem, vt non procedat, quando ob crimen hæresis filij, & læsæ Maiestatis humanæ eiusdem filij bona confiscantur, tunc enim volunt si per tale crimen filia bona eius aduentitia fuerint confiscata, si etiam confiscatus, & ad fiscum spectet vsumfructus antea patri in iisdem bonis acquisitus, ob illam rationem, quod tunc sit soluta patria potestas, fundamentum acquisitionis præfati vsumfructus; ita Simancas, & supra d. cap. 2. num. 17. allegati. At contrarium, & præfatum vsumfructum antea sibi acquisitum etiam in hoc casu non confiscari, illomine patrem non amittere, sed penes eum remanere, verius sentiunt Molina Theologus, & alij eodem cap. 2. citato num. 17. & probat eadem ratio, quod factum filij non potest præiudicare iuri patris acquisito, & patria potestas requiritur ad acquisitionem, non ad persequendam, & conseruationem vsumfructus acquisiti.

Confiscatis ob filijfamilias delictum eius bonis, An etiam bona aduentitia eiusdem, in quibus vsumfructus patri est acquisitus, quoad proprietatem sint confiscata, & ad fiscum spectent.

Dubium quintum. Vtrum ob filij delictum publicitatis eius bonis, non solum remaneat integer patri vsumfructus aduentitiarum antea eidem acquisitus (vt probatum est) sed etiam ipsum peculium aduentitium quoad proprietatem non veniat in confiscationem, seu non publicetur, neque fisco debeat tradi, sed penes patrem remanere, seu à patre capi, & retineri.

Ante resolutionem dubij sciendum, iure communi Civili non, existentibus ascendentibus, vel descendentes Rei damnati, exceptis Reis criminis hæresis, & læsæ Maiestatis humanæ, non esse locum confiscationi bonorum damnati, sed bona deferri ad proximiores ascendentes, vel descendentes condemnati, intra quartum gradum, seu vsque ad tertium gradum inclusiuè existentes, vt habetur *anth. bona damnatorum C. de bonis proferentium*, quæ est sumpta ex §. fin. *Anth. vbi nulli indicum*

iudicium. & latè probauit in *tratt. de alimentis cap. 7. n. 407. & d. ubi segg.* & sic solo iure communi attempto, certum esset bona filij Rei damnati ob aliud crimen, quam hæresis, vel læsæ Maiestatis humanæ, non confiscari, sed deuolui ad patrem etiam quoad proprietatem, non existentibus filiis eiusdem damnati, sed quia fere vbiq; ex statuto, vel consuetudine locali, inducitur effectus confiscationis Reorum damnatorum etiam ob alia crimina ab hæresi, & læsæ Maiestatis humanæ, exclusis ascendentibus, & descendentibus, præterquam à legitima eorum portione, vt d. cap. 7. n. 408. & 409. pariter explicatum est, idèò distinctè oportet explicare. Primo, an confiscatis bonis filiofamilias, in quibus pater habet vsumfructum ratione Patriæ Potestatis, ante filij crimen acquisitum, in confiscationem veniat etiam proprietates bonorum eorundem aduentitiorum filij, & præterea, si non veniat in hoc, saltem eadem proprietates censentur publicata, facta confiscatione bonorum filij Rei Crimini hæresis, vel læsæ Maiestatis humanæ.

¶ Igitur quoad casum, in quo ob aliud crimen ab hæresi, vel læsæ Maiestatis à filiofamilias commissum, illius bona publicantur. Prima sententia tenet confiscari etiam bona filij aduentitia quoad proprietatem, vsumfructum in illis patri iam acquisito, eidem patri donec viuat, reueruato, ita Bartolus in *l. si postulare sit §. ubi ff. ad l. reueruato de adulteriis*, ibidem Angelus, & in *d. auth. bona damnatorum. Parisius conf. 17. lib. 4.* & plures alij Iurisperiti, qui à Menochio de recuperat. poss. ff. remed. 9. n. 75. & à Sanchez in *summa lib. 2. cap. 15. clari.* & ex Theologis Syluester in *summa verbo peculium 1. quest. 3. vers. in aduentitio vero*, Azorius p. 1. lib. 5. cap. 7. quest. 8. Vasquez 1. 2. quest. 96. art. 5. disp. 169. n. 9. & Bonacina disp. 4. de contract. puncto 4. §. 1. n. 8. in fine. Probatur hæc sententia primo per textum in *d. l. si postulare citato §. ubi* illis verbis, *Præinde in communis partem publicamus, in proprio cuius vsumfructus alienus est, nudam proprietatem.* Secundo probatur, quia si ratione vsumfructus iam patri acquisiti, confiscatis ob filij crimen eius bonis, non confiscantur bona eius aduentitia, vel id promittit, ex eo, quod filiofamilias sic prohibita alienatio eorundem bonorum aduentitiorum, vel quia inde pater innocens pateretur præiudicium ob filij delictum, cum tamen pater solos suos auctores tenere debeat. At neutrum obstat. Non primum, primo quia & si maritus habet vsumfructum in bonis dotabilibus, & ratione eiusdem vsumfructus mulier ea alienare non possit, tamen, si mulier ob suum delictum damnetur reueruato marito, vsumfructum omnia eius bona confiscantur. *l. quinque legibus cum l. sequenti ff. de bonis damnatorum.* Secundo, quia bona minoris delinquentis publicantur, quæ tamen alienari impediuntur. *l. Clarum C. de auctoritate prestantia.* Tertia, quia alienatio aduentitiorum filio non prohibetur favore patris, sed ipsius filij, nè scilicet propter iuuenilem calorem, & ad satisfaciendum cupiditati ea dissipet, tristemque sentiat exitum, vt colligi videtur ex *l. finali §. filius autem C. de bonis quæ liberis.* Quarto quia ea alienatio filiofamilias prohibita intelligitur de alienatione voluntaria, non de legali, & consequenter necessaria, vt probat exemplum adductum de confiscatione bonorum minoris delinquentis, & aliud exemplum de bonis aduentitiis filiofamilias, proficentis in religione approbata, quæ quoad proprietatem transferuntur in Monasterium, patri reueruato vsumfructum in illis acquisito. Quinto, & vltimo concessio, quod dicta alienatio favore patris sit prohibita, debet intelligi solum, quatenus id ad fauorem, & commo-

dum patris est, & non vltra, quia prohibitiones strictam admittunt interpretationem, & ad vnum inducitur, contrarium non debent operari, inarta *l. legata inutiliter ff. de adimen. leg.* Quare cum sola vsumfructus causa alienationem impediatur, debet posse filius proprietatem amittere. Sed neque secundum obstat, quia in confiscatione aduentitiorum quoad proprietatem, quæ filij est, vsumfructu patri reueruato, pater ratione eiusdem vsumfructus habet actionem contra fiscum, sicut maritus contra eundem fiscum, confiscatis bonis vxoris ob eius delictum, vt habetur *d. l. quinque legibus, & seq.* illis verbis, *Et omnes omnino maritus actiones saluas habet contra fiscum.* Tercio, & vltimo probatur hæc sententia, quia pater iudicati actione tenetur, si filius condemnatus sit *l. 3. §. idem scribit ff. de peculio*, ergo condemnato ob delictum filio, & per iudicis sententiam eius bonis confiscatis, etiam peculium aduentitium venit in confiscationem, reueruato patri vsumfructu, tametsi alienari nequeat sine patris consensu, & sic si eo debet tradi.

Altera sententia magis recepta contrarium sustinet, & affirmat publicatis filiofamilias delinquentis, seu Rei criminis, quod non sit hæresis, vel læsæ Maiestatis humanæ, bonis non confiscari, sed patri reueruari proprietatem bonorum aduentitiorum, in quibus idem pater habet vsumfructum, sibi acquisitum ante crimen à filio commissum, ita Bartolus in *l. si finita §. si de vestigialibus in 6. quest. ff. de damno infecto*, ibidem Alexander numero 44. Imola, Paulus de Castro, & vltra plurimos alios Iurisperitos à Menochio de remed. 9. numero 65. & 66. & ab aliis, mox alegandis, relictos, Boëtius decis. 7. Couarruias var. resol. lib. 2. cap. 8. numero 7. Rolandus à Valle conf. 56. numero 10. vol. 1. Alcanius Clemen. de Patr. Potest. cap. 6. effectum 2. numero 36. & 37. Paschalis de viribus Patr. Potest. p. 1. cap. 3. num. 36. Clarus lib. 5. sentent. §. fin. quest. 78. vers. sed quid in aduentitiis, Peregrinus de iure ffi lib. 5. tit. 1. num. 178. Glossator ad Constitutiones Ægidianas lib. 4. cap. 18. Gomez var. resol. lib. 2. tit. de seru. num. 28. Menochius d. remed. 9. ex num. 65. & ad 81. Cachernas decis. 94. Gutierrez in cap. quauis pactum de patris in 6. verbo nullum ad bona paterna num. 17. Farinacius tit. de delictis & penis quest. 24. num. 5. Fachineus contr. iuris lib. 9. cap. 47. Faber lib. 6. Codicis tract. 36. definit. 4. & Franciscus Molinus de ritu nup. lib. 3. quest. 91. num. 10. & ex Theologis Sanchez, latissimè Iurisperitos huius sententie referens allegato lib. 2. summa cap. 15. n. 9. & Castus Palau p. 1. tract. 4. disp. 3. puncto 10. n. 8. & sequent.

Hæc sententia primo probatur argumento *supra* n. 13. adducto, quo Alcanius Clemen. Paschalis & alij vtuntur, quia delictum filij non potest præiudicare patri in acquisitis, seu in iure sibi acquisito, & sic neque in vsumfructu, quem in bonis filiofamilias sibi ante filij delictum acquisitam habet. Ac si ob delictum filij, eius bonis publicatis, etiam bona aduentitia solo vsumfructu patri reueruato, veniant, quo ad proprietatem in confiscationem, & sic forent applicanda, pater in eodem vsumfructu damnatum pateretur, quia non haberet liberam eundem vsumfructus percipiendi potestatem, cum à fisco, seu eius ministris facile posset inquietari, ac litibus molestari circa eorundem bonorum aduentitiorum confiscationem administrationem, an scilicet illorum diligentem curam habeat, eaque rectè administret, & excoli faciat, ita vt idem fiscus nullū in proprietate damnū patiatur. *Secundò* commun

communiter probatur per textum in l. 3. C. de bonis praescript. seu damnato. ubi habetur rescriptum, damnato filio, non publicari peculium Castrense, verba Imperatoris Alexandri ibi sunt: Si filius tuus, cum esset in potestate in insulam deportari meruit, peculium autem, nec quod in Castris acquisiuit, vel quod ei militaturae donasti, auferri tibi debet, ergo multominus aduentitium, in quo minus iuris habet filius. Quin etiam Menochius ubi supra n. 70. ex Bartholo notat per eundem textum probari idem de peculio aduentitio, ponderando illa verba. Neque quod in Castris, eo quod dicta dictio, seu particula, Neque, sit implicatio casuum minus dubitabilium, iuxta Ruinum conf. 24. num. 6. lib. 5. & Baerardum in suis topicis loco 110. & sic, si damnato filio, peculium Castrense, in quo filius ius fortius habet, non publicatur, neque iuxta eundem textum publicatur aduentitium, sed patri reservatur; Neque (vt ibidem Menochius notat) dispositio dict. l. 3. est correctae, vt hodie peculium Castrense ex delicto filij publicetur, cum filius ab intestato habere heredem possit, & sic ei ab intestato decedenti pater non iam iure peculij, sed tamquam haeres succedat §. si quis igitur auct. de hered. ab intestat. collat. 9. & auct. defuncto Cod. ad Terent. Nam ratio dispositionis dict. l. 3. (vt etiam notat Sanchez dict. cap. 1. §. num. 4.) non fuit quod filiusfamilias non habet heredem ab intestato in eodem peculio Castrensi, sed paternam potestatem, in cuius solatium adhuc filio sperilice (quo casu non est locus heredi ab intestato, cum viuis heredem non habeat l. 1. §. de hereditate vend. 12.) Imperator voluit idem peculium Castrense patri defuncti, si bona filijfamilias publicarentur, ita Sanchez, & idem innuit Menochius ex Bartholo, & Alexandro. Eius quod damnato filiofamilias ob delictum, confiscatione bonorum dignum, eisdem bonis confiscatis, non publicetur peculium Castrense, aut aduentitium, Fachineus ex dict. l. 3. deducit argumentum, quod dicit firmissimum. Nam Privilegium (inquit) quod leges Imperiales dederunt filiis in peculio Castrensi, iidem filij capitis diminutione amittunt perinde, ac si decessant intestati. pater superstitie, & consequenter illud peculium pater occupat iure suo tamquam suum, sicut occupare potest, cum filius intestatus mortuus est l. 1. & 2. §. l. proponebatur vers. sed cum nihil §. de Castrensi peculio. Cum etiam peculium aduentitium iure antiquo pleno iure patris esset, & iure novae Constitutionum Imperialis filijfamilias ius, seu privilegium sit tributum, vt proprietatem habeat, (vt supra hoc, & praecedenti capite, dictum est) eadem ratione filius capite minoris propter delictum privilegium illud amittit, ideoque pater peculium idem aduentitium occupat iure suo, vt suum eodem modo, ac si filius intestatus decessat; ita Fachineus ex Cuiacio in c. recitationibus ad tit. de bonis damnatorum. Tertio probatur, quia filiofamilias omnis alienatio bonorum, in quibus pater vsumfructum habet, est prohibita abique patris consensu l. 3. C. de Patr. Potest. ibi: (si filius tuus in tua potestate est, res acquisitas tibi alienare non potuit) & l. 2. lib. 12. C. de Castrensi peculio (filiofamilias alienationem nullius res sine voluntate patris habet, nisi Castrense peculium habeat) & expressae de alienatione peculij aduentitij ad finali §. filius autem Cod. de bonis qui liberis, cuius verba supra hoc cap. n. 122. vers. Tertio per textum, scripta sunt, & quod filiusfamilias sine patris consensu non possit bona, in quibus pater habet vsumfructum, alienare, per dictum textum in d. §. filius autem, trahunt ibi scribentes Cynus, Baldus, An-

gelus, Castrensis, Cornens, & alij, & praeter eos, Rolandus conf. 89. num. 4. vol. 4. Afcan. Clem. allegato effect. 2. num. 31. Boetius decif. 7. numero 13. Olafch. decif. 94. initio, Gomez ad l. 6. Tauri n. 11. vers. filius autem familias, Pinellus p. 2. d. 1. n. 51. Cod. de bonis qui liberis, Rota decif. 596. num. 1. p. 2. recentior. & Iurisperiti communiter, & est specialis effectus paterni vsumfructus in bonis filij aduentitij, impedire, filio facultatem alienandi suam proprietatem, seu ius quod habet in re, cum tamen alij domini proprietatis, cuius vsumfructus aliae personae competit, possint alienare ius suum l. 2. C. de vsumfructu, Gom. de contrahibis cap. ult. n. 9. & Pinellus d. n. 13. Quoties autem interdicta est alienatio ab omnis alterius favore, censetur etiam prohibita alienationum voluntaria in contrahendo in praedictum alterius, tum necessaria a lege, & in iusta ob delictum l. Imperator ff. de fideicommissis, Bartholus ibidem, Boetius, Olafchus, Afcanius locis allegatis, Paschalis d. p. 1. cap. 3. num. 36. & alij à Boerio, & Olafco allegati. Praedicta autem alienatio bonorum aduentitiorum, in quibus pater non habet vsumfructum, prohibita est, non propter filios ipsos, seu filiorum favorem, sed propter patrem, seu in patris favorem, vt sentiant magis communiter Iurisperiti, & videtur satis constare ex dicto §. filius autem, Cum enim pater secundum leges obligetur alere filios alimunde non habentes, voluit Imperator ibi filiumfamilias non posse sine consensu patris disponere de proprietate aduentitiorum, in quibus à filio consumptis, pater postea eundem egentem, deberet alere, vt habetur in d. §. filius autem, & ita favore ipsius patris facta est alienationis prohibitio, & consequenter publicatis ob filij delictum eius bonis, patri remanent relictas proprietates aduentitiorum. Neque valet dicere ad illum finem alendi filium, in d. §. filius autem, consideratum, sufficere vsumfructus reservationem, siue applicata proprietate; Nam ex huiusmodi applicatione resoluitur pater non leve damnum quoad vsumfructum habendum, vt supra notatum est. Ex quibus patet, non subsistere responsum huic tertio argumentum à Fachineo d. cap. 47. vers. mihi placet, datam, scilicet prohibitionem alienationis bonorum aduentitiorum sine consensu patris filiofamilias factam, intelligi etiam de alienatione ex lege ob delictum, scilicet vt non possit peculium aduentitium confiscari, quoad patris vsumfructum, non verò quoad proprietatem filij, cum possit (inquit) proprietates bonorum vnus, salvo vsumfructu alterius, confiscari, allegata l. si postulerit §. in hoc ff. ad l. Iuliam de adulteris. Quae tamen lex quomodo intelligatur infra ad primum argumentum primae sententiae. Aliis argumentis haec eadem sententia confirmatur, quae adducuntur à Boerio, & Menochio. Et licet à Fachineo reputentur nullius momenti; nihilominus non leniter probant, nec tamen nimium temporis in hac difficultate explicanda infumant illorum examen omisso. Ex hanc sententiam, quoad hoc, quod ob filij delictum eius bonis confiscatis, non publicetur proprietates aduentitiorum, tenet etiam Antonius Faber lib. 4. sui Codicis tit. 9. de finis. §. discrepat autem ab aliis Doctores supra allegatis, quia dicit proprietatem non reservari patri, sed ab ipso filio retineri, ita quod penes patrem nullo modo remanere possit ipse vsumfructus eorundem aduentitiorum, nisi filius condemnatus proprietatem retineat. Quod in scholio n. 4. probat ex eo, quod vsumfructus patris in bonis aduentitij filij non sit formalis, sed casualis, & sic cum proprietate coniunctus, à qua proinde separari nullo modo potest, quin alius fiat; & consequenter

hoc ipso finitur; cumque ad patrem (inquit) solo iure Patrie Potestatis spectet; consequitur (subdit) ut filio proprietatem amittente, nullum possit pater usufructum retinere. Ex quo (concludit) fit, ut propter coniunctionem in patris filius proprietatem retineat, ita Faber; contra quam sententiam omnes Doctores pro hac secunda; & pro priori sententia; nam allegati pro hac secunda sententia sentiunt, confiscatis propter eius delictum bonis filij, reservari proprietatem aduentitiorum patri, & allegati pro priori sententia asserunt reservari usufructum patri, proprietatem venire in confiscationem. & filio acquiri. Contra eundem Fabrum est, quia usufructus paternus in bonis filij aduentitiis non est casualis, sed formalis, ut probatum est *supra hoc capite numero 2.* & quamvis ad patrem ratione potestatis spectet, id probat tantum ab initio acquisitionis eiusdem usufructus requiri in patre Patriam Potestatem, & filio proprietatem acquisitam; at verò semel acquisitus in patre conservatur soluta Patria Potestate, & proprietate à filio in aliam personam veram, vel fictam transiente, ut, si filius efficiatur, Monachus, vel de consensu patris filius alienet proprietatem, ut ex traditis *hoc capite*, & *capite secundo* constat.

143 Ex *supra* traditis ad primum argumentum primæ sententia respondetur primo ex Menochio *d. remedio 9. numero 76.* Bartholo in *dist. 5. si de velligalibus*, & aliis ab eodem Menochio relatis, textum in *d. §. inbet*, loqui in casu, in quo alienatio proprietatis, in qua alter habet usufructum, non est prohibita in fauorem tertij, tunc enim potest salvo usufructu vnus, confiscari proprietatem alteri. At in casu nostro alienatio proprietatis est filiofamilias interdicta in fauorem patris, ut probatum est. Secundo respondetur ex Fachineo dictum textum in *d. §. inbet*, non loqui de filiofamilias, nec de illius peculio aduentitio, aut Castrensi, quod pater ob diminutionem capitis filij ratione condemnationis ob eiusdem filij delictum, statim iure tamquam rem propriam occupat, ac si filius ab intestato defunctus esset, & sic fiscus excluditur, ut *num. procedenti vers. secundo committere*, declaratur est.

144 Ad secundum, quomodo pater pateretur damnum in usufructu ex confiscatione proprietatis aduentitiorum filij, constat ex notatis *numero procedenti initio*. Neque obstat textus in *d. l. quinque legibus*, & *sequenti*. Primum enim non loquuntur in filiofamilias, & in peculio filij inest specialis ratio, per quam pater illud occupat, filio capite diminuto, & condemnato, ac, si filius mortuus esset ab intestato. Secundo ibi est speciale, ut muliere damnata, eius bona in quinque casibus publicentur, etiamsi maritus habeat usufructum, cum tamen dos regulariter non publicetur ob usufructum, quem in ea habet maritus, ut Menochius *dist. remedio 9. numero 80.* probat *ex l. sed si alia ff. de bonis damnatorum*, & Doctoribus committitur in *l. si constante §. vlt. ff. solut. matrim.* Neque obstat, quod bona minoris, que ab eo non possunt alienari, confiscationi subiciantur; id enim est ex eo, quod alienationis prohibitio minori est facta in ipsius fauorem, ideoque iure ob delictum illo fauore priuatur. In nostro autem casu alienatio est interdicta filiofamilias in fauorem patris. Quæ propterea etiam comprehendit alienationem necessariam à lege ob delictum, ut probatum est; illud autem de filiofamilias proficiente in religione est speciale fauore religionis. Denique non obstat

adducta in fine dicti secundi argumenti constat ex traditis in probationibus posterioris, & magis receptæ sententia.

Ad tertium, & vltimum argumentum eiusdem ¹⁴⁵ primæ sententia, ex notatis *supra cap. 4. num. 110.* respondetur quod in *d. §. idem scribit*, dicitur, patrem indicati actione teneri, si filius condemnatus sit intelligi, & procedere, quando filius condemnatur in certa quantitate pecuniarum in iudicio, in quo dicitur quæsi contraxisse *dist. §. idem scribit*, tunc enim pater tenetur de peculio, quod concessit separatim à suis rationibus *l. i. ff. de peculio*, secus in peculio aduentitio, cuius absolutam administrationem filio non concessit, sed ipse pater habet, ut post alios Menochius *dist. remedio 9. numero 77.* Vel breui respondetur iuxta dictum textum in *§. idem scribit*, ex omnia sententia, patrem teneri actione indicati, quando filius condemnatur in certa quantitate in iudicio; in præserti verò casu agitur de condemnatione, & confiscatione omnium bonorum, que valde differt à condemnatione certæ quantitatæ, ut Fachineus *d. cap. 47. fine*.

Filiofamilias, ob crimen hæresis, vel læsæ Maiestatis humanae damnato, In confiscatione bonorum; an censentur publicata etiam bona aduentitia quorum usufructus ad patrem spectat.

Quid autem, si bona filiofamilias ob crimen hæresis, vel læsæ Maiestatis humane publicentur; An in confiscationem veniant quo ad proprietatem bona filij delinquentis aduentitia, in quibus patri iam est acquisitus usufructus. Affirmant Ludovicus Gomez in *§. actiones autem numero 13. instit. de actionibus*, Peregrinus de iure fisci *lib. 5. tit. 1. numero 128. fine*, (vbi putat esse indubitatum sententiam in terminis *l. quisquis C. ad l. Iuliam Maiestatis*) Octavianus Cacheranus *de c. 94. ex numero 9. ad finem*, (testans ibidem ita in facti contingentia decidisse suum Senatam) Farinacius *1. part. praxis quest. 24. numero 9. & de hæresi quest. 190. §. 1. numero 14. & 17.* (vbi alios refert) Fachineus *conclusion. iuris lib. 5. cap. 49. in fine*, (vbi Cacherani resolutionem approbat) & Simancas (loquens de solo crimine hæresis *de Cathol. instit. tit. 9. numero 16. & 18.* & ex Theologis loquentes de vtroque crimine hæresis, & læsæ Maiestatis humane, Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 7. quest. 8.* Valquez *1. 2. quest. 96. art. 5. disp. 169. cap. 1. numero 9.* & Caltrus Palanus *tom. 1. tractat. 4. disp. 5. quest. 10. numero 16. fine*, dicens esse opinionem communiorum, & bono publico fauorabiliorem. Probatur hæc sententia ab aliquibus, quia ob crimen hæresis, & læsæ Maiestatis humane soluitur Patria Potestas, ut *supra cap. 2.* probatum est, & sic tollitur impedimentum, ne bona filij acquirantur. Verum & ob nonnulla alia crimina, quæ non sunt hæresis, vel læsæ Maiestatis humane, soluitur Patria Potestas (ut *supra cap. 1. notatum est*) & tamen bonis filiofamilias aduentitiis ob talia crimina confiscatis, non publicatur proprietatem aduentitiorum, in quibus patri usufructus quærens est, iuxta tradita *supra numero 137.* & Doctores ibidem allegatos. Pluribus ergo aliis argumentis probat Cacheranus, & præcipue (aliis omisiss) duobus. Primum per textum (de cuius intellectu latè ego in *tract. de alimentis cap. 7. à numero 435. ad finem capitis*) in *d. l. quisquis in principio Cod. ad legem Iuliam Maiestatis*, vbi committentibus crimen læsæ Maiestatis

testatis imponitur pena mortis naturalis, & confiscationis omnium bonorum tibi, gladio feriatu-
bonis eius omnibus fisco nostro additis. Dicitur
 enim *quisquis*, comprehendit omnes delinquentes
 sine sui, sine alieni iuris sint, cum sit uni-
 versalis, quæ in omnibus potest verificari l. si
 plures, *vers. ficuti hæc verba quisquis ff. de legat. 3.*
 & pariter verbis illis, *bonis eius omnibus*, &c.
 comprehendunt indifferenter omnia bona, cum
 sint signum vniuersale *vulg. l. Ind. ff. de legat. 1. l.*
pediculis §. Lubeo ff. de euro & argent. legat. Nisi
 alias tale signum vniuersale ratione absurdum, aut
 iniquitatem evitandi restrictionem reciperet; nam
 ubi lex simpliciter loquitur, & indistinctè, nec nos
 distinguere debemus, iuxta *vulgata*, atque aded in
 confiscatione omnium bonorum delinquentis, iux-
 ta d. l. *quisquis*, cum comprehendatur omnia bona,
 in eam veniunt etiam bona adventitia filifamilias
 delinquentis quoad proprietatem. Præterea probat
 idem Cacheranus arguendo de minori ad ma-
 ius quod argumentum affirmatiuè etiam in deli-
 ctis valere notat Baldus in l. si quis non dicam no-
 tab. 1. *Cod. de Episcop. & Cleric.* scilicet filius
 non delinquens, seu innocens, propter crimen
 læsæ Maiestatis à patre commissum, quibuscum-
 que bonis, quacumque paterna hæreditate,
 seu successione privatur *dist. l. quisquis §. filij vero.*
 Quanto ergo magis privari debet, ob tale crimen
 à se commissum, dominio quod in bonorum suorum
 adventitiorum habet? Nam aliqui filios-
 familias præsumptè delinquentes esset deteriores
 conditionis, quam si verè delinquant, quod absur-
 dum non caret, ita Cacheranus qui *dist. decis.*
94. numero 32. addit huic sententiæ non obitare
 textum in l. 3. *Cod. de bonis proscriptorum supra nu-*
mero 142. vers. secundo communiter adductum. Nam
 præfata lex (inquit) non loquitur in crimine læ-
 sæ Maiestatis, quod subdit consistere eo, quia lo-
 quitur in pena depotationis, quæ non irrogatur
 damnatis crimine læsæ Maiestatis, quibus mor-
 tis naturalis, & confiscationis omnium bonorum
 pena imponitur *dist. l. quisquis in principio*, ut di-
 ctum est. Propter quæ & alia, quæ cumulat
 Cacheranus d. *decis. 94.* contra hanc sententiam in pra-
 xi obtinere forte difficile.

147 Nihilominus contrarium, & etiam ob crimen
 hæresis, aut læsæ Maiestatis bonis filifamilias con-
 fiscatis, non censi confiscata quoad proprie-
 tatem bona eius adventitia, in quibus pater ha-
 bet usufructum antea sibi questum, tenent
 Gigas expressè *de crimine læsæ Maiestatis lib. 2.*
tit. de pœnis committent. crimen læsæ Maiestatis ca-
pit. 11. Sanchez *dist. cap. 15. numero 4. sine* (cum
 ibi teneat nec bona Castrensia filifamilias publi-
 cari ob crimen læsæ Maiestatis) & *numero 9.* ubi
 absolvet, & indistinctè asserit ob filifamilias cri-
 men non publicari proprietatem adventitiorum,
 in quibus iam patri est acquisitus usufructus. Et,
 cum quoque Clarus *loco supra numero 142.* allegato
 Menochius, Ascanius, Paschalis, & nonnulli alij
 eodem *numero 142.* relati, & plures alij à Sanchez
dist. numero 9. allegati, absolvet pariter & indistinctè
 asserant, publicatis filifamilias bonis propter
 eius delictum, non venire in confiscationem
 quoad proprietatem bona adventitia, quorum usufructus
 antea patri fuerit questus; videntur idem
 sentire, etiam publicati sequatur ob filij cri-
 men læsæ Maiestatis: Probatur hæc sententia,
 quia omnes rationes supra *numero 141.* adductæ
 ad probandum in confiscationem bonorum filifam-
 ilias ob aliud crimen, ab hæresi, vel læsæ Ma-
 iestatis humanæ, non venire bona adventitia

quoad proprietatem, in quibus fuit antea patri
 questus usufructus, militat, seu procedunt
 etiam in confiscatione ob crimen vtriusque læsæ
 Maiestatis. Quodcumque enim filij delictum non
 debet patri præiudicare in iure sibi questito.
 Item illa ratio alienationis bonorum adventitiorum
 filifamilias in favorem patris, cur non debeat
 habere locum in alienatione legali, seu confiscatione
 ob crimen læsæ Maiestatis, non apparet.
 Vnde Decius *consult. 442. numero 28.* tradit, quod
 ea, quæ non transeunt in hæredem extraneum,
 non veniunt in confiscationem bonorum etiam
 ratione læsæ Maiestatis. Cum ergo talia sint
 bona filifamilias adventitia, quæ per filium non
 possunt alienari nec inter vivos, nec in vltima
 voluntate, ut *dist. numero 137.* per iura ibidem
 allegata, præsertim per textum in l. ult. §. *filij*
autem Cod. de bonis qui liberis, non veniunt
 in confiscationem, bonis filifamilias ob eius crimen
 læsæ Maiestatis, publicatis; Rarius alia ratio
 tradita eodem *numero 142. vers. etsi quod damnato*,
 quod filifamilias capitis diminutione, pronen-
 tiente ex delicto, amittant privilegium illis con-
 cessum à iure in peculio Castrensi, & adventitio,
 & vtrumque, ac si idem filius ab intestato de-
 cederet, occupet pater iure suo tanquam suum;
 multo magis procedit, filio ob crimen læsæ Ma-
 iestatis capite diminuto.

Ad primum autem argumentum alterius sen-
 tentiæ, sumptum ex *dist. l. quisquis*. Respondetur
 illius generalitatem restringi ex specialitate d. 148
l. 3. Cod. de bonis proscriptorum, quæ, etsi non lo-
 quitur expressè in terminis criminis læsæ Maiesta-
 tis; Nihilominus ratio Patriæ Potestatis, &
 privationis, seu amissionis privilegij, à Confi-
 scationibus Imperatorum in peculio Castrensi, &
 adventitio filiofamilias concessi, ob filifamilias
 capitis diminutionem causa delicti, & condemna-
 tionis, militat æquè in crimine hæresis, & læsæ
 Maiestatis. Item eadem generalitas restringitur
 ex aliis iuris textibus, quibus filiofamilias inter-
 dicta est omnis alienatio bonorum adventitiorum
 sine patris consensu, & sic verba illa *bonis eius*
omnibus dist. l. quisquis, intelliguntur de bonis
 ipsius Rei læsæ Maiestatis, in quibus absolutum
 omnino habet dominium, & potest ad libitum
 disponere, eaque alienare inter vivos, & per vlti-
 mam voluntatem. Denique cum pater innocens
 non possit, neque debeat puniri etiam in bonis
 temporalibus, propter delictum filij, (licet è con-
 tra filius ob delictum patris possit puniri, & de
 facto bonorum temporalium privatione puniatur,
 (de quo latè *supra cap. 3. numero 263. & seqq.*) ead-
 em lex generalis quisquis restringitur, ut in
 confiscationem bonorum filifamilias Rei crimi-
 nis læsæ Maiestatis, non veniant bona filij
 cum damno patris, ac læsione iuris, ab eo
 in bonis eiusdem filij sibi ante-filij crimen, ac-
 quisitis.

Ex quibus ad alterum argumentum eiusdem sen-
 tentiæ, negatur consequens; Filius enim inno-
 cens ob delictum patris, & propter timorem ini-
 tiationis paternæ, & ut inde pater reus magis
 affligatur, puniatur privatione temporalium bono-
 rum à patre proventientium, ut *dist. cap. 3. nu-*
mero 264. explicatum est; non autem pater propter
 innocens propter filij delictum; Neque etiam se-
 quitur illud absurdum, quod deteriores condi-
 tionis sit filius innocens, quam filius Reus criminis
 læsæ Maiestatis; sustinet enim is penam priva-
 tionis bonorum, quæ, etsi non confiscantur, sta-
 tim tamen applicantur, seu acquiruntur patri,
 iuxta

iuxta tradita numero precedenti, & numero 142. Nec dici potest, hanc privatorem, & applicationem bonorum aduentitiorum patri, non esse considerabilem, cum facile possint reuerti ad filium delinquentem; cum filius reus criminis lese Maiestatis debeat ferro perire, et si fugitiuus superueniat, per accidens est, si ad illum bona à patre occupata reuertantur, cum de illis pater possit libere ita disponere, ut nulla ratione ad filium queant peruenire.

Si patris consensu, aut ex decisione arbitrorum compromissariorum filiusfamilias habet liberam aduentitiorum bonorum administrationem, quorum usufructum ad patrem spectat, an ob filij delictum, eius bonis confiscatis, eadem aduentitia publicentur quoad proprietatem.

150 Vtrum verò, si pater reliquerit, seu concesserit filiofamilias liberam administrationem bonorum aduentitiorum, quorum usufructus ad eundem patrem spectat, & item filius commiserit delictum (quodcumque illud sit) ob quod eius bona publicentur; an tunc in confiscationem veniant bona aduentitia quoad proprietatem. Non defuerunt plures Iurisperiti, qui affirmarunt, hoc casu limitantes tradita supra num. 138. & 142. ita Bartholus in d. l. finita §. si de velligaliis num. 11. in fine ff. de damno infecto, Alexander ibidem, Menochius de recuper. possess. remed. 9. numero 90. Antonius Faber lib. 6. Codici tractat. 36. definit. 4. in scholio numero 8. & alij ab eodem Menochio ibi, & à Boërio decis. 7. numero 15. relati probantes per textum (quem Menochius ait esse clarum) in l. cum & filius Cod. qui bonis cedere possunt, ibi: quod pater volente possident, cum enim ibi permittatur filiofamilias cedere bonis aduentitiis, que possident, volente patre, & de illis disponere, poterit quoque filius delinquendo ea alienare.

At contrarium sententiam tenent Romanus in l. filio. 2. ff. soluto matrimonio, Boërius dist. decis. 7. numero 16. & ultra plures alios ab eodem allegatos, Peregrinus de iure fisci lib. 5. tit. 1. numero 128. vers. amplius, Baiardus ad Clarum lib. 5. receptat. quest. 78. numero 55. Sanchez dist. lib. 2. summa cap. 15. numero 12. & Castrus Palus nonnullos alios allegans part. 1. tractat. 4. disp. 5. puncto 10. numero 13. Probatur ex traditis supra cap. 4. numero 109. scilicet, quia facultas illa administrandi, & etiam disponendi siue de peculio profectio, siue aduentio filiofamilias à patre concessa, non extenditur ad alienationem propter delictum, de quo non videtur cogitatum. Idem dicendum, si inter patrem, & filium factum fuerit compromissum, & per arbitros electos fuerit decisum, quod de bonis, in quibus pater habebat usufructum, filius possit libere disponere, & postea filij bona ob eius delictum publicentur, talis enim decisis patri non potest, nec debet nocere, ut Boërius alios allegans dist. numero 16. & loco citato, Sanchez. Et supradicta quando pater habet usufructum aduentitiorum filiofamilias, cuius bona propter delictum confiscantur.

Si ipse filiusfamilias habeat usufructum aduentitiorum, & non pater, an ob filij delictum confiscatis eius bonis in confiscatione comprehendantur eadem bona aduentitia.

151 Quod, si pater non habeat usufructum in bonis aduentitiis filiofamilias, que ad ipsummet filium pleno iure, & quoad proprietatem, & usufructum spectent modis supra §. tertio, explicatis;

tunc confiscatis propter delictum bonis filij veniunt in confiscationem etiam bona aduentitia totaliter, & quoad proprietatem, & quoad usufructum opinati sunt, Gigas de crimine lese Maiestatis lib. 2. tit. de poenis committere crimen lese Maiestatis quest. 11. & nonnulli alij. quos refert, & sequitur Sanchez citato lib. 2. summa d. cap. 15. num. 15. & etiam Menochius d. remed. 9. num. 84. cum Socino l. un. conf. 77. numero 12. lib. 2. dubius est, & relinquit cogitandum. Hoc enim casu cessant rationes num. 142. adductæ, scilicet ratio præiudicii patris, item ratio alienationis eorumdem bonorum aduentitiorum; nam aduentitia, quorum proprietatem, & usufructum habet, possit filiofamilias alienare, & de illis inter vivos disponere, aut ut liceat matri, & auis. §. 1. & l. ultima §. filius autem C. de bonis que liberis, interdicitur tantum filiofamilias alienatio bonorum aduentitiorum, quorum usufructum pater habet, que autem potest filiofamilias alienare contracta, potest & ex delicto. Et licet de iisdem bonis non possit filiofamilias testari l. penult. C. qui testamentum facere possunt, id procehit ex Patria Potestate, quæ sola est impedimentum, cum tamen alio modo, quam per testamentum ea bona aduentitia pleno iure ad se spectantia possit filius pleno iure alienare, quod sufficit, ut propter delictum possint confiscari.

Contrarium tamen, & confiscatis propter eius delictum bonis filiofamilias, non confiscari peculium aduentitium, tamen eius usufructum spectet ad eundem filium. non ad patrem, sentiunt, ut probabilis Rottus conf. 341. numero 12. Clarus dist. lib. 5. receptat. quest. 78. vers. sed quid in aduentitiis, Peregrinus de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 128. vers. amplius, Farinacius 1. part. praxis tit. de delictis, & poenis quest. 14. num. 6. Fachineus contrarium lib. 5. cap. 48. & etiam Socinus lunior (licet non sine aliqua formidine) d. conf. 77. num. 10. lib. 2. & ex Theologis Castrus Palus allegato puncto 10. num. 11. & huius sententiae fundamentum, iuxta Clarum, & alios, est. Quia peculium Castrense etiam ad filium quoad proprietatem, & usufructum spectet; Nihilominus non confiscatur, sed patri defertur, bonis filiofamilias propter delictum confiscatis, ut supra num. 142. notatum est, & expressè habetur l. 3. Cod. de bonis proscriptorum, & tradunt Doctores dist. num. 142. allegati, & alij, ut cap. sequenti in fine; latius, ergo nec peculium aduentitium, in quo pater non habet usufructum, confiscationi subicitur, cum eadem sit ratio; Confirmatur ex notatis eodem num. 142. ex Fachineo nempe quod pater suo iure occupat peculium filiofamilias, quando ob capitis diminutionem privilegium eidem filio constitutionibus Imperatorum concessum, ipse amittit. Hoc enim non minus habet locum in peculio aduentitio, in quo pater non habet usufructum, quam in peculio eodem, cuius usufructus ad patrem spectat, ut per se patet. Quare, est Sanchez dist. num. 15. dicat, speciale esse in peculio Castrensi, ut non publicetur, quia in speciali sit filij, tamen non apparet in quo consistat ista specialitas, nisi in eo, quod Imperatores filiofamilias concesserunt, quoad proprietatem, & usufructum Castrense peculium, aduentitium verò solum quoad proprietatem, patri usufructu reservato, ubi illi à lege, vel ab homine non prohibetur; Ex quo potius videtur colligi peculium Castrense debere esse magis obnoxium confiscationi, quam aduentitium. Limitat hanc sententiam Peregrinus in confiscatione bonorum filiofamilias propter crimen lese Maiestatis, cui tamen limitationi aduertantur

adolescenter notata hic supra, & numero 141. fine.

153 Multo autem magis procedit hæc sententia in casu, in quo, licet pater actus, & de presenti non habeat vsumfructum in bonis adventitiis filijfamilias, habet tamen spem illum vsumfructum consequendi, puta si bona relicta sint filio, reservato alteri vsumfructu, quo prius patre defuncto, idem pater illi in vsumfructu, non filius superstes, succederet. Huius enim spei ratione, talia bona in bonorum filij confiscationem ob eius delictum non venient, vt expresse tradunt Ruinus *consul. 24. num. 13. vers. 3. prædicta lib. 2.* Socinus Ianior d. *cons. 77. num. 14.* Menochius de recuper. poss. *diff. remed. 9. num. 87.* Farinacius *diff. quæst. 24. num. 7.* & ex Theologis allegato *cap. 15. numero 13.* & Castrus Palans *diff. puncto 10. num. 10.* idque Menochius (& post eum Sanchez, & Palans) ait probari l. *ultima §. filius autem*, in verbo *dumtaxat Cod. de bonis que liberis*, quatenus ibi prohibetur filiofamilias alienare bona, in quibus pater habet vsumfructum, vel quid aliud, quod possitremum (inquit) intelligitur ratione spei, quæ tamen verba, *vel quid aliud*, non reperio in *diff. 6.* Ratio igitur est, quia, cum possit venire, vt spes illa patris fortitatur effectum, sicut ratione actualis vsumfructus patris *diff. 6. filius autem*, interdicta est filiofamilias alienatio bonorum adventitiorum, ita etiam censetur interdicta ratione illius spei, quæ aliquo eventu effectum potest fortiri, vt proinde non sit locus confiscationi eorumdem bonorum adventitiorum. Idque confirmatur exemplo dotis. Quæ (vt *locis citatis*) notant Ruinus, Menochius, & Farinacius non publicatur ob delictum filiz, vt in *ant. contra si filij Cod. de repud.* quod ea ratione constitutum est, quia patri adest consolidationis *spec. l. 2. §. quod si patris ff. solut. matrim.* & in multis aliis casibus, spem multos effectus operati tradit Tiraquellus *post leges Commub. numero 34. & seqq.* à Menochio, & aliis allegatus. Hucque de confiscatione adventitiorum filijfamilias ob eiusdem filij delictum.

Confiscatis bonis patrisfamilias propter eius delictum; An publicetur etiam vsumfructus bonorum adventitiorum filij, eidem patri antea acquisitus.

154 Publicatis autem ob delictum patrisfamilias, eius bonis, An publicetur vsumfructus ante delictum, & condemnationem sibi ratione Patris Potestatis quæsitus in bonis filij, & fisco acquiratur; an vero consolidetur cum proprietate ipsius filij, quam certum est ob patris delictum non confiscari; Et procedit difficultas, ubi pater delinquens fruebatur vsumfructu; nam, si antea illum filio remisisset, & condonasset expresse, cum esset iam filio absolute, & in perpetuum acquisitus, ob patris delictum postea secutum, filius eo privari non posset. Procedit quoque difficultas de confiscatione bonorum patris propter delictum ab eo commissum, quod non sit crimen hæresis. ob quod, confiscatis bonis patris, vsumfructus, quem idem pater habebat in bonis filij, consolidatur cum filij proprietate, vt *supra hoc capite n. 132.* notatum est, & probatum *cap. 2. n. 18.*

155 Aduertendum, quod, etsi vniuersaliter loquendo, vsumfructus, seu ius vsumfructus, scilicet vendi, & fruari, quod quis in proprietate alterius habet, alienari, & in aliam personam ex contractu, vel per vltimam voluntatem transferri non possit, §. *finitur institut. de vsumfructu*, & l. *si vsumfructus ff.*

de iure dotium, & late probari in tractat. de dote *cap. 15. num. 27.* tamen commoditas vsumfructus scilicet vendi, & fruari, potest in vita vsumfructuarij in aliam personam transferri, venditione, donatione, aut cessione l. *arbitrarius §. vsumfructuarius ff. de vsumfructu*, & late probari *diff. cap. 15. num. 28.* Ex quo consequitur, vt eadem commoditas vendi, & fruari, seu percipiendi fructus possit confiscari, seu ex publicatione in fiscum transire pro toto illo tempore, quo ipse vsumfructuarius eadem vsumfructus commoditate potest frui, argumento l. *Imperatores ff. de iure fisci*, & clare constat ex supra allegata l. *si possulaneris §. iubet ff. ad legem Iuliam de adulter.* ibi: *Proinde in communi partem publicamus: in proprio, cuius vsumfructus alienus est, nudam proprietatem, in quo tantum vsumfructum habuit reus, magis est: vt perceptio vsumfructus ad publicum incipiat pertinere.* & per eundem textum tradunt Peregrinus de iure filij *lib. 5. tit. 1. numero 73.* Sordus de alimentis *tit. 8. prin. leg. 19. numero 23.* & 24. Farinacius *part. 1. praxi tit. de delictis & penis. quæst. 25. numero 10.* Fachineus *contron. iuris lib. 9. cap. 10.* & Doctores communiter, quos illos sequens late refert Sanchez *lib. 2. summa cap. 16. numero 4.* Neque huic communi obstat, quod fructus ipsius vsumfructus cedentes post confiscationem, sunt bona futura, & confiscatio non extendatur ad bona futura, seu ad futuras acquisitiones post confiscationem reo obuenientes l. *si mandauero. §. 15. cuius ff. mandati l. eius qui §. 1. ff. de testam. l. 1. ff. de penis, & cap. felicis versum talis de penis in 6.* & Doctores communiter, quos late refert Peregrinus *diff. tit. 1. num. 132. & 133.* Nam (vt notauit Antonius Gomez *var. resolut. cap. 15. tit. de seruitutibus numero 18.*) ipse vsumfructus non cedit deuotio in singulo anno instat annui legati alimentorum, sed absolute, & plenè competit vsumfructuario à tempore concessionis, vel acquisitionis, quamuis commoditas veniat quolibet anno percipienda, sicut enenit in annuo censu; Atque adeo sicut census, licet quot annis solendus, non computatur inter bona futura delinquentis, sed inter presentia, & plenè propter delictum confiscatur; ita etiam vsumfructus propter delictum plenè confiscatur.

Porrò quod dictum est, vsumfructum, quoad commoditatem vendi, & fruari, propter vsumfructuarij delictum, subijci confiscationi; intelligitur, nisi delictum sit tale, vt ob illud idem vsumfructuarius delinquens, & condemnatus patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem, nam tunc per ipsam maximam, aut mediam vsumfructuarij capitis diminutionem, finitur, & extinguitur vsumfructus, & cum proprietate consolidatur l. *si vsumfructus ff. de iure dotium l. corruptionem C. de vsumfructu*, & *finitur institut. eodem tit.* ideoque publicatis bonis fructuarij per condemnationem, ex quo passus sit maximam, aut mediam capitis diminutionem, iuxta præfata iura omnino finitur in eius personam ius vsumfructus, & ad domini proprietatis transit, nec fisco eo vinente potest capere fructum commoditatem, idque tradunt Doctores communiter, Peregrinus de iure fisci *lib. 5. tit. 1. numero 73.* & 116. Castillus de vsumfructu *cap. 66. numero 11.* & alij ab iisdem, & à Sanchez *diff. cap. 6. numero 7.* relati. Est autem media capitis diminutio, cum quis ob delictum condemnatus amittit ciuitatem, & familiam, non libertatem, vt accidebat ei, cui aqua, & ignis interdiebatur, & ei qui in insulam deportabatur §. *minor. institut. de capitis diminutione*, & *supra cap. 2. numero 2.* explicatum

est,

est. Maxima verò capitis diminutio dicitur, cum quis ob delictum condemnatus amittit Civitatem, & libertatem, ut accidit in his, qui ratione delicti efficiuntur servi poenæ §. maxima institut. eodem tit. & latè explicatum est dist. cap. 2. numero 4. Vtram verò præallegata iura, decernentia per maximam, aut mediam capitis diminutionem fructuarij delinquentis, & condemnati, amitti, & finiri, ius usufructus, & consolidari cum proprietate, sint hodie sublata, & correctæ à Iustitiano in auth. sed hodie Cod. de donat. inter vir. & uxor. & in auth. unde sumitur, quatenus ibi deciditur, quod nemo bene natus efficiatur servus poenæ ex supplicio, & consequenter cesset ratio antiqua usufructus amittendi propter maximam, & mediam capitis diminutionem inducta, quæ olim servitutem inducebat, discussum est supra hoc cap. numero 133. ubi approbata est sententia affirmativa, & sic hodie neminem bene natum, & ingenuum fructuarium, ob delictum damnatum ad mortem tantum Civilem deportationis in insulam, damnationis ad metallum, ad opus publicum, & alios similes, amittere usufructum, quem ante delictum, & condemnationem in proprietate aliena habebat, ubi non fuerit confiscatus: etsi eadem iura fuisse sublata, & correctæ in dist. auth. sed hodie, negent alij præteritum expresse Castillus de usufructu capit. 66. numero 24. (ut supra numero 133. notatum est (Molina, & alij supra numero 134. relati. Qui proinde asserunt etiam hodie procedere dispositionem dist. l. corruptionem, & dist. §. finitur, ut per maximam, vel mediam capitis diminutionem usufructuarij finiat ius usufructus, & cum proprietate consolidatur, & ad eundem proprietatis dominum spectet.

157 Et iuxta sententiam horum Doctorum, & aliorum, qui paulo infra allegantur, quamvis poenæ deportationis, damnationis in metallum, & ignis interdictionis, quæ maxima, & media capitis diminutione contingebant, hodie non sint in usu, sed earum loco successerint poenæ arbitrarie, arbitrio iudicis imponendæ, ut supra cap. 2. numero 5. notatum est; nihilominus etiam hodie posse verificari dist. l. corruptionem, & dist. §. finitur, & similitum iurium poenarum, & contingere capitis diminutionem, per quam amittatur usufructus, puta si propter delictum imposita sit poena, quæ maxime aut mediam capitis diminutioni æquiparetur; tradunt Borginus Cavalesanus de usufructu numero 126. Peregrinus de iure fisci lib. 5. tit. 1. numero 126. Castillus dist. cap. 66. numero 26. & seqq. nonnulli alij Iurisperiti ab his allegati, & Sanchez dist. cap. 16. numero 7. sic hodie pati capitis diminutionem, vel saltem mediam non solum damnatos in metallum, sed & condemnatos ad perpetuos carceres, vel perpetuo ad trirèmes, bannitum cum bonorum confiscatione, sententiam iidem Borginus, Castillus alios referens, & Peregrinus. Qui cum Borgino addit etiam bannitum, qui patrie hostis reputatur, qui impunè potest offendi, amittere Civitatem atque adeo etiam ius usufructus. Subdit idem Borginus, quod prædicti non recuperant usufructum à domino proprietatis, quamvis restituti fuissent, quia semel extinctum non reuiviscit; & ad id allegat Borginus ubi supra numero 133. Decium consue. 261. Etsi id non contingit in usufructu aduentitiorum filijfamilias patri acquisito ante condemnationem, si à Principe

fuerit restitutus, ut notatum est supra numero 130. Non omitam notare regulam generalem, quam tradit Cavalesanus dist. numero 129. & approbat Castillus dist. cap. 66. fine, nempe quod etiam hodie, quotiescumque aliquis ex delicto suo amittit libertatem, & Civitatem, vel retinet libertatem, & perdit Civitatem, semper amittit etiam usufructum, qui consolidetur cum proprietate. Subdit Cavalesanus, & post eum Peregrinus ubi supra, relegatos abque tempore, vel ad certum tempus, non perdere ius usufructus, quia Civitatem non amittunt. Hæc enim relegatio est minor poena, quam deportatio, ut supra cap. 2. n. 6. notatum est.

Resolutio difficultatis propositæ de confiscatione usufructus aduentitiorum filij ob delictum patrisfamilias.

Prædictis præmissis circa propositam difficultatem, an propter crimen patris, publicatis eius bonis veniat in confiscationem usufructus bonorum aduentitiorum filij, quem ipse pater ante delictum habebat. Variæ sunt sententiæ, quas referunt Boëtius decis. 7. Fachineus dist. cap. 50. & Sanchez dist. cap. 16. numero 11. & nonnulli sequentibus. Prima sententia absolvent, & indistinctè asserit non publicari, ob illud fundamentum quod usufructus morte usufructuarij finitur, neque transit ad extraneum dist. §. finitur, sicut verò est loco extranei hæredis, ita Gigas de crim. lesa Maiest. lib. 2. tit. de penis committent. crim. lesa Maiest. quest. 13. numero 4. Baldus in l. 1. Cod. de bonis, quæ liberis, & Corneus consue. 108. ad finem vol. 1. à Boëtio dist. decis. 7. numero 2. relati. Contra quos tamen est. Quod etsi ius usufructus non possit transire in aliam personam, potest tamen eius commoditas, quæ proinde potest confiscari, & transire ad fiscum, durante vita fructuarij, sed tempore, in quo usufructuarius poterat sui usufructu, ut supra notatum est.

Secunda sententia distinguit, quod aut publicatio bonorum patris delinquentis fit ob delictum, propter quod pater amittit Patriæ Potestatem in filium, & tunc usufructus non confiscatur, sed consolidatur cum proprietate filij, cum cesset Patria Potestas, quæ est causa, propter quam patri conceditur usufructus: aut publicatio fit propter delictum, ob quod Patria Potestas non deperditur, sed durat in patre, & tunc publicatur usufructus, siscoque acquiritur, cum sit res propria patris, ita Salicetus in l. si quis post hæc §. si quid etiam in ultima q. C. de bonis damnat. & nonnulli alij, quos refert Boët. d. decis. 7. n. 4. qui & videtur eos sequi. Sed contra primam partem distinctionis est, quia etià soluta patria potestate, usufructus semel à patre acquisitus ratione Patriæ Potestatis, durat in patre, licet postea cesset Patria Potestas, ut in præcedentibus probatum est, potest subijci confiscationi quoad eius commoditatem pro toto tempore, in quo ipsum ius usufructus in patre durat.

Tertia sententia absolute, & indistinctè affirmat, publicatis ob crimen patris eius bonis, etiam usufructum in bonis filij aduentitij illi acquisitum publicari, & fisco acquiri quoad eius commoditatem, & fructuum perceptionem pro toto tempore, quo pater debebat percipere, cum sit patris, & non appareat ratio, cur non publicetur, sicut de quovis alio usufructu supra num. 151. est dictum iuxta textum in dist. l. si postulataveris §. in hered. ad l. Julianam de adulteriis, ita Gomez var. resol. cap. 1 §. n. 18. Plac. in Epitome delictorum lib. 1. cap. 21. numero 99. Farinacius dist. quest. 24. numero 33. & alij ab illis, à Boëtio dist.

d. decis. 7. num. 1. & Sanchez d. cap. 16. n. 12. relati,
 & hanc eandem sententiam sequuti sunt Molina
d. instituta dispunt. 9. vers. ab hac regula, & Sanchez
d. cap. 16. n. 15. & 19. Nam n. 15. Sanchez asserit,
 quod quando ob delictum paternum non amittitur
 Patria Potestas, confiscatur usufructus à patre an-
 teà acquisitus in bonis aduentitiis, & n. 19. pari-
 ter asserit, quod quando ob patris crimen, aliud
 ab heresi, filius egreditur Patriam Potestatem, pu-
 ta, quia ob illud patitur pater maximam, vel me-
 diam capitis diminutionem, non amittit pater vsum-
 fructum aduentitiorum, quæ ante delictum filius
 comparavit (etsi non querantur ei acquisita à filio
 post delictum) qui propterea, confiscatis eiusdem
 patris bonis, ad filicum spectat, quod idem tradit
 Molina loco citato; Et quod soluta Patria Potesta-
 te ob delictum suum, pater non amittit usufruc-
 tum, antea sibi ratione Patrie Potestatis quesitum,
 probant; quia Patria Potestas requiritur ad
 acquisitionem usufructus, non ad conservationem,
 & retentionem, ut probatum est supra hoc
 cap. n. 12. & cap. 2. n. 27. & tribus seqq. & num. 40.
 ad 51.

161 *Quarta sententia distinguit: Aut paterfamilias*
 condemnatus est, & eius bona sunt confiscata pro-
 pter delictum, per quod amittit libertatem, & ci-
 vitatem, patiturque maximam vel mediam capitis
 diminutionem; & tunc usufructus quem habebat in
 bonis aduentitiis filij, finitur, & consolidatur cum
 proprietate filij, iuxta iura supra n. 136. adducta,
 cum non fuerit sublata per autem, sed hodie de do-
 nat. inter vir. & ux. secundum Doctores supra
 eodem num. 136. fore & num. 134. relatos, & con-
 sequenter confiscari non potest: Aut damnatus
 est pater propter delictum, per quod non patitur
 talem capitis diminutionem; & usufructus ad fil-
 cum transferretur, bonis patris confiscatis, etsi
 propter delictum fuerit soluta Patria Potestas, quæ
 licet non sit soluta, tamen cum usufructus, an-
 te delictum patri acquisitus, non sit extinctus,
 & sit res propria patris, confiscatur, & transit
 ad filicum, qui succedit non solum in bonis, sed
 etiam in iuribus, quæ alienari possunt, & sic in
 usufructu, quoad eius commoditatem ut supra,
 num. 15. notatum est, & constat ex d. l. si pos-
 sularius §. i. ubi ff. ad l. Inlitem de adulteris, ita
 Peregrinus de iure fisci lib. 5. allegat. tit. 1. nu-
 mero 129. vers. tu vero; Fachinus d. cap. 10. vers.
 Tertia sententia (qui alios irrisperitos allegant)
 & ex Theologis: Castrus Palanus p. 1. tract. 4. dis-
 put. 5. puncto XI. num. 11. & hæc sententia, sup-
 positum, quod non sit correctæ decisio l. cor-
 ruptionem C. de usufructu & §. finitur inlitem. cod.
 & aliorum iurium similium, quod per maximam,
 vel mediam capitis diminutionem usufructus
 finitur, & cum proprietate consolidatur. At
 verò supposito dicta iura fuisse sublata totaliter,
 & correctæ à Iuliano in d. a. ubi, sed hodie, &
 sic hodie maxima, vel media capitis diminue-
 tionem usufructuarij non amitti, & finiri usufruc-
 tum, ante delictum patri acquisitum, sed penes
 ipsum patrem remanere, tamen propter patris
 delictum sit soluta Patria Potestas, approbanda
 est tertia sententia, asserens absolute, confis-
 cati bonis patris delinquentis, publicari, fisco-
 que acquiri usufructum, ab eo in aduentitiis
 filij antea acquisitum, pro eo tempore quoad
 ipsum patrem debebat permanere, cum sit patris.

Advertendum verò, ubi propter patris deli-
 ctum, iuxta tertiam, & quartam sententiam, con-
 fiscatur usufructus aduentitiorum filij antea patri
 D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

acquisitus, totus usufructus transit ad fiscum,
 licet, ob idem delictum pater amiserit Patriam
 Potestatem in filium, non verò tantum dimi-
 dia pars usufructus pertinet ad fiscum, & re-
 liqua dimidia consolidatur cum proprietate filij,
 ita Peregrinus d. numero 129. vers. unde aberrasse,
 & plures alios referens, Sanchez d. cap. 16. nu-
 mero 14. contra Nellum tract. de banitis part.
 secundæ, temp. quest. 27. Gigas ubi supra quest.
 19. & nonnullos alios irrisperitos à Sanchez nu-
 mero 13. relatos, qui dixerunt in iis casibus, in
 quibus pater perdit Patriam Potestatem, dimi-
 diatatem tantum usufructus confiteri, argumen-
 tum l. cum oportet, §. fin autem rei C. de bonis qua
 liberis, qui decepti sunt; nam licet per emanci-
 pationem sponte factam à patre, pater in præ-
 mium emancipationis retineat medietatem vsum-
 fructus d. l. cum oportet; secus tamen est, cum
 alio modo solvitur Patria Potestas, ut supra hoc
 cap. numero 127. & cap. 2. numero 66. dictum est,
 & ita, cum solvitur Patria Potestas, quia pa-
 ter passus sit capitis diminutionem maximam, vel
 mediam, totus usufructus in eius persona ex-
 tinguitur, & transit ad filium proprietarium,
 iuxta Doctores quartæ sententiæ, & iuxta ter-
 tiam sententiam totus fisco applicatur; quod
 idem dicendum, si patris bona confiscarentur
 propter delictum, ob quod non amitteretur Pa-
 tria Potestas. Quod tamen iure communi num-
 quam contingere dicit, Castrus Palanus dicto nu-
 mero 11. eo quod nullum sit delictum patris, quo
 solvatur Patria Potestas, quin sit delictum, ra-
 tione cuius patitur maximam, aut mediam ca-
 pitis diminutionem, id quod colligitur ex tradi-
 tis supra cap. 2. num. 2. & 4. & 6. & tribus seqq.
 ex quibus (supposito, quod decisio d. l. cor-
 ruptionem, & d. §. finitur non sit correctæ in d.
 a. ubi, sed hodie) inferit idem Castrus Palanus ra-
 tione non solum hæresis, sed etiam læsæ Ma-
 iestatis humanæ, & sodomie à patre commis-
 sæ, non publicari eius usufructum in bonis ad-
 ventitiis filij, sed ad filium tanquam extinctum
 pertinere, à puncto quo dicta delicta declarantur.

Advertit etiam Boërius d. decis. 7. n. 7. & 8. &
 post eum Peregrinus d. num. 129. vers. uno, quod id
 casu, quo confiscaretur ob eius delictum usufruc-
 tus, quem habet pater in bonis aduentitiis filij, si
 pater non haberet aliud, quam usufructum, nec
 etiam, filius haberet in bonis, nisi mudam proprie-
 tatem, & aliunde non posset habere alimenta; filius
 egens, vivente patre, esset ex fructibus usufructus
 alendus à fisco, nec interim proprietates dissiparet
 cum periculo perpetuæ egestatis filij, cum fisco, &
 creditor in locum patris (qui alias teneret filio
 egentia alimenta præstare, maxime ex usufructu ad-
 ventitiorum, ut supra hoc cap. num. 7. notatum est)
 succedant l. fisci §. supervacuum ff. quibus mod.
 pign. vel hypot. sol. & l. si vi proponis C. de bon. dam-
 nator. De qua obligatione fisci præstandi filiis
 egentibus Rei, cum bonorum confiscatione con-
 demnati; latè egi in tract. de alimentis cap. 7. ex nu-
 mero 442. ad 474.

An pater usufructu bonorum aduentitiorum filij privari
 debeat, quando illi ea dissipanti, & malè admini-
 stranti auferatur eorumdem bonorum administratio.

Dubium sextum: An paterfamilias usufructu
 bonorum aduentitiorum filij privari debeat, quan-
 do illi ea bona dissipanti, ac dilapidanti, illi scilicet
 malè utenti, administratio eorumdem bonorum
 auferatur.

ausertur. Conueniunt Doctores patri dissipanti, & dilapidanti, maleuè, & dolose administranti, cum notabili eius damno bona filij aduenticia, eorum administrationem auferendam esse, si uimque posse agere contra patrem, vt administratione priuaretur ita Pinellus ad l. 1. p. 2. n. 33. 36. & 385. C. de bon. matern. Sord. conf. 116. n. 24. & 48. Alcanius Clemen. de patr. potest. cap. 6. eff. 12. n. 14. P. Barbosa in l. si constante in princ. n. 41. ff. solut. matrim. Molina de primog. lib. 1. cap. 16. n. 7. Boërius dec. 61. n. 15. & 21. Castillus de usufructu cap. 3. n. 99. Doctores supra hoc cap. n. 18. relati, & alij ad Castillo allegati, probantes argumento l. Imperator ff. ad Trebell. vbi idem tradunt Castrensis, Alexander, & alij ibi scribentes, quos Boërius d. n. 16. & etiam Castillus referunt. Neque in huiusmodi casu teneri filium esse submittere fragilitati cautionis, ita quod pater dilapidans non sit audiendus, tamen vellet cauere, aut inuentarium conficere, eo quod ius filij non redderet tutum, aiunt Castrensis, Alexander, & vbi supra, Boërius d. dec. 61. n. 21. vers. sed contra ipsum, Pinellus, vbi supra n. 38. Alcanius Clemen. de Patr. Potest. eff. 12. n. 14. Castillus d. n. 99. & alij late relati ad Pinello, & Alcanio. Hæc autem communis intelligitur, quando dilapidatio, & mala, ac dolosa administratio versatur circa res filij, vel si ei damnum inferatur alio modo: non verò si tantum circa fructus aduentitiorum, quos cum omnino ad patrem spectent, potest ipse de illis ad libitum disponere, ita vltra Doctores supra hoc cap. n. 36. sine relatis, Pinellus etiam Socinus allegans d. p. 2. l. 1. numero. 38. C. de bon. matern. & Menochius de arbit. lib. 2. cent. 1. casu 78. n. 6.

165 Ad dubium respondetur receptam insperitiorum sententiam esse, patremfamilias, qui ob dissipationem, & dilapidationem & malam, aut dolosam administrationem remouetur ab administratione debere priuari usufructu eorumdem aduentitiorum; ita Paulus de Castro, & Alexander, & alij scribentes in d. l. Imperator, quos refert, & sequitur Boër. d. dec. 61. n. 17. Sordus d. conf. 116. n. 98. Conarrubius var. lib. 1. cap. 8. n. 7. vers. quod si pater ueniente (vbi post alios ait pater alienante rem aduentitiam filijfamilias statim ab eo tolli usufructum, & in filium transferri) Castillus d. cap. 3. n. 100. & alij recentiores ab eodem relati & ex Theologis Sanchez conf. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 10. & Fragosus de regim. Christi. Reipubl. p. 3. lib. 2, disp. 3. §. 4. n. 128. Vt probatur ex generali doctrina quod si usufructuarius male versetur in proprietate bonorum in quibus habet usufructum, quia illis non utatur, & suauiter arbitrio boni viri, vel ea dissipet, & dilapidet, usufructu priuatur, seu priuari debet l. æquissimum §. si fructuarius ff. de usufructu Castaneus in Consuet. Burgun. rubr. 4. §. 6. gloss. ult. ex n. 6. Rolandus conf. 49. n. 19. & 21. vol. 2. Pinellus d. p. 2. l. 1. n. 60. vers. hinc infero, & vltra plures alios ad Castillo d. n. 100. relatis, Menochius de arbit. alleg. casu 78. Qui (sicut & Pinellus) exemplis illustrat, nempe quod habens vile dominium (vt emphyteuta) alicuius rei, non usufructum solum, sicut pater priuatur illa, si male gesserit circa rem ac etiam Vassallus, qui male vitur re feudali, & male tractat feudum, priuatur illo & conductor, qui male versatus fuerit circa rem conductam, priuatur ea & in vniuersum, qui iure sibi competenti abutitur, priuatur illo.

166 Quondam autem censendus, seu indicandus sit dissipator, & dilapidator bonorum filij, illavè

male, & dolose administrare, vt propterea ab administratione remoueri, & usufructu priuari debeat, iudicis arbitrio relinquitur, iuxta notata à Menochio d. casu 78. n. 6. & 7. qui eod. n. 6. inter alia aduertit, quod dilapidatio debet esse notabilis, cum modica considerari non soleant, quod & tradunt Doctores supra hoc cap. n. 36. sine allegati. In particulari autem, quæ dixerat, & sit male administratio, & dissipatio, seu dilapidatio eorumdem bonorum aduentitiorum filij ad effectum, vt pater administratione, & usufructu debeat priuari, scribunt Boërius d. dec. 61. Pinellus ad l. 1. allegata p. 2. ex num. 33. & Alcanius Clemen. de Patr. Potest. cap. 6. de effect. 12. num. 14. & 15. & imprimis non requiri dolum, sed sufficere si culpabiliter pater male administrat, vt administratione priuatur, contra nonnullos tradit Pinellus d. num. 33. post plures alios. Quæ culpa iuxta Menochium d. casu 78. numero. 6. debet esse lata, vel levis, nec sufficere leuissima. Item quamuis Bartholus in l. cum oportet §. non autem C. de bonis que liberis, Et nonnulli alij relati à Boërio d. dec. 61. numero. 14. & Pinello, numero. 15. distinguunt vt pater male administrans, & dissipans debeat, remoueri ab administratione, si bona filij sint mobilia, pecunia, & alie res mobiles, quæ apparere non possunt, & aliter vix potest, esse filio consultum, ac præsertim si pater sit male vitæ, & non soluendo: Minime verò d. beat remoueri, si bona sint immobilia, quæ perdi, & consumi non possunt, ad quæ filius, mortuo patre, suum potest habere recursum, & illa repetere à quocunque ea possideat. Nihilominus etiam si bona filij sint immobilia, patri ea male administranti, vt si absque causa illa distraheret, & præsertim poneret in manibus potentiorum, à quibus de facili non possent recuperari, esse administrationem auferendam, sentiunt, vt probabilius, & æquius Alexander in d. l. Imperator, Boërius d. dec. 61. numero. 5. Pinellus d. num. 35. & plures alij à Boërio relati; Militat enim etiam in bonis immobilibus magna ratio, licet non tanta, quanta in aliis, cum possit tempore occultari veritas cum detrimento filij, vel hereditum, & non possit non esse maxime damnosum expectare mortem patris, aut exemptionem à Patria Potestate, ac melius sit ante tempus occurrere, vt inquit l. fr. C. in quibus caus. in integ. restant. necessaria non est. Neque obstat dicta l. cum oportet §. non autem à Bartholo, & aliis adducta, dum in ea sit mentio à Patria alienante & reuocatur filius ius ad tempus, quod fuerint sui iuris, ex quo idem Bartholus arguit, non remoueri patrem ab administratione. Respondet, enim Pinellus hanc reservationem pro filiorum utilitate, non eos excludere à remouendo patre male administrante, cum diuersa remedia sint, eadem lex enim vnum ponit, aliud tamen non excludit, cum de eo non ageretur, ideoque suppletur aliis iuribus, & rationibus. Rursus, & si aliqui distinguunt inter malam, & culpabilem administrationem in negligendo, & malam administrationem in faciendo, vt propter hanc pater remouendus sit ab administratione, non verò propter negligentiam, & si culpabilem circa administrationem, ita Baldus in d. l. cum oportet eodem §. non autem in principio, ex gloss. in l. si mora ff. soluto matrimonio, & etiam, Tiraquellus in tract. de pueri causa 44. numero. 43. asserens

ob omissionem, & negligentiam patris administratoris ei non auferendam administrationem, affectionem rationem, quia tunc pater potest, & debet compelli administrare, & gubernare ac sumptus facere *l. 1. C. de bon. matern.* At idem Baldus in *l. fin. C. de sententiam passis*, Boetius *d. decif. 61. n. 14. fine* Pinellus *d. n. 3 circa medium*. Ascanius Clemen. *d. effectus 12. n. 15.* & nonnulli alij à Boerio, & Ascanio relati, tenent etiam ob negligentiam in administrando posse remoueri patrem ab administratione, cum possit esse tanta negligentia, & omisso, & ex ea sequi tale filij detrimentum, vt æquitas non patiatur patrem administrare, puta si pater negligat, & omittat colere prædia, aut facere necessarias reparaciones, vel patetetur domos, prædia, & bona filij vendi sine legitima causa.

167 Prædictis addendum dispositionem, seu dilapidationem in administratione bonorum filij sufficientem, vt possit, pater ab administratione remoueri, esse si notabiliter deteriore reddat proprietatem cedendo arbores frugiferas & non cædus, vel simile damnum faciat argumento textus in *l. 1. C. eleganter §. non solum ff. de dolo ibi vel adificia diruit, vel arbores excidit, vel vineas extirpauit, & l. 2. ff. si usufructus petatur: ibi: arbores detecisset, aut adificium demoluit, aut alio modo deteriore usufructum*, idque expresse notat Pinellus *d. p. 2. n. 60. d. vers. Hinc infero*. Et est receptior iurisprætorum sententia, quod usufructuarius incidens arbores frugiferas, & non cædus, propter huiusmodi incisionem in notabili quantitate, amittit ius suum, & potest repelli, & usufructu priuari, vt latè probant *tom. 3. mor. var. tit. 6. num. 462. C. 463.* quia per talem incisionem deterioratur fundus cuius pars censetur dictæ arbores frugiferae, atque adeo eadem arborum frugiferarum incisio æquiparatur demolitioni domorum, ita quod paria sunt arbores succidere, & domos deuastare, vt colligitur ex *d. §. non solum, & ex l. si usufructus legatus. P. æquissimum vers. usufructuarius ff. de usufructu*, quod pariter probant *d. tit. 6. n. 439*. Quanta autem debeat esse deterioratio, seu quæ sit notabilis deterioratio ad effectum, vt usufructuarius eadem arbores frugiferas incidens amittat ius suum & repelli possit ab usufructu explicant eodem *tit. 6. n. 465.* & si regulariter remittitur arbitrio iudicis, vt Menochius allegat *casu 78*. Porro pater per incisionem arborum frugiferarum in notabili quantitate reddens notabiliter deteriore proprietatem, & alia notabiliter damno faciens, teneatur filio ad restitutionem damni illati vt supra *hoc cap. n. 36.* notatum est. Quemadmodum propter talem deteriorationem tenetur ad resarciendum Domino proprietatis damnum vt *d. tit. 6. n. 461. C. 474.* & tradunt Doctores ibidem allegati. Pater enim, & quilibet alius usufructuarius æquiparatur quoad hoc, vt neuter cedat arbores frugiferas, & non cædus, nec alia proprietatem deteriore reddentia faciat, ita quod in hac parte procedat in utroque *d. l. si usufructus. §. æquissimum citato vers. usufructuarius*. Vtrum verò in aliis, quæ proprietatem deteriore non facient, sit aliqua differentia, & pater usufructuarius bonorum aduentitiorum filij maiorem, quoad precidendas arbores obligationem habeat, quam ceteri fructuarij. Nullum esse discrimen videntur sentire applicantes ad patrem bonorum aduentitiorum filij legitimum administratorem ea, quæ in iure circa arborum incisionem statuta sunt quoad alios fructuarios, Angelus in *l. fin. §. fin. autem C. de bonis qua liberis* Capoll. *d. seruit. rusticæ. cap. 22. de montib. n. 3.* & Tiraquellus *de retract. conuent. §. 3. gloss. 1. n. 22.* relati à Pinello *d. p. 2. citato n. 60. in princ.* ipse D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

vero tenet, esse discrimen, & plus concedi patri quam ceteris fructuariis, quorum ius in hoc genere leges Ciuiles nimis restringunt etiam in his, quæ proprietatem deteriore non facient, nec viderit tam amare cum patre agendum & tradita de fructuario in *l. item si fundi 10. §. fin. C. in l. ex sylua sequenti ff. de usufructu esse extendenda ad patrem legitimum administratorem*. Nam in alio usufructuario aliquando præsumitur fraus, quod fortasse vellet durante usufructu plus debito vti re cum damno proprietatis *l. 1. & hac distictio 18 §. 1. ff. locati*, quæ suspicio cessat in patre, & qui præsumitur semper velle prodesse filiis *l. omni ff. de bonis liberorum, ibi: cum omnia, quæ nostra sunt liberis nostris ex voto parentum* Ac proinde non obstat argumentum tum de alio fructuario ad patrem cui in aduentitiis filij concessa est maior potestas, vt constat ex *l. 1. C. de bonis matern. C. l. cum oportet C. de bonis qua liberis* & arbitrio cuiuslibet alterius fructuarij, nihil patris verò arbitrio tunc aduentitiorum administratio in dictis iuribus mox allegatis committitur, neque obstat *l. fin. §. fin. autem C. de bonis qua liberis*, quia dicit patri non permitendum, vt deteriore filij proprietatem faciat, nempe cedendo arbores frugiferas, vel alia damno faciendo, in quo aliis fructuariis æquiparatur, ita Pinellus, quem in hoc approbat Fragulos *de regim. Christ. Reipubl. tom. 3. lib. 2. disp. 3. n. 129.* Quarum autem arborum incisio sit quibuscumque fructuariis Emphiteutæ, Vassallo, Beneficiario, marito permilla, latissime explicauit *d. tom. 3. mor. var. tit. 6. §. 7. vbi* quæ sint abores cædus, quæ non. Cæterum.

Vltra prædictas causas remouendi patrem ab administratione bonorum aduentitiorum filij, Boetius *d. decif. 61. n. 16.* addit aliam scilicet, quod non solum patri dissipanti, & male administranti est bonorum filij administratio auferenda, sed etiam ob impietatem erga personam filiorum seruatum argumento textus in *l. si cum dotem §. si autem vers. si vero dotem ff. solut. matrim.* quo calu, iuxta eundem textum, bona sequestrari debent, ita ex Raphaelæ Cumano *conf. 82.* Boetius *d. decif. 61. n. 16.* adducens ex eodem Cumano exemplum de patre qui accepit concubinam, ex qua procreauit liberos quorum causa male tractet, & à se expulsi liberos suos naturales & legitimos, ex morma vxore susceptos, hoc enim calu aie patri esse auferenda bona, vt dicitur *d. vers. si vero dotem*.

Auferri etiam patri administrationem si fictoris persona dicit Bartholus in *l. vltim. §. non autem C. de bonis qua liberis*. & post eum Ascanius Clemen. *d. effectus 12. n. 15 fine*, cum verendum sit ne bona dissipet, & cum detrimto, ac damno filiorum illis vtatur *d. l. si cum dotem §. nec non illud*.

Quenam dicenda, & sit, mala administratio, & dilapidatio, seu dissipatio, ac deterioratio bonorum filij ob quam pater possit, & debeat priuari administratione, & usufructu explicatur in genere, & in particulari in *d. tit. 6. n. 166.* vbi de mala administratione in faciendo, & in negligendo, seu omitendo, & an requiratur dolus, vel sufficiat culpa.

Pater per transitum ad secundas nuptias non amittit usufructum sibi quaesitum in bonis aduentitiis filiorum primi matrimonij, nequeorū legitimam administrationem.

Dubium septimum. An pater per transitum ad secundas nuptias perdat usufructum, quem acquisiuit in bonis aduentitiis filiorum primi matrimonij. De hoc egi in tractatu de contractu matrimonij *e. 11. n. 276. C. 325.* & iuxta tradita responderetur patrem qui ad secunda vota transit, non amittere usufructum sibi quaesitum in dictis bonis acquisitis filio

A a 2 rum

rum primi matrimonij, neque etiam legitimam administrationem, quam in istis bonis à lege habet, id totum expresse habetur l. generaliter & l. hac editali C. de secundis nuptiis, & l. fin. C. de bonis maternis, & ubi tradunt Bartholus, Baldus, Angelus, Salicetus, Castrensis, & ceteri scribentes, & communiter Iurisperiti à me dictis numeris 276. & 315. allegati & alij communi, Afcianus Clemens de patr. potest. cap. 6. effectus 2. n. 40. vers. amplius decimo tercio, Palchalis de viribus patr. potest. p. 1. fine cap. 3. n. 37. Boerius de off. 185. n. 17. de off. 194. n. 6. & de off. 198. Gomez ad l. 48. tauri n. 1. fine, Pinellus p. 2. l. 1. n. 31. Castillus de usufructu cap. 3. n. 26. & n. 92. & alij ab istis relati & ex Theologis Sanchez conf. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 28. fine, & Fragofus de regim. Christ. Reipub. p. 3. lib. 2. disp. 3. n. 227. Per statum autem, aut consuetudinem civitatis vel patrie potest pater transiens ad secundas nuptias praeferam usufructum perdere, ut probat Boerius d. de off. 198. n. 3. Cum etiam consuetudine aut statuto introduci possit, ut pater per transiunt ad secundas nuptias perdat etiam proprietatem, & omnem successionem filiorum prioris matrimonij, ut asseruit Alexander conf. 48. vol. 4. & conf. 1. vol. 7. ab eodem Boerio relatus. Quin etiam statuto, & consuetudine introduci potest, quod pater quoque non transiens ad secundas nuptias non habeat usufructum bonorum aduentitiorum filij, nec illorum fructus faciat suos, sed solum administrationem & si fecus est de iure communi ut supra hoc cap. initio notatum est & Constat ex tot. tit. C. de bonis maternis & C. de bonis, qua l. veris. Nam quemadmodum iuxta scriptum in pluribus casibus auferat patri usufructum, ut constat ex traditis in praecedentibus & ex auct. idem est C. de bonis qua l. veris ita ius non scriptum, seu consuetudo potest patri ad secundas nuptias transiunt tollere eundem usufructum, ut idem Boerius d. n. 3. notavit.

An praefatus usufructus, quem pater transiens ad secundas nuptias retinet, per suam vel filij professionem in religione approbata, capaci bonorum in communi, cesset, actum est supra cap. 2. n. 51.

Pater transiens ad secundas nuptias, an teneatur satisfactionem praestare de conservandis, ac restituendis filiis prioris matrimonij, bonis ex primo matrimonio habitis & etiam inventarium facere?

- 171 Vtrum autem pater transiens ad secundas nuptias retinens usufructum in bonis filiorum primi matrimonij, & eorum administrationem, teneatur cauere, seu satisfactionem praestare de vtrando, & fruendo arbitrio boni viri, & de conservandis, ac restituendis post eius mortem bonis eisdem filiis primi matrimonij, vel eorum heredibus ad quam praestandam supra hoc cap. n. 29. loquendo generaliter dictum est patrem usufructuarius, & legitimum administratorem bonorum aduentitiorum filij non teneri. Pro clara resolutione, distinguendum est inter bona mobilia, & bona immobilia, à patre ad secundas nuptias transiente habita ex prioribus, siue ab uxore ratione ipsorum filiorum sub eius potestate existentium, aut ex successione alicuius ex filiis, quae omnia pater, qui transit ad secundas nuptias referuare debet filiis prioris matrimonij vel late explicari in d. tractat. de contractu matrimonij d. cap. 1. ex n. 233.

Itaque si bona sint mobilia, communis sententia est patrem ad secundas nuptias transiunt, teneri praedictam cautionem & satisfactionem praestare, sicut & inventarium conficere, & facere cetera, quae matri ad secundas vota transiunt in simili casu faciendi praecipiuntur in l. hac editali §. his illud. vers. mobilium vero verum C. d. secundis nuptiis, nempe vn

cum satisfactione debere eorumdem bonorum mobiliam estimationem per arbitros à patribus electos fieri ad effectum, ut post mortem coniugis binubi restituatur illud pretium & aestimatio, vel restituantur illa bona mobilia, si non sint deteriorata, vel restituantur cum aestimatione damni vel deteriorationis, quae omnia in d. vers. Mobilium vero continentur. Nam etsi textus in d. hac editali loquitur expresse tantum de matre transiente ad secundas nuptias, tamen in hac materia de obligatione coniugis ad secundas vota transiuntis de conseruandis, & restituendis filiis prioris matrimonij bonis ex prioribus nuptiis habitis, mater, & pater equiparantur, & quae in iure praescripta sunt de matre ad secundas nuptias transiente, procedunt etiam in patre binubo, ut in d. cap. 11. n. 313. & 324. notati, & tradunt Doctores ibid. allegati & qui proxime allegantur. Hanc ergo sententiam, per illum textum in d. §. his illud. vers. Mobilium vero, de patre ad secundas transiente nuptias tenent Fulgofus conf. 82. fine, Pinellus p. 2. lib. 1. n. 75. vers. amplius nono C. de bonis maternis, Antonius Gomez ad l. 15. tauri n. 5. in princ. Castillus de usufructu cap. 31. n. 98. & alij recentiores ab eo allegati qui & alios allegant.

Si vero bona sint immobilia adhuc etiam patrem & matrem transientes ad secundas nuptias, teneri eandem cautionem, & satisfactionem praestare per dictum textum in d. §. his illud, affirmat loc. citato Pinellus allegans Fulgofum in d. conf. 82. fine, & etiam Boerium de off. 190. vbi n. 1. & si loquitur expresse de matre binuba videtur eius dictum extendi etiam ad patrem binubum, & equiparationem in hac materia iuxta notata praecedentis numero, idem Matien. (relatus à Castillo d. cap. 3. n. 94.) in l. 2. tit. 1. glof. 2. n. 16. lib. 5. affirmavit dicens teneri patrem cautionem, & satisfactionem praestare de vtrando, & fruendo arbitrio boni viri, & redditā ratione de bonis omnibus restituendis.

Contrarium tamen, & patrem binubum non teneri praefatam cautionem, & satisfactionem praestare sentiant Villalobos in arario commun. opinio. lit. B. n. 4. Castillus d. cap. 3. n. 95. & alij ab eodem relati idque hoc generale traditionem quae in textibus ibidem allegatis habetur, posita supra hoc capite n. 29. scilicet, quod pater bonorum aduentitiorum filij legitimus administrator & usufructuarius non tenetur (sicut alij usufructuarij obligantur) cauere seu satisfacere, neque de vtrando, & fruendo arbitrio boni viri, neque de restituendis rebus finito usufructu, neque administrationis rationem reddere, quibus iuribus in d. textibus quoad patrem binubum non est derogatum in d. §. his illud d. vers. mobilium vero verum, respectu bonorum immobilium. Didico enim verum Mobilium praecipit matri binubae cautio, & satisfactio solum de restituendis rebus mobilibus, vel earum aestimatione. Pater ergo binubus, quando bona sunt immobilia, filiis prioris matrimonij referuanda, non tenetur satisfacere, & consequenter neque conficere inventarium cum solemnitate tamen ad instantiam filiorum, vel ex officio iudicis potest cogi ad faciendam descriptionem eorumdem bonorum immobilium sine solemnitate, & simplicem iuxta notata supra hoc cap. n. 14. ut post mortem patris magis aperte constare possit, quod bona fuerint filij aduentitia, vel ex prioribus nuptiis proventitia quae referuari deberent, hae enim descriptio (ut etiam notat Castillus n. 97.) fortius debet habere locum in patre ad secundas nuptias transiente. Quamvis autem à patre non sit praefata cautio, seu satisfactio praestanda; nihilominus pro securitate restitutionis tam bonorum immobilium, quam mobilium, quae filiis primi matrimonij referuari debent, omnia bona patris sicut

& matris tranſeuntis ad ſecunda vota, ſunt tacite per legem eiſdem filiis hypothecata. ſi quis prioris 6. ſin. C. de ſecundis nuptiis ubi ſciſcentes commu- niter, & Gomez. loco citato.

Si filius familias, ex conceſſione patris teſtatus ſit de bonis aduentitiis, in quibus pater habet uſum fru- ctuum, an eodem filio deſuncto pater amittat, uſum- fruſtum.

174 Dubium octauum. An ſi pater familias filio conceſſerit facultatem teſtandi de bonis aduentitiis, & teſtatus ſit de iſſdem bonis aduentitiis, per filij mortem pater amittat uſumfruſtum quem in eiſdem bonis ratione Patrie Poſteſtatis ſibi quaſitum habebat. Videri poteſt amittere, cum per talem facultatem filiofamilias conceſſam, ſine vlla limitatione tribuiſſe filio videatur poſteſtatem diſponendi plenè, & omnino de iſſdem aduentitiis. & ſic & de proprietate, & de uſufructu At negandum eſt mortuo filio patrem amittere uſumfruſtum, illamvè ad heredem, vel legatarium filij tranſire, quia præſata facultas teſtandi de aduentitiis, intelligitur ſine præiudicio uſufructus à patre in iſſdem bonis acquiſiti. Quod probatur, quia quando per legem, vel ſtatutum conceditur filio familias licentia teſtandi debet intelligi ſine præiudicio uſufructus, quem pater habet in aduentitiis, ita poſt Baldum in l. ſi queramus ſine ff. de teſtam. & plurimos alios inſuperitos Pinellus l. 1. p. 1. n. 41. C. de bonis mater- nis, Antonius Gomez ad l. 6. tauri n. 13. verſ. ſecundo, & Barboſa collect. ad l. ſi quando n. 41. C. de inofficioſo teſtam. Item quia licet damnatus ad mortem poſſit facere teſtamentum ex privilegio, vel alias, tamen non poteſt teſtari in præiudicium illorum, quibus applicantur bona per auth. bona damnatorum C. de bonis præſcript. iuxta Bartholum in l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & Abbatem in rub. de teſtam in ſin. à Gomez d. n. 1. ſ. relatum, eo quia non debet intelligi in præiudicium eorum. Rurſus libera, & plena facultas teſtandi illi, qui non poteſt teſtari, conceſſa etiam à Principe, intelligitur de legitima, & conſuetà, & ſic ſeruat ſi forma, & regulis teſtandi ſcilicet cum debitis ſolemnitatibus & quoad ius, quod habet in rebus ſuis l. ſi quando talis in prin- C. de inofficioſo teſtam. & aliis iuribus à Gomez d. n. 1. ſ. verſ. Quarto, relatis & ita facultas teſtandi de bonis aduentitiis conceſſa à patre filiofamilias, debet intelligi reſtriſta ad ius, quod filius in illis habet, & ita quoad proprietatem tantum quæ eſt filij & non quoad uſumfruſtum ipſius patris, & in eiſdem patris præiudicium, & generaliter quando aliquis actus committitur in meram voluntatem alterius non intelligi, vt fiat cum præiudicio alterius, tradit per textu in Baldum in l. 1. ff. de militari teſtatione & poſt eum Gomez d. verſ. quarto. Denique licet filius familias effectus Clericus de bonis paternæ ſucceſſionis, vel cognationis iure obtentis, vel arte, doctrina, indultu, ingenio acquiſitis, aut conſanguineorum, amicorum, vel aliorum donatione, aliſque vlla Eccleſiæ ratione comparatis, poſſit teſtari ex plurimum ſententia præſcriptum ſcribentium in l. ſacroſancta C. de Episcop. & Cleric. & in cap. quia nos de teſtam. & aliorum, quos reſert Auguſtinus Barboſa collect. ad d. cap. quia nos, & tradunt Pinellus idem Barboſa, & Sanchez locis proximè allegandis ex d. cap. quia nos & ex d. l. ſacroſancta: non tamen poteſt aliquo modo diſponere de uſufructu patris in eius bonis ante Clericatum quaſito, vt tradunt Pinellus d. p. 1. n. 41. Conaruius in cap. quia nos n. 2. verſ. in his vero de teſtam. Gomez ad l. 48. tauri n. 7. verſ. ſed his non obſtantib. Au- D. lo. Angel. Boſſius, de Patria Poſteſtate.

guſtinus Barboſa Collect. ad d. l. ſacroſancta n. 2. Sanchez in conf. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 21. n. 2. Fragof. p. 3. lib. 1. diſp. 2. n. 231. verſ. non amitteret & alij à Pinello, & Conaruius relati, ergo idem etiam in caſu præſentis dubij aſſerendum.

Vtrum pater habeat uſumfruſtum bonorum aduentiti- rum filiofamilias Clerici.

ſed prædictorum occasione hic explicemus. 175 Vtrum pater in bonis aduentitiis ſi ſij familias Clerici habeat uſumfruſtum. Qua in re duplex eſt difficultas. Prima, an pater uſumfruſtum bonorum aduentitiarum, qua filio ante aſſumptum Clerica- tum obtinuerunt, ſibi quaſitum retineat, vel amittat, ubi factis ſit Clericus, Secunda, an idem pater in bonis aduentitiis filiofamilias, illi poſt aſſumptum clericatum obuentis, acquirat ſibi uſumfruſtum non obſtante clericatu aſſumpto.

Pater uſumfruſtum bonorum aduentitiarum filiofamili- as, ſibi antea acquiſitum, an amittat propter Cleri- catum poſtea aſſumptum.

Quoad primam difficultatem. Patrem amittere uſumfruſtum, iam in bonis filij familias aduenti- tiis antea ſibi quaſitum, ſi idem filius efficiatur Clericus, eaque bona per aſſumptionem Clerica- tus effici quaſi Caſtrenſia, videntur omnino ſentire. Abbas in cap. in præſentia n. 56. de probat. & in cap. conſtitutus n. 7. de in integrum reſtitut. Sylveſter verbo Clericus. 4. n. 10. & Guillelmus Benedi- ctus in cap. Raynuius verbo matrem n. 20. de teſtam. ad id relatus à Pinello p. 1. l. 1. n. 43. C. de bonis mater- nis & à Sanchez lib. 7. ſumma cap. 13. n. 2. Et fundamentum ſumunt ex auth. præbiteros la prima. C. de Episcopis. & Clericis ſumpta ex 55. præbiteros antiſ de ſanctiſſimis Episcopis, ubi diſponitur & præſcri- ptur Clericos omnes, res, quomodolibet ad eorum dominium venientes habere ſub ſua poſteſtate, ad ſimi- litudinem Caſtrenſium peculiorum, & donare ſecundum leges, & in his teſtari, licet ſint ſub parentum poſteſtate, ſalua eorumdem parentum legitima. Vbi ponderanda illa particula quomodolibet, quæ cum ſit vniuerſalis omnia bona filiofamilias Clerici tam ante quam poſt Clericatum ſibi acquiſita comprehendit, & ita ſentire plures alios inſuperitos præſertim Paulum de Caſtro in l. ſacroſancta. C. de Episcop. & Cleric. & ibi etiam Iaſonem reſert Antonius Gomez ad l. 48. tauri n. 7. paulo poſt princip. licet Pinellus d. n. 43. dicat eos minus bene reſerri.

At communis, & recepta ſententia eſt patrem uſumfruſtum, ratione Patrie Poſteſtatis, ſibi quaſitum in bonis aduentitiis filiofamilias ante Clericatu acquiſitis, non amittere, per aſſumptionem eiſdem filij ad Clericatum, ſed illum retinere etiam poſt filij Clericatum, eademque bona non effici quaſi Caſtrenſia filio effecto Clerico, ſed adhuc remanere aduentitia, ita Conaruius in d. cap. quia n. 2. ſine de teſtamentis, Pinellus d. n. 43. (ubi ait colligi ex Doctoribus ſcribentibus in d. l. ſacroſancta, & reſert etiam Decium in d. cap. in præſentia n. 64. ff. de probat.) Gomez d. n. 7. verſ. ſed his non obſtantibus, Auguſtinus Barboſa collect. ad d. l. ſacroſancta n. 2. & ad auth. Præbiteros n. 7. & omnes Doctores ſupra cap. 2. n. 28. aſſerentes patrem non amittere uſumfruſtum ſibi acquiſitum in bonis aduentitiis filiofamilias, qui poſtea ad Episcopalem dignitatem aſſumitur, & alij innumeri Doctores, quos reſerunt Conar- uius d. n. 2. Gomez d. n. 7. Barboſa d. n. 2. & Sanchez d. cap. 1. n. 26. idem ſententias, & idem ſeruiunt Azorius p. 1. lib. 12. cap. 8. quaſt. 9. ſine Fragofus loco numero 174. Allegato 2. Molina

A 2 3 de

de iustitia *tom. 1. disputat. 138. vers. dicendum tamen*
 & disp. 231. *versitem quasi* & Fagundes in Decalog.
 lib. 7. cap. 4. n. 6. *vers. ex dictis*. Probatur ex tradi-
 tis d. cap. 2. d. n. 28. & n. 38. & hoc cap. n. 122.
 scilicet quod vltus fructus aduentitiorum filij familias
 semel acquisitis, datur in vita patris, etiam filio
 mortuo, vel eo exempto à Patria Potestate, &
 multo magis durante Patria Potestate, vt in presen-
 ti casu, cum per Clericatum tamen filius familias
 fiat sacerdos, non liberetur filius à Patria Potestate
 vt d. cap. 2. n. 54. probatum est. Item quia factum
 filij, etiam laudabile non debet iuri patris, quod
 ante adquisit, præiudicare l. impuberi 41. ff. de
 administrat. tutor. & ita iuris rationi aduersatur per
 Clericatum filij familias auferri patri vsum fructum
 quem ante Clericatum habebat, & si per Episcopatum
 filij familias, per quem à patris potestate
 eximitur, non amittit pater vsum fructum antea
 sibi questum in eiusdem filij bonis aduentitiis, vt
 d. cap. 2. citato n. 28. probatum est, & tradunt
 Doctores ibidem relati à fortiori non amittit pater
 eundem vsum fructum per simplicem Clericatum
 filij superuenientem. Neque obstat d. auct. *præbiter*
præbiter quæ etsi propter illam particulam *quomo-*
do libet, videatur loqui generaliter quoad plenam
 potestatem in iisdem rebus Clericis acquisitis quoad
 dominium, & quoad dispositionem illarum, tamen
 debet intelligi sine præiudicio iuris iam patri
 acquisiti, vt probant tradita supra n. 175., & colligi-
 tur etiam ex d. auct. *præbiter*, dum ibidem
 sine dispositione patris legitimam non minuendam.
 Præterquam quod dictum auct. loqui de solis rebus
 post Clericatum acquisitis, videtur satis
 constare ex illis verbis ad dominium eorum (scilicet
 Clericorum de quibus loquitur) venientes. Sic
 etiam legem Sacrosanctæ C. de Episcop. & Clericis
 concedentem Clericis, etiam sub patris, vel aui
 potestate existentibus, facultatem de rebus pro-
 priis testandi, loqui de acquisitis post Clericatum,
 innuitur ibidem illis verbis *ea quæcumque in eodem*
Clericatus gradu viuentes acquirere, & habere po-
tuerint.

In bonis aduentitiis filij familias Clerici obueniunt eidem
 post Clericatum; An pater vsum fructum habeat,
 vel ea bona sint, quasi Castrensis, & ad filium
 pertinent etiam quoad vsum fructum administrationem,
 ac liberam dispositionem inter viuos, & per
 vltimam voluntatem.

177 Quoad secundam difficultatem, An in bonis ad-
 uentitiis, quæ filio familias iam effecto Clerico,
 seu post assumptum Clericatum non intuitu Ec-
 clesiæ, & militia Ecclesiasticæ, sed aliunde, seu
 alio titulo obueniunt, & quoad dominium acqui-
 runt, pater ratione, & iure Patriæ Potestatis ac-
 quirat sibi vsum fructum, ac si non esset Clericus.
 An verò eadem bona ratione, seu privilegio Cle-
 ricatus habeantur tanquam bona quasi Castrensis
 & pleno iure, scilicet quoad proprietatem, &
 quoad vsum fructum pertineant ad filium ipsum
 Clericum, illorumque ac aliorum bonorum suorum
 quasi Castrensem habeat filius administrationem,
 postquam de illis libere donare, & testari, relicta
 tantum legitima filiis, si extant, vel si careat fi-
 liis, parentibus, seu ascendentibus suis. Quia huius
 difficultatis resolutio pendet principaliter ex
 intellectu l. sacrosanctæ, & auct. *præbiter* C. de
 Episcop. & Cleric. & cap. quia nos de testament.
 pro clariiori illius explicatione præmittenda duxi
 verba dictorum textuum, seu inriam. L. sacrosan-
 ctæ verba sunt, Sacrosanctæ orthodoxæ fidei Episcopi,

atque Præbiteri Diaconi quoque qui semel probati
 moribus, integritate castissimi, ad hunc gradum me-
 ruerint peruenire, ea quæcumque in eodem Clericatus
 gradu, locoque viuentes acquirere, & habere poterint,
 etiam si in patri, auique, aut prauæ potestatis consti-
 tui sint, & adhuc superstitibus habeantur tanquam bona
 propria vindicant: De his (si quando eis libitum fue-
 rit) testandi, vel donandi, vel quolibet alio titulo
 alienandi libera facultate concessa, vt ea bona quoquo
 tempore nunquam ad diuisionem veniant: nunquam
 fratribus, vel foribus, aut ex his generis conseruantur,
 sed ad eorum filios, posteror, & quoscunque ex-
 traneos heredes perueniant, nec à patribus, auiis, aut
 prauis, sed ab ipso filio liberis tanquam præcipua vin-
 dicentur, & certe eis iure cedant, quibus ipsi id pecu-
 nium, vel inter viuos alienatione habita, vel mortis
 tempore vltima, & iure cognita voluntate concesserint.

Verba autem d. auct. *præbiter* sunt, Præbiteros,
 & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & le-
 ctiores (quos omnes Clericos appellamus) res quolibet
 modo ad dominium eorum venientes, habere in sua po-
 testate præcipuum, ad similitudinem Castrensiū pecu-
 niarum, & donare, secundum leges, & in his testari
 licet sub parentum potestate sint, si tamen, vt horum
 filij, aut his non exstantibus parentes eorum legitimam
 ferant partem. Quæ reseruatō legitimæ filijs addita
 est, propter Clericos coniungatos, vt notat Molina
 de iustitia disp. 138. post vers. licet.

Denique cap. quia nos ita habet. Consultationi tua
 taliter respondemus, quod licet Clerici de his quæ pa-
 trerna successione, vel cognationis intuitu ad de artifi-
 cio sunt adepti, seu dono Coniungatorum, aut amicu-
 rum, non habito respectu ad Ecclesiam, perueniant
 ad ipsos, libere disponere valeant de his tamen, quæ
 consideratione Ecclesiæ percipiunt, nullum de iure pos-
 sunt facere testamentum. Circa autem decisionem
 d. l. sacrosanctæ, & d. auct. *præbiter* advertendum
 est, quod & si veriantur circa Clericos, & per-
 sonas Ecclesiasticas, non esse tamen nullas, & in-
 ualidas, vel quia elti ipsi Clerici favorabilis, vel
 quia fuit approbata iure Canonico in cap. quia
 nos.

Prædictis præmissis, deueniendo ad resolutio-
 nem difficultatis. Prima sententia, & numero
 Doctorum eam tenentium attento, magis com-
 munis, & receptior, est: Patrem non habere ra-
 tione Patriæ Potestatis vsum fructum in bonis ad-
 uentitiis filij familias Clerici quæ ei post Clerica-
 tum obueniunt, & acquiruntur, sed ea sortiri
 naturam bonorum quasi Castrensiū, & sic spe-
 dare ad filium ipsum Clericum etiam quoad vsum
 fructum, administrationem, & liberam dispositio-
 nem; ita ex iurisperitis Innocentius Hostiensis
 Cardinalis, Butrius, Imola, Ancharanus Abbas,
 & Barbatia in d. cap. quia nos, Paulus de Castro
 in d. l. sacrosanctæ à Conarumia & Sanchez locis quæ
 infra citantur relati, idem Abbas, Decius, Partius
 in cap. in presentia de probat. à Sanchez relati, Co-
 narnuias in d. cap. quia nos n. 1. Menochius remedia.
 4. ad p. secunda n. 282. Pinellus loco supra n. 174. re-
 lato, Spinus in speculo testam. gloss. 4. rub. n. 21. &
 22. Rolandus cons. 16. vol. 4. Odofredus, Albertus,
 Guillelmus Benedictus, Iscon, Pallatius, Se-
 gora, Duennus, Crottus, Bernardus, Diaz, Ro-
 dericus, Suarez, Donellus, Aluarius, Valascus,
 Auendanus, Caldas, Pereira, Castillo, Gregorius
 Lopez, Perez, & alij recentiores relati ab
 Augustino Barbosa collecti, ad d. auct. *præbiter*,
 idem Barbosa ibid. n. 3. & Navarrus in Manuali cap.
 17. n. 242. Ex summis, & Theologis Angelus ver-
 bo Clericus 13. n. 12. Syluester verbo eodem 4. n. 10. &
 verbo peculium 1. q. 2. ad finem, Tabiena verbo eodem
 quæ.

178

quæst. 1. n. 2. Molina de iustitia disp. 1. § 8. vers. licet, & disp. 2. § 1. vers. item, Azorius 1. p. l. b. 12. cap. 8. quæst. 9. & 2. p. lib. 2. cap. 2. § 1. quæst. 9. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 4. num. 7. vers. quasi Castrense, Fagundes allegat cap. 4. num. 6. d. vers. ex dictis, & Fragonius de regim. Christiana Reipub. p. 3. lib. 1. disp. 2. numero 233. Probatur principaliter ex textu in d. auct. præbiteros ibi (res quolibet modo ad dominum eorum venientes) & in d. l. sacrosancta, ibi (quacumque in eodem, &c.) quibus verbis, dum utrobique disponitur Clericos, licet sub patris potestate; debere habere proprias omnes res sibi acquisitas ad similitudinem quasi Castrensis bonorum, & posse de illis disporre, & testari ad libitum, videntur comprehendendi omnia bona, quæ Clericis acquiruntur, non solum intuitu Ecclesiæ, tituloque Clericali, sed etiam alio titulo non respiciente Ecclesiæ, & Clericatum ipsam. Particulæ enim illæ quolibet modo, & quacumque cum sint universales, omnia prædicta bona, & quous titulo acquisita complectuntur cap. de indemnitate §. si quis vero, de elect. in 6. & Menochius remed. 6. recuper. numero 15. Quod & confirmatur ex d. cap. quia nos, ubi exprimitur bona Clericorum ad illos peruenientia alio titulo, quam Clericali ibi: de his, quæ paterna successione &c. aut artificio, &c. aut dono consanguineorum, aut amicorum sunt adepti libere disporre valent. Prædictis textibus iuris communis additur à Conarum, & aliis Doctoribus Hispanis l. Regia 3. sine tit. 20. part. 1. quæ idem dicit, scilicet filiosfamilias Clericos posse testari de bonis sibi à patre donatis, & de aliis alio modo quæsitis. Præterea probatur hæc sententia, quia illud privilegium Clericis, ut bona illis acquisita habeantur quasi Castrensis, concessum est ratione dignitatis, & meritum, ut exprimitur in d. l. sacrosancta illis verbis, (qui semel probati moribus, integritate castissima ad hunc gradum meruerunt pervenire,) quæ ratio militat etiam in bonis alio titulo, quam Clericali acquisitis, unde privilegium hoc Clericis concessum differt à privilegio concessio militibus, ut eorum bona essent Castrensis, quod pro solis bonis acquisitis in Castrensibus occasione militiæ est concessum, non pro aliis, quæ ab illis militibus aliis comparantur, ut expresse habetur in l. Castrense peculium ff. de Castrense peculio.

179 Altera nihilominus sententia, & plerumque Doctorum, est, quod etiam bonorum adventitiorum, quæ filiosfamilias Clerico post Clericatum obveniunt alio titulo, quam Clericali, & ratione ordinis, scilicet ex successione parentum, vel consanguineorum, aut amicorum dono, vel ex aliquo artificio, aut ex contractu, pater, ratione Patriæ Potestatis, vsumfructum habet, & filius Clericus de eis non potest disporre, sicut nec alius filius non Clericus potest: & sic quod sola bona, à filiosfamilias Clerico ratione Clericatus acquisita, censentur Castrensis, cætera vero acquisita, nulla habita ratione Clericatus, aut Ecclesiæ censeri, & esse adventitia, ac si esset Laicus. Hanc sententiam Antonius Gomez ad l. 4. §. Tauri num. 7. vers. sed his non obstantibus referre asseri à Bartholo, Petro Odofredo, Alberico, Saliceto, & aliis scribentibus in d. l. sacrosancta, quatenus redigunt illam legem in hanc formam, scilicet, quod filius Clericus potest disporre de bonis acquisitis sive præbendæ, & beneficii, scilicet de eius fructibus, ac proinde videntur tenere contrarium de aliis adventitiis non intuitu Ecclesiæ acquisitis, & ita tenent expresse, & in propriis terminis Salicetus in d. auct. præbiteros in principio, Iacobus Buttrigarius in d. l. sacrosancta, paulo post principium, Oldradus consil. 17. numero 1.

& Additionator ad Decum in cap. in presentia n. 249. litt. B. verbo patris de probat. relati partim à Sanchez d. cap. 13. num. 30. partim à Gomez d. vers. his non obstantibus, quæ ibidem hanc sententiam approbat, & tunc, & eandem est amplexus Mendez in l. cum oportet 4. p. num. 163. C. de bonis, quæ liberi; Quam probant, quia cum filiosfamilias efficit Clericus, per Clericatum (etiam in sacris initiatus sit,) non liberetur à Patria Potestate, iuxta tradita supra cap. 2. num. 54. consequens est, ut paternæ Patriæ Potestatis habeat vsumfructum in bonis adventitiis ab eo, non intuitu ordinis & Ecclesiæ, acquisitis iuxta l. 1. C. de bonis maternis, & d. l. cum oportet C. de bonis quæ liberi, quarum legum decisio non est correctæ per alias Constitutiones, aut per iura supra numero 177. adducta, in quibus prioris sententiæ Doctores fundantur. Nam

Ad argumentum sumptum ex d. cap. quia nos, resp. 180 spondetur Primo ex Decio in l. serium in nova editione num. 14. C. qui testament. fuer. poss. non constare illum textum; disponentem, posse Clericum testari de bonis aliunde, quam titulo Ecclesiastico acquisitis, loqui de Clerico filiosfamilias, eo quia textus ille, ut ex illius tenore apparet, non intendit ampliare potestatem testandi quoad personas, sed potius illam restringere, quoad bona, scilicet ut si Clericis aliqua competat facultas testandi, ea extendatur solum ad bona profana, non ad acquisita intuitu Ecclesiæ. Atque adeo ille textus inductus ad minuendam testandi facultatem, argere illam non debet, cum ad diminutionem inducta non operetur augmentum. l. legata inutiliter ff. de adim. legat. Præterea respondet Gomez decisionem d. cap. quia debere intelligi mortuo patre, quod ait constare ex eodem textu, dum dicit Clericum posse disporre de bonis habitis ex successione paterna, vel materna, quibus verbis aperte intelligere videtur patrem esse mortuum. Quod si velimus loqui textum etiam patre vivo, addit idem Gomez debere intelligi textum de aliis bonis profanis filiosfamilias Clerico acquisitis, in quibus, iuxta casum in præcedentibus huius capituli explicatis, patri non acquiritur vsumfructus, & de bonis Castrensis, vel quasi; & iuxta eundem Gomez, & alios Doctores huius sententiæ, etiam l. sacrosancta, & auct. præbiteros debent intelligi de dispositione mortuo patre, vel si eo vivo, de bonis Castrensis, vel quasi, & adventitiis, in quibus patri, etiam si filius, cui obveniunt, sit laicus ex dispositione legis, vel hominis, non acquiritur vsumfructus, & ita quoque intelligi debere d. l. region 3. subdit idem Gomez.

Per quæ etiam patet responsio ad aliam rationem 181 in favorem prioris sententiæ adductam. Quamquam decisionem de l. sacrosancta & auct. præbiteros generaliter loquentem, ex Doctoribus huius posterioris sententiæ nonnulli dicant, debere restringi ab bona acquisita à Clerico tanquam à Clerico, cum cætera bona instar laicorum Clericus acquirat; ideoque non proprie acquisita à Clerico dicantur; qui intellectus videtur colligi ex d. auct. præbiteros, dum dicit præfata bona, de quibus ibi, Clericis filiosfamilias acquiri ad similitudinem Castrensis, quæ à militibus in Castrensibus acquiruntur. Castrensis verò sunt solum ea, quæ militibus acquirunt occasione militiæ, non ea etiam, quæ sine militia essent acquisituri d. l. Castrense peculium ff. de peculio Castrensi. Prædicta de hac secunda sententia, quæ, & si non tot, ut altera, habet tamen patronos Doctores, & plurimos maxime autoritatis, & videtur iuri, & parentum reverentiæ consentanea.

Privilegium, quod bona adventitia, Clericis, etiam sub patris potestate constituta, acquisita, suis quasi Castrensis, & de illis possit liberè disponere, ac testari. An intelligatur de omnibus Clericis etiam minorum ordinum, & prima tonsura.

182 Retenta autem priori sententia, An privilegium Clericis in d. l. *sacrosancta*, & de aurb. *presbiteros* concessum, quod omnia bona, quæ illis acquiruntur, seu in eorum dominium, etiam non ratione ordinis, seu Clericatus, & Ecclesie veniunt, censentur, & sint quasi Castrensis, & iidem Clerici, tametsi sint filii familias, possint de eis liberè disponere, & testari, intelligatur, & procedat, in Clericis minorum ordinum, & etiam primæ tonsuræ. Conarum as in d. cap. *quia nos* num. 3. initio, testatur, Doctores communiter tenere, quod procedat in Clericis in minorum ordinum, & præsertim Palatinum, Decium, & Rodericum, Suarez locis ab eodem Conarum a num. 2. allegatis, & idem tenent, alij Doctores, qui proximè referuntur; quia, etsi textus d. l. *sacrosancta* loquitur de solis constitutis in facris, & etiam non de omnibus, sed de solis Episcopis, Presbiteris, & Diaconis in d. aurb. *presbiteros*: expresse extenditur etiam ad Clericos minoribus ordinibus præditos, nempe ad Cantores, & Lectores. Quod autem idem privilegium procedat, & habeat locum in Clericis & minorum ordinum, & etiam primæ tonsuræ tenent ex scribentibus in d. cap. *quia nos*, Barbatia, Hostiensis, Buttrius, Ioannes Andreas, Ancharamus, & Cardinalis, & plurimi alij iurisperiti ex antiquioribus, quos referant Conarum a num. 3. & Sanchez lib. 7. *summa allegata* cap. 13. num. 21. vbi & plurimos alios ex recentioribus allegat; quibus ex Summis addit Angelum, Sylvestrum, Tabienam, Nauarum; idem asserunt Conarum a num. 3. attenta d. aurb. *Presbiteros*, Menochius nonnullos alios allegans *remed.* 4. *ad prescende*, num. 282. ex Theologis Molina (inspecta dicta aurb. *Presbiteros*) d. disp. 1. 8. *post dictum versiclet Clericatus*, Azorius, Lessius locis supra num. 178. relatis, & Sanchez allegato cap. 13. d. num. 31. & videtur communissima sententia, quæ ab iisdem Doctores probatur ex d. aurb. *presbiteros*, quia ibi illud privilegium conceditur omnibus Clericis, vt constat ex illis verbis. Quos omnes Clericos appellamus, nomine autem Clericorum veniant, & verè Clerici sunt, omnes etiam sola prima tonsura initiati cap. cum contingat, vbi Buttrius, & alij Canonistæ de etate, & qualitate ordin. can. Clericos d. 21. & can. de persona 11. q. 1. *Glos* in cap. 2. verbo *Clericos de Prabendis*, Anastasius German. de sac. immunit. lib. 3. cap. 15. numero 76. Carolus de Grassis alios allegans de effect. Clericatus in prædicto num. 300. & 301. & gaudent iidem Clerici primæ tonsuræ omnibus privilegiis Clericalibus, Grassis *ibidem*, & effect. 1. num. 77. & communiter Doctores, quos idem Grassis effect. 1. num. 77. cumulat, & præsertim in finitabilibus nomine Clericorum comprehenduntur initiati sola prima tonsura, vt tradunt Abbas in rubr. de vita, & honestate Cleric. num. 4. & Summis verbis *Clericus*, ideoque iuxta d. aurb. *presbiteros* prædictum privilegium habet locum etiam in initiatis sola prima tonsura. Limitatur verò hæc communis, vt privilegium in d. aurb. *presbiteros*, Clericis concessio non gaudeant Clerici coniugati, cum iuxta constitutionem Bonificij 8. in cap. *vic. de Cleric. coniug.* in 6. & Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 6. gaudeant solum Canonici, si quis suadente, & fori privilegiis, quibusdam conditionibus (de quibus in d. cap. *vic.*) servatis ita Sanchez d. cap. 13. num. 36.

alios allegans. Qui tamen num. 35. (& idem contra Bonaciam de restitutione quest. 10. puncto 1. num. 1. allicit, Fagundes de infirmit. lib. cap. 14. numero 6.) vult eodem privilegio gaudere Clericos minorum, & primæ tonsuræ, tametsi non habeant requisita in Tridentino d. sess. 23. citato cap. 6. quæ sunt, vt deferant habitum, & tonsuram, & alicui Ecclesie ex mandato Episcopi inferantur, aut in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate causa studij versentur. Quia, inquit, ex eo quod Tridentinum Clericos, non seruantes dicta requisita, priuè privilegio fori, non sequitur, vt eos excludat, à præfato privilegio, & aliis Clericorum privilegiis, cum priuati privilegiorum Clericalium sit odiosa, ideoque non extendenda, sed ad eam in lege expresse restringenda, iuxta communem regulam. Vnde Clericum in minoribus constitutum, aut tonsuratum, non seruante præfata requisita necessaria ad privilegium fori, iuxta præfatum formam Tridentini gaudere privilegio Canonis, cum sit diuersum à privilegio fori, tenent plurimi Doctores ab Augustino Barbofa idem sentiente tom. 2. de iure *vic. Eccles. cap. 19. §. 1. num. 3.* idque declarasse S. Congregationem testatur Gonzales ad reg. 8. *Cancell. glos. §. 5. num. 7.* relatus à Barbofa, & etiam ab ipso Sanchez d. numero 35. (quævis contrarium, & non gaudere dicto privilegio Canonis Clericum minorum, aut primæ tonsuræ carentis prædictis conditionibus tenent Felicianus de Censibus, Bannes, Suarez, Conine, Layman, & Diana ab eodem Barbofa d. n. 3. relati) item idem Barbofa collect. ad d. cap. 6. sess. 23. Trident. n. 34. ex sel. in select. Canon. cap. 18. num. 23. refert eandem Sacram Congregationem de 4. Ianuarij 1631. decidisse ordinatum non posse immunitate à gabellis, & aliis oneribus laicalibus priuare Clericos non inferientes Ecclesiis.

At vero præfatum privilegium non extendi ad 183 Clericos minorum ordinum, & primæ tonsuræ sentiant Viglius in §. qui d. iure instituit quibus non est permissum facere testamentum, à Conarum a in d. cap. *quia nos* num. 3. relatus, Ripa in l. *quædam* num. 171. ff. ad l. *falcidiam*, à Sanchez d. cap. 13. n. 23. allegatis Et quod præfato privilegio non gaudeant Clerici solis minoris ordinis, & tonsuræ initiati, nisi habeant præfata omnia requisita, iuxta formam Tridentini d. cap. 6. necessaria ad fori privilegium præcedenti numero enumerata tradunt Spin. in spec. ul. *testam. in rubr. glos.* 4. Benedictus Egidius in l. 1. p. 1. §. 7. num. 11. Matien. Calsas, & Mendez de Castro à Sanchez d. cap. 13. ad id allegati, & Augustinus Barbofa d. Collect. ad aurb. *presbiteros* num. 3. circa finem, & ex Theologis Molina de infirmit. allegata disp. 1. 8. d. *versiclet Clericatus* & disp. 231. *versiclet quasi Castrensis*, Fagundes in Decalogus lib. 7. cap. 4. num. 6. *versiclet dictis*, & Fragulis tom. 3. lib. 1. disp. 2. num. 34. Quorum fundamentum est, Primo quia propter multitudinem eorum, qui ad primam tonsuram, & minores ordines præteritis temporibus promouebantur, consuetudine inducitur sit, vt præfato privilegio dicta aurb. *presbiteros* quod Clericis, tametsi filii familias acquisita quocunque titulo sint quasi Castrensis, & de illis possint liberè disponere, & testari, non gaudeant Clerici facris minime initiati, sed tantum minoribus ordinibus, aut sola prima tonsura, nisi vel beneficium habeant Ecclesiasticum, vel alia requisita à Tridentino d. cap. 6. sess. 23. vt fori privilegio frui possint. Et propter eandem rationem tantæ multitudinis eorum, qui ad primam tonsuram admittuntur, Conarum a in d. cap. *quia nos* num. 6. in fine, licet quia in d. cap. *quia nos* & in d. aurb. *presbiteros*, conceditur liberè testari

testari de his bonis quæ non introitu Ecclesiæ, seu non ex redditibus Ecclesiæ acquirunt, sit Iurisperitorum, & Canonistarum communis opinio, testamentum Clerici non esse obnoxium querelæ inofficiosi, rescindit non posse ex causa exheredationis, & præteritionis (vt idem Coararuias eodem num. 6. notat, & tradunt plures alij ab Angustino Barbofa collecti. ad d. auct. presbiteros num. 12. relati:) tamen ipse præfatam communem non approbat, quia propter tantam multitudinem habentium primam tonsuram, si illius sit permisum liberum facere testamentum, non obnoxium querelæ, passim iura filiorum, & parentum conuerterent id quod, addit, se per experientiam nouisse. Alterum fundamentum est, quia ij tantum Clerici minorum ordinum, vel tonsuræ, qui deferunt habitum, & vel habent beneficium Ecclesiasticum, vel alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, & eius seruitio sunt destinati; aut de illius præscripto in studio versantur; videntur proprie Clerici, iuxta Tridentinum d. cap. 6. & præfixum quod Clericus in minoribus ordinibus constitutus, vel primæ tonsuræ non deferens habitum Clericorum reputetur vbi laicus, post Goffredum, tradunt Butrius in cap. ex parte de primileg. & in cap. 1. de apostat. ibidem Innocentius, & Capycius de off. ibi num. 3. Non enim solus character sufficit, vt quis dicatur, & habeatur Clericus.

Bona profectitia à Clerico filiofamilias acquisita, etiam post Clericatum, iuxta auct. presbiteros, non sunt quasi Castrensia, sed sunt patris quoad proprietatem, & usufructum.

184 Prædicta de bonis aduentitiis filiofamilias Clerici. Vtrum autem dispositio supradictæ auct. presbiteros, quod bona à Clericis acquisita aliunde, quam ratione Clericatus, sint quasi Castrensia, & de illis etiam si sint filiofamilias, possint ad libitum disponere, habeat locum in bonis profectitiis à filiofamilias Clerico, post Clericatum acquisitis: Eri nonnulli relati à Sanchez d. cap. 13. numero 27. affirmant; Negant tamen Doctores, quos idem Sanchez num. 28. refert, & sequitur, & idem tenet Angustinus Barbofa collecti ad d. auct. presbiteros num. 6. ex qua euidenter id constat, quia in illa concessione Clericis facta, non loquitur de omnibus Clerici bonis, sed de solis illis, quorum dominium Clericus acquirit, vt expresse habetur in verbis dictæ auct. supra num. 177. relatis ibi: res ad eorum dominium venientes, bonorum profectitiorum, seu peculij profectitij dominium filiofamilias non acquiritur, sed patri, vt cap. precedenti probatum est, & sic omnia bona profectitia à Clerico filiofamilias, ex substantia patris, vel principaliter eiusdem patris contemplatione acquisita, etiam post Clericatum, sunt patris quoad proprietatem, & quoad usufructum.

§. VI.

Paterfamilias bonorum aduentitiorum filij usufructuarius ad quæ onera ratione vsusfructus teneatur?

SUMMARIVM.

Pater usufructuarius bonorum aduentitiorum filij ex fructibus, & redditibus bonorum, non tenetur soluere

legata annua. num. 185. Sed potest soluere ex ipsis bonis vendendo tot, quot sunt ad solutionem necessaria. ibidem.

Item usufructuarius omnium bonorum ex ultima voluntate ex fructibus, & redditibus bonorum, tenetur legata annua soluere. num. 186. Intelligitur, dummodo usufructus non remaneat inutilis in totum. ibid.

Ne remaneat inutilis soluenda sunt legata bonorum venditione. ibid. Sed usufructuario conseruatur rata legati vsusfructus. ibidem.

Vsufuctuarius omnium bonorum annua legata soluere non tenetur, quando apparet expresse, vel ex coniecturis probabilibus testatorem aliter voluisse. numero 186. fine.

Paterfamilias usufructuarius bonorum aduentitiorum filij non tenetur ex fructibus, & redditibus bonorum soluere legata non annua, sed potest illa soluere ex ipsis bonis. num. 187.

Etiā usufructuarius omnium bonorum ex ultima voluntate legata non annua, & simplicia soluere non tenetur, sed tenetur ipsæmet heres non de suo, sed de ipsis bonis hereditariis, vendendo de illis (etiam inuito usufructuario) tot, quæ ad legatorum solutionem sufficiant, licet deinde usufructus minuat. num. 188.

Pro solutione legatorum simplicium à legatariis ipse heres est conueniendus actione personali, vel ex testamento. ibid.

Onera hereditaria, & legata sunt ab herede sustinenda, & præstanda. num. 188.

Actio personalis non datur contra singularem successorem, sed contra debitorem, vel qui eius personam representat. ibid. paulo post medium.

Pater usufructuarius bonorum aduentitiorum, & usufructuarius omnium bonorum ex ultima voluntate qualiter conueniant, & differant quoad solutionem legatorum. num. 189.

Idem paterfamilias de usufructu non tenetur soluere ad alienum, sed potest, & cogitur soluere ex ipsis bonis aduentitiis, & quomodo? num. 190. & 191.

Vsufuctuarius omnium bonorum ex testamento non tenetur de usufructu soluere ad alienum, quo obstrictus erat defunctus, num. 190.

Heres ipse institutus tenetur illud ad alienum soluere ex bonis tamen hereditariis, & quo ordine sint pro solutione distribenda? ibid.

Antequam eadem bona usufructuario tradat, potest deducere ad alienum. ibid. & si usufructuarius habeat eadem bona penes se nondum facta deductione eris alieni, tenetur prestare cautionem de soluendo, vel conseruando indemnem ipsum heredem. ibid.

Bona non dicuntur, nisi post deductionem ad alienum. num. 190. vers. & denique.

Pater usufructuarius legitimus, & usufructuarius ex testamento qualiter conueniant quoad solutionem eris alieni. num. 191.

Vsufuctuarius legitimus (vt est pater bonorum aduentitiorum filij) & etiam usufructuarius ex testamento tenetur regulariter ad onera collectarum, tributorum, gellarum, censuum, personarum, canonum, & aliarum prestationum, quæ ratione possessionis, & fructuum soluntur, & est Generalis regula, & communis Iurisperitorum sententia. num. 192.

Onera realia rei annexa, etiam mixta in quocumque possessorem cum re ipsa transierint, & personas rem ipsam possidentes. ibid.

Et si bona alterius nomine descripta, & registrata reperiantur, nihilominus possidens, & percipiens fructus ad præfata onera tenetur. ibi verius finem.

Ad eadem onera tenetur non solum principalis usufructuarius

Annarius, & percipientes integros fructus, sed etiam tenetur quicunque habens partem fructuum. n. 192. fine. limita vi ibi.

Communis sententia de obligatione usufructuarij soluendi onera collectarum, tributorum, & similia onera intelligitur, etiamsi non sint magna, sed modica. num. 193.

Item intelligitur siue tributa, & onera sint antiqua ante usufructum imposita, siue imposita post usufructum acquisitum. num. 194. & siue sint ordinaria, & consueti, siue extraordinaria etiam insolita. num. 195.

Intelligitur praterea non solum de collectis, & oneribus presentibus, & futuris, sed etiam de prateritis non solatis pro tempore, quo ipse usufructuarius non possit, sed antecessor. num. 196. Habet usufructuarius quoad onera praterita a se soluta regressum ad bona, & contra pradecessorem, qui fructus percepit, & non soluit. ibid. fine.

Rursus eadem communis sententia intelligitur, siue collecta, vel aliud onus sit impositum ratione rei siue impositum persone pro re. num. 197.

Collectam, vel aliud simile tributum pro alimentis sibi prestandis ex fructibus certi fundi relicti alimentarij soluere non tenetur. num. 198. & quid, si fructus excederet quantitatem necessariam pro alimentis. ibid.

Gabella non soluitur pro his, qua habentur proprij vsus causa. ibid.

Collectam soluit Colonus pantiarius pro fructibus, qui superius deducta omni impensa. numero 198. fine.

Favoris causa cessante, favor cessat. ibid.

Usufructuarius ex causa onerosa qua ratione teneatur ad onera. num. 199.

Usufructuarius tenetur de suo viam publicam rescicere. ibid. fine.

Si onus collecti tributi, &c. impositum ante acquisitionem usufructum, esset tam magnum, & tanti valoris, ut absorberet omnes fructus usufructus, & redderet inutile legatum usufructus, si illud deberet, a fructuario solui, non teneretur usufructuarius soluere, sed proprietarius. num. 200.

Intelligitur, si legatum esset omnino inutile, secus, si aliquo modo utile, & qua ratione cognoscatur esse, vel non esse pro/us inutile. ibid.

Opinio Castili in praefato casu non approbata. ibid.

In eodem casu quid teneatur, possit, & debeat facere pater usufructuarius bonorum aduentitiorum filij. ibid. fine.

Collectam, aut tributum, vel aliud onus absorbens omnes fructus usufructus impositum post acquisitionem usufructum, an usufructuarius teneatur de suo soluere. num. 201.

Si bona, vel illorum Dominus gaudeant privilegio exemptionis ab oneribus, & collectis, an usufructuarius teneatur ad solutionem oneris, seu collectae. num. 202. & quando bona gravata collectis, aut tributis a laicis ad Ecclesiam transiunt, quoad dominum directum, vel utile, vel bona exempta ab Ecclesia transiunt ad laicos quoad dominum utile, a quo sit solvenda gabella remissio. ibid.

Mutato statu, vel conditione persone, mutat etiam conditio, & status rei. num. 201.

Pater legitimus usufructuarius bonorum aduentitiorum filij expensas litis motae super usufructu tantum etiam magnas ex fructibus facere tenetur. num. 203.

Litis motae super proprietate magnas, & excedentes fructuum quantitatem quoad excessum de suo non tenetur facere, sed potest facere de ipsis bonis vendendo, & si de suo fecerit eidem patri tenetur filius quoad excessum. num. 204. Tenetur ex fructibus

usufructus facere expensas etiam magnas vsque ad quantitatem fructibus usufructus equivalentem. num. 205. & 206.

Reiicitur opinio asserentium non teneri patrem ad ditatas litis impensas magnas ex fructibus usufructus. num. 206.

Usufructuarius ex dispositione hominis litis motae circa usufructum tantum sumptus omnes etiam magnos facit de suo, nec repetere potest. num. 204. si litis moveatur super proprietate, tenetur de suo ad impensas modicas. num. 205. & 206. non autem ad magnas. cod. num. 206.

Assignatur ratio differentiae quoad prefatas litis expensas inter parentem usufructuarium legitimum, & inter usufructuarium ex dispositione hominis. numero 206.

Usufructuarius ex hominis dispositione habet tantum custodiam bonorum. ibid.

Expensarum magnarum, quae de fructibus eorum a pauperfamilias usufructuario factae sunt in aduentitias ad perpetuum eorundem utilitatem, meliorationem, & estimationem filius Dominus in divisione hereditatis patris cum fratribus debet conferre. num. 207.

Quomodo differant adificare, & reparare. n. 208.

Modica impensa pro refectione, seu mantenimento, quorum quis habet nudum usufructum incumbit usufructuario, magna ad proprietarium spectat, a quo repeti potest. num. 209.

Reparationem, qua non potest fieri sine magna impensa, non tenetur facere neque usufructuarius, neque proprietarius, quo reparatur usufructuarius vetur, ubi tota res destruita non fuerit. ibid.

Usufructuarius non tenetur ad expensas utiles, sed tantum ad necessarias. num. 209.

In hac materia qua dicitur paria, qua magna impensa iudicii arbitrio relinquendum; sententia lorispettorum communis est. num. 210. & aliqui aliter explicant, qua modica, qua magna sit censenda. num. 211.

Impensa facta gratia fructuum percipiendorum qua dicitur. num. 212.

Impensa facta a fructuario gratia percipiendorum fructuum sine paria, qua magna non potest repeti, sed compensatur cum fructibus. num. 212. & quid, si ob sterilitatem nulli fructus percipiuntur. ibid.

Impensa facta gratia fructuum dicitur, qua attenta principali intentione facientis ad illum finem facta est ut fructus percipiantur, tametsi quoad effectum, seu utilitatem duceat post extinctum ius usufructus. num. 213.

Etiam impensa circa rem, seu substantiam rei potest censeri facta gratia fructuum, & etiam si sit magna. ibid.

Impensa facta gratia fructuum potest esse talis, sine qua substantia rei non conservaretur, vel deterior redderetur. num. 213.

Impensa attenta principali intentione usufructuarij facta gratia fructuum, si duceat ultra tempus usufructus, an sit compensanda cum fructibus perceptis, vel ex parte possit repeti, explicatur laud. num. 214. & 215.

Reiicitur sententia Alexandri. num. 216.

Quenam dicatur impensa utilis, qua necessaria late exemplis explicatur, & qua ratione eadem impensa modo sit utilis, & modo necessaria. n. 217.

Impensam fodiendo sepem terram arboribus, vel vitibus constitam, an dicatur gratia fructuum, an vero sit utilis, qua possit repeti. num. 218. & quid de impensa facta ad novitia, ad reddendam terram aptam

apam ad plantandas vineas, ad restituendas collas-
pas, &c. ibid.

*Impensa facta in desobcondo, seu redigendo nemore ad
culturam, quando censuatur ad perpetuam utilita-
tem, & possint repeti, quando cum fructibus com-
pensanda: num. 219.*

*V usufructuarius impensam vilem, aut necessariam, mo-
dicam à se factam ad perpetuam rei utilitatem, &
quoad effectum utilitatis se porrigente ultra, ins-
sum non potest ullo modo repetere. numero 220.
& 221.*

*Reprobatur opinio Alexandri. num. 221.
Conductor & Colonus repetit impensam modicam vili-
lem, aut necessariam, quæ durat ultra tempus lo-
cationis. num. 221.*

*Maritus impensam modicam, per quam res dotalis
aucta sit, non potest repetere. num. 221.*

*Impensa magna à marito, vel alio usufructuario facta
vilem, vel necessariam, quæ perpetuam rei utilitatem
continet, repeti possunt. num. 222.*

*Differentia quoad illarum repetitionem inter impensas
magnas factas ad perpetuam rei utilitatem, & inter
factas fructuum attenta principali intentione
facientis. ibid.*

*In repetitione impensæ magnæ ad perpetuam rei utili-
tatem factæ de rahi debet valor modicæ impensæ, ad
quam usufructuarius, & maritus tenetur. nume-
ro 223.*

*Impensarum, & meliorationum à marito usufructuario,
vel herede gravato fideicommissi fructuarum, ac res-
tituendarum æst-matio de tempore restitutionis consi-
deratur, seu attenditur tam quoad diminutio-
nem, seu damnum quam quoad lucrum. nume-
ro 224. 225.*

*V usufructuarius non tenetur magnam impensam pro re-
stitutione, vel conservatione rerum facere de suo, sed
potest à proprietario, seu Domino petere pecuniam
pro futura impensa. num. 226.*

*Non cogitur proprietor prævisè ad præstandam fru-
ctuario dictam pecuniam, sed potest per se impende-
re. ibid.*

*Tenetur fructuarius denunciare proprietario necessita-
tem impensæ, ibid.*

S V P R A hoc capite num. 7. resolutum,
& probatum est patrem ratione, usufructus bonorum filij adventitiorum,
non obligari ad præstandam eidem filio
alimenta. Nunc explicandum, an ra-
tione eiusdem usufructus teneatur aliqua alia ope-
ra subire, & sit.

*Pater usufructuarius bonorum adventitiorum filij, ex
fructibus bonorum tenetur solvere legata annua, non
solum proprietarius.*

dilationem de anno in anno, sicut usufructus, &
sic censetur onus fructibus, seu redditibus ininun-
ctum. Intelligitur responsio, & decisio d. §. *sin au-
tem legata*, si fructus ad dicta legata annua suffi-
ciunt; nam, ubi non sufficiunt, in eodem §. *sin au-
tem legata* dicitur, quod ut legatis illis satisfiat,
vendantur (si in hæreditate sint) res mobiles, vel im-
mobiles minus fructuolæ, & damnosæ.

Porro ex d. l. *sin citat*, §. *sin*, inferunt communiter 286
Doctores (quo magis supra dicta responsio confir-
matur) quod usufructuarius omnium bonorum per
ultimam voluntatem ex fructibus, seu redditibus
usufructus, tenetur solvere legata annua, non verò
hæres, ita Baldus, Fulgositus, Castrensis, Salice-
tus, & Cornetus in d. l. *sin*, d. §. *sin autem legata*, lafon
in l. 1. num. 16. ff. ad Trebell. Conarunius var. res. fol.
lib. 2. cap. 2. num. 7. vers. Tercio considerandum. Surdus
decis. 193. num. 2. & 5. & de alimentis tit. 1. quest. 30.
Palchalis d. num. 205. Michael Grassus §. *legatum*
quest. 36. num. 2. & 3. Menochius de præsumpt. lib. 4.
præsumpt. 143. num. 18. & consil. 115. num. 11. Gayllus
pract. observat. lib. 2. observat. 146. sine. Gratianus d.
cap. 294. num. 1. & tribus seqq. Castillus de usufructu
cap. 58. num. 10. Hodierna in annotat. ad d. decis. Surdus
num. 1. & 19. & alij plurimi ab iis præsertim à
Grassio, Hodierna, & Castillo relati; Et ultra præ-
fatum textum in d. l. *sin*, §. *sin autem legata*, ab iisdem
Doctoribus confirmatur ea ratione, quod onus
legati annui censetur reale ininunctum redditibus,
aut fructibus bonorum eius ex illis solvendum, non
de proprietate; Ex quo enim, quod idem testator
voluit dicta legata annuatim solvi; esset inconve-
niens, quod hæres omni anno deberet vendere bona
hæreditaria, ut iisdem legatis satisfaceret, & non
est præsumendum testatorem voluisse gravare hæ-
redem duplici onere. Et præstatam communem pro-
cedere quamvis legata annua essent pia (contra
Rovit. in pragm. 1. de legatis piis Romanum, &
Decium allegantem,) tradit expresse Vincentius de
Franchis decis. 483. quem refert, & sequitur Ho-
dierna in d. annot. num. 21. Hoc autem quod usufructuarius
teneatur solvere legata annua de usufructu,
iuxta eisdem Doctores, & alios; intelligitur, quan-
do legata annua solvi possent ex fructibus ipsius
usufructus, & ipsius solutis usufructuario aliquid
commodi remaneret; secus verò, si usufructus re-
maneret inutilis; nam tunc legatum annuum solu-
endum esset, sicut simplex, & semel relictum à
proprietario, seu hærede (modo qui proximè ex-
plicatur) non ab ipso usufructuario; ita expresse,
alios allegantes, Gratianus d. cap. 294. num. 16. & 17.
& 36. Conarunius, Grassus, Surdus, Castillos, &
Hodierna d. annot. num. 9. & 32. Qui num. 10. (&
eamdem declarationem approbat Gratianus d. nu-
mero 36.) id declarat procedere, si ex solutione
legati annui, in totum efficiatur inutile legatum
ipsius usufructus, secus verò, si in vno tantum
anno nihil esset perceptum, cum talis defectus pos-
sit ex fructibus sequentium annorum suppleri, pro-
ut ita distinxisse Costam de remed. subsid. remed. 92.
num. 1. vers. intelligendum, & P. Barbofam in l.
maritum num. 23. ff. solut. maritum. refert idem Ho-
dierna. Quod si huiusmodi supplementum non esset
locus, sed talia essent legata, quod eis satisfieri
non posset, nisi venditione proprietatis, & illam
totam absorberent, & sic totum diminueretur le-
gatum usufructus, tunc idem Hodierna num. 12.
ait quod, etsi legatum usufructus non habet
determinatam quantitatem, sicut alia legata, nihi-
lominus ipse legatarius usufructus concurret cum
aliis legatariis, ut proximè non debeat fieri tanta
alienatio, quin consecratur rata legatarij usufructus.

28; Dubium primum: An pater usufructuarius bonorum adventitiorum filij, teneatur solvere legata annua ex fructibus, seu redditibus bonorum, an verò filius, cui delata sunt bona cum onere legato-
rum annuorum solvendum. Respondetur patrem ipsum usufructuarius teneri ad dicta legata annua ex fructibus bonorum; est communis, & certa responsio, ita omnes scribentes in l. finali d. §. *sin autem legata*, Palchalis de virib. Patr. Potest. p. 1. cap. 3. num. 106. Stephanus Gratianus tom. 2. dis-
cept. for. cap. 294. num. 4. Castillus de usufructu cap. 58. num. 10. & cap. 59. num. 21. Hodierna ad de-
cis. 193. Surdus n. 1. & Iurisperiti passim, qui num. sequenti citantur, & ab eodem Castillo locis cita-
tis relati, & expresse habent in l. finali citato §. *sin autem legata*. Huiusmodi enim legata recipiant

fructus, iuxta Costam de *por. rat. quest. 113*. & alius, cum omnes legatarii debeant esse partes *l. querebatur ff. ad l. falcidiam*, inter quos (subdit idem Hodierna) consummatur usufructuarius omnium bonorum, hæredem vniuersali instituto, cum succedat titulo particulari, vt ex textu in *l. Sempronius ff. de usufructu* & in *l. si qui seruum in fine ff. de legat. 1. Berous conf. 387 num. 44. vol. 1.* Item non tenetur usufructuarius omnium bonorum, soluere annum legatum, quando expresse constaret, vel ex coniecturis colligeretur non voluisse testatorem ad eam solutionem teneri usufructuarium, notant Couarruias, Sordus, Castillos, Hodierna in *d. annot. num. 13*. & 12 Gratianus num. 18. & alij ab iis, præsertim à Castillo, & Hodierna relati. Et à Couarruias, & Castillo pariter nonnullæ coniecturæ notantur.

Neque paterfamilias usufructuarius bonorum aduentitiorum, neque usufructuarius omnium bonorum ex ultima voluntate, tenetur ex fructibus usufructus soluere legata simplicia, & semel relicta, & minime annua.

- 187 Et si autem paterfamilias usufructuarius bonorum aduentitiorum filij teneatur soluere legata annua, modo explicato; non tamen tenetur soluere legata simplicia, ac semel relicta, & non annua, sed de bonis ipsis potest vendere, vt legatariis satisfaciatur. Ità expresse Couarruias in *d. cap. quia nos, num. 7. vers. ceterum*. Palschalis *vbi supra*, & Castillos *d. cap. 8. n. 5*. Bartholus in *l. fin. §. fin. autem legata*, & alij à Couarruias *d. num. 7. initio* relati, Qui *d. vers. ceterum* notat, id constare ex *d. §. fin. autem legata*, vbi fit mentio de legatis annuis, & de semel relictis, & dicitur solum de annuis, quod paterfamilias soluere teneatur ex redditibus usufructus, si sufficiunt, non idem dicitur de semel relictis, pro quibus soluendis, subditur posse patrem vendere res mobiles, aut immobiles minus fructuosas, & damnosas.

- 188 Quare (vnde & magis confirmatur quod dictum est, de patre usufructuario aduentitiorum) idem Bartholus in *d. §. fin. autem legata*, & alij à Couarruias *d. num. 7. initio* relati, ex præfato *d. §. fin. autem* deduxerunt generale doctrinam, seu conclusionem, quod etiam usufructuarius omnium bonorum ex ultima voluntate, legata simplicia, & semel relicta præstare non tenetur, sed ipsemet hæres, non quidem de suo, sed de ipsis bonis hereditatis, vendendo de illis tot, quæ ad legatorum solutionem sufficiant, licet tenuiores deinde usufructuarius fructus recipiat, usufructusque minuat. Quæ Bartholi doctrina, seu opinio à Doctoribus communiter approbatur, ita enim sentiunt Couarruias *d. vers. ceterum*, Rolandus à Valle *conf. 18. numero 21*. Menochius *d. præsumpt. 193. num. 14. & 18*. Grassius *d. quest. 36. num. 1*. Gayllus *d. obseruat. 146*. Sordus de alimentis *tit. 1. d. quest. 50. & d. decis. 295. ac decis. 28. num. 5*. Palschalis *vbi supra*. P. Barbosa in *l. maritum num. 21. & duobus seqq.* Castillos *d. cap. 58. num. 3*. Hodierna in *annot. ad d. decis. 193*. Sord. *num. 41. & pluribus seqq.* & centum alij, vt videre est apud Castillam, & Hodiernam; Igitur, iuxta eandem communem, usufructuarius omnium bonorum nec tenetur soluere legata simplicia, & semel relicta, neque à legatariis conueniri potest, sed ipse hæres institutus eidem legatariis obligatus est actione personali, vel ex testamento, & ipse, non usufructuarius à legatariis per actiones contra eum directas in iudicio conueniendus est, & huius ratio assignatur præsertim à Gayllo *d. obser-*

uat. 116. num. 3. & seqq. & à Castillo *d. cap. 58. numero 5*. & duobus sequentibus, quia onera hereditatis, & legata ab hærede sunt sustinenda, & solvenda, vt ex textu in *l. 1. C. si certum petatur*, & in *l. 1. & 2. C. de hæredit. vel aliorum vendit. in l. fin. C. de hæredit. aliorum l. passio C. de passis*, & *l. legatorum ff. de legat. 2.* & sic hæres admodum hereditatem, quasi contrahit cum legatariis, eisdemque obligatur *§. hæres quoque instituit. de obligat.* quasi ex contractu; Usufructuarius vero etiam omnium bonorum non adit hereditatem, nec contrahit, neque contrahere potest, neque hæres est; nec propterea representat defuncti personam, sed est singularis quidam successior, vt idem Gayllus, & Castillos, post alios notarunt; & actio personalis non datur contra singularem successorem, sed solum contra debitorem, vel qui eius personam representat, *l. 1. §. si heres ff. ad Trebell.* ac proinde, cum usufructuarius non representet defuncti personam, vt dictum est, & probat Gayllus *num. 5*. & post eum ait Castillos *num. 9*. non adtingitur ad legatorum solutionem, nec ad eam actionem contra illum directa potest compelli; sed bene ipse hæres, qui tamen ad eam solutionem non tenetur ex suis bonis, sed potest legatariis satisfacere ex bonis hereditariis, vendendo de illis tot, quæ ad legatorum solutionem sunt necessaria, licet ex tali venditione usufructuarius minuat usufructus (qua ratione potest dici etiam usufructuarius concurrere ad eandem legatorum solutionem.) Quod colligitur ex *d. l. fin. d. §. fin. autem legata C. de bonis qua liberi*, & asserunt Couarruias *d. vers. ceterum*, & Castillos *d. cap. 58. num. 1*. & §. & ita sentire omnes Doctores, hæc de re tractantes, testatur idem Couarruias, & innotet etiam Castillos *d. numero 3*. & consonant Doctores, qui dubio sequenti allegantur, asserentes usufructuarius omnium bonorum non teneri quidem ad soluendum æ alienum, hæredem tamen, qui illud tenetur soluere, non teneri soluere de suo, sed de bonis hereditariis, licet tenuiores deinde fructus recipiat usufructuarius. Quapropter Couarruias opinionem Corneli *conf. 191. vol. 4*. asserentis, & conantis probare hæredem teneri ad legatorum solutionem absque aliquâ diminutione usufructus bonorum, reprobatur tanquam communis doctrinam repugnantem. Ac proinde idem hæres pro facienda solutione, bona hereditaria ad illam faciendam necessaria, potest vendere etiam inuito ipso usufructuario. vt locis citatis tradunt & de mente aliorum, Couarruias, & Castillos. Incipiendum autem erit à venditione rerum nobilium, & si non existant in hereditate, vel non sufficiant ad satisfaciendum legatariis, vendende erunt res immobiles incipiendo à minus fructuosas, & damnosus, vt præscribitur in *d. §. fin. autem legata*. Plura alia de ista materia videantur apud Doctores initio huius numeri allegatos.

Solum ultra tradita aduertendum, quod etsi paterfamilias usufructuarius aduentitiorum bonorum filij, qui dicitur, & est usufructuarius legitimus, vspotest qui ex legis dispositione usufructum eorumdem bonorum aduentitiorum obtinet, cum usufructuariis ex dispositione hominis, & ultima voluntate conuenit in hoc, quod neuter tenetur soluere legata simplicia, & semel relicta, sed ab utroque ex rebus frendis solatio faciendæ est, iuxta supra notata: differunt tamen, quod pater usufructuarius ex lege bonorum aduentitiorum, cum sit eorumdem legitimus administrator, onus soluendis legata directis subire adtingitur, atque adeo à legatariis in iudicium vocari potest; usufructuarius vero

verò ex vltima voluntate directè conueniri non potest, sed ipse hæres conueniendus est, id quod & Castillus d. cap. 3. n. 5. notauit.

An paterfamilias, legitimus usufructuarius bonorum aduentitiorum filij, teneatur de usufructu soluere æs alienum, cui soluendo obnoxia sunt bona ad filium peruenta.

190 Dubium secundum. An paterfamilias, usufructuarius bonorum aduentitiorum filij, teneatur de usufructu soluere debita, seu æs alienum, quo hæreditas filio delata granatur. Respondetur non teneri, sed esse soluendum ex bonis ipsis, ut dictum est, delegatis simplicibus, & semel relictis, & ita expressè Paschalis d. p. 1. cap. 3. n. 107. constatque ex l. fin. §. fin. autem æs alienum. C. de bonis que liberis. Vbi pro solutione æris alieni defunctis ex persona defuncti, à quo ad filium bona perueniunt, patrifamilias conceditur facultas vendendi, nomine filij sufficientem partem de mobilibus primam, huius; non sufficientibus de immobilibus. Et probatur præterea ex cōmuni iurisperitorum sententia, assensum usufructuarii omnium bonorum ex vltima voluntate non teneri ex fructibus, & redditibus eorumdē bonorum soluere æs alienum, quo tenebatur testator defunctus, sed ipsum hæredem obligatum esse ad illud soluendum creditoribus, qui contra eundē. & non contra usufructuariū agere, & in iudicio vocare, illū; ad solutionē cōpellere possunt, & si ipse non teneatur idē æs alienū soluere de suo, sed ex rebus hæreditariis satisfacere potest creditoribus, & in consequentiam minere usufructum, atque ad eamque usufructuario deuianit eadem bona hæreditaria, potest etiam inuito eodem usufructuario, tot distringere bonis testatoris, quot erunt necessaria, & sufficient pro æris alieni satisfactione, & postea residuum, quod pro alieno deducto superest, usufructuario vtendum, fōndumque tradere, & sic solutio eiusdem æris alieni fiet cum in eodem vtriusque; hæredis in proprietate, usufructuarij in solo usufructu. Qui quidē usufructuarius, si ante æris alieni deductionem consequutus sit bonorum possessionem, vel propria autoritate ex testatoris voluntate, vel ab ipso hærede sibi traditam tenebitur patientiam prestare, vt bona venditari possint ab hærede pro eiusdem æris alieni solutione, vel prestare cautionem de soluendo, aut de conservando hæredem indemnem à creditoribus in casum molestationis alioquin. Hanc communem ita explicatam (contra opinionem Bartholi in l. fin. n. 5. ff. de usufructu legato. & nonnullorum eius sequaciū, quorum mentionem faciunt Gayllus obfer. 1. 46. supra allegata, & Castillus de usufructu c. 59. n. 17. affirmant non hæredem, sed usufructuariū teneri illud æs alienum soluere) tradunt, & approbant Castreus, Alexander, Iason, Ruinus, Cranetta, Decius, Picens, Guillelmus Benedictus, Barbarus relati à Couarrubia, Grassio, & Castillo locis, qui infra notantur, Rolādas à Valle conf. 8. Couarrubias in d. c. quia nos n. 4. de testam. Grassio §. legatum q. 35. n. 1. & 2. Gayllus pref. obfer. lib. 2. obfer. 1. 46. Menochius presump. lib. 4. presump. 1. 43. n. 8. & segg. Sordus de aliment. tit. 1. q. 10. & decif. 191. P. Barbosa in l. maritum n. 21. ff. solut. matrim. Paschalis d. n. 107. Castillus de usufructu c. 59. n. 19. & segg. Hodierna in armo. ad decif. 193. Sordus n. 41. & segg. & alij ex antiquioribus ac recentioribus à Castiglo, & Hodierna allegati. Pluribus argumentis hæc communis à Menochio, Rolando, & aliis probatur, & præsertim ex textu in d. §. fin. autem æs alienum in l. usufructu ff. ad falcidiam, vbi expressè dicitur, quod, usufructu bonorum legato, æs alienum ex omnibus rebus deducendum est & in l. vltima ff. de usufructu legato, vbi fit differentia inter legatum certarum rerum, D. Ioan. Angel. Bassius, de Patria Potestate.

& legatum usufructus bonorum, & dicitur æs alienum ex bonis deduci, quando legatus usufructus, & ex aliis textibus supra n. 187. adductis, quibus probatur onera hæreditaria ab hærede sustinenda, & quod actiones hæreditariæ actiue, & passivæ competunt, & dantur hæredi instituto representati personam defuncti, non usufructuario; Et denique ex eo probatur, quia hæreditas, seu hæreditatis ac bonorū substantia intelligitur id, quod post adductū æs alienum superest d. §. fin. autem æs alienum, & l. sub signatū §. bona ff. de verbis signifi. ideoque, prius deducendum æs alienum, antequam bona hæreditatis usufructuario tradatur, vt illis fruaturs alioquin idem usufructuarius ex bonis alienis commodum perciperet. Potest igitur, & debet hæres satisfacere creditoribus testatoris defuncti ex bonis hæreditariis, & primo ex pecuniis, si quæ sint in hæreditate, & eis non existentibus, ad eiusdē creditoribus satisfaciendū, iura, actiones, & nomina debitorū vendendū, inde bona mobilia, & tandē bona immobilia minus fructuosa, & damnosā, vt colligitur ex d. l. fin. alleg. §. fin. autem æs alienum, & §. fin. autem leg. C. de bonis que liberis, & notant Couarr. n. 7. Grassio n. 2. & Castillus n. 19. Plura alia de hac materia, vt præsertim de usufructu, & obligatione soluendi æs alienū, quando usufructuario non est legatus usufructus omnium bonorū sed aliquorū, puta certi fundi, vel bonorum mobilium, & immobilium, vel partium eorum, tertie, vel quartæ, vel quintæ partis hæreditatis, videantur apud præallegatos Doctores, præsertim Conar. Menoch. Grassio. Cast. & Hodiern.

Conuenient ergo paterfamilias usufructuarius bonorum aduentitiorum filij, & usufructuarius omnium bonorum ex testamento, seu vltima voluntate, quod neuter obligatur ad soluendum æs alienum ex ipso usufructu, sed in vtroque casu ex rebus ipsis fruendis faciendi solutio est, differunt verò, quia pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filij tenetur, & à creditoribus actione in eum directā in iudicio compelli potest, ad illis satisfaciendū ex ipsis bonis; alter verò usufructuarius nō potest conueniri, seu vocari in iudicium, sed hæres ipse conueniendus est, qui ex bonis hæreditariis tot vendere potest, quot necessaria sunt, & sufficient ad illud creditoribus satisfaciendū.

Paterfamilias usufructuarius legitimus bonorum aduentitiorum filij, & generaliter usufructuarius. An teneatur ad onera collectarum, tributorum, gabellarum, censuum, pensionum, Canonum & aliarum prestationum, quæ ratione possessionis, vel fructuum solvuntur.

Dubium tertium. An pater legitimus usufructuarius bonorum aduentitiorum filijfamilias teneatur ad omnia onera, tributa, gabellas, collectas, & alia onera extrinseca, puta expensas in reparatione, & purgatione cloacarum, aquæ ductus, in aggeribus faciendis, & reficiendis, ad fluminū impediendas inundationes, & similes prestationes, quæ ratione possessionis, vel fructuū imponuntur, & solvuntur; & pariter an teneatur ad onera canonum, censuum, & pensionum, quibus bona aduentitia sunt obnoxia. Cum quoad obligationem soluendi præfata onera nullū reperitur in iure discrimen inter usufructuariū legitimū, seu ex lege, vt est paterfamilias aduentitiorum filij, & alium quemcumque; pater usufructuariū ex vltima voluntate. Propositiū dubium est resolvendū iuxta ea, quæ in iure, & à Doctores tradita sunt generaliter de usufructuario; an ipse, vel proprietarius debeat præfata onera, & similia, siue merè realia, siue mixta, vt sunt collectæ soluere: Et generalis regula iuris, & doctorum est, quod illa soluere debeat & teneatur ipse usufructuarius ita dicitur l. hactenus, ibi: & alia onera, & ibi: stipendium, vel salarium, vel alimenta, ff. de usufructu, Bb fructus,

fructu, l. si pendentes §. si quid Cloacarij ff. eodem. (cuius verba sunt si quid Cloacarij nomine debeatur, vel si quid ob formam aquaductus, qui per agrum transiendatur, ad onus fructuarij pertinebit. Sed etsi quid ad collationem vis, & hoc quoque fructuarium subueniunt: ergo & quod ob transitum exercitus confertur ex fructibus) & l. quero ff. de usufructu legato (vbi dicitur usufructu fundi legato onus solvendi indilictionis temporarias eidem fundo indilictas, sicut & solvendi veltigalia ad fructuarium pertinere) ac in l. neque stipendium ff. de impensis in reb. dotabil. vbi dicitur quod neque stipendium, neque tributum ob dotalem fundum praestita exigere non valere potest, & subditur ratio scilicet, onus enim fructuum impendia sunt. Item quod ad praefata onera teneatur usufructuarius tradunt communiter Iurisperiti, Bartholus in d.l. quero, & alios allegantes Pinellus in l. 1. p. 2. num. 72. paulo post initium, & toto numero eodem. C. de bonis matris, & Causanus de usufructu mulieri relicto numero 160. ad 164. Ioannes Gazias de expensis, & melioras. cap. 11. num. 45. ad 62. Menochius conf. 997. num. 34. Molina de primogeniis lib. 1. cap. 27. Michael Grassus §. legatum quest. 37. Alarnus Valascus de iure Emphyteutico cap. 17. num. 1. & per totum caput, Surdus de alimentis tit. 8. privileg. 91. num. 6. & segg. & tit. 4. quest. 16. n. 12. Castillus de usufructu cap. 57. num. 14. & segg. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 2. cap. 294. num. 20. & segg. & tom. 4. cap. 611. num. 5. & Hodierna in anno. ad decis. 193. Surdus num. 23. & segg. & in specie de censu in re imposito, quod cum solvere teneatur usufructuarius expresse tradunt praeter Pinellum d. num. 72. vers. tertio amplia. Hieronymus Gabriel conf. 47. num. 6. & 7. vol. 1. Achilles Pedrocha conf. 73. & duobus segg. & alij ad Castillo numero 16. relati, Et ratio huius regulae, seu communis sententiae est, quia praestatio collectarum tributorum, gabellarum, impensarum, censuum, pensionum, & similium praestationum sunt onus reale fructuum, utpote iniunctae ratione possessionis. vel fructuum, vt colligitur ex praerogatis viribus; & praerogati Doctores, & alij aiunt; Et consequenter cum usufructuarius rem possideat, & fructus ex re possidenda percipiat, equum, & iustum est, vt soluat huiusmodi onera; Ita expresse Surdus alios allegans de alimentis tit. 8. privilegio 91. num. 9. Pinellus d. vers. tertio amplia, Grassus d. num. 1. Gratianus alios allegans d. cap. 294. num. 20. & d. cap. 611. num. 5. Confirmatur praeterea, quia onera realia rei annexa, etiam mixta, in quemcumque possessorum cum re ipsa transierint, & personas rem ipsam possidentes, & fructum percipientes, vt probat Rolandus conf. 32. num. 4. & Menochius alios late referens conf. 63. num. 11. Quare si bona, alterius nomine descripta, & registrata inveniuntur, adhuc possidentem, & percipientem fructus ad praefata onera teneri, ex Bartholo in l. fin. in 3. notab. C. sine fine asserit Pinellus (reprobatis sententibus contrarium) d. num. 72. vers. quarto amplia. Qui vers. septimo, addit ad praedicta onera non solum teneri principalem fructuarium, & percipientem integros fructus, sed etiam pro rata teneri quemcumque qui habet partem fructuum. Quod tamen cum Assido decis. 32. n. 2. & Tiracollo de primogen. quest. 74. limitat in primogenito tenente feudum, vel maiorem, & ex eo aliquid annuum tribuente fratribus, quos ait ab oneribus excusari, ita suadente equitate, & etiam ratione, de qua idem Tiracollus, & ratione qua Surdus d. prius. 91. probat alimentarium non teneri collectam solvere pro fundo, ex cuius fructibus consequitur alimenta (de quo infra n. 198.) Nam quod primogenitus tribuit

annuatim fratribus habetur loco alimentorum. Pro maiori autem explicatione praefatae regulae, & communis sententiae, adduntur sequentia.

Igitur ampliatur praefata regula, & communis sententia, vt praefata onera, collectas, tributa, expensas, & alia onera supranumerata, & familia realia annua teneatur usufructuarius solvere, etiam si sint modica, ita expresse Baldus, & Angelus in d.l. hactenus Fulgositus in fine legis praecedentis, Pinellus d. num. 72. initio, Valascus d. g. 17. & Castillus d. cap. 57. n. 14. & colligitur ex d. l. hactenus, dum agens de expensa circa refectionem aedificiorum, distinguit inter magnam, & modicam, non ita in stipendio, & tributis. Praeterea eadem regula, & communis sententia procedit, siue eadem tributa, & onera sint antiqua ante acquisitionem vsufructum imposita, siue imposita de nouo post vsufructum constitutum. Habetur expresse in d.l. quero. ibi: quae postea inducuntur ff. de usufructu legato, & tradunt idem Bartholus, Valascus d. g. 17. n. 5. Pinellus d. n. 73. vers. quinto amplia, Gratianus d. cap. 611. n. 5. Hodierna in annot. ad decis. 193. Surdus num. 25. & plures alij ab iisdem, praefatum Pinello, & Valasco relati.

Item ex consequenti procedit eadem communis, siue collecta, & tributa sint ordinaria, & consueta, siue extraordinaria etiam insolita. Colligitur ex d.l. quero, & expresse notant Socinus conf. 119. lib. 1. Pinellus d. n. 72. vers. sexto, Grassus d. g. legatum allegata g. 37. n. 1. Valascus d. n. 1. Gratianus d. 5. Hodierna vbi supra n. 23. & latius confirmat Valascus loquens in Emphyteuta.

Rursus eadem regula, & communis sententia procedit, vt usufructuarius teneatur non solum pro tributis, & aliis oneribus, quae ratione possessionis, & fructuum solvantur, praesentibus, & futuris, tempore suae possessionis, sed etiam pro praeteritis non solutis, proque annis, quibus ipse non possedit, sed antecessores sui. Ita Grassus d. qu. 37. n. 1. Gazias de expensis, & melioras. cap. 11. n. 56. Hodierna in annot. ad decis. 193. Surdus n. 24. & latissime alios referens Valascus d. qu. 17. n. 17. & tribus segg. & est textus clarus in l. item Iulianus §. heres ff. de legat. 1. qui sic habet, heres cogitur legari praedium solvere veltigal perpetuum, vel tributum, vel salarium (scilicet onus pro solo impositum) vel cloacarium, vel pro aqua forma, vbi Bartholus (& post eum additio ibidem) cur ad huiusmodi onera praeterita soluenda teneatur, rationem esse dicit, quia res est obligata, & consequenter haeres tenetur ea luere, vt in l. si res ff. eodem. Quare haec ampliatio intelligitur, dummodo onera praeterita non soluta, vel merè realia, vel mixta sint, non verò, si tantum personalia, vt etiam praerogati Doctores notant, & expresse de collectis (quae non sunt onera merè realia, vt scribit Bartholus in l. rescripto §. fin. ff. de munerib. & honorib. decursis, & non solutis, illas solvere teneatur quinis successor, & possessor rei, seu bonorum, pro quibus collecta soluitur, tradit Valascus d. quest. 17. num. 21. vbi expresse loquitur de nouo Emphyteuta (ad id allegans Castrensem, Alexandrum, Aretinum, & Iasonem in d. l. item Iulianus citato §. heres & nonnullos alios) n. 23. vbi loquitur in simplici usufructuario & d. n. 21. addit rationem illam à Bartholo traditam, scilicet quia bona, pro quibus collectae, & tributa solvantur, sunt tacite obligata, & hypothecata, vt tradunt iidem Castrensis, Aret. & Iason. in d. §. heres, Decius conf. 185. Negusantius de pignoribus 2. p. 4. membr. n. 125. Carolus de Grassis de effect. Cler. effect. 3. n. 160. Vnde reprobat Chassaneum ad consuetud. Burgun. rub. 4. §. 6. verbo supponit n. 4. & Avenadan. de exeg. mand. lib. 2. cap. 14. numero 15. affectantes usufructuarium ad tributa, & collectas praeteritas

præteritis non teneri, sed tantum pro futuro, fundati in Glossa d. §. *heres*, verbo *salarium* dicente, præfata onera (de quibus in d. §. *heres*) fructuarium agnoscere pro futuro tempore. Quibus tamen aduersantur Doctores supra allegati, & textus in d. §. *heres*. Neque illis sanet Glossa, quæ quidem dicit fructuarium præfata onera agnoscere pro futuro tempore, iuxta textum supra num. 192. paulo post initium adductos, sed non negat teneri solvere præterita non soluta. Habet tamen usufructuarius, quoad onera præterita soluta, regressum contra bona, & contra prædecessorem possessorem, qui fructus percepit, & non soluit, ut expressè notant Graffius, & Hodierna locis allegatis, & Valascus d. quest. 17. num. 22. dicens, hanc esse mentem omnium communem (secundum communem intellectum ibi) in §. *heres* cogitur. Quare limitatio præfate regulæ generalis, & communis sententiae, quam Bartholomæus, & Romanus allegans habet Pinellus d. num. 72. vers. *limitatur sexto*, ut non procedat in oneribus solvendis, antequam legatarius, vel fructuarius consequatur possessionem rei, eo quia illa ab hærede, vel domino fieri debent, vel est reprobanda, vel debet intelligi legatarium vel fructuarium ad onera præterita solvenda non teneri, sed hæredem, vel dominum, quia licet cogatur illa solvere, tamen habet regressum aduersus hæredem, vel dominum, qui antea possedit, & percepit fructus, & non soluit.

197 Ex quibus, etsi aliqui Insuperiti distinguunt, an collecta, vel aliud onus sit impositum ratione rei, & sic mere reale sit, An. verò sit impositum personæ pro re, negent in hoc secundo casu usufructuarium ad talem collectam, vel ad aliud tale onus impositum personæ pro rebus teneri, & conueniendum esse cum potius celsetur personæ onus, ita Bartholomæus in d. l. *quæro si de usufructu legato*, & in l. *C. de annis, & tributis lib. 10. ibid.* Ioannes de Platea, Rolandus conf. 79. n. 1. sol. 4. & nonnulli alij, quos refert Sordus de alimentis tit. 8. d. privilegio 91. n. 8. vbi & videtur idem sentire. Nihilominus asserendum est non solum quando collecta, vel aliud onus est impositum rebus, & est mere reale, sed etiam sit impositum personæ pro rebus, & sic est mixtum personæ scilicet & reale, teneri usufructuarium omnium bonorum ad illius solutionem, & sic nullam habendum rationem præfate distinctionis, ita expressè Agidius Thomatus de collectis pauperes num. 18. & Hodierna in annot. ad decif. 193. Sordus 29. & satis innuit, Valascus locis num. præced. relatis. Ratio sumitur ex traditis supra n. 192. scilicet quia possidens rem, seu fundum, & percipiens fructus iure proprio, & habens ius in re, regulariter tenetur ad solvendum collectam, tributum, & alia onera, ratione possessionis, vel fructuum imposita l. *Imperatores in princ. ff. de publicanis, & vectigalibus*, Natta conf. 32. Graffius locis supra n. 192. allegatis, Sordus alios refertens d. privilegio 91. num. 10. Stephanus Gratianus tom. 2. d. cap. 294. num. 20. & tom. 4. cap. 611. num. c. Hodierna d. num. 29. & plures alij ad Pinello idem asserente in d. l. 1. p. 2. num. 272. vers. *tertio* allegati. Cum ergo usufructuarius omnium bonorum possideat bona, & percipiat fructus iure proprio, & habens ius in re, sine onus collectionum, & tributorum, & aliarum præstationum debeatur ratione rei, sine ratione personæ propter rem, tenetur ad illud solvendum, ac pro solutione conueniri potest. Ex confirmatur ex communi Insuperitiorum, qui (ut notat Pinellus d. n. 72. vers. *undecimo*) generaliter sentiunt, quod usufructuarius, sicut & Emphyteuta, in solidum tenentur non solum ad onera mere realia, sed & ad collectas (quæ sunt

D. lo. Angel. Bosius, de Patria Potestate.

onus mixta, imposita personæ pro rebus, ut dictum est) neque in hoc constituunt differentiam inter collectas, & tributa, ac cætera onera mere realia; ita Bartholomæus in d. l. *quæro si de usufructu legato*, Baldus, Alexander, Angelus, Romanus, Petrus de Vbaldis, Afflictus locis à Pinello d. vers. *undecimo*, relatis, idem Pinellus ibi, & alij supra n. 192. allegati, & Valascus d. quest. 17.

Aduertendum autem ex Sordo d. privilegio 91. 198 quod legatarius alimentorum non solum illi simpliciter relictorum ab hærede solvendum nulla facta mentione fundi, ex cuius fructibus debeant præstari, non tenetur solvere collectam, aut aliud simile tributum, cum non habeat aliquid in bonis testatoris præter legalem hypothecam, quæ datur pro legatis, & sic nihil possideat bonorum relictoris. Sed neque etiam, si alimenta sint legata ex fructibus certi fundi ab hærede præstanda, non tenetur ad collectam, quæ pro fundo soluitur, ita contra Cordubam à Lara in l. *si quis à libero v. verum n. 74. ff. de liber. agnoscend.* tradit idem Sordus post Bartholomæum in l. 1. num. 1. ff. de alimen. & cibor. leg. eo quia alimenta non subiciuntur oneri collectionum, cum dentur in subsidium vitæ l. *filiorum*, vbi Baldus C. de Patr. Potestat. & collecta solui non debet pro his, quæ habentur proprii vñs causa, ut tradunt Thomatus de collectis §. *subiunctum numero 25. & 32.* & plures alij, quos idem Sordus n. 3. refert. Qui num. 9. addit aliam rationem, scilicet quod legatarius alimentorum præstandorum ex fructibus certi fundi, non possidet prædium, neque habet ius in re, neque iure proprio percipit fructus illius fundi, & regula Doctorum, quod teneatur ad collectas, qui fructus percipit, intelligatur, iuxta supra notata, quando eos percipit iure proprio, & habet ius in re. Admitit nihilominus num. 10. legatarium prædictum alimentorum, ex fructibus certi fundi præstandorum, quando fructus excederet quantitatem necessariam alimentorum, pro illo pluri teneri ad collectam, quod & Corduba, vbi supra tradit, & approbat Gratianus d. cap. 294. n. 21. & Hodierna d. annot. n. 31. Rationemque assignat idem Sordus, quia fauor alimentorum à lege impensus, non extenditur ultra quam exigit alimentorum necessitas, & fauoris causa efflante, fauor ipse cessare debet, per traditam à Tiraqueolo in tract. cessante causa p. 1. num. 104. & seqq. Confirmat idem Sordus num. 11. ex Cacherano decif. 83. n. 8. vbi dicit, quod etsi colonus partiaris non teneatur ad collectam, quod tamen fallit, quando deducta omni impensa superesset aliqui fructus. Sed an, & quando colonus, & condactor non ad longum tempus teneatur ad collectam, & ad alia onera, quæ imponuntur, & solvuntur ratione possessionis, vel fructuum, latè examinat Pinellus d. n. 72. vers. *Decimo ampliat*, & pluribus seqq. & nonnullis adhibitis distinctionibus resoluit.

Porò Pinellus d. n. 72. vers. *undecimo* ex supra adductis in fine ibi: ex quo à paritate, regulæ generalis, & communis sententia, quod usufructuarius teneatur ad collectas, tributa, & alia onera, dicit absolute procedere in usufructuario ex causa locatitia, de qua textus in d. l. *quæro loquor*, qualis est usufructuarius ex legato. At verò, si usufructuarius esset ex causa onerosa, quia forsâ emisit usufructum, asserit, quod nō ita teneretur ad collectas, vel onera, saltem extraordinaria, quia, inquit, deberet minui valor fructuum, attento pretio, quod dicitur & subdit, quod ad hūc modum videretur intelligitur l. *hærent* & l. *si pidentis* & si quid Cloacarij ff. de usufructu, cū similibus, cū onera, & impensis minuat valorē rerū, & fructuum, ut tradit Alex. in l. *quoties* ff. ad legem falcidiam, & in l. vbi par. ff.

Bb 2 ad

ad Trebel. Iason in l. non amplius ff. de legat. 1. & in l. penult. §. 1. ff. de iurisdic. omni. iudic. & Io. Imola in l. cum servus §. hares ff. de legat. 1. ab eodem Pinello allegati, & quomodo de hoc dubitet, & relinquat cogitandum Sordus conf. 115. n. 10. videtur tamen æquum, & rationabile. Recte autem notat idem Sordus d. conf. 115. fine, post Afflictum, viam publicam ab usufructuario reficiendam, ex fructibus, & de suis, si ex edicto Imperatoris quique cogatur reficere, quod constat ex d. l. si pendentes §. si quid Cloaciarum ff. de usufructu.

Si collecta, tributa, vel alia onera essent tam magna, & tanta summa, quod oneris, & totius fructus usufructus absorberent, An usufructuarius, vel potius proprietarius teneretur illa solvere.

200 Vtrum verò, si collecta, tributa, vel alia onera essent tam magna, tantique valoris & summe, quod æquivalerent fructibus vis fructus, absorberentque totum usufructum bonorum universaliū, & particularium; hoc casu regula generalis, & communis sententia limitari debeat, ut usufructuarius, cui usufructus legatus est, non teneatur ad alia onera, sed illorum solutio spectet ad heredem, etiam pro tempore futuro, ne aliqui usufructus legatus, propterea inutilis remaneat. Pro clariori resolutione distinguendum; An collecta, tributum, vel aliud onus absorbens in totum fructus vis fructus, si ab usufructuario solvi deberet, sit impositum ante acquisitionem usufructus, vel an sit impositum post acquisitionem usufructus.

Igitur, si onus collectæ, vel tributum absorbens totum usufructum, sit impositum ante acquisitionem usufructus, communis Iurisperitorum sententia est (ne aliqui legati usufructus reddatur inutilis) tale onus non teneri usufructuarius solvere, sed proprietarium, ita per textum in l. qui concubinam §. qui hortos ff. de legat. 3. Glossa ibi, & in l. si pendentes §. si quid Cloacarum, verbo peritineant ff. de usufructu, & communiter Iurisperiti antiquiores, quos latè referunt Pinellus, Sordus, Menochius locis qui infra citantur, ultra quos ex recentioribus idem tradunt Canelecanus de usufructu mulieri relicto num. 161. Rigidius Thomatus in tract. de collect. §. pauperes n. 27. vers. usufructuarius, Grassus §. legatum d. qu. 37. n. 1. Menochius conf. 997. n. 34. Sordus de alimentis tit. 4. qu. 16. n. 11. Pinellus d. n. 72. vers. limitatur septimo, Stephanus Gratianus tom. 2. cap. 294. n. 19. Hodierna in annot. ad dec. 193. Sord. n. 38. & plurimi alij, quos referunt Menochius, Sordus locis allegatis, Hodierna, ubi supra n. 32. & Castillus de usufructu cap. 36. n. 18, aliter tamen sentiens, & ita etiam Chopinus (propterea Hodierna n. 36. illum refert) dec. 6. n. 10. p. 2. sentit in legatario usufructus propter rationem, de qua proxime Secus autem opinans in alio usufructuario non ex legato, vel alio titulo, qui non sit donatio. Ratio huius communis sententia: ea offertur, quod legatum usufructus debeat intelligi secundum, & non contra naturam legati, quod censetur, & appellatur donatio (ut Doctores communiter per textum in l. in testamento 12. ff. de regulis iuris, propterea Pinellus d. vers. limitatur septimo, notat) ac proinde dictum legatum usufructus debeat sine onere, & impensa, aliqui amitteret naturam legati, & donationis, quæ debet intelligi lucratiua, & transiret in conductio nem. Et hac ratione niti decidentur d. l. qui concubinam §. qui hortos, dicit Pinellus d. vers. limitatur septimo in fine. Intelligitur autem hæc communis traditio, quando si usufructuarius ipse deberet solvere tam ingens onus ex fructibus usufructus, legatum esset propterea, & omnino inutile; secus si adhuc aliquo modo esset utile, licet utilitas foret modica, ut quæ-

cumque illata sit, sufficiat, ut ipse legatarius usufructuarius adstringatur ad oneris, etsi summi valoris solutionem, ita post alios Canelecanus d. n. 162. vers. ne obliuiscere, Menochius d. n. 34. fine, Grassus d. n. 2. & Castillus d. cap. 36. n. 19. Ad agnoscendum verò an onus collectæ, vel tributum æquivalcat omnino totis fructibus usufructus, illosque absorbeat, necne, Canelecanus, & Grassus, ac alij hæc regulam, seu considerationem notant, scilicet quod aut impositio collectæ, vel onus est tanti valoris, & summe, quod absorberet totum usufructum bonorum universaliū, & particularium, relicto durante vita usufructuarij taxandum, seu æstimandum, proinde tradunt Doctores communiter in l. hereditatem ff. ad l. falcidiam, & hoc casu legatum esset omnino inutile, & fructuarius non teneretur solvere de usufructu: aut impositio, vel onus tantum absorberet fructus illius temporis, vel anni, & hoc casu vel usufructuarius teneatur ad collectæ, seu oneris solutionem, sufficit legatum non esse in totum inutile, cum maior impensa vnius anni possit, compensari minori impensa alterius anni, ita præfati Doctores. Quamvis eis non acquiescat Castillus d. cap. 36. eod. n. 19. fine, ubi primo dicit totum hoc an fructuarius legatarius vel proprietarius, seu hæres debeat solvere onus absorbens totos fructus usufructus, & illud reddens inutile, pendere à voluntate testatoris, & prelia, vel coniecturata, seu ex coniecturis probabilibus deducta; quæ, inquit, aut omnia attendi debet. Secundò deficiente voluntate expressa, vel coniecturata, putat in dubio rem censeret relicto cum suo onere, & dum tali onere ad legatarium transire, ideoque eundem legatarium teneri ad illud onus, tamen si absorbens omnes fructus usufructus; & si ab onere excusari velit, potest usufructum relinquere, iuxta Vulpianum in l. cum fructuarius 71. ff. de usufructu, Bartholum in l. item §. fin. n. 1. a ff. de publicanis, & vestigalibus & communem Doctorem quam Pinellus d. n. 72. vers. limitatur octavo notat. Sed nihilominus non est recedendum à præfata communione, quod, ubi soluti oneribus ab usufructuario legatario, usufructus esset omnino inutilis, fructuarius ad illa solvenda non teneatur, quam & probant tradita supra n. 85. de obligatione usufructuarij solvendi annua legata, quando aliqui usufructus omnino remaneret inutilis. Cum videatur esse eadem ratio annui legati, & oneris annui collectæ, vel tributum, aut alterius præstationis. Quare in patrefamilias legitimo usufructuario bonorum aduentitiorum filij, pro quibus impositum esset onus collectæ, vel tributum, aut alterius præstationis, si ad illud solvendum non sufficerent fructus seu redditus usufructus, possit pater solvere ex ipsis bonis, iuxta decisionem l. fin. §. fin. autem legata C. de bonis quæ liberis, & notata supra n. 185.

Si verò onus collectæ, aut tributum post acquisitionem legatario usufructum, indiceretur, seu imponeretur tunc etsi æquivaleret fructibus, illosque absorberet, teneri usufructuarius illud solvere, affirmat Thomatus loco numero præcedenti citato allegans ad id Albericum in l. hactenus ff. de usufructu, & Baldum conf. 337. vol. 5. Probat ex eo quod legatarius fructus suos faciens potest muneribus granari l. quæ ff. de usufructu legato, & l. 1. C. de annona, & tributis, & quia licet collectæ, & onera æquivalerent fructibus, non idem tamen afferendum teneri heredem, & cum possit contingere collectam finiri, vel ad partem summam redigi, Hodierna in d. annot. ad dec. 193. Sordus. 40. in facti contingencia relinquit cogitandum. In patrefamilias usufructuario mihi videtur omnino servanda decisio d. l. finis §. fin. autem legata C. de bonis quæ liberis, ut scilicet, non sufficiantibus

sufficientibus fructibus usufructus, ad tale onus de nouo indictum, posse patrem illud soluere ex ipsis bonis, sicut illi conceditur, quando iidem fructus non sufficiunt ad solutionem annui legati, ubi saltem non esset probabilis spes cessationis, vel diminutionis oneris, unde posset fieri compensatio. Et deficiente tali probabili spe compensationis, neque etiam usufructuarium ex legato teneri, vel cogi posse ad soluendum nouum onus ingens totos fructus usufructus absorbens, & reddens omnino inutilem usufructum, vel etiam onerosum, si ab usufructuario deberet solui; & ita sentire videntur ceteri Doctores, non distinguentes an ante, vel post acquisitum usufructum onus grande fructibus usufructus æquivalens, totoque absorbens sit impositum, quod si usufructuario soluere deberet, inutile omnino legatum usufructus redderet, asserunt eundem usufructuarium non teneri ad illius solutionem; nam & in hoc videtur procedere illa ratio sumpta ex natura legati, quod, cum sit quedam donatio absque onere esse debet in legatario, qui si præfatum onus tam grande deberet soluere de suo, propria pecunia legatum redimeret, & resularet, conductio, & præterea videtur posse probabiliter præsumi testatorem, qui tanto honore prosequutus est legatarium relinquens illi usufructum, noluisse eum obligari ad sustinendam, & soluendam præstationem tam onerosam, per tradita à Conarradus lib. 2. var. resol. cap. 2. num. 7. vers. tertio considerandum in fine.

101. Num autem usufructuarium teneatur soluere collectam, vel tributum, aut aliud fixale onus, quando bona ipsa, vel Dominus ipsorum bonorum gaudent privilegio exemptionis. Ad hoc dubium Michael Grassus leg. num. 4. quest. 37. num. 3. respondet, quod, si bona ipsa sunt privilegiata, privilegium sequitur quemcumque successorem, & usufructuarium non tenetur ad collectas, tributa, & onera super bonis imposita, quamvis pro fructibus teneatur. Si vero privilegium est personale, ut si Clerici, vel alij sint ratione personæ exempti, tunc usufructuarium, qui non sit & ipse exemptus, tenetur ad talia onera, quia mutat statum, vel conditionem præsentem, mutat etiam conditionem, & statum rei, ut tradunt plures Doctores ab eodem Michaeli Grassio ibidem allegati, & alij communiter, quos Carolus de Grassis de effectibus Clericatus effectum 2. nro 27. & 28. refert. Sed de his, & quando bona grauata collectis, vel tributis ad Ecclesias, personarum Ecclesiasticarum deveniunt, quoad dominium directum, vel utile; vel bona Ecclesiæ ab his oneribus exempta deveniant ad laicos non privilegiatos quoad dominium utile, seu quoad perceptionem fructuum; An Ecclesia, vel laicus teneatur collectam, seu tributum soluere, non est huius loci examinare. Videri possunt Valascus d. q. 17. n. 7. Carolus de Grassis d. effectum 3. latissime de prædictis pertractans, & alij scribentes de immunitate Ecclesiastica, & exemptione rerum, Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum à similibus oneribus à potestate laica impositis.

Sed de præfata materia, An onus collectarum tributorum, & aliarum præstationum, quæ ratione possessionis, vel fructuum imponuntur, & solvuntur, incumbat usufructuario, & habenti possessionem, & percipienti fructus, præsertim Emphyteutæ, & feudatario, ac conductori, plura videri possunt apud præallegatos Doctores, præsertim Pinellum in d. l. 1. p. 2. citato num. 7. per tot. C. de bonis, quæ liberis, & Valascum de iure Emphyteutæ quest. 17. & q. 26.

D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

Pater usufructuarium bonorum aduentitiorum filijfamilias; An ex fructibus eorundem bonorum teneatur facere expensas litis super usufructu, vel proprietate illorum bona; Vbi & nonnulla de expensis circa lites ab usufructuario ex dispositione hominis faciendis.

Dubium quartum An pater aduentitiorum bonorum filij usufructuarium legitimus, seu ex dispositione legis, ex fructibus eorundem aduentitiorum facere teneatur expensas litium, quæ non solum super usufructu, sed etiam super eisdem bonis quoad proprietatem moventur, licet sint magnæ.

Et quidem si quis contra patrem, vel pater contra aliam moveat litem respectu solius usufructus, seu quæ tota pertineat ad usufructum, non videtur dubitandum, quod pater de usufructu teneatur expensas litis, siue parvas, siue magnas facere. Et in hoc conveniunt, pater usufructuarium legitimis bonorum aduentitiorum filij, & usufructuarium ex dispositione hominis, quod litis, quæ tota ad usufructum spectet, expensas facere debet, quæ postea à proprietario reperti non possunt ita expellere Pinellus in l. 1. p. 2. n. 63. vers. aduerso etiam C. de bonis materis, & post eum Molina lib. 1. de primogen. cap. 27. n. 11. vers. si liti solus, Io. Garzias de expensis & meliora c. 11. n. 10. in princ. & in vers. ita tamen intelligendum est, & alios allegas Ioan. Castillus de usufructu cap. 55. n. 3. & ratio satis evidens est, nam, cum utilitas præfaturum expensarum, & litis, usufructuarium tantum futura sit, iustum, & æquum est, quod earundem expensarum onus ad eum solum pertineat. Neque repugnat textus in l. habentis ff. de usufructu dicens solum modicam expensam teneri usufructuarium facere, quia non loquitur de expensis litis sed de expensis refectionum ædificij, de quibus etiam textus in l. eum ad quem, C. de usufructu.

Si autem lis fuerit super ipsis bonis aduentitiis, & quoad proprietatem eorum tantum, & pro illorū defensione, & conservatione pater usufructuarium ex necessitate defensionis fecerit expensas magnas, fructus aduentitiorum excedentes, de excessu filium teneri patri tradunt Garzias d. cap. 11. n. 10. & Castillus d. cap. 55. n. 2. & prius notant Angelus in l. 1. n. 1. C. de bon. mater. & post eum Pinellus d. l. 1. n. 68. in princ. & indicat Ant. Faber loco qui sequenti numero citatur & recte deducitur ex l. finali §. fin. autem legata C. de bonis quæ liberis vbi. & si pater usufructuarium bonorum aduentitiorum filij obligatur ad soluenda annua legata, tamen, si fructus non sufficiunt ad illorū solutionem, conceditur eidem patri alienare de rebus ipsis, ut iidem legatis satisfiat, ut supra explicatum est. Ex quo conicitur patrem usufructuarium aduentitiorum, propter usufructum eorundem bonorum ei à lege delatum non obligari ad onus excedens quantitate usufructus, quoad excessum, atque adeo si ob eam causam litis, fructus ad litem sustinendam non sufficiunt, pater ex bonis filij vendere potest, iuxta d. l. fin. §. non autem licentia, ut Faber eod. loco, qui infra citatur.

Tota igitur difficultas est, An mota lite super sola proprietate bonorum aduentitiorum, pater usufructuarium teneatur ad sumptus litis non solum modicos, sed etiam magnos, usque ad quantitatem fructibus usufructus æquivalentem. Et communis sententia affirmat teneri, ita Bartholus, Baldus, Angelus, Comens, & alij scribentes in l. 1. C. de bonis materis, Guilielmus de Cuneo in l. fin. §. ubi autem in vñ C. de bonis quæ liberis, Paulus Picus, & Gozadins à Pinello d. n. 68. paulo post iniuri relati, Ascanius Clement. de Patr. Potest. c. 6. §. 11. n. 17. plerisque alios allegans, Anton. Gomez. 10. 2. var. cap. 15. de servitutibus n. 7. vers. ex quo deducitur. P. Barbosa in l. diuortio

B b 3 § fin.

§. fin. n. 44. *vers.* & *quammis* (ubi & allegat Crotom in l. frater à fratre num. 123. ff. de conduct. indebiti) ff. sol. matrimonio, Ant. Faber lib. 5. Cod. tit. 8. de finit. 27. Castillus d. cap. 55. num. 1. & 5. & expresse etiam Glossa in d. l. fin. citato §. ubi autem in unum verbo propter rerum incrementa, & verbo dependere. Et quod hæc sit communis Iurisperitorum sententia testantur Pinellus d. num. 68. Molina ubi supra. Quæ probatur tum per textum in l. 1. ibi: & *sumptus* (scilicet litis) ex fructibus impigro facere C. de bonis maternis, tum per textum in d. l. fin. allegato §. ubi autem in unum, ibi: *sumptibus videlicet à patre propter rerum incrementa faciendis*. Rationem etiam Bartholus, Crotus, Faber, & alij nonnulli assignant eam, quod pater habet usufructum ex causa lucrativa, & inter Patris Potestatis, vel dictum est supra hoc cap. num. 7. & constat ex d. l. 1. C. de bonis maternis, & aliis textibus eodem num. 7. allegatis. Unde alia est ratio mariti, qui solum impensam modicam, & non magnam in res dotales facere ex dotis fructibus tenetur (vi constat ex l. 3. §. 1. & l. ultima ff. de impensis in rebus dotalibus falsis, & latè explicanti in tract. de dote cap. 19. num. 35.) quia non habet usufructum ex causa lucrativa, sed ad ferenda onera matrimonij, quibus dos deferuire debet, non autem negotijs vxoris gerendis, in d. tract. de dote sæpius notatum, & probatum est. In hoc igitur, ut præallegati Doctores aduertunt, distinguitur usufructuarius legitimus bonorum aduentitiorum filij, vel nepotis, aut pronepotis, ab usufructuario ex dispositione hominis, qui solum ad modicas expensas litis motæ super proprietate, non ad magnas tenetur iuxta communem Doctorem, quos latè refertur P. Barbosa d. num. 44. *amen facile respondetur*, Gomez ubi supra, & Castillus d. cap. 55. num. 4.

106 Cuius differentie inter patrem usufructuarium ex legis dispositione, & usufructuarium ex hominis dispositione, licet nullam reperiit, & assignari dicat Pinellus d. num. 68. *vers.* Ego autem, ideoque opinetur etiam patrem usufructuarium ex legis dispositione, ex fructibus usufructus teneri ad summam solum ad modicam expensam litis super proprietate aduentitiorum filij, non ad magnas (& eandem opinionem tenet Lud. Molina allegato cap. 27. d. num. 11.) eo quod etiam usufructuarius ex dispositione hominis habet usufructum ex causa lucrativa legati, vel donationis *instituit. de usufructu in principio*, & tamen non tenetur ad expensas litis motæ circa proprietatem, saltem magnas, nec appareat, cur pater habens usufructum ex lege debeat esse deterioris conditionis, quam usufructuarius ex dispositione hominis, præsertim cum lex totalias prærogativas parentibus usufructuariis aduentitiorum supra ceteros usufructuarios concesserit, & ad textum in d. l. 1. C. de bonis maternis respondet, ibi dicit, patrem sumptus litis facere debere ex aduentitijs, quia omnia penes se habet, vel legitimus administrator. Nihilominus à præfata communi sententia asserente patrem teneri ad expensas litis motæ circa proprietatem aduentitiorum ex fructibus eorumdem, etiam magnas, & ipsis fructibus æquivalentes, non est recedendum. Imprimis, quia clare ita habetur in textibus allegatis, ut non poterit clarius exprimi. Quemadmodum enim Imperator legislator potuit, & voluit, intuitu Patris Potestatis, honorare patrem deferendo ei usufructum bonorum aduentitiorum filij (qui usufructus ex legis dispositione patris sæpè obuenit contra voluntatem eius, à quo bona ad filium contingit peruenire, forsitan quia inopinatè decessit, intestatus, vel ignorabat se posse relin-

quando filio prohibere usufructum patri acquiri) ita potuit, & voluit honorem illum compensare illa maiori obligatione, quam habeat usufructuarius ex liberalitate, & dispositione hominis & etiam ad effectum, ut æquius adtingeret patrem ad satisfaciendum muneri Patris Potestatis, quod est rectè, & utiliter bonis filij administrare, defendere à volentibus iniuste usurpare, & illa omnibus modis possibilibus licitis eidem filio conferuare. Et ex his apparet ratio, cur pater usufructuarius bonorum aduentitiorum filij ex legis dispositione, quoad expensas litis circa proprietatem bonorum eorumdem, fuerit rectè, & conuenienter grauatus maiori obligatione, quam lex onerauerit usufructuarium ex dispositione hominis, ex eo tantum mera liberalitate usufructum consequitur, qui cum non adstinxerit eum ad sustinendas litis circa bona, si quando ab aliquo mouerentur, cum poterit, rectè præsumitur non voluisse eundem obligare ad faciendas ex fructibus usufructus lites expensas. Quapropter Guillelmus à Conneo loco supra citato relatus à Baldo in d. l. 1. §. *reliè in finalibus verbis* ff. usufructuarius quemadmodum caueat, asseruit usufructuarium ex dispositione hominis nullas expensas litis super sola proprietate motæ neque modicas, neque magnas teneri facere ex fructibus usufructus, sed expensis Domini litem habendam; quæ tamen assertio, cum sit contra communem Iurisperitorem, qui asserunt eundem usufructuarium ex dispositione hominis, ex fructibus usufructus teneri facere expensas modicas litis super proprietate, ut supra notatum est; non venit approbanda, & ratio in qua communis præfata fundatur, est, quod, cum lex usufructuario curam, sollicitudinem, & custodiam & defensionem rei, seu proprietatis commiserit l. 5. *ultimo ff. usufructuarius quemadmodum caueat*, Bartholus in l. 1. §. fin. num. 9. ff. de non operis nunciat. ibid. Iason. num. 1. Surdus cons. 155. numero 9. & Pinellus in d. l. 1. p. 2. num. 1. ut in defensione rerum sollicitus esset, ut diligenter tueretur res ipsas; voluit cum ad litis circa res eadem motæ expensas modicas teneri; sed non sicut usufructuarius ex lege, qui est legitimus administrator aduentitiorum bonorum, ad magnas obligari, propter tradita; & quia longe minus est munus habendi rerum custodiam, quam munus legitimæ administrationis (ut Pinellus d. num. 16. notat) ad quod propterea diligenter, & sollicitè exercendum in defensione earum, lite super illis mota, maiori adtingitur obligatione pater usufructuarius legitimus, quam usufructuarius ex hominis dispositione.

Cæterum, quia textus in d. l. 1. C. de bonis maternis, & in d. l. fin. §. ubi autem in unum C. de bonis quæ liberis supra num. 105. adducti ad probandam præfatam communem sententiam, asserentem patrem usufructuarium aduentitiorum filij, teneri, mota super illis litis, etiam ad expensas magnas ex fructibus usufructus; loquuntur expresse in sumptibus litis, decisio dictorum textuum, & præfata communis sententia non procedit in impensis magnis à patre factis in aduentitijs bonis ad perpetuam eorum utilitatem, & meliorationem, ut etiam tradunt expresse Baldus in *auth. excipitur num. 4. C. de bonis quæ liberis*, & in l. fin. §. in computatione num. 3. C. de iure deliberandi, Pinellus in d. l. 1. p. 2. num. 69. initio. P. Barbosa in d. l. *duoruo 5. finali d. num. 44. vers. unde atento iure*, & Castillus d. cap. 55. num. 1. & propterea eas expensas, seu illarum æstimationem, filius eorumdem bonorum Dominus in distributione hereditatis paternæ, cum aliis fratribus conferre

107

conferre tenetur, provt tradunt *locis allegatis* Baldus, & Pinellus, & alij ab eodem Pinello relati, & in hoc convenit pater usufructuarius cum quovis alio usufructuario, qui expensas magnas in melioramentis perpetuis repetit. Glossa in *l. sed & si quis ff. de usufructu*, & Valascus de iure emphyteut. quest. 25. n. 6. *vers. hoc mirum*, ubi addit, & simplicem colonum tales expensas, in melioramentis à se factas à Domino repetere, & *toto d. n. 6.* probat similes expensas, factas ab emphyteuta sine Ecclesie, sine privati, in melioramentis finita emphyteusi absque eius culpa, eidem vel suis hæredibus à Domino esse reficienda, sed pro maiori explicatione, & intelligentia addenda resolutio sequentis dubij, sit igitur:

V usufructuarius sine ex lege, sine ex hominis dispositione, quas expensas, extra causam litis de suo facere, necne, tenetur circa bona, quorum usufructum habet in edificando, reparacionibus, & melioramentis.

208 Dubium quintum. Quas expensas circa bona adiacentia filij sine in edificando, sine in reficiendo aut in alia melioratione pater usufructuarius facere tenetur, vel non tenetur. Cum de hoc nihil in specie dispositum in iure reperitur, circa dubij explicationem, & resolutionem, nulla facienda, seu constituenda est differentia inter usufructuarium legitimum, & usufructuarium ex hominis dispositione. Ac proinde hic agendum de expensis, quæ extra causam litis, generaliter ab usufructuario ex fructibus, & de suo fieri debeant in edificando, vel reparando seu reficiendo, seu in meliorandis bonis, quasve facere minimè tenetur. Differunt autem edificare, & reparare. Nam edificare est de novo construere, & facere: reparare vero est rem antiquam venustate deusatam restituere, pristina forma ædificij conservata, absque illius productione, vel depressione veluti tectoria vel parietem minantem ruinam reficere, aquæ ductus reparare, & molendina reaptare. cum nihil aliud sit reparare quam reficere *l. 3. §. reficere ff. de itinere altius primæ. Q. l. 1. §. si quis in spem refectiois ff. de via publica*. Quare reficere & reparare intelligitur (vt post alios notat Menochius *conf. 64. n. 4.* & etiam P. Barbosa in *l. diuorio §. finali n. 30.*) de refectioe rei non funditus destructæ, & quæ totaliter corruisset, nam tunc non esset reficere, & reparare, sed de novo facere.

Moderata impensa usufructuario, magna proprietario incumbit.

209 Igitur communis distinctio, & sententia Iurisperitorum est quod parvam, & moderatam impensam pro mantenimento, sine refectioe rei usufructuarius facere tenetur, nec eam possit repetere, magna autem expensa ad proprietarium pertineat, & si usufructuarius de suo fecerit, possit repetere, constat ex *l. hætenus ff. de usufructu*, & ex *l. eum ad quem C. eodem*. Ex quibus textibus hanc distinctionem, & communem sententiam iurisperiti formaverunt, ita Pinellus in *l. 1. p. 2. n. 72. initio C. de bonis maternis*, Surtus *conf. 155. n. 9.* Menochius *d. conf. 64. & da præsumpt. lib. 3. præsumpt. 215.* Valascus *de iur. emphyt. quest. 25. n. 12.* & *segg.* P. Barbosa in *l. diuorio §. finali n. 36.* Castillus *de usufructu cap. 56. n. 1. & segg.* alij iurisperiti, qui infra allegantur, & ceteri communiter quos refert Castillus *n. 4.* & Augustinus Barbosa *Collect. ad d. l. eum ad quem C. de usufructu*, & ex Theologis Molina *de iustitia, & iure tom. 1. tract. 2. disp. 7.*

n. 18. & Rebells *de obligat. inst. p. 1. lib. 1. quest. 7. n. 12.* Aduertit tamen *d. n. 72.* Pine lus, ex Alberico in *d. l. hætenus*, ibi, *si heres quod si damnum ex vetustate, vel alia causa contingens non possit sine magna impensa reparari, nec usufructuarius, nec proprietarius tenetur reficere, proprietario tamen reficente, vel reparante usufructuarius vtetur*, vt textus in *d. l. hætenus* habet qui tamen debet intelligi (vt idem Pinellus notat, & post eum Castillus *n. 3. fine.*) nisi tota res destructa fuerit quia tunc finitus esset usufructus *iuxta l. 5. §. rei mutatione ff. quibus modis usufructus amittitur*. Aduertendum quoque usufructuarium non teneri ad expensas vitiles, sed ad necessarias tantum, vt *d. n. 9.* notauit Surtus ex Corneo *conf. 86. vol. 4. Afflicto decis. 251. n. 2.* Rino *conf. 206. n. 31. vol. 2.* & in *l. Titia §. Titia quest. 91. n. 179. in fine ff. de legat. 2.* idque quia iure non cauetur, nec aliqua suadet ratio, & hoc idem tradit P. Barbosa in *d. §. fin. n. 16. fine.* si tamen fecerit, & sint modice, & parue, tametsi vitiles sit perpetua, illas à proprietario non repetit iuxta eundem Surtum *d. n. 9. initio*, Valacum *d. quest. 29. n. 14.* & traditionem P. Barbozæ in *d. §. finali paulo ante num. 36.* quod maritus paruum impensam circa res dotales tam vitilem, quam necessariam de suo factam, minimè repetere potest, cum enim usufructuarius ex proprietate, & maritus ex rebus dotalibus percipiat fructus etiam vitiles duret finito usufructu, non est habenda in consideratione parua illa expensa Quod (de quo infra *n. 215.* latius) colligitur ex *l. omnino ff. de impensis in rebus dotalibus* ubi Iureconsultus habet omnino in edificandis ædibus, & in repandis, propagandisque vineis, & in valetudine mancipiorum modicas impensas, non debet arbitri iurare (Circa autem illa verba in edificandis ædibus, cum in edificandis ædibus non possit, iuxta communiter accidentia, sufficere modica impensa, Valascus *d. n. 14.* dicit venire exponendus, edificandis idest reficiendis) idem quoque quod si quantitas impensæ consumpta in melioratione in se fuerit modica non sit curanda, quamuis perpetua, licet ex ea percipiatur non parua vitilitas, affirmant Paulus de Calto *conf. 270. col. 3. vers. item quod dicit vol. 2.* à Valasco *d. n. 14.* relatus. Secus autem, si magna fuerit impensa, & vitilitas perpetua enim repeti possit, vt locis allegatis Surtus, Barbosa, Valascus, & Doctores *n. 207.* relati, & infra *n. 212. & segg.*

Quenam dicatur modica, qua magna impensa.

Ceterum quæ dicatur modica, quæ magna impensa, cum non sit iure definitum, nec certa regula de hoc constitui possit, id totum iudicis arbitrio relinquendum esse affirmant Glossa in *d. l. hætenus verbo pertinere ff. de usufructu*, ibidem Albericus, & Angelus, Bartholus in *d. l. omnino*, Pinellus *d. n. 72.* Valascus *d. quest. 25. immediate ante d. n. 14.* P. Barbosa *d. n. 36.* Menochius *d. præsumpt. 15. n. 8.* Aug. Barbosa *Collect. ad l. eum ad quem n. 3. C. de usufructu*, Castillus *d. cap. 56. n. 6.* & plurimi alij iurisperiti relati ab utroque Barbosa, Menochio, & Castillo, & pluribus confirmat Pinellus, Qui Iudex secundum eosdem Doctores debet declarare attentam quantitate impensæ, & qualitate, seu valore rei, & qualitate personarum. Notat vero Valascus loco citato hoc iudicis arbitrium versari tantum in quantitate consumpta in melioramentis, an sit modica, nec ne, non vero an sit perpetua, aut alia.

Non desunt tamen alij iureconsulti, qui in specie definiunt, quæ dicenda sit modica impensa, nec ab usufructuario repeti possit, & quæ magna, &

Bb 4 repeti

repeti possit, si eam usufructuarius fecerit. Etenim Alexander in d. l. *diuotio* §. *impensæ* n. 3. *vers. & secundum prædicta* ff. *solut. matrimonio* dicit impensam modicam semper appellari, & censeri, quæ sit gratia fructuum percipiendorum, non duratura ultra tempus, quo usufructuarius percipit, licet in effectu attenda quantitate sit magna & per contrarium illam expensam appellari, & censeri magnam quæ ultra tempus, quo usufructuarius fructus percipit, est duratura, & concernit perpetuum rei utilitatem, quamvis in effectu, attenda quantitate, sit exigua, & hoc idem dixerunt Ruinus *conf.* 14. n. 3. vol. 1. & *conf.* 135. n. 5. vol. 2. Ioseph Ludovicus *decis. Persuina* 28. n. 7. & nonnulli alij relati à Valasco d. *quest.* n. 25. n. 13. & à P. Barbosa in d. l. *diuotio* §. *fin. n. 10. vers. Restat* igitur, Richardus vero in l. *cum ad quem* n. 6. c. de usufructu, & Petrus Gregotius in *Synagmate iuris* lib. 4. cap. 3. n. 20. relatus à Castillo d. cap. 56. n. 7. & 9. dicunt impensam, quæ sit gratia rei, & ad illius conseruationem, & ne intereat, haberi pro magna, siquæ ad proprietarium spectat; quæ uero sit gratia usufructus, seu fructuum percipiendorum, haberi pro parua, & sic non posse vnquam repeti.

Impensa quandonam censetur ab usufructuario facta, gratia fructuum, & compensatur cum fructibus, nec repeti possit à proprietario.

- 211 Pro resolutione, & Clariori intelligentia communis sententiæ supra n. 209. firmatæ & totius materiz huius dubij quinti, oportet explicare, quænam impensa dicatur facta ab usufructuario gratia fructuum, seu fructuum, quæ non quæque repeti non possit, sed cum fructibus compensanda, & quæ facta ab eodem usufructuario non veniat cum fructibus compensanda, sed repeti possit vel in totum, vel quoad partem. Igitur etsi in dubio, an impensa facta sit gratia fructuum, nec ne, ad id discernendum, & definiendum iudicis discreti arbitrium videatur attendendum, qui perspectis, atque consideratis circumstantiis scilicet qualitate impensæ & rei, in qua impenditur, atque modo impendendi & etiam sine, ad quem impensum fuerit, debebit colligere, & definire videtur certum censeri impensam factam gratia fructuum percipiendorum quoad effectum non duraturam diu & ultra tempus vite usufructuarij, seu quo usufructus durat, sed ad modicum tempus puta biennij, vel triennij, vel non ultra tempus usufructus, qualis est impensa in arando, vel serendo, vel in cultodibus adhibitis pro conseruatione fructuum, ne à furibus surripiantur, vel in sepibus, ne animalia terrestria, vel syluestria legetes, vel alios fructus depascantur, talis etiam est impensa in sartatibus, & in purgandis fossatis, & aliis similibus faciendis ad non longum tempus, vel non ultra tempus usufructus duraturus, ita expresse Mandellus Alba *conf.* 363. Castillus d. cap. 56. n. 12. Augustinus Barbosa d. *Collect.* ad l. *cum, ad quem* n. 4. Menochius, Valasco, P. Barbosa, & alij, qui infra allegantur, cum enim talis expensa quoad effectum sit temporalis ad paucos annos, & non duratura ultra tempus, quo usufructuarius vi, & sui potest commodum proprietatis, videtur omnino huiusmodi impensam esse factam gratia fructuum, & fructui commodo usufructus. Huiusmodi ergo impensa, quæ constat fieri, & facta est gratia fructuum, non solum parua, sed etsi magna ad usufructuarium spectat, nec repeti potest, sed cum fructibus compensatur per textum in l. 3. §. *nos generaliter*, & in l. *finali* ff. de *impensis in rebus dotalibus*, & etiam in l.

diuotio c. *finali* ff. *soluto matrimonio* (quibus in textibus habetur expensæ à marito factas circa res dotales, quæ spectant ad tempus præsens, vel sunt gratia fructuum percipiendorum, pertinere ad maritum, qui eas de suo facere debet, neque eas repetere potest ad dotis diminutionem, sed cum fructibus, compensantur) tradunt communiter Doctores ita Menochius *conf.* 61. num. 17. & de *abstrahis casu* 219. num. 4. Sordani d. *conf.* 155. n. 9. Valasco de *iure emphiteut.* *quest.* 26. n. 7. Ioannes Garzias de *expensis* cap. 11. n. 12. Castillus d. cap. 56. n. 8. P. Barbosa in d. l. *diuotio* c. *finali* initio & n. 1. & 2. ac n. 10. initio atque n. 14. *vers. sed non placet*, & alij apud Garziam, Sordani, Menochium, & P. Barbolam, qui aut n. 1. & *ead. n. 1.* latius recentet, & assignationem, scilicet quia maritus, vel usufructuarius quibus faciens expensas gratia colligendorum, vel conseruandorum fructuum fructuque commodo usufructus sibi competentis in proprietate, eas facit in propriam utilitatem, ut fructus percipere, & commodum ipsius usufructus possit idcirco si fructus eodem, & impensarum utilitatem in solidum percipit, merito cum ipsis fructibus perceptis compensare debet expensas, nec potest petere à proprietario, ad quem ex ipsis expensis, nihil peruenit, nec potest peruenire. Ex quo idem Barbosa d. n. 1. ait inferri, hanc compensationem expensarum cum fructibus fieri ipso iure, & absque hominis oppositione villa, cõ quia maritus, seu alius usufructuarius respectu dictarum expensarum consideratur tamquam creditor, & respectu fructuum preceptorum tamquam debitor, cum impensæ ex ipsis fructibus deducenda sint, l. *fructus* ff. *solut. matrim.* & sic inducitur consensu crediti, & debiti etiam parte nihil opponente, l. 2. ff. de *si pult. seruo*. Idem Barbosa d. n. 1. *vers. sed quid si maritus prælatam communem extendit*, vt tamen propter superuenientem sterilitatem maritus, & sic quibus alijs, qui expensas gratia fructuum fecit, nullos fructus perceperit, non possit illas repetere à proprietario, cum nulla utilitas ad eum perueniret, sed damnum illud debet maritus fortunæ imputare, cum illi videatur satisfactum ex illa spe, quod si fructus nati essent, ad eum in solidum pertinerent.

Impensa dicitur facta gratia fructuum percipiendorum, quæ attenda principali intentione facientis ad illum finem facta est, ut fructus percipiantur, licet quoad utilitatem duret ultra tempus.

Præterea illa etiam dicitur expensa facta gratia fructuum, & percipiendi ex illorum effectu utilitatem, seu commodum quæ attenda principali intentione facientis, ad illum finem facta est, ut fructus, & utilitas percipiantur, tamen quoad effectum, seu utilitatem sit duratura, seu duret etiam post extinctum, seu finitum ius usufructus facientis, ita Carpolla in l. *impensa* n. 4. ff. de *verbor. significat.* Duarenus in l. *diuotio* §. *finali* ad finem ff. *solut. matrim.* & P. Barbosa eodem §. *finali* n. 13. *vers. unde verius*, ubi & in sequentibus præsertim n. 19. *vers. defensa igitur*, latius declarat, & probat & præter illud, quod principalis intentio inspicienda est, si quis neque causam ff. si certum petatur, probat idem Barbosa ex textu in d. §. *finali*, ubi enumeratur inter expensas gratia fructuum, id quod à marito expensum est in tutelam scilicet tuitionem, & reparationem ædificiorum, & curationem seruorum, ut ædificia libentius inhabitentur, & solita locari locentur, quæ non restituant non haberent conductorem vel ut opus suas præstet, seruus curatus eidem

eidem marito, vel alteri, cui maritus illas locauerat, aut solet locare huiusmodi enim impense attenduntur principali intentione mariti ad finem usus edificiorum, & serui, dicuntur, & censentur factae gratia fructuum, ex mente Vulpiani in d. §. finali decernens propterea a marito non posse repeti, sed compensandas cum fructibus quos maritus percipit, vt notat idem Barbosa n. 13. d. vers. unde verius, & n. 19. vers. defensa igitur, & attendit principali intentione mariti; censi eas expensas factas gratia fructuum sentiunt Angelus d. §. finali n. 1. & Lariotus in l. fructus ff. de reg. iur. a Barbosa d. n. 13. relati. Ex quibus inferitur contra Baldum in l. 1. n. 22. C. de fructibus, Glossam finalem in d. §. finali, Alexandrum in l. domus n. 1. ad medium ff. de legat. 1. & Nattam conf. 256. n. 1. lib. 1. etiam impensam circa rem, seu substantiam rei posse esse, & censi factam gratia fructuum, vt locis citatis explicat Barbosa, id quod etiam colligitur ex l. finali ff. de impensis in res dotales. Ex qua etiam constat (licet secus sentiat Paulus de Castro in d. l. d. mortio citato §. finali sine) impensam factam gratia fructuum posse esse talem, sine qua substantia rei non conseruaretur, vel deterior redderetur; id enim probant illa d. l. fin. verba, sed etiam ad conseruandam ipsam rem, speciemque eius & predicta tradit etiam P. Barbosa d. §. fin. n. 15. sine n. 13. vers. unde eandem, & n. 13. vers. & aduersat. Inferitur praeterea, quod etiam Bartholus, & Paulus de Castro in d. §. finali, & nonnulli alij a Barbosa in d. §. fin. & n. 12. vers. quoad primam questionem, relati sentiunt impensam magnam praesertim circa rem factam, non censendam vnquam esse factam gratia fructuum, sed ad perpetuam rei utilitatem tanquam vtilem vel necessariam; nihilominus ex traditis inferitur, etiam talem impensam magnam censi, & esse factam gratia fructuum, licet sit necessaria ad rei conseruationem, & in de reseruet utilitas ultra ius facientis, vt constat ex textu in d. §. finali, & in d. l. finali, qui textus loquentes de expensis in refectione edificiorum vel in curatione serui, vel ad conseruandam rem, non distinguunt, an impensa fuerit parua, vel magna generaliterque loquuntur, & sic intelligi debent etiam de impensa magna, cum & hanc attendit principali intentione facientis, non repugnet censi factam gratia fructuum, licet inde reseruet utilitas ultra tempus ususfructus, vt notatum est; & latius tradit P. Barbosa d. §. fin. citato n. 9.

Praefata impensa ab usufructuario facta gratia fructuum, durans ultra tempus ususfructus, an, & quando possit repeti.

l. fin. ff. de impensis in res dotales. Secundo facit textus in d. l. diuortio. allegato §. finali ff. solut. matrim. ibi, si ex edificio, vel seruo fructus aliqui percipiuntur, quibus verbis significatur, si talis expensa circa refectionem edificij, vel curationem serui fiat gratia fructuum habendorum, habetur vti expensa facta gratia fructuum, quae ideo cum ipsis compensari debeat.

At magis recepta sententia, & in praxi tenenda est, quod si maritus, aliusve usufructuarius, qui talem fecit impensam, licet intentione principali gratia fructuum habendorum, postea ultra ius mariti, & usufructuarij facientis, quoad utilitatem, & commodum perueniantem, si eadem impensa quoad effectum, & utilitatem illius, est vti vsque ad tempus, pro quo facta est, nihil repetere poterit, sed illa cum fructibus perceptis compensabitur, vt habet textus in d. §. finali. Si vero eadem impensa facta gratia fructuum magna durauit plusquam ius mariti, seu usufructuarij expenditis: tunc pro rata repetere poterit. Ita vltra alios plures in scriptis a P. Barbosa in d. §. finali n. 12. incho. & n. 13. vers. quoad secundam, allegatis, Menochius conf. 64. n. 17. vers. Tertia est species, & de arbitrarij casu. 215. n. 4. Corneus conf. 86. col. 1. in fine vers. & quando vol. 4. vbi dicit, quod usufructuarius non tenetur ad expensam duraturam vltra terminos ususfructus & eam repetere potest Surdus d. conf. 155. allegato n. 9. (vbi eundem Corneum allegat) Mandellus d. conf. 363. Castillus d. cap. 56. n. 13. vers. quoad secundum, Angustinus Barbosa Collec. ad l. cum ad quem n. 4. C. de usufructu, & latissime P. Barbosa in d. l. finali d. n. 12. & n. 13. & n. 40. qui etiam n. 11. vers. siue, allegat Glossam 2. in l. 3. ff. de impensis in res dotales, & Bartholum ibid. Et quidem Glossam, quatenus dicit, maritum posse repetere expensas factas gratia fructuum, duraturas vsque ad decennium, si prius solvatur matrimonium, Bartholum vero, quatenus declarat dictum Glossae intelligendum, quod maritus repetat pro eo tempore, quo illis, vti non potest pro alio vero tempore, quo illis usus est, compensabit eum fructibus; cum verum sit dicere pro eo tempore gratia fructuum fuisse factas. Colligitur haec sententia (vt notat Barbosa n. 14. vers. si ergo ex d. l. 3. §. si generaliter quatenus ibi dicitur expensas a marito factas circa agrum dotalem ad praesentem utilitatem, scilicet praesentis anni fructum esse cum fructibus compensandas, expensas vero factas non ad praesentem tantum utilitatem, sed ad vltiorem, & longiorem utilitatem haberi vti necessarias, quae repeti possunt, si non modicae, sed magnae fuerint. Secundo probat, seu infert eandem sententiam ex d. §. finali in d. l. diuortio ff. solut. matrim. vbi textus imprimis declarat expensam in refectione edificij, & in curatione serui, ex qua maritus fructus percipit dici factam gratia fructuum attendit principali intentione expenditis, quod est absolute verum. Quod vero subdit, scilicet praedictam impensam repeti non posse, sed esse compensandam cum fructibus, intelligitur, vt pro eo tempore, quo propter factam impensam vti est fructibus rei, nihil possit repetere, non tamen textus ibi negat, quatenus maritus fructus non percipit, non possit eiusdem impense estimationem repetere Ideoque confirmat Barbosa ex eiusdem textus verbis, cum maritus fructus totius anni retinet, quibus innuitur, seu significatur, non esse compensandam impensam cum fructibus, nisi pro eo anno, quo maritus fructus retinet, ac proinde, si impensa quoad effectum utilitatis vltra annum duxerit, repeti poterit, prout etiam colligitur ex d. l. 3. §.

214 Vtrum vero impensa gratia fructuum habendorum facta, intentione principali facientis, vel mariti, vel alterius usufructuarij, si quoad effectum seu utilitatem doret, seu durauit plusquam ius, seu vltra ius mariti, vel alterius usufructuarij, qui eam fecit, ita quod proprietarius possit postea commodum percipere; tota debeat compensari cum fructibus. licet in se fuerit magna tanquam facta gratia fructuum, iuxta notata supra. 212. an vero ex parte, & quatenus proprietarius postea utilitatem est percepturus, repeti possit. Duarenas, & Carpoli locis num. praecedenti allegatis sentiunt eam impensam etiam magnam, vti factam gratia fructuum, compensari totaliter cum ipsis fructibus perceptis, quantumcumque ex accidenti quoad effectum, & aliquam utilitatem duxerit vltra ius mariti, vel usufructuarij. Et primo ab ipsis probatur per textum in

uos generaliter, vt explicatum est. Neque obstat huic sententia l. finalis de impensis, pro altera sententia Duarenz adducta. Nam respondet P. Barbosa d. n. 14. vers. Quare illum textum procedere, quando impensa pertinet ad presentis anni utilitatem; hæc enim, inquit, repeti non poterit, quantumcumque in consequentiam videatur resultare conferatio substantiæ rei. Quapropter idem Barbosa subdit in hac materia ita resoluendum, scilicet, quod si impensa ita facta est, vt tantum possit durare pro tempore, quo ius habet faciens, si pro eo tempore fructus percepit, nihil repetere poterit, quantumcumque in consequentiam videatur conferuata substantia rei; vel alia utilitas producta, si verò facta sit, vt duraret, ad plures annos & ante illos finitos ius faciens extinctum fuit, procedit hæc sententia à tot Doctoribus asserta. Vnde differentia est inter has expensas temporarias, quæ principaliter sunt gratia fructuum, & expensas, quæ nulla habita consideratione ad fructus percipiendos & præsentem utilitatem, sunt ad perpetuam utilitatem, siue sint tantum viles, siue sint necessariae, quod hæc, si magnæ sint, possunt indistinctè repeti, nec cum fructibus compensantur (vt infra explicatur) sed illæ pro tempore, quo maritus, aut alius usufructuarius expendens ex illis utilitatem percipit, compensantur cum fructibus, quod si quoad effectum durant, vltra ius faciens, possunt repeti, quatenus ex illis proprietarius potest commodum percipere, licet non in totum, sicut factæ tantum ad perpetuam utilitatem.

- 216 Ex quibus inferitur minime admittendum, quod Alexander in l. domus n. 1. ad medium ff. de legatis. 1. tradit ex Glossa 2. in d. l. 3. ff. de impensis (quam fuit sequuti etiam alij nonnulli à P. Barbosa d. 5. fin. n. 21. vers. quare inferitur relati) scilicet impensam ad decem annos factam à marito, vel usufructuario, non videri factam causa fructuum, sed ad perpetuam rei utilitatem, & sic nullo modo compensandam cum fructibus, etsi magna, & duret vltra terminos usufructus; nam talem impensam censeri factam gratia fructuum, & si illa duret vltra ius mariti, seu terminos usufructus, excludendam esse pro rata, iuxta tradita, notat idem Barbosa ibidem dicens etiam illa sentire dictam Glossam secundam, & idem sentit Mandellus Alba d. conf. 363. n. 6. lib. 2. vbi dicit (& dictum approbant Castillus d. cap. 56. n. 12. & Aug. Barbosa Coll. ad l. cum ad glossa n. 4. C. de usufructu) quod si impense temporales concernunt utilitatem multorum annorum, puta decem, quindecim, vel viginti annorum, & ipse usufructuarius vixerit per tot annos, quot erant anni, in quos portgebatur utilitas impensarum, vel melioramentorum, nihil poterunt petere hæredes usufructuarij, sed si vixerit per pauciores annos, habenda erit cum hæredibus fructuarij ratio annorum restantium, licet n. 8. addat, quod rectè faciet usufructuarius expendens, si proteffetur pro se & suis hæredibus se facere tales expensas temporales, vel melioramenta animo repetendi, quatenus de iure repeti possunt.

Quoniam dicitur impensa vilis, qua necessaria, & ad perpetuam rei utilitatem pertinent, qua repeti possit

- 217 Et prædicta de impensis, quæ ab usufructuario sunt, vel factæ sunt gratia fructuum; quæ cum fructibus compensantur, vel absolute, vel pro tempore: quo illis quoad effectum, seu utilitatem usufructuarius vult est; modo videndum, quæ impense dicantur factæ ad perpetuam rei utilitatem, quæ

iuxta doctores communiter repeti possunt, & dicuntur, ac sunt impense viles, vel necessariae, seu in res viles vel necessarias ab usu fructuario, & marito factæ, de quibus in l. diuorio §. finalis ff. soluto matrimonio, in l. impensa 14. ff. de impensis in res dotales, & in l. impensa 78. ff. de verb. significat. Igitur impensa vilis est, quæ respicit melioramenta, scilicet per quam res melior efficitur, & augmentum recipit, & sic vilis impensa dicitur per quam domus efficitur melior, dummodo ita domui sit affixa, vt pars eius efficiatur, sicut in domo thalamum, seu Cameram edificare, vel furnum, vel cellam vinariam facere, hæc enim pars domus efficiuntur, & ad illius utilitatem, & augmentum pertinent l. quod dicitur §. ultimo, & l. sequenti ff. de impensis in res dotales, Menochius conf. 64. n. 5. & alios allegans P. Barbosa in d. §. fin. n. 30. vers. & ad veram declarationem, & addens id procedere siue mutetur antiqua, seu pristina forma, siue retineatur: Et n. 31. initio ex d. l. impensa ff. de verb. significat. notat dictam impensam vilem siue per eam fructus rei augeantur, siue rei substantia. Impensa autem necessaria respicit reparationem, iuxta eandem l. impensa ff. de verb. significat. initio, dicentem eam impensam esse necessariam, quæ, si non fieret, res aut esset peritura, vel deterior futura, reparatio enim solet fieri, ne res pereat, vel deterior fiat, & dicitur rem perire, quando in totum extinguitur eius forma, vel æstimator l. 2. §. deterioris ff. de quod si pendente ff. de periculo, & commodo rei vendite, & l. finalis ff. quib. mod. usufructus amittitur. P. Barbosa n. 31. initio, ideoque, dicitur domum perire, quando omnino corrumpitur, deterior verò fieri dicitur, quando non in totum, sed pro parte diminuitur res, vel eius æstimator l. 2. §. deterioris ff. de quid in loco publico, & Barbosa vbi supra. Ex quibus apparet ædificium de nouo constructum pertinere ad vilem impensam, cum indè angeatur ipse fundus d. l. impensa 78. vbi additur additum fundi consummatur inter vtilis expensas. Quamuis vt ex l. 1. ff. de impensis in res dotales, Glossa ibid. verbo factum, Bartholo in l. in fundo. §. ff. de rei vendicte, & aliis idem Barbosa n. 32. vers. quare, notat, contingere possit, quod etiam pertineat ad necessariam impensam, puta quando sine illo nouo ædificio nullus inueniretur, qui fundum colere vellet: nam cum tunc abique illo fundus deterior redderetur ad necessariam impensam pertinere. Ex quo idem Barbosa post Ruitium decis. 5. Lucanica n. 366. inferit vnam, & eandem expensam nunc vilem, nunc necessariam censeri, sic etiam quantis necessaria impensa censetur, quando domus, quæ minatur ruinam, reficitur d. l. 1. & l. impensa ff. de impensis in res dotales, & quando maritus, aut usufructuarius veterem domum, sine culpa colapsam, reedificat, id ad vilem expensam (cum in effectum sit nouum ædificium facere, vt supra n. 208. notatum est) pertineat, & sic impensa repeti possit d. l. diuorio §. finalis in fine ff. soluto matrimonio, si tamen ea domus ita sit necessaria ad fundum, vt sine illa instantanea non inueniretur, qui fundum vellet colere, tunc ad necessariam impensam magis pertineret, idque pariter, post plures alios, notat idem Barbosa. Quod si culpa mariti, vel usufructuarij saltem leni, domus corruisset teneatur maritus, aut usufructuarius reficere illam propriis expensis cum iuxta regulam iuris maritus, & usufructuarius circa res dotales, & bona seu proprietatem teneatur de leni, idque iuribus allegatis tradunt Molina de primogen. cap. 27. n. 6. & loco allegato Barbosa, & constat ex d. §. finali, argumento à contrariis sensu.

Impensa

Impensa in fodiendo sapientiam terram, arboribus, vel vitibus consistit. An dicatur gratia fructuum, anque sit simul utilis, & possit repeti. Et quid de impensa ad preparandam terram pro plantandis vineis, vel ad novitia, aut ad similia.

118 Vtrum verò sapientiam fodere arbores, & vites, seu terram arboribus, vel vitibus consistam (quod dicitur pastinare l. diuortio §. finali ff. solus matrimon. & d. l. impensa 78. ff. de verbor. significat. de quo latè post alios P. Barbosa in d. §. finali n. 32. vers. vltimum exemplum, & n. 34. & 35.) censetur impensa gratia fructuum, cum videatur pertinere ad fructus vberiores colligendos; an verò connumeranda sit inter impensas utiles (quæ non compensantur cum fructibus, sed repeti possunt) prout connumeratur in d. §. finali, & in d. l. impensa. Respondet Barbosa d. n. 34. quod, si vites fodiantur solum quatenus est necesse, iuxta Gellium lib. 4. de re rustica n. 28. scilicet saltem bis in anno pertinebit ad impensam gratia fructuum, nec repeti poterit, si verò fodiantur ultra id, quod est necesse, scilicet ter, vel quater in anno, id pertinebit ad vilem impensam (vt significatur in d. §. finali, & in d. l. impensa) cum propter hoc non solum vberiores fructus producantur, sed & vites, & arbores fortiores, & vtiliores reddantur. Ex quo apparet, quod impensa facta gratia fructuum poterit quandoque esse utilis, quando æquè principaliter ordinatur ad fructus percipiendos, & simul ad terram fertiliorē reddendam, ita post alios Barbosa d. n. 34. contra Castrensem conf. 247. lib. 2. & Capollam in d. l. impensa n. 4. afferentes talem impensam in assidua cultura meliorem fundum reddente, tamquam vilem non repeti, sed cum fructibus compensari. Quibus non obstat l. fin. ff. de impensis, quatenus habet impensas à marito factas gratia fructuum, & causa colendi agrum ad fructus percipiendos, non posse ab eo repeti, tamen inde resultat rei consecratio, nam iuxta Glossam 2. ibi debet intelligi, quando ex impensa facta circa fructus resultat consecratio fundi in consequentiam, & ita quando impensa non est causa proxima, sed remota prædictæ utilitatis, atque adeò, si fuerit proxima, etiam vilem impensam inducet. Quapropter si terra sit fluxa, & quia sæpè foditur, solidatur, ex tali impensa gratia fructuum facta, etiam utilis impensa resultat; & similiter, si ex frequenti solitione arbuti consistentis nimirum ex arboribus fructiferis, vel aliis ad vites maritandis, erit utilis impensa, vt in d. l. impensa §. vtilis, cum ex tali impensa resultet etiam utilitas perpetuò durans cum ipso arbutio, quæ tradunt Alciatus in d. l. impensa, & alij quos refert, & sequitur Barbosa d. n. 34. vers. finem. Idem iuxta eundem Barbosam n. 35. & alios ab eodem allegatos, de impensis factis ad novitia, seu ad fodiendam terram, & sic reddendam aptam ad plantandas, seu ponendas vineas, & multo magis ad propagandas, & ad resistendas collapsas, & extinctas, atque novam vineam institutendam; in quibus omnibus casibus, cum impensa sit perpetuò duratura, etiam ad viles pertinet, & repeti potest. Sicut ad impensam necessariam pertinet aggeres facere, flumina auertere, ædificia vetera fulcire, ac reficere, & arbores in locum mortuatum repone- re, l. impensa ff. de impensis.

Impensa facta in redigendo nemore ad culturam, an spectent ad perpetuam utilitatem, & possint repeti.

119 An etiam impensæ factæ in desolcando, seu redigendo nemore ad culturam, censentur factæ gra-

tia fructuum habendorum, ac proinde cum fructibus perceptis compensandæ; an potius reputandæ viles vti pertinentes ad perpetuam rei utilitatem, & consequenter finito usufructu repeti possint, iuxta ea, quæ infra notantur. Paulus de Castro conf. 270. n. 3. vers. tertia, lib. 2. & nonnulli alij à Valasco de iure emphyt. quæst. 25. n. 15. & à P. Barbosa in d. l. diuortio §. fin. n. 22. vers. ergo idem dicendum, relati, sentiunt videri eas expensas gratia habendi fructus vberiores, quas terra desolcata, vt potè pinguior, fert, quam solita seminari, & etiam habendi commodum lignorum, quæ ex desolcatione colliguntur, ac proinde debere cum ipsis fructibus perceptis compensari, quomais ex iisdem resultaret in consequentiam utilitatis perseuerans ultra tempus usufructus. Contrarium, & præfatas impensas in desolcatione factas non censeri factas gratia fructuum, sed potius viles, cum ex natura sua ad perpetuam fundi utilitatem pertineant, & sint quoad effectum duraturæ ultra tempus usufructus, ideoque si magnæ sint indistinctè repeti possint, tenent Ruinus conf. 14. n. 3. lib. 1. & conf. 134. lib. 1. Rolandus conf. 28. n. 22. Valasco d. n. 15. & alij, quos P. Barbosa d. §. fin. n. 23. initio, allegat idem opinans quod & satis aperte videtur probari ex l. veluti 6. ff. de impensis, & ex l. viles 42. ff. de petitione hereditatis. Maioris tamen claritatis gratia aduertendum sunt distinguendum (proptèr obiectum Barbofæ n. 25. vers. vnde & in casu) quod vel terra desolcata est tennis, ita vt ad paucos annos possit fructus producere, & hoc casu impensa tamquam temporalis censetur facta gratia fructuum & sic fructibus erit compensanda, vel terra desolcata est fertilis, & perpetuò fructus producat, & hoc casu talis impensa tanquam pertinens ad perpetuam utilitatem erit utilis iuxta d. l. veluti, & d. l. viles etiam magna restituenda facienti. Quia distinctione prædictæ duæ sententiæ concordantur. Sed plura alia de huiusmodi impensis in desolcatione videantur apud eundem P. Barbosam, qui latissimè respondet ad argumenta à Castrensi adducta pro confirmatione suæ sententiæ, & multis probat oppositam sententiam.

Usufructuarius impensam modicam vilem, vel necessariam à se factam, ad perpetuam rei utilitatem, nullo modo potest repetere, licet duret, ultra ius suum.

Supradictis traditis, ex quibus constat quæ sint impensæ viles, & quæ necessariæ, & ad perpetuam rei utilitatem, & quomodo differant ab impensis, quæ dicuntur fieri gratia fructuum habendorum, quæ differentia consistit in hoc quod hæc gratia fructuum respiciunt proximè perceptionem fructuum pro tempore usufructus, seu iuris illas facientis, vel totaliter, & adæquatè, ad quam solam ex facientis intentione ordinantur, & propterè tamquam ob finem proximum, & totalem ac adæquatam sunt, non habito respectu vilo ad utilitatem aliquam perseuerantem ultra tempus iuris facientis. Vel respiciunt proximè fructuum perceptionem ex principali facientis intentione, & remotè tantum, & in consequentiam, utilitatem pro tempore finiti usufructus, & ita mariti, vel usufructuarij impendentes dicuntur, & sunt impensæ temporales: Impensæ verò viles proximè, & principaliter tamquam effectum, & finem per se primo, & proximè, ac principaliter intentum à marito, vel alio usufructuario impendente respiciunt rei meliorationem, vel augmentum, aut conservationem, prout latè supra explicatum est, & ita sunt ad perpetuam

tuam rei utilitatem supradictis. inquam, traditis, explicandum restat, quæ impense viles, vel necessariz à marito, vel alio usufructuario circa res dotales, vel bona usufructui obnoxia factæ finito iure mariti, vel usufructuarij, repeti possint ab vxore, eiusve hæredibus, vel à Domino proprietatis seu bonorum.

221 Et communis Iurisperitorum sententia est, maritum, vel alium usufructuarium, aut eorum hæredes parvam, seu modicam impensam, attenta quantitate ipsiusmet impensæ, à se factam repetere non posse quantumcumque quoad effectum, seu utilitatem duret ultra ius mariti, & usufructuarij etiam perpetuò ita Paulus de Castro loco supra n. 209. relato, Pinellus in l. 1. p. 2. n. 70. *fine c. de bonis maternis*, Valascus, Sordus loci d. n. 209. allegatis, Menochius de arbitriis casu 215. n. 7. Castillus de usufructu cap. 11. n. 10. & 11. & alios late allegans P. Barbosa in d. §. fin. n. 10. *fine*, & n. 35. in *fine vers. quod sane*, & n. 36. *fine*. Et de impensis in effectu parvis factis à marito, constat ex l. omnino, & l. penult. ff. de impensis in res dotales. Et de impensis modicis attenta earum quantitate, constat ex l. hactenus ff. de usufructu, in quibus textibus absolute, & indistinctè dicitur parvam impensam facere ad maritum, & usufructuarium spectare, Ex quo sequitur indistinctè repeti non posse, Cum enim lex usufructuario commiserit custodiam rerum, ut supra n. 206. *circa finem* notatum est, & marito custodiam, ac tutelam rerum dotallium d. l. penult. ff. de impensis, eo quia & usufructuarius, & maritus ex ipsis rebus fructus percipiunt, rectè etiam voluit eisdem incumbere parvam impensam ut d. n. 206. notatum est, & indicat etiam P. Barbosa d. §. fin. allegato. n. 35. *alio vers. quod sane*: Ex quo reicitur opinio Alexandri, & nonnullorum aliorum supra n. 211. relato, quod impensa dicitur parva, & modica, & gratia fructuum, & sic non possit repeti, qui non durat ultra tempus, quo maritus, aut alius similis fructuarius fructus percipit etiam si attenta quantitate sit magna, dicatur verò magna, quæ concernit perpetuam utilitatem, duraturæ est finito, seu extincto iure mariti, vel usufructuarij, & consequenter repeti possit; licet in effectu, & attenta quantitate sit modica, Quam & reprobatum Castrensis, Pinellus, Valascus, & P. Barbosa locis allegatis. Nam impensa gratia fructuum facta tota cum fructibus ipsis compensatur, etiam si fuerit magna, si duret tantum pro tempore iuris mariti, vel usufructuarij, ut supra n. 212. probatum est, Et si duret dicto iure finito, pro tempore, quo maritus, aut fructuarius illa usus est, cum iisdem fructibus perceptis compensatur, tametsi magna, tunc solum pro rata repeti potest iuxta tradita n. 215. Impensa verò vilis & necessaria & ad perpetuam utilitatem facta, duraturæ ultra ius mariti, vel usufructuarij, verè modica, & parva, attenta ipsa quantitate, non potest repeti, iuxta iura præallegata, & Doctores pariter allegatos, & alios communiter, idque etiam si tali impensa modica non parva utilitas perpetuo duraturæ inducitur fuerit; cum præfata iura, & iidem Doctores indistinctè & generaliter dicant impensam vilem, vel necessariam in effectu, & attenta quantitate parvam, & modicam non repeti, sed marito vel usufructuario incumbere. Quare impensas in plantans salicibus, & Oppiis, vel palmitibus, & aliis arboribus vilissimi pretij factas à marito, vel usufructuario, si sint modicæ, vel solum esse cum plantentur cū patuo labore, & super, etiā si perpetuò sint duraturæ, & fundus, in quo sunt dicte arbores plantatæ, redditus sit pretiosior vel plurimum enim plan-

tantur, ut notat Ioseph Ludouicus d. decis. 18. n. 5. in terris infructuosis, & palulosis, & tractu temporis huiusmodi plantationes inseruiunt pro tribubus, & aliis multis instrumentis, & pro sustentendis vitibus) asserendum est non posse repeti, iuxta tradita. Quod autem Ioseph Ludouicus d. n. 5. & n. 8. Ruinus conf. 14. n. 3. lib. 5. Hyppolitus Riminaldus conf. 411. n. 32. & 35. lib. 4. & P. Barbosa d. §. fin. n. 35. *vers. & pariter dicunt*, scilicet talem impensam in prædictis plantationibus, licet modicam, perpetuo durantem tanquam vilem repeti posse. Non obstat, quia loquuntur de talibus modicis impensis utilitatis factis à conductore, & colono duraturæ ultra tempus locationis, eo quod conductor, & colonus teneatur solum ad impensas etiam magnas factas per eum gratia fructuum, & non duraturæ ultra tempus locationis, cum teneatur, fundum rectè colere l. ex conducto §. 1. ff. locati, & propterea illas non possit repetere l. pen. ff. de impensis; Ad impensas verò viles, duraturæ ultra tempus locationis, & perpetuò duraturæ, etsi parvas, & modicas, non teneatur, iuxta Bartholum in d. l. impensam, a. quem refert, & sequitur Barbosa d. §. fin. n. 37. initio, & n. 38. initio, idè etiam modicam expensam vilem per eum factam ab ipso repeti posse, tradunt Ioseph Ludouicus d. decis. 18. n. 8. Valascus de emphyteusi cap. 2. n. 26. & quest. 26. n. 7. & alij, quos refert, & sequitur Barbosa d. n. 37. & d. n. 38. Undè est alia ratio in marito, & usufructuario, qui ut supra notatum est, tenentur ad modicam impensam, vilem ultra ius mariti, & usufructuarij, vel perpetuo duraturam. Quamvis neque conductorem, neque colonum posse repetere à locatore modicam impensam vilem, seu factam in melioramentis, velint Castrensis allegato conf. 270. n. 3. *vers. & quod dixi lib. 2.* & Menochius de reprob. poss. revoc. 15. num. 552. ultra Castrensem, allegans etiam Zafum in l. diuortio §. impendia n. 9. ff. solut. matrim. quorum placitum Barbosa d. num. 38. initio ait ex mox traditis reprobandum. Ex quibus etiam non venit admittenda traditio Bartholi in l. 1. §. 1. n. 2. ff. de impensis in res dotales dicentis maritum teneri quidem tueri res dotales l. pen. ff. de impensis, non tamen augere, & sic viles impensas etiam modicas repetere posse. Nam neque impensam modicam, per quam res dotales augetur, sit, potest maritus repetere iuxta d. l. omnino, & alia supra notata, sed tantum magnam id quod & Barbosa d. §. fin. n. 36. *vers. & ex his* expresse notauit.

Impensa magna, à marito, vel alio usufructuario facta viles, seu necessaria, quæ perpetuam rei utilitatem continent, repeti possunt deducta modica impensa.

Item communis resolutio est, quod impense viles, & necessariz, & quæ perpetuam rei utilitatem continent, ut potè proxime & principaliter induentes rei meliorationem vel augmentum, aut eius conseruationem, per maritum, vel similem usufructuarium factæ, si fuerint magnæ absque vlla compensatione, aut diminutione possunt repeti, ita Glossa l. diuortio §. finali ff. solut. matrim. ibid. Baldus, Paulus de Castro in l. fructus n. 3. ff. solut. matrim. Pinellus d. n. 70. *fine*, & n. 72. initio, Garzias de expensis cap. 15. n. 58. Sordus conf. 155. n. 9. Valascus de emphyteusi cap. 25. n. 6. *vers. nec numerum*. Castillus d. cap. 6. num. 12. alij supra n. 209. relati, Petr. Barbosa in d. §. finali n. 30. *vers. succedat igitur* n. 35. *vers. explicatis in exemplis*, & n. 39. initio, ibid. alios iurisperitos allegans. Colligitur aperte ex l. hactenus ff. de usufructu, & ex l. eodem quoniam

quem C. eodem, in quibus habetur solum modicum impensam in refectione ad usufructuarium pertinere, & ex l. annuo ff. de impens in res dotales, ubi patet dicitur impensam tantum modicum in rebus dotalibus restaurandis, & conferendis marito incumbere, ex quibus iuribus prafatam resolutionem concludunt. Quare hæc est differentia inter expensas à marito, vel usufructuario factas gratia fructuum, corum principali intentione attenta, & inter factas ad perpetuam utilitatem; quod ille compensatur cum fructibus perceptis, & si finito usufructu adhuc durant, repeti possunt, facta deductione fructuum perceptorum pro tempore, quo maritus, vel usufructuarius illis usus est; & ex illis utilitatem percipit, vt supra n. 21. dictum est; impensæ vero factæ ad perpetuam utilitatem integræ peti possunt, nulla facta diminutione propter fructus perceptos, quia non gratia fructuum fuerunt factæ, sed ad perpetuam rei utilitatem. Ac proinde, & si maritus, impensis à se factis ad perpetuam rei utilitatem percipit fructus exuperantes onera matrimonij, non tenetur illas cum iisdem fructibus compensare, vt contra Baldum in l. per d. n. 6. C. mandati expresse notat Barbofa d. n. 39. vers. ex quibus.

- 215 Porro, & si prafata impensa magna tamquam talis cognita, & à iudice pronunciata dimini non possit propter compensationem cum fructibus perceptis: ex ea tamen summa debere deduci valorem illius impensæ modicæ, ad quam aliqui maritus, & usufructuarius tenetur, iuxta tradita n. 221. aduertit P. Barbofa in d. finali n. 36. vers. quibus addere debet; quod videtur satis colligi ex l. penult. initio ff. de impens, & ex l. cum. ad quem. ibi, si quid ultra. C. de usufructu, & confirmat à simili, scilicet, quia & si Emphyteuta finita Emphyteusi potest repetere impensam factam in melioramentis, & ab ea tamen summa deducenda est ea modica quantitas, ad quam consummandam in rebus Emphyteuticis, ex natura contractus tenetur, vt lason in d. finali ad finem, & in l. n. 26. & l. n. 32. C. de iure emphyt. & alij Iurisperiti, ab eodem Barbofa relati.

Impensarum, & meliorationum à marito, vel alio usufructuario, aut ab hærede, gratuito fideicommissi, factarum, ac restituendarum, æstimatione de tempore restitutionis consideratur, seu attenditur tam quoad diminutionem, quam quoad lucrum.

- 224 Vtrum autem, & si utilis, vel necessaria impensa, quando est magna, pro melioratione, vel conseruatione bonorum ab usufructuario, vel marito facta, non compensatur cum fructibus perceptis, & ex ea modica impensa, ad quam uterque tenetur, debeat detrahi, ad agnoscendam quantitatem impensæ, & melioramentorum exoluentiam seu restituendam à domino proprietatis, seu bonorum, æstimatione impensarum, seu melioramentorum secundum valorem temporis in quo impensa, & melioramenta facta sunt, an secundum valorem temporis quo fit restitutio; vt si tunc minus valeant melioramenta, quàm impensa, qua facta sunt, restitutio quantitatis, seu pretij secundum præsentem æstimationem sit facienda, puta si impensa facta in ædificando nouo ædificio, vel antiquo ruinoso reparando, fuit centum, & tempore restitutionis, qua vetustate attritum duraturum sit ædificium nisi paruo tempore, & æstimeretur minus valere, quam ab initio fuit impensum, restitutio sit facienda valoris, seu pretij secundum præsentem æstimationem, non secundum quantitatem ab initio consumptam in ædificando, vel reparando. Restitutionem impensæ faciendam secundum æstimationem valoris, & pretij de tempore restitutionis, loquens expresse in his terminis de impensis villibus, & necessariis factis à marito, vel simili D. Ioan. Angel. Bosius, de Patria Potestate.

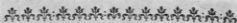
usufructuario, aduertit P. Barbofa in l. duriorio d. 6. finali num. 40. vers. est tamen ff. solut. matrim. idem dicit Menochius cons. 64. num. 19. loquens de similibus impensis factis à conductore, & loquens de iisdem impensis, ab hærede gratuito in bonis fideicommissi subiectis, ad perpetuam utilitatem factis (quas non tenet eundem hæredem gratuitum fideicommissi compensare cum fructibus ex rebus fideicommissi perceptis, cum illos adhuc pendente conditione suos faciat, tradunt communiter Doctores, quos late refert, & sequitur Menochius de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 32. n. 3. & 4. & proinde, eueniente conditione, potest ipse, vel eius hæres repetere, eas fore restituendas secundum æstimationem valoris, & pretij melioramentorum de tempore restitutionis, non secundum valorem temporis, quo impensa facta est, recepta sententia est Iurisperitorum quos latissime remedi. 15. possit. recuper. n. 537. & d. præsumpt. 32. n. 5. & trib. seg. refert Menochius, & d. præsumpt. absolute, & indistincte sequitur; quamvis d. remedi. 15. n. 56. 3. paulo aliter rem declarat, constituens differentiam inter restitutionem similibus impensarum, seu melioramentorum, quando is, qui fecit, est rei dominus, vel directus, vel utilis, vel reuocabiliter, aut est solus possessor, vt fructibus certo tempore fruatur. Ceterum sententia Barbofæ, & præfata communis Iurisperitorum, quod impensæ, & melioramenta ad perpetuam utilitatem, debeant restitui secundum æstimationem valoris, & pretij, prout valent de præfenti, scilicet tempore restitutionis, & non secundum valorem, & quantitatem, quibus ab initio factæ sunt, fundatur in l. domos 61. ff. de legat. 1. iuxta communem, & magistrorum illius intellectum, cuius verba sunt. Denique hereditarias exutas, & heredis numerus extrahit, ex causa fideicommissi post mortem heredis restituendas, viri boni arbitrati, sumptum rationibus deductis, & ædificiorum ætatis examinati, respondit.

Nam vero valor rei de tempore restitutionis inspicendus sit solum quoad diminutionem, vt si diminutus fuerit eiusdem rei valor, tunc attendendus sit valor tempore restitutionis; non autem, si valor auctus fuerit, vt sic solum quoad diminutionem, & detrimentum, seu damnum, non quoad augmentum, & lucrum facientis eadem utiles impensas. P. Barbofa vbi supra dicit attendendum valorem rei, & melioramentorum secundum tempus restitutionis solum quoad diminutionem, idque ob illam rationem, quod diminutio pretij impensæ debet pertinere ad facientem impensam, qui i la ante restitutionem usus est; Et loquentes de impensis villibus ab hærede gratuito fideicommissi factis ita opinati sunt Marzarius cons. 1. n. 9. & in epistol. de fideicom. q. 65. ac Bosius cons. 71. n. 3. lib. 2. à Menoch. d. præsumpt. 32. n. 8. relati, voluerunt enim tempus restitutionis fideicommissi considerati solum ad detrimentum eiusdem heredis gratuiti, vt si melioramenta effecta sunt deteriora, soluantur secundum tempus restitutionis fideicommissi; si vero res meliorata effecta est pretiosior, & maioris valoris, soluantur impensa ab initio facta, non vero ipsa æstimatione secuti tempus præfens. At vero spectandum esse tempus restitutionis, siue causa impensæ auctus fuerit valor rei, diminutus, ita quod omne augmentum pretij contingens propter factam impensam quantumcumque illa excedat, cedat facienti, & debeat illi, vel eius hæredi restitui, censuerunt plurimi Iurisperiti, quos Menoch. d. præf. 32. n. 7. refert. & sequitur, testans esse receptam, & veram, sententiam quæ confirmat ratione sumpta ex Ruino cons. 117. lib. 3. fundata in æquitate naturali, scilicet, quod sicut hæres gratuitus non deducit impensam, quoad tempore restitutionis res non est aucta in valore, sed quantum res ipsa tunc temporis valet, C c &

& sic hæres patitur damnum; ita e contra, si ob impensam auctus est valor rei, consequi debet lucrum ex eo augmento proveniens, iuxta regulam. *l. secundum naturam ff. de reg. iur.* Alia tradit hac de re Menochius, quem adeat Lector plura desiderans.

V usufructuarius non tenetur magnam impensam pro refectione, vel consecratione rerum facere de suo, sed potest à proprietario, seu domino pecuniam pro futura impensa petere.

216 Supra traditis pro conclusione huius cap. 5. addendum quod & si usufructuarius obligatur ad custodiam tutelam, & diligentiam circa consecrationem proprietatis, ut supra n. 206. sine notatum est, & habetur etiam *l. 1. §. fin. & l. sequenti ff. usufructuarius quemadmodum canere*, & proinde teneatur ad modicam impensam quam repetere non potest, vt n. 211. probatum est: tamen magnam impensam circa tutelam, & consecrationem rerum non tenetur ut pecunia facere, tamen, si fecerit, possit illam à proprietario repetere, sed potest pecuniam à proprietario, seu domino petere, quam expendat in commodum, & usum eiusdem domini. Ita aliis relatis, concludunt Pinellus in *l. 1. p. 2 n. 7. vers. tandem ad d. hactenus usque ad n. 7. C. de bon. matern.* & Sord. allegato conf. 155. n. 18. & colligitur ex *d. l. hactenus ff. de usufructu*, quæ cum ad modicam impensam tantum obliget usufructuarius, satis significat eundem usufructuarius non teneri magnam suis sumptibus facere. Nec obstat *etiam ad quem C. de usufructu*, nam ibi conceditur quidem usufructuario ius repetendi magnam impensam, quam voluntarie fecit, non tamen dicitur, quod eam facere teneatur. Accedit ratio sumpta ex æquitate, quia non esset usufructuarius (inquit Pinellus *vers. hæc autem opinio*) bene consultum, si ardeat ut ac magnam impensam eo pre-textu, quod eam repetere possit, cum melius sit ante tempus occurrere, nec debeat quis se committere obligationi, vel actioni personali, iuxta textum in *l. cogi §. si pater in fine ff. ad Trebell.* ibi: *non oportere sub incerto cautionis se committere.* Neque ex eo, quod usufructuarius tenetur ad custodiam, & diligentiam circa consecrationem proprietatis, licet inferre eam teneri ad magnam impensam suis sumptibus, cum longe differat onus custodiendi ab onere exorbundi pecuniam propriam. Præterea confirmat Sordus ex eo, quod usufructuarius censetur procurator in rem propriam *l. in fine, & l. sequenti ff. de oper. non nuntiat.* procurator verò ad faciendam opus agere potest ad pecuniam antequam opus sit factum, nec tenetur de suo impendere, *l. si verò non remunerandi §. finali, & l. si mandato meo ff. de procurator.* Et licet textus in *d. l. hactenus*, dicat dominum non cogi ad refectionem, id procedere tantum quoad curam, & personalem sollicitudinem ait idem Sordus ex Bartholo, non quoad expensas magnas; quia has solvere tenetur proprietarius. Quem tamen non præcisè cogi notat Pinellus *d. n. 7. vers. non tamen intelligitur*, & post eum Sordus, ad præstandam pecuniam usufructuario pro impensa, sed posse per se facere, & expendere, & alterius fidei non se committere. Tenebitur igitur usufructuarius denunciare proprietario, quando necessaria fuerit magna impensa, cum id pars sit diligentie, & custodix, ad quam usufructuarius iure tenetur, ut post Castrensem in *d. l. eum, ad quem C. de usufructu*, tradit locis allegatis Pinellus, & Sordus. Qua denunciatione facta, si proprietarius recuset vel solvere eas expensas magnas usufructuario, vel per se facere, & providere, cum priuari proprietate notat idem Sordus *d. n. 18. initio*, apud quem, & apud Pinellum plura circa prædictam resolutionem. Hactenus de materia huius capituli quinti.

CAPVT VI.

De peculio Castrensi filiosfamilias.

SUMMARIVM.

Descriptio peculij Castrensis. num. 1.

Textus iuris civilis præcipui loquentes de peculio Castrensi. num. 2. 3. & 4.

Peculium Castrense in Clericis non habet locum. n. 1.

Bona Castrensia sunt triplicis generis.

Bona Castrensia imprimis sunt, quæ ipsemet filiosfamilias in militia acquirunt. num. 6.

Huiusmodi bona Castrensia sunt stipendia militum, præmia præda ex hostibus reportata. n. 6. Item quod Officiales, & Ministri exercitus in bello sine per terram, sine per mare, & consequenter etiam quod in navibus, aut trivernibus ad pugnam destinati acquirunt Navaroli, remiges, nauta, vogles, seu custodes, & alij similes, qui omnes inter milites computantur. n. 7. Intelliguntur hæc si bellum sit iustum, secus si iniustum. ibid. Vel si navigatio sit assumpta, seu exercetur ex causa privata. ibid.

Item Castrense peculium est, quod custodes Castris, seu arcis alicuius constituti ratione talis custodise acquirunt. num. 8.

Inter bona Castrensia reputantur, quæ filiusfamilias existens in Palatio, & servitio Regis proprio labore, vel dono Regis aut donatione parentum acquirunt. n. 9.

Bona Castrensia sunt à parentibus vel cognatis, aut amicis, & aliis filiosfamilias militi arma, equi, & alia ad parandum necessaria, vel ad sumptus in militia faciendos. n. 10. Secus si bona immobilia exceptis immobilibus donatis ab agnato, aut coniuncto committuntur. ibid.

Donata à coniuncto filiosfamilias militi in dubio an præsumantur intuitu sanguinis, vel potius militie. ibid.

Maris hereditas filio etsi existens in Castris, seu in militia delata sit ad peculium Castrense non pertinet. num. 10. fine.

Bona Castrensia sunt quæcumque filiusfamilias occasione militie acquirat puta à committione, & ab eo, cui notus est solum ratione militie. n. 11.

Donatum filiosfamilias militi ab eo, qui notus ei non erat in militia in dubio an sit censum fuisse donatum intuitu militie & esse Castrense. num. 12.

Donatum, vel relictum non militi, vel non aptum ad militiam cum expressione donantis quod sit in peculium Castrense non pertinet ad Castrense peculium. num. 13.

Præfata expressio efficit donatum ita esse bonum aduentitium, ut usufructus parvi non acquiratur. ibid.

Donata à patre, vel matre filio, postquam è bello reversus est, non sunt Castrensia. n. 14. Secus, si in premium militie ab aliis quod donentur. ibid.

Regalia quando in feudum conceduntur in filiosfamilias, an reputentur peculium Castrense. num. 15.

Bona sine mobilia, sine immobilia, quæ ex bonis, seu cum bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus filiosfamilias miles acquirat emptione, permutatione, negotiatione, vel etiam ludo sunt bona Castrensia, vel quasi Castrensia. num. 16. & 17.

Si quid ex aliorum etiam peculiorum pecunia ematur, pertinet ad peculium, unde erat illa pecunia. n. 18.

Bona Castrensia, & quasi Castrensia plenissimo iure quoad dominium, & usufructum, & administrationem, ac dispositionem inter vivos, & per ultimam voluntatem ad filiosfamilias pertinent. n. 19. & seqq.

Filiusfamilias

Filiusfamilias etiam aliu miles extra Castra, & expeditionem condens testamentum tenetur observare formam iuris communis. num. 22.

In Castris exiliens, vel in expeditione occupatus potest testari minus solemniter iure militari de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus, & de his tantum, non de aliis. ibid.

Filiusfamilias impubes non potest testari, neque inter vivos dispoñere de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus. num. 23. & 24.

Neque potest auctore patre obligari, bene tamen auctore curatore, & assignatur differentia ratio. n. 23.

Filiusfamilias, siue aliu militans siue post dimissam militiam, an de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus possit sicut olim, si hoc testari cum prætentione vel exheredatione parentum. n. 25. & seqq.

Filiusfamilias militi, & paterfamilias militi, quatenus iure antiquo foret licitum in testamento de Castrensibus, vel quasi Castrensibus prættere, vel exheredare parentes vel liberos. num. 25.

Bona Castrensia, & quasi Castrensia illi acquisita non tenentur filiusfamilias adducere ad collationem. n. 29.

Pater letaliter pater contra iustitiam commutatimam, & tenetur ad restitutionem accipiendo contra eius voluntatem in quantitate notabili de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus filiusfamilias. num. 29.

Potest accipere quantum est necessarium ad alendum se aliunde non habentem, unde vivat, & ad alendum eundem filium. n. 30. & 31. & si illa administrati, in dubio censetur pater ex illis, non ex propriis bonis filium alere. num. 31.

Pater tenetur filiusfamilias beneficiis de fructibus beneficii, & aliorum bonorum quasi Castrensiu a se perceptis. num. 39.

Olim & ab initio bona Castrensia, & quasi Castrensia acquiebant patri, postea indultum, ut essent filij pleco iure. & quomodo mortuus filio intestato in uxore deferantur patri superstiti, filiusfamilias 18 ff. ad l. falcidiam, ubi an pater a filiofamilias testatore gravatus possit detrudere falcidiam explicatur. ibid. post medium.

An ob filiusfamilias delictum confiscationem bonorum inducens publicentur, seu in confiscationem veniant eius bona Castrensia, & quasi Castrensia. Referantur sententia opposita, & resolvitur non publicari, neque etiam ob crimen laesa maiestatis. n. 33. & tribus seqq.

SUPRA capite quarto n. 1. dictum, & firmatum est, quod filiusfamilias, seu non dum emancipatus potest habere quadruplex peculiu, seu bona quadruplicis generis (uttradunt communiter Iurisperiti, & Theologi d. n. 3. allegati, & alij, quos ipsi recensent) profectitia, aduentitia, Castrensia, quasi Castrensia. De peculio profectitia actum est d. cap. 4. & de peculio aduentitio cap. precedenti, hoc capite, iuxta ordinem d. cap. quarto propositum, agendum de peculio Castrensi, seu de bonis filiorumfamilias Castrensibus. Quae in vineis, & generaliter loquendo describuntur, & dicuntur ea, quae a filiofamilias existente in Castris, vel eunte ad ea causa militiae, seu in militia agendi, vel occasione, seu ratione militiae sic acquiruntur, quod nisi militaret, acquiruntur non fuisset, ut d. cap. 4. n. 3. notatum est, ut expressè habet Fontanella de post. rupt. claus. 4. Gloss. 7. p. 3. num. 2. innuunt Surdus de alimentis tit. 4. quæst. 11. num. 2. & ex Summis, & ex Theologis Sylvestre vers. peculium 1. quæst. 1. Angelus verbo eodem numero 2. Martinus Nauarrus in manual. cap. 17. numero 141. P. Nauarrus de rehit. lib. 1. cap. 1. num. 68. Molina de iustitia disp. 230. initio, Azorius 2. p. lib. 2. cap. 22. qua. D. Io. Angel. Boslius, de Patria Potestate,

fit. 1. Sanchez conf. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 2. numero 1. & Fagundes in Decalogum lib. 7. cap. 4. numero 1. atque eadem descriptio peculij Castrensis clare constat ex l. Castrensi ff. de Castrensi peculio, & l. 1. C. de Castrensi peculio militum lib. 12. Quorum textuum verba, (com ex ipsis dependeat cognitio, quam latè Castrensia bona se extendant, quæ in Clericis, ut Sylvestre notat d. verbo peculium 1. numero 2. non habent locum, cum ipsi non militent corporaliter) duxi esse hic cum descriptio vna cum verbis textus in l. si forte ff. de Castrensi peculio.

Textus igitur in l. Castrensi ff. de Castrensi peculio sic habet, Castrense peculium est, quod a parentibus, vel cognatis in militia agenti donatum est, vel quod ipse filiusfamilias in militia adquisiuit, quod nisi militaret, adquisiit non fuisset, nam quod erat & sine militia adquisiit, ea, peculium eius Castrense non est.

Verba textus in l. 1. C. de Castrensi peculio militum lib. 12. sunt, si in potestate sua filius tuus fuit eo tempore, quo quadam nomine eum emisti, ea tua esse non dubitatur. Peculio autem Castrensi cedunt res mobiles, quæ eunti in militiam a patre, vel a matre, alijsve propinquis vel amicis donata sunt; item quæ in Castris per occasionem militiae quæruuntur: in quibus sunt etiam hereditates eorum, qui non alias noti esse poterunt, nisi per militiae occasionem, etiam res immobiles in his erunt. Matris autem hereditas, quamvis in militia delata sit, ad peculium Castrense non pertinet. In Castrensi verò peculio prædium donatum non esse constat: Quamvis emptæ ex Castrensi peculio prædia eius conditionis efficiantur.

Denique textus in l. si forte ff. de Castrensi peculio, his verbis comprehenditur. Si forte vxor, vel cognatus, vel quis alius non ex Castris notus, filiofamilias donauerit quid, vel legauerit, & expressè nominatum, ut in Castrensi peculio habeat, an possit Castrensi peculio adgregari? & non puto; veritatem enim spectamus, an verè Castrensi notitia, vel affectio fuit, non quod quis finxit.

Ex quibus textibus constat, bona Castrensia esse 5 triplis generis. Alia enim sunt, quæ ipse filius in militia acquirit. Alia, quæ ipsi a patre, a matre, cognatis, seu propinquis, amicis, aut alijs, penitus extraneis personis, causa, & occasione militiae primò, & principaliter donantur. Alia denique quæ ex prædictis bonis, puta commutatione, emptione, vel quæcumque alio modo adquisiuit. Sic igitur.

§. I.

De bonis Castrensibus, quæ ipse filiusfamilias in militia acquirit.

Huiusmodi bona Castrensia sunt militum stipendia & quæcumque; bona bello milites acquirunt sine sint præmia, siue præda ex hostibus reportata, d. l. Castrensi ff. de Castrensi peculio, & d. l. 1. C. de Castrensi peculio militum lib. 12. Molina d. disp. 230. vers. imprimis, Azorius d. lib. 2. c. 23. q. 1. Sanchez d. c. 2. dub. 2. n. 2. & 3. & communiter Doctores.

Et cum iuxta l. vicinam ff. de bonorum possessione 7 ex testamento militis, & in l. vltima C. de Castrensi peculio, & tradita à me tom. 2. mor. var. tit. 11. quæ est de testamento militari, inter milites computentur omnes, & quicumque exercent munus, Cc 2 seu

seu officium militare in bello, siue per terram, siue per mare, non solum ipsi Duces, sed & Ministri omnes exercitus, vt scriuarij, tabelliones, & quicunque alij, modo exercitum comitentur, item Narchi, Patriti, & alij officiales, qui in nauibus, aut triremibus ad pugnam destinatis præsunt, nunusue aliquid exercent, & etiam remiges, nauar, custodes, seu vigiles, qui in eisdem nauibus, aut triremibus sunt, & similes persone, quæ in iis nauibus aliquid aliud munus exercent ob causam publicam, & bonum commune; Quod prædicti omnes ea via acquirunt, siue stipendium sit, siue præda ex hostibus, siue præmium ad Castrense peculium pertinet iuxta præfata iura, & tradunt Baldus in l. cum oportet Col. 3. C. de bon. qua. lib. Surdus de alimentis tit. 4. quest. 11. n. 6. Syluester d. verbo peculium l. n. 11. Angelus verbo eodem num. 4. Molina d. disp. 230. vers. inter milites. Azorius d. cap. 23. quest. 1. Sanchez consmor. lib. 1. cap. 2. d. d. dub. 2. num. 4. & alij ab eodem relati, & alij à me relati d. tit. 11. n. 45. & 46. vbi probò priuilegium testandi minus solemniter concessum militibus, competere etiam his, qui militiam naualem sequuntur, & explico, quinam dicantur Narchi, & Triarchi & n. 48. an prædicta intelligantur etiam de remigibus ob delictum ad triremes damnatis. Quæ omnia procedunt in bello iusto, & ad bonum publicum, & commune destinato, non vero aut in bello iniusto piratarum, & huiusmodi, etiam si præfati Officiales nauar, & alij similes persone habent salarium ex publico, aut in nauigationibus ex causa priuata, vt pro mercibus, & huiusmodi, prout Syluester vbi supra, & Sanchez d. dub. 2. n. 4. notantur.

§ Præterea, quod filiofamilias, Castri, seu Castelli, aut arcis alicuius curam habentes, & milites in eisdem loci custodiam constituti, ratione talis custodiz lucrantur, siue stipendium, præmium, &c, est peculium Castrense, esse nullum bellum imminet, sed omnia in pace sint, nam & tales inter milites computantur, vt expresse notant Molina d. vers. inter milites sine, & Sanchez d. dub. 2. n. 6.

9 Denique bona Castrensa reputantur, quæ filiofamilias, qui existit in palatio, & seruitio, seu famulatu Regis, aut Principis, & acquirit vel propria parsimonia, aut labore proprio, vel donis Regis, & etiam donata à parentibus, vt ea insumat, dum est in Palatio, & famulatu Regio, ita Gomez ad l. 29. tauri num. 10. vers. ex quo inferitur, Azorius d. cap. 23. quest. 1. vers. in Castrensis, & Molina d. disp. 230. vers. inter Castrensa, & clarè habetur in l. vnica C. de Castrensi omnium Palatinorum peculio lib. 12. ibique additur ratio, scilicet quia commorantes in palatio, & seruitio Regis censentur esse in Castris, ideoque quæ ibi acquiruntur inter Castrensa computantur. Quid enim (inquit ibidem Imperator Constantinus) tam ex Castris est, quam quod nobis consuevit, ac prope sub conspectibus nostris acquiritur; sed nec alieni sunt à puluere, & labore Castorum, qui signa nostra comitantur, qui præsto sunt actibus, quos intentos, & eruditos studiis, itinernum prolixitas, & expeditiorum difficultas exercet; Ideoque Palatini nostri, qui priuilegijs Edicti vti poterunt, pecunia sua præcipua retineant, quæ dum in palatio nostro constituti sunt, aut labore proprio, aut donatione nostra quasi-

§. II.

De bonis Castrensis, quæ filiofamilias militi, ex aliorum siue conuictorum, siue extraneorum donatione acquiruntur.

Quidquid mobile à parentibus, cognatis, amicis, aut ab alijs donatur filiofamilias, vel emitti ad bellum, vel in ipsa militia degenti, & in Castris militi descripto existenti, vt sunt arma, equi, & alia eiusmodi, vel ad paranda necessaria, vel ad sumptus in militia faciendos, & peculium Castrense, seu spectat ad bona Castrensa d. l. Castrense peculium, l. si mulier, & l. miles præcipue ff. de Castrensi peculio 9, & d. l. 1. C. cod. lib. 12. & l. si filiusfamilias 4. C. familia eriscunda, & Doctores communiter Crotus in l. frater à fratre num. 1. ff. de condi. indebit. Surdus d. tit. 4. n. 4. n. 7. Gomez ad l. 29. tauri num. 17. vers. sed salua pace, Aug. Barbosa collect. ad d. l. 4. C. familia eriscunda, Angelus verbo peculium l. num. 3. ibid. in addit. litt. F. Vagarellus, Molina d. disp. 230. vers. deinde bona mobilia, Sanchez d. dubio 2. num. 7. & alij. Dixi quidquid mobile. Quod si immobile à parentibus, aut alijs coniunctis, aut amicis filiofamilias emitti ad militiam, aut iam in militia existenti donetur, non erit Castrense peculium, nec quasi Castrense, ita d. l. 1. C. de Castrensi peculio, lib. 12. d. l. filiusfamilias 4. C. familia eriscunda, & l. penultima ff. de Castrensi peculio, & prælegati Doctores. Quod tamen limitatur, si bonum immobile, aut hereditas data sint, aut relicta filiofamilias militi à coniuncto, seu agnato, vel fratre, aut amico commilitone, tunc enim res immobilis, & hereditas pertinet, ad Castrense peculium, si donatio sit facta, aut hereditas relicta in testamento, facto post commilitum, non vero, si antea, vt expresse habetur, tum in d. l. penultima ff. de Castrensi peculio, in principio (vbi sic Tryphonius scribit. Hereditate ab agnato commilitone data, Scenola noster dubitabat, quia potius & ante notus, & amicus dare potuit & non dare, nisi commilitum charitate auxisset. Nobis ita videtur, si ante commilitum factum sit testamentum, non esse peculij Castrensis eam hereditatem, si postea, contra) tum in l. 4. C. de Castrensi peculio lib. 12. quæ sic habet, Cum allegas te à fratre tuo, eodemque commilitone in eisdem Castris institutum heredem: successionem eius potius in Castrensi peculio tuo, quam patri tuo, cuius in potestate es, per te quasiam videri rationis est; Etenim preperationis laborem societatum commilitij eius, & obsequiorum munus consortium, affectioni fraternæ nonnihil addidisse, quinimo vice mutua clariore iure sibi reddidisse credendum est. Vnde in dubio quando quid coniunctus donat in Castris militi coniuncto, an donatio præsumatur potius facta inuito militie, quam sanguinis, & sic res donata iudicanda sit, Castrense peculium; Et si Crotus in d. l. frater à fratre num. 1. à Surdo vbi supra relatus, absolute dicat donationem præsumi factam intuitu militie, & sic donatum esse bonum Castrense, eo quia, inquit, non præsumitur donatio facta contemplatione sanguinis, nisi quando id est vtile donatario: tamen Corralius in d. l. frater à fratre numero 101. quem refert, & appro-

bat Surdus d. quæst. 11. num. 7. dixit eam donationem peculium factam intuitu militiæ, si facta sit à coniuncto commilitone, non verò si facta à coniuncto, qui non commilitaret, iuxta d. l. penultimam ff. de Castrensi peculio; ideoque matris hereditas, quamvis filio existenti in militia delata sit, ad peculium Castrense non pertinet, d. l. 1. C. de Castrensi peculio lib. 10.

11. Quin etiam bona Castrensia reputantur non solum bona à coniuncto commilitone donata, vel relicta, sed etiam quæcumque sine hereditas, siue legatum, aut res donata, etiam bona immobilia sint, quæ filiusfamilias miles in Castris per occasionem militiæ acquisiuit à quibuscumque, & si extraneis, qui ad donandum, vel relinquendum non alias moti esse poterunt, quam occasione militiæ, vt, si quæ filiusfamilias militi ratione commiliti, seu communicationis, quam cum illo habuit in bello, aut notitia, quam de illo habuit, aut facti illustis, ibi ab eo gestis, aliquid sine mobile, siue immobile reliquit, est bonum Castrense, ita expresse d. l. 1. C. de Castrensi peculio lib. 12. & miles filiusfamilias si militi, si forte, & l. Diuus Adrianus ff. eodem Vngarellus in addit. ad Angelum verbo peculium n. 3. lit. F. Molina d. disp. 230. vers. item bona Castrensia, Azorius d. lib. 2. cap. 22. quæstio 9. fine, & Sanchez conf. lib. 1. cap. 2. d. dub. 2. num. 8.

12. Vtrum verò donatum filiusfamilias militi aut eunti ad Castra seu militiam, siue à coniuncto, & amico, siue ab extraneo, qui notus ei non erat in militia, in dubio censendum sit fuisse donatum intuitu militiæ, & esse Castrense. Bartholus in tractatu de duobus fratribus (cuius responsum approbat Angelus d. verbo peculium n. 3. Syluester n. 4. Molina d. disp. 230. vers. item bona Castrensia, Azorius d. cap. 22. quæstio 6. & Sanchez d. dub. 2. n. 8.) respondet cum distinctione, si enim quod donatum est, necessarium aut aptum est ad militiam, vt sunt equus, arma offensiva, aut defensiva, tunc à quocumque donatum sit, in dubio censendum est intuitu militiæ donatum fuisse, siquæ esse Castrense peculium. Si verò quod donatum est, idoneum, aptumve minimè fit ad militiam, seu ad inserviendum militiæ, vt sunt pecunie, & alie huiusmodi res mobiles, & fundus, vel alia quælibet res immobilis, presumendum est non fuisse donatum intuitu militiæ, & ita non spectare ad peculium Castrense, excepto (vt Angelus, Syluester, Azorius, & Sanchez ubi supra notant) duplici casu, quorum Vnus est, quando donans est solum ex militia cognitus, iuxta tradita num. precedenti. Alter verò quando donans dedit pecuniam ad emendum necessaria ad militiam, aut alias res siue mobiles, siue immobiles, vt vendantur, & ad militare ministerium necessaria pecunia emanant. Addunt itidem Angelus, Syluester, Azorius, & Sanchez, quod si id, quod donatum est aptum, & idoneum est tum ad militaria munia, tum ad quoslibet alios vsus, vt seruus, & alia, si expresse donatum sit ad militiam, seu militare ministerium, vel ab eo, qui solum ex militia notus esset, peculium Castrense; secus verò, si simpliciter siue expresse, & à non noto solum ex militia.

13. Sed quis, si mater filiusfamilias non militi aliquid donat, vel aut donet, vel reliquat aliquid non aptum ad militiam, sed & quod spectatis circumstantiis concurrentibus non fit ad militare ministerium idoneum, & iuxta rei naturam nequeat esse Castrense peculium, exprimens nominatim se vel le, vt illi sit in peculium Castrense; An illud habeat in peculio Castrensi. Respondetur non esse illi Castrense peculium, ita d. l. si forte ff. de Castrensi peculio; Bartholus in d. tract. de duobus fra-

trib. Angelus in d. verbo peculium numero 9. Syluester num. 5. Molina d. disp. 230. vers. Bartholus, & Azorius d. cap. 22. quæstio 9. Veritate enim (inquit textus in d. l. si forte) spectamus, an verè Castrensis notitia, vel affectio fuit, non quod quis fecit. Et si autem præfata expressio non valeat, nisi vt datum, vel relictum sit aduentitium; operatur tamen ita esse bonum aduentitium, vt vltimus fructus patri non acquiratur, sed ad filium pertineat etiam vltimus fructus vna cum proprietate, iuxta Bartholum. Syluestrum, Angelum, Molinam locis citatis, & Azorium d. cap. 22. quæstio 10. Nam licet vitietur id, quod exprimitur, non ita tamen quod est tacitum l. 1. ff. quibus mod. pignus, vel hypotheca solvantur.

Si quid quoque pater, aut mater donet filio, postquam è bello reuerfus est, pro te bene gesta, ad peculium Castrense non pertinet, vt expresse habetur l. pater militi ff. de Castrensi peculio in principio vbi sic Pater militi filio reuerfo quod donat, Castrensis peculij non facit, sed vitietur peculij perinde, ac si filius nunquam militasset; secus, si in præmium militiæ ab aliis quid donetur, vt notat Fagundes de iustitia lib. 1. d. cap. 14. n. 4.

An verò, si regalia coequantur in feudum huiusmodi feudum Castrense reputetur; Affirmat Surdus d. quæst. 11. ex Baldo in l. cum multa in principio C. de bon. que liber. & in l. in vnoem in fine. C. de condit. instri. Afflicto de off. 183. num. 4. & Rolando conf. 54. num. 6. vol. 3. Ad quos remitto lectorem, & ad tradita cap. precedenti num. 45. & nonnullis seqq.

Pro abolitione, seu conclusionem huius paragraphi, aduertendum, quod supra notatum est ex communi Doctorum, scilicet data à patre filiusfamilias eunti ad bellum, seu militiam, vel actum militi, apta ad ministerium militare, censi filii donata, & sic pertinere ad peculium Castrense; debet intelligi, dummodo aliud, & non filius donata, possit colligi ex quantitate patrimonij, vt ex Saliceto in l. filia C. familia eriscunde, Baldo in auth. ex testamento. C. de collat. & in l. 1. ff. solut. matrim. & ex Alexandro in l. si donatione C. de collat. notavit Stephanus Gratianus rom. 2. cap. 231. n. 17. & dummodo non appareat de contraria voluntate patris ex annotatione in aliqua scriptura, vel aliter vt tradunt Craneta conf. 125. in fine num. 8. vers. non obstant allegata, alios allegans Menochius de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 30. num. 20. & Gratianus d. num. 17.

S. III.

De bonis quæ filiusfamilias miles ex supradictis bonis Castrensis acquirit.

Certum est, quod bona siue mobilia, siue im-
mobilia ex bonis, seu cum bonis Castrensisibus
acquisita, ad peculium Castrense spectare, seu effici,
& esse peculium Castrense. Ita expresse habetur
in d. l. 1. C. de Castrensi peculio lib. 12. & constat
etiam ex l. pater militi §. si seruus ff. de Castrensi
peculio, vbi dicitur, quod, si seruus ad Castrense
peculium filij spectat, aliquidque acquirit,
cedit illud peculio Castrensi. Quare Castrensia bona
sunt omnia illa bona, quæ cum bonis Castrensisibus
filiusfamilias miles acquirit, emptione, permutatione,
negotiatione, vel etiam ludo, cum peculio
Castrensi

C c 3.

Castrensis ludendo, ut expresse per allegatos textus, tradunt Azorius *d. lib. 2. cap. 23. questio 1.* Molina *d. disp. 230. vers. si de bonis Castrensis*, & Fagundez *in Decalogum lib. 7. cap. 4. num. 4.* & confirmat Molina, quia, cum filiusfamilias habeat liberam administrationem peculij Castrensis & quasi Castrensis (*vt supra. cap. 4. n. 5. fine*, notatum est, & infra proximè magis explicatur) sicut damnum peculio cederet, ita & commodum ei cedere debet.

- 17 Extenditur, vt etiam, si filiusfamilias cum peculio quasi Castrensis negociando, aut ludendo aliquid acquirat, seu lucretur, id ad bona quasi Castrensis pertineat, iuxta dicta iura, & rationem adductam, & expresse notant *locis citatis*, Fagundez, & Molina, post Nanarrum *in cap. statum n. 68.* ab ipsis ad id allegatum.

- 18 Idem esse de omnibus pecuniis, vti quid ex pecunia eorum ematur, pertineat ad peculium, vnde erat illa pecunia, vt ex Bartholo notat *vt supra* Molina, & Fagundez de *infamia lib. 3. cap. 14. numero 1.* & sic si quid ex pecunia peculij aduentitij, aut profectitij ematur, vel acquiratur, pertinet ad peculium aduentitium, vel profectitium.

Bona Castrensis, & quasi Castrensis plenissimo iure quoad proprietatem, & vsumfructum, item quoad administrationem, & dispositionem inter vivos, & per vltimam voluntatem, spectant ad filiusfamilias.

- 19 Itaque licet filiusfamilias miles per militiam non liberetur Patris Potestate, vt *supra. cap. 2. num. 55.* probatum est, tamen omnia præfata bona Castrensis, sicut olim & iure antiquo eidem filio acquiriebantur pleno iure, & in totum, ita vt pater nullum ius in eis haberet, nec etiam vsumfructum, sed ad ipsum filium totaliter quoad proprietatem, & quoad vsumfructum pertinent, vt *supra. cap. 4. numero 5.* notatum est, & constat ex l. miles præcipua l. ex nota ff. de *Castrensi peculio*, & ex l. 1. §. nec Castrensis ff. de *collatione honorum*, vbi Vlpianus idem dicit de bonis quasi Castrensis; ita etiam hodie iure nouo, quo illud antiquum non tepetitur immutatum circa illa, eadem bona Castrensis, ad filiumfamilias militem in solidum, & pleno iure quoad proprietatem, & vsumfructum pertinent, nullumque in illis patri competit; vt constat ex l. 3. C. de *Castrensi peculio lib. 12.* & ex l. cum oportet in principio C. de *bonis quæ liberis*. Vbi *vers. eod. observando*, quod de bonis Castrensis filiusfamilias militis in iure sancitum est, ad quasi Castrensis extendi definitur; Et quod bona quasi Castrensis ex Imperatorum concessione habeant priuilegium Castrensi plenoque iure filiofamilias acquirantur, constat etiam ex l. vltima in principio C. de *inofficiso testamento*, ex *auth. præbitorum 1. C. de Episcop. & Clericis*, ex tit. Cod. de *professoribus*, & *Medicis lib. 10. l. fin. C. qui testamenta facere possunt*, & ex §. vltimo institui. de *militar. testamento*. Quod etiam notum *tom. 2. mor. tit. 11. de militar. testamento num. 64. fine*, & oblectat quoque Pichardus *locis* qui infra allegantur. Quare & peculium Castrense, & peculium quasi Castrense (de quo capite sequenti) ad filiumfamilias, exclusio omnino patre, pertinet plenissime quoad proprietatem, & vsumfructum, & ita communiter Doctores Afcancius Clemen. de *Parr. Potest. cap. 6. ff. l. 2. num. 7.* Paschalis de *viribus Parr. Potest. p. 1. cap. 308.* Sordus de *alimentis tit. 4. quest. 4. num. 2.* Fontanella de *patr. nupt. claus. 4.*

gloss. 7. p. 3. alij Iurisperiti ab Afcancio *vbi supra* & à me *tom. 3. mor. var. tit. 3. num. 212.* Molina *d. disp. 230. vers. licet filius*, & Summisit *verbo peculium*, Fagundez de *infamia*, & *iure lib. 3. cap. 14. num. 8.* & *lib. 7. in Decalogum cap. 4. num. 4.* & alij Theologi à me *d. num. 233.* relati, & qui infra allegantur, & ita pleno iure ad filiumfamilias pertinet peculium Castrense, & quasi Castrense, vt nec commoditatem vsumfructus pater habeat, vt *capite precedenti numero 117.* probatum est.

Quare filiusfamilias pubes in bonis Castrensis, & quasi Castrensis, ratione plenissimi iuris quoad dominum, seu proprietatem & vsumfructum sibi in illis competentis, habetur pro patrefamilias, eorumque habet plenissimam administrationem omnino independentem à patre cui nullum ius administrationis eorumdem bonorum competit, l. 2. ff. ad *Macedonianum allegata*, miles præcipua §. *aliquem ff. de Castrensi peculio*, *citata. 1. C. tit. eod. lib. 12.* & aliis textibus *num. precedentis* allegatis, & tradunt communiter Doctores Sord. d. *quest. 11. num. 5.* Fontanella *d. num. 4.* Villus de *dec. 181. numero 4.* Villus alios allegans *ibid. in addit. num. 12.* Molina *d. vers. licet filiusfamilias*, Fagundez *locis supra allegatis*, & alij, quos allego *tom. 3. moral. d. tit. 3. cod. n. 233.* allego.

Ex quo consequitur, vt filiusfamilias pubes de iisdem bonis suis Castrensis vel quasi Castrensis possit liberè, & ad libitum licitè, & validè disponere, absque consensu patris, tutoris, curatoris, & absque decreto iudicis, tam inter vivos per contractum, dando, vendendo, permutando, aut quocumque etiam alio modo distrahendo, quam per vltimam voluntatem testando piè, vel profanè, aut in testamento legando, vt tradunt Sordus, Afcancius, Villus, Fontanella *locis supra allegatis*, Afcancius Clemen. d. *effect. 2. num. 6.* & *effect. 9. num. 10.* Pichardus *in instit. lib. 2. tit. de militari testamento §. illis autem temporibus num. 6.* & §. *sciendum*, & *tit. quibus non est permiffum facere testamentum num. 69.* & *109.* Io. Baptista de Barthobus de *filiusfamilias quest. 16. num. 1.* Afcancius, & Villus *locis supra relatis*, Molina *d. disp. 230. allegato vers. licet filius*, Fagundez *locis supra num. 19.* relatis, & alij Theologi à me *relati tom. 3. mor. var. tit. 3. allegato num. 233.* vbi hoc eodem probant. Et quod etiam filiusfamilias miles de bonis Castrensis, & quasi Castrensis possit licitè, & validè testari piè, & profanè, constat ex §. *illis autem temporibus institui. de militari testamento. & institui. quibus non est permiffum facere testamentum, in principio*, (vbi de facultate testandi de bonis Castrensis) ex d. l. finali C. *qui testamentum facere possunt*, & *allegata l. finali in principio C. de inofficiso testamento*, & §. *ultimo institui. de militari testamento*. Quibus in textibus expresse concessum est filiusfamilias posse liberè testari de bonis quasi Castrensis Quod quoque expresse tradunt Bartholos in l. C. de *sacrosanctis Ecclesiis*, Mynsinger *in instit. dicto tit. quibus non est permiffum facere testamentum initio*, Sordus de *alimentis tit. 4. quest. 11. n. 5.* Afcancius, Villus, Io. Baptista de Barthobus, Pichardus *locis supra allegatis*, alij Iurisperiti, quos d. *tom. 2. moral. var. tit. 11. de militari testamento numero 64.* & *61.* referto, & communiter Iurisperiti apud Augustinum Bartholam collecti ad l. fin. *numero C. de inofficiso testamento*. Molina *d. vers. licet filiusfamilias*, Fagundez *in Decalogum lib. 7. d. cap. 4. num. 6.* & de *infamia*, & *iure lib. 3. d. cap. 14. n. 2.* Afcancius *2. p. lib. 2. cap. 23. questio 8.* & alij Theologi communiter à me *tom. 3. mor. var. tit. 3. allegato*

allegat. num. 233. relati. Quare Valascus tom. 2. consilior. 108. n. 36. & nonnulli alij, quos refert Fagundez d. cap. 14. n. 8. vers. contrarium asserentes filiumfamilias non posse testari nec etiam de licentia patris de bonis, in quibus plenum habet dominium, & etiam usufructum; sunt intelligendi de bonis aduenticiis, in quibus filiusfamilias habet proprietatem, ac usufructum, & pleno iure sunt illius, & de bonis, quæ donantur vel relinquuntur testamento eidem filiofamilias, ea conditione, ut nihil in eis pater habeat, sed tota sint filij & quoad dominium, & proprietatem, & quoad usufructum & liberam illorum dispositionem (quod & asserunt Fachineus contram. iuris lib. 5. cap. 94. & cum pluribus aliis Ioannes de Barbola de filiis familias d. quæst. 16. n. 22. & pluribus segg. & Fagundez d. n. 8. vers. ita se habent, & alij à me relati tom. 2. mor. var. tit. 12. n. 148. idque per textum in l. penult. (qui testamentum facere possunt. & in l. ultima C. de bonis quæ liberis & alios nonnullos textus quos habent Io. Baptista de Barbobus & Fagundez, quamvis & de his bonis aduenticiis possit filiumfamilias liberè testari teneant alij iuris periti à me d. n. 148. relati, & alij, quos Fachineus d. cap. 94. & Ioannes de Barbobus d. quæst. 16. n. 4. & segg. referunt, adducunt, alios textus, in quibus fundantur, de qua controversia infra, ubi de facultate filij familias disponendi de pecuniis suis per ultimam voluntatem: Non verò intelligendi sunt de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus, ob manifestum privilegium illis in supra allegatis textibus concessum, ut de illis liberè possint filijfamilias testari, seu etiam testando, & legando piè, & profane, absque facultate patrum, in quorum sunt potestate disponere.

Filiusfamilias etiam alium miles, extra Castra, & expeditionem tendens testamentum de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus; tenetur observare formam iuris communis.

22. Intelligitur autem, ut filiusfamilias possit testari de bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus dummodo testetur solemniter, & iuxta formam iuris, scilicet omnibus solemnitatibus observatis iuxta dispositionem iuris communis in testamentis paganorum requisitis, de quibus in institut. tit. de testamentis ordinandis lib. 2. ut constat ex §. illis autem temporibus, & ex §. sciendum, institut. de militari testamento, & ex l. finali initio C. de in officio testamento argut ex l. ultima C. qui testamentum facere possunt, & notat Pichardus in d. §. illis temporibus n. 6. & d. §. sciendum n. 3. & notat ego quoque tom. 2. mor. var. tit. 11. de militari testamento n. 61. fine & n. 63. & tradunt alij à me ibi n. 64. allegari. Quod iuxta eodem textu procedit tamen filiusfamilias sit actu miles, vel fuerit miles, & testetur de iisdem bonis Castrensisibus vel quasi Castrensisibus extra Castra, & non in expeditione existent, aut post militiam actuale, ut ubi supra pariter expresse notum. Nam filiusfamilias miles, dum est in Castris vel in expeditione occupatus, potest testari minus solemniter iure militari (ut latè post alios probavi d. tit. 11. n. 61. & nonnullis sequentibus) non quidem de quicquidumque bonis (ut voluerunt nonnulli relati à Diana p. 7. resolut. 60.) sed tantum de bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus, ut iuribus, & Doctoribus allegatis d. tit. 11. n. 64. ostendi.

Filiusfamilias impubes non potest de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus testari nec disponere inter vivos, nec etiam obligari auctore patre esse possit auctore tutore.

Dixi autem in principio num. 20. & 21. filiusfamilias impubes. Nam filiusfamilias impubes, scilicet minor 24. annorum de iisdem bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus testari non potest: ut expresse habetur l. ultima, C. de testamentis militum, & notat Molina d. vers. licet filiusfamilias & tom. 2. disp. 261. n. 4. vers. de impuberibus, & post cum Fagundez in Decalogum lib. 7. d. cap. 4. n. 6. & de infamia lib. 1. cap. 14. n. 8. initio. Qui & rectè addunt, nec eundem filiumfamilias in pubem posse de iisdem bonis donare, vel alio modo alienare, tum ob rationem propter quam d. l. ultima ei denegatur testamenti confectio, tum quia difficilior conceditur alienatio inter vivos, quam testamenti confectio. Quinimo filiusfamilias impubes neque etiam de consensu patris alienare, aut obligari potest l. ultima §. pupillus ff. de verb. obligat. & §. pupillus vers. sed qui in potestate instituit de iuribus stipulation. ubi sic dicitur, sed qui in potestate patris non auctore quidem patre obligatur, ibidem Pichardus n. 19. & alij à me tom. 3. mor. var. tit. 3. n. 231. relati, & expresse loquentes etiam de bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus, Molina, & Fagundez locis allegatis & Sanchez de matrimonio lib. disp. 39. n. 2. Quamvis si tutorem habeat, possit pupillus de eiusdem tutoris consensu, & auctoritate naturaliter, & Civiliter obligari d. §. pupillus initio, ibidem Pichardus n. 19. Molina, Fagundez locis allegatis, & alij à me d. n. 231. relati, ubi etiam rationem huius differentie inter patrem, & tutorem ex iisdem Doctoribus trado, scilicet quia impubes habet tutorem obligatum, si male auctoritatem præstet, tenetur enim tutor obrem pupilli male gestam ex vulg. iuris principijs: Pater autem, etiamsi obligationi factæ intervenisset, & consensum male præstisset, non teneretur ob reverentiam paternam, argumentum textus in l. cum oportet §. non autem hypotheca C. de bon. quæ liber. ideoque si pupillus sine patre obligari velit, curator ei, quo auctore obligetur, dandus erit §. fin autem patre recusante, C. eod. tit. & Pichardus d. n. 19.

Ex quibus venitit reiciendi Reginaldus in practi lib. 25. n. 153. & Bonacina de contrahibus disp. 3. q. 1. p. 5. n. 13. quatenus dicunt filiumfamilias impubem pubertati, proximo sicut & puberè posse ad libitum, & liberè disponere de bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus, caret enim hoc eorum dictum omni fundamento & omnino, ac expresse adversatur allegatis iuribus, & decretis absolutè filiumfamilias impubem nec auctore patre obligari posse, & alibi in iure non reperitur illi concessa huiusmodi libera dispositio de bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus. In bonis autè aduenticiis, an & qua ratione, seu quando possit patre auctore obligari, notatum est d. n. 231. & n. sequenti, & explicatur etiam infra, ubi de potest. patr. quoad contractus filiorum familias.

Filiusfamilias, siue alium militans siue post dimissam militiam. An de bonis Castrensisibus vel quasi Castrensisibus, possit sicut alim, sic hodie valide testari cum præteritione vel exheredatione parentum.

Utrum autem filiusfamilias testans de bonis Castrensisibus ad pia, vel profana, absque licentia, & consensu patris possit præterire, aut exheredare sine causa eundem patrem, ut ob id testamentum non subsceat quærelæ inofficiosa, & nullum dici nequeat à parente præterito, aut in iustis exheredato. Hanc difficultatem paucis absolvi tom. 2. mor. tit. 11. de militari testamento, n. 65. Hic autem paulo latius eam explicandam duxi. Certum ergo

est, quod iure digestorum, & Codicis, filiofamilias non solum actu militanti, & in castris existenti, vel in expeditione occupato, sed etiam veterano post dimissam militiam, & cuicumque filiofamilias ius fuisse praterendi & exheredandi absque vlla causa parentes, & ascendentes in testamento, ab ipsis facto de solis bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus, ita quod ob id non poterat testamentum dici nullum, aut querelae inofficiosi non subiacebat, constat ex l. testamentum, & l. ultima §. in his itaque C. de inoffic. testam. & ex l. ultima C. qui testamentum facere possunt, Covarruias loco qui infra citatur, Valquius de successione creat. lib. 2. §. 20. n. 17. & lib. 3. §. 24. n. 32. & 33. Covarruias in cap. quia nos n. 7. de testamentis, Minsinger. in §. ultimum n. 4. institut. de militari testamento, ibid. Richardus, & in princip. n. 76. institut. quibus non est permittum facere testamentum, Clarus §. testamentum quasi. 48. vers. & hac omnia. Grassus de success. eodem §. testamentum quasi. 7. n. 3. Azorius p. 2. lib. 2. cap. 23. quasi §. 8. Molina de iustitia tom. 1. disp. 231. vers. quod verò attinet, Fagundez de iustitia lib. 1. cap. 14. n. 8. vers. manus dubium est, & communiter iurispecti, & Theologi. Eodem autem iure digestorum patrifamilias suis iuris testanti de solis bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus permittitur sine vlla causa praterire aut exheredare ascendentes, & descendentes, nec testamentum subiacebat querelae inofficiosi, si testator esset, dum versaretur in militia ipsa, & in expeditione esset occupatus, & in ea esset mortuus, vel intra annum post expeditionem, vel militie dimissionem l. Papinianus §. Papinianus in 2. respons. & l. si instituta ff. de inofficioso testamento. Si vero decessisset post annum dimissionis, illud testamentum subiacebat querelae inofficiosi d. §. Papinianus, in eodem 2. respons. Si quoque testabatur extra actuale militiam, & effectus veteranus, non erat ei permittum ascendentes, vel liberos absque iuxta causa, & expressa praterire, aut exheredare, licet talis pater solum haberet Castrensia, ac proinde de iisdem bonis Castrensisibus, & quasi Castrensisibus testans nulla expressa iuxta causa, exheredasset ascendentes, vel liberos, testamentum illud subiacebat, querelae inofficiosi, & poterat dici nullum d. §. Papinianus in principio seu primo respons. Valquius d. §. 20. n. 171. Molina, Azorius, & Fagundez locis allegatis. In praedictis autem casibus, in quibus iure antiquo ob practionem, aut exheredationem absque causa iuxta expressa, non subiacebat querelae inofficiosi, Covarruias d. n. 7. post alios affirmat ascendentes, vel descendentes prateritum, aut iniuste exheredatum potuisse nihilominus petere legitimam portionem sibi in bonis illis debitam, quod & Molina, atque Azorius approbant.

16

Controuersia tota est. An nono iure authenticorum quoque filiofamilias testans solum de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus possit praterire, vel exheredare, absque debita causa expressa, parentes, & etiam hodie tale testamentum non subiaceat querelae inofficiosi. An verò illud ius antiquum per idem ius novum authenticorum sit correctum. Et quidem communis, vel saltem magis communis iurispectorum sententia est, quod praefatum ius antiquum sit correctum, hodieque post praedictum ius authenticorum testamentum filiofamilias etiam militis, & in militia, atque armorum occupatione factum de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus, cum prateritione, vel exheredatione parentum, absque iuxta causa expressa, subiacere querelae inofficiosi, nullumque dici

posse ita Glossa in l. testamentum in d. l. finali verbo testamento C. de inofficioso testamento; Angelus in §. illis autem temporibus instituit. de militari testamento & plurimi alij iurispecti, quos refert Valquius de successione creat. d. §. 24. n. 32. vers. haec conclusio; & n. 33. sine. Idem Valquius ibid. §. 4. 20. d. n. 171. Covarruias, Clarus, Grassus, Richardus locis supra allegatis, & alij, & ex Theologis Azorius, Molina, & Fagundez locis supra allegatis. Probatur inter omnes praefatos Doctores. haec sententia per textum in auct. ut cum de appellatione cognoscitur, §. & hac quidem de parentum, seu, iuxta autem, ubi ita disponitur. Sancimus itaque, non licere liberis parentes suos praterire, aut quilibet modo à rebus propriis in quibus habent testandi ius, eos omnino denegare, nisi causas, quas enumeramus, in suis testamentis specialiter nominauerint. Cum ergo filiofamilias, iuxta iura, habeat licentiam, seu facultatem liberè testandi de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus, vel supra probatum est, & de his solum bonis, non de profectis, & adentitiis, iuxta Doctores communiter, ut infra suo loco explicatur, sequitur, iuxta dispositionem d. auct. ut idem filiofamilias in testamento, quod facit de bonis Castrensisibus, vel quasi Castrensisibus, non possit praterire, aut exheredare parentes, absque expressione causae prateritionis, vel exheredationis, alioqui subiacebat testamentum querelae inofficiosi. Confirmatur haec sententia communis in specie quoad testamentum filiofamilias de bonis quasi Castrensisibus, quod est olim, ut supra dictum est, non subiacebat querelae inofficiosi ob causam prateritionis, vel exheredationis parentum; hodie tamen secus esse constat ex praef. ex auct. praebitorum C. de Episcopis & Clericis sic habente: Praebitorum, & Diaconorum, & subdiaconorum, Cantores, & leutores (quos omnes Clericos appellamus) res quolibet modo ad dominium eorum venientes, habere in sua potestate praecipimus, ad similitudinem Castrensiu peculiorum, & donare cui volunt secundum leges; & in his testari, licet sub parentum potestate sint; sit tamen, ut eorum filii, aut his non exstantibus, parentum eorum legitimam ferant partem. De cuius auct. intellectu, an comprehendat omnia bona post Clericum acquisita quomodocumque an verò solum acquisita ratione Clericatus explicatum est cap. precedenti num. 178. & duob. segg. Ex qua dispositione (de quibuscumque bonis Clericorum loquatur) constat filiofamilias testantem de bonis quasi Castrensisibus, debere portionem legitimam relinquere liberis, aut parentibus, si extent. Haec autem sententia non obstat quod iura, & Doctores dicant filiofamilias posse liberè testari de Castrensisibus, & quasi Castrensisibus bonis. Nam per hoc loquenti modum solum volunt significare non esse prohiberi filiofamilias testari de praefatis bonis, servata tamen in ceteris dispositione iuris.

At contrariam sententiam, & quod hodie etiam post praedictum ius authenticum, testamentum filiofamilias de bonis Castrensisibus factum, prateritis, aut exheredatis; absque expressione iuxta causae, parentibus, non sit nullum, sed valeat, nec querelae inofficiosi subiaceat, quamvis portio legitima iuxta, & debita peti possit à parentibus pratermissis, vel contra ius exheredatis, teneantur plures, Glossa in auct. ex causa verborum C. de liber. prater. Glossa in d. auct. praebitores C. de Episcopis & Clericis Baldus in l. cum lege C. cod. tit. Rodericus Suarez in l. quoniam in prioribus C. de inofficioso testamento fol. 3. col. 3. (quos refert Valquius d. §. 24. num. 3. vers. hodie autem) Panormitanus

in d. cap. quia nos de testamentis, Imola in l. filia preterito n. 35. ff. de iniuria iur. p. ad id allegati, Romanus, & Iason in l. si certis C. de testam. milit. n. 8. (quos referunt Covarruvias d. n. 7. & Valquius d. §. 24. n. 32. vers. sed in omnibus) Viglius in §. fin. insitut. de exhered. liber. quem referunt Covarruvias d. n. 7. & Valquius d. lib. 2. d. Succession. creat. §. 20. n. 172. vers. 4. limita, qui ibid. & d. §. 24. n. 32. in verbis finalibus hanc eandem sententiam contra communem approbat, & hanc eandem sententiam tenet Myntinger in §. sciendum ultimo insitut. de militari testamento, quoad testamentum de bonis Castrensis & quasi Castrensis à filiofamilias milite iure militari in Castri factum, cum prætentione parentum ad id allegans Bartholum in l. finali C. de inofficioso testamento, Iasonem in d. l. si certis, Ioann. de Platea in §. illis autem temporibus insitut. d. militari testamento & Viglius ibid. & cum adducens rationem quod cum dicit. autem. constitutio nihil de hoc expresse dicat, ratio interpretationis insudet, ut & de veteri iure, & de militum privilegiis, quam minima fiat detractio. Probatur igitur hæc sententia (præsertim à Valquio d. §. 124. n. 32.) tum quia quantum fieri potest vitanda est correctio legum l. si quando in principio C. de inofficioso testamento, tum quia lex generalis non comprehendit personam, & causam privilegiam in illa materia, etiam si illud privilegium legi illi generali, de illo non facienti mentionem expressam, ex diametro aduersetur, ut præter textum in l. nam & posteriores, & in l. non est novum ff. de legibus à Valquio adductos, probat textum in l. 1. §. si que vero pragmatica sanctiones (ibi si vero pro certis Capitulis factæ sunt tunc tenere, cum nulli nostri Codicis aduersantur Constitutioni, præcipimus) de Lusitano Codice confirmando lib. primo, & tradunt plures inscripti à Valquio relati, & post plurimos alios Doctores, ego quoque in tractatu de dote cap. 8. n. 12. notavi & ob hanc rationem etiam Georgius Enchelius de privilegiis militum lib. 2. privilegio 16. n. 80. à Diana p. 7. tractatu 6. resolu. 62. relatus asseruit per d. §. & hæc quidem non fuisse derogatam d. l. finali C. de inofficioso testamento. Ex quibus iuxta hanc sententiam, manet solum fundamentum alterius sententiae communis sumptum ex auct. ut cum de appellat. cogn. d. §. & hæc quidem; ad cuius intellectum nonnulla alia tradit Valquius d. §. 20. n. 171. Ad fundamentum eiusdem sententiae communis sumptum ex auct. præbiteros, Valquius d. §. 20. n. 171. & d. §. 24. n. 23. vers. sed in omnibus, ob hunc textum, ait testamentum filiofamilias de bonis quasi Castrensis, cum prætentione, vel exheredatione parentum, absque iusta causæ expressione hodie subiacere querelæ, & nullitati: secus verò testamentum filiofamilias quoad quasi Castrensis non vitietur, aut nullitati subiacet ob prætentionem, vel exheredationem parentum videtur posse responderi ex decisione d. auct. probat tantum filios, vel parentes præteritos, & insitut. exheredatos posse cogere heredem institutum ad dandum illis debitam portionem legitimam, non autem posse infringi, & rescindi testamentum tamquam nullum, iuxta dispositionem d. l. finali C. de inofficioso testamento & d. l. finali C. qui testamentum facere possunt. Ego propter tradita, existimo valde probabile saltem testamentum filiofamilias militis iure militati ab eo acta militante, seu in militia factum, tam de bonis Castrensis, quàm de quasi Castrensis, etià hodie non subiacere querelæ, & nullitati, non obstante prætentione, vel exheredatione parentum, sique privilegium iuris antiqui quoad hoc non fuisse correctum.

Potest sicut privilegium non subiacendi querelæ, aut nullitati, iure antiquo concessum testamentum filiofamilias, testantis de Castrensis, vel quasi Castrensis ob prætentionem, vel exheredationem parentum per ius authenticorum est sublatum iuxta sententiam communem, & Doctores eam tenentes; ita etiam privilegium patrisfamilias militis, ut in suo testamento de Castrensis, & quasi Castrensis possit prætereire, vel exheredare liberos, & ascendentes absque vitio nullitatis in casibus supra n. 25. explicatis, sublatum esse per ius authenticorum d. auct. ut cum de appellatione cognoscitur §. aliud quoque Capitulum, quatenus ibi dicitur sancimus non licere penitus (id est absque vlla exceptione, ut notat Molina ubi supra) prætereire, vel exheredare &c. & hoc idem notat Valquius d. §. 24. n. 32. vers. Unde insatur primo. Ad iuxta tradita enim. præcedenti valde probabile est, non fuisse sublatum, & id notat quoque ex Viglio in d. §. fin. insitut. de exhered. liber. Vazquius d. §. 20. n. 172. vers. 4. limita. Et Merlium de legitima lib. 5. tit. 2. quest. 5. n. 1. ait testamentum patris militis de bonis Castrensis, vel quasi Castrensis non subiacere nullitati, si omnia fuerint filiorum institutio, sed sufficere in eo relicta legitimam quocumque titulo.

Corollaria ex traditis.

Ex traditis, quibus probatum est, ad filiofamilias bona Castrensis, vel quasi Castrensis ab eo quomodocumque acquisita, pertinere plenissimo iure, & quoad vltimum ius, & quoad proprietatem, nihilque iuris in illis patri competere ac proinde in eisdem nullo modo à patre filium pendere, sequitur Primo huiusmodi bona Castrensis, aut quasi Castrensis filio illi acquisita non teneri filium adducere ad collationem, quod & expresse habetur l. vltima C. de collationibus, & sequitur secundo peccare mortifere patrem contra iustitiam commutatam, ideoque teneri ad restitutionem, si ex prædictis bonis contra voluntatem filij aliquid viurpet in quantitate, quæ sit sufficiens materia peccati mortalis, id quod tradit etiam Navarrus in man. cap. 17. n. 50. Lessius de iustitia lib. 2. cap. 4. n. 7. Fagundez d. cap. 4. n. 5. & d. cap. 14. n. 9. Theologi, qui mox citantur, & alij communiter, & constat ex Canon. qui abuteris 12. q. 2. Quapropter tenetur pater ad reddendam filijs rationem, beneficia Ecclesiastica, vel Ecclesiasticas pensiones habentibus, honorum illorum, quæ accepit ex fructibus beneficii, aut pensionis filiofamilias (cum sint bona quasi Castrensis filij, iuxta tradita cap. præcedenti, & quæ cap. sequenti traduntur) & etiam illorum bonorum, quæ idem pater de aliis bonis filij Castrensis, aut quasi Castrensis perceperit, ut expresse notant Fagundez d. cap. 14. n. 10. Sayrus lib. 9. eleus cap. 16. Reginaldus lib. 20. praxis. n. 27. & Bonacina de iustitia disp. 2. quest. 10. p. 1. n. 10.

Potest tamen pater, qui aliunde non habeat, 30 unde se aliat, ex bonis Castrensis, aut quasi Castrensis accipere, quantum est necessarium ad se alendum, cum filius etiam ex bonis Castrensis, vel quasi Castrensis, teneatur præstare alimenta patri egenti, & aliunde non habet. Nam lex naturalis, & Civilis indistincte, & absolute obligant filium ad præstandam alimenta patri egenti, & aliunde non habenti, quando ipse filius habet bona, quibus potest se, & patrem alere (ut in tractatu de alimentis latè probati) ac proinde cuiuscumque qualitates vel speciei sint bona filij sufficientia ad alendum se

& patrem tenetur ex illis alimenta patri inopi exhibere, & in specie, quod etiam de bonis Castrensis, vel quasi Castrensis, tradit Sordas de alimentis tit. 4. quæst. 11. n. 20. post Glossam in l. si quis à liberis §. si impubes ff. de liber. agnosce. & Bartholam., Albericum, & Cordabam à Lara ibid.

- 31 Potest quoque pater de bonis Castrensis, vel quasi Castrensis filijsfamilias accipere, & consumere, quantum necessarium est ad alimenta eiusdem filij, quem ex illius bonis (quando habet pater potest alere, nec tenetur tunc ex propriis bonis ipsius patris alere, vt d. tractat. de alimentis à me latè explicatum est, etsi pater in manu propria habeat bona Castrensis, aut quasi Castrensis, illaque administraret, & ipse filium aliat, in dubio censetur alimenta præstita ex bonis ipsius filij, non ex bonis patris, vt latè alios allegans probauit in d. tractat. de alimentis cap. 16. n. 915.

Olim, & ab initio etiam bona filijsfamilias Castrensis, & quasi Castrensis acquirerebatur patri postea indultum est, vt essent filij iure plenoque quomodo mortuo filio intestato, iuxta iura, deferantur patri superstiti.

- 32 Ceterum ad perfectiorem intelligentiam, & explicationem prædictorum de iure filijsfamilias quoad bona Castrensis, quoad illorum totalem acquisitionem, & plenum dominium, & eorum administrationem aduertendū est, quod ab initio omnia, quæ filijsfamilias acquirerebatur, non sibi, sed patri acquirerebat, vt momento quidem apud filium residerent, sed statim essent patris, vt constat ex l. placet ff. de acquirenda hereditate, & post alios notat Alcanius Clemen. de potest. patr. cap. 6. effectus 2. n. 1. postea tamen à Principibus & Imperatoribus indultum favore militis est, vt filijsfamilias bona Castrensis sibi plenissimè acquireret quoad dominium, & vsumfructum, & de illis haberet plenissimam administrationem; quod indultum deinde etiam ad bona quasi Castrensis extensum est, vt in prædictis ostensum est. Quo indulto ex consequenti filiosfamilias concessum est, vt de bonis iisdem Castrensis post filiosfamilias dum vivit, disponent, illarè administrare, & etiam de illis testari, vt ex supra traditis constat. At verò etiam in iure dispositum fuit, vt si filiusfamilias viuens per ultimam voluntatem de bonis iis Castrensis non disposuisset, sed absque testamento decessisset non haberet ab intestato heredem extraneum, sed eo mortuo sic ab intestato, pater ea caperet, non vt hæres filij, & tanquam bona eiusdem filij hereditaria, & quid de nouo acquisita, sed iure proprio illa occuparet tanquam sua, & quasi peculium nunquam ab eius dominio profectum, vt constat ex l. 1. l. 2. & l. proporzio verbi sed cum nihil ff. d. Castrensi peculio, & tradunt Ruinus cons. 117. n. 7. vol. 4. Palschalis de viribus patr. potest. p. 1. cap. 3. num. 7. Fachineus controu. iuris lib. 9. cap. 47. vers. Primum itaque argumentum, Sanchez in summa lib. 2. cap. 15. n. 3. & Pichardus in institut. tit. quibus non est permixtum facere testamentum. in princip. tituli n. 72. & 73. Qui n. 74. declarat intellectum l. filiusfamilias 18. ff. ad falcidiam, vbi I. C. Paulus affirmatiue respondit ad questionem, an pater, cuius Codicillis filiusfamilias, qui militauerat, commisit, vt peculium suum Castrense Titio post mortem restitueret, posset vt hæres quartam, seu falcidiam deducere. Nam (inquit idem Pichardus) etsi pater non succederet, vt hæres, & per consequens videbatur non posse falcidiam detrahere, quam hæres detrahit, tamen Paulus respondet patrem

adhuc posse detrahere, quia licet non succedat, vt hæres, restituit tamen tanquam hæres extraneus. Nihilominus, quod prædictis textibus præcipit in d. l. 1. d. Castrensi peculio constitutum est, vt filiusfamilias mortuus ab intestato non haberet heredem extraneum in bonis Castrensis, nec pater in eis succederet, vt hæres, sed occuparet ea iure proprio quasi peculium, quod semper existit, in dominio patris; correctum, & sublatum est, vt constat ex auct. de hered. ab intestat. §. si quis igitur, & ex auct. de iust. C. ad S. C. Teriyl. cum ibi statutum sit, vt filijsfamilias in rebus, quæ secundum leges Imperiales ipsis, & non patribus acquiruntur (cuiusmodi sunt bona Castrensis, & quasi Castrensis) intestati decedentes habeant hæres parentes, & liberos, ideoque iuxta præstatam Constitutionem hodie pater filiosfamilias intestato mortuo, succedit tanquam verus hæres, & non iure peculij proprio in eius bonis Castrensis, & quasi Castrensis. Quamuis Ruinus, & Pichardus videantur sentire etiam hodie mortuo filiosfamilias intestato, patrem iure proprio, & non tanquam heredem occupare eius bona Castrensis cum afferant peculium Castrense propter filij delictum non confiscari, quia et ipsius patris, qui illud iure proprio occupat. Qui forte loquuntur iuxta ea, quæ infra n. 35. traduntur.

Sed cum inter Doctores non sit parua controversia, verum publicatis filijsfamilias bonis propter eius delictum, publicetur, seu veniat in confiscationem peculium Castrense, vel quasi, modo est hæc controversia examinanda, ac resoluenda. Et certè, iuxta ius antiquum, quo mortuo filio intestato, pater proprio occupat iure bona eius Castrensis, & quasi Castrensis, vti sua, tanquam ab eius dominio profecta, & non vt hæres patris, iuxta numero præcedenti tradita, ob filij delictum non confiscantur bona præfata, vt potè quæ sunt ipsius patris, sicut propter filij delictum non publicatur peculium eius profectum, vt locis præcatis tradunt Ruinus, & Pichardus, & notant etiam plures ex Iurisperitis, qui segg. numeris allegantur.

Controversia ergo, an iure nouo si propter filijfamilias delictum, eius bona veniant publicanda, etiam eius bona Castrensis, vel quasi Castrensis confiscationi subiaceant, & sic deferant. Et plurimorum iurisperitorum sententia est affirmatiua; ita Nelles in tractat. de Bannitis in t. parte 2. temporis, quæst. 25. Crotus in repet. l. frater à fratre n. 34. ff. de condit. in delicti, Gigas in tractat. de crimine laesi Maiestatis lib. 2. tit. de patris committentium crim. laesi Maiestatis, quæst. 12. n. 2. Ant. Gomez var. resolut. tit. de seruim. cap. 15. n. 15. vers. sed his non obstantibus, Simancas de institut. Cathol. tit. q. n. 13. & segg. & plures alij, quos loci infra citatis recensent Alcanius Clemen. Peregrinus, Farinacius, Sanchez, & etiam Boetius decis. 7. & ex Theologis Azocius tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæst. 8. Valquez 1.2. disp. 169. cap. 1. n. 13. & Bonacina disp. 3. de contract. quæst. 8. puncto ultimo n. 18. & in hanc eandem sententiam videtur inclinare Palschalis de iurib. patr. potest. diff. cap. 3. n. 7. fine. Probatur hæc sententia. Primo, quia hodie iuxta Constitutionem d. auct. de hered. ab intestat. veniunt, §. si quis igitur, & d. auct. de iust. C. de Teriyl. filiusfamilias decedens intestatus habet heredem, & pater illi succedit tanquam verus hæres, & non iure proprio, vt olim occupat bona filij Castrensis, tanquam sua, & quasi nunquam ab eius dominio profecta, ergo si ex delicto filius confiscationis penam incurrat, eius bona Castrensis, & quasi Castrensis veniunt in confiscationem, cum bona, quæ transeunt ad heredem

hæredem tranſeant etiam ad fiſcum, qui omnibus alijs præſertur. Secundo probatur quia filiſfamilias in bonis Caſtrenſibus, & quaſi Caſtrenſibus, habet plenum dominium tam quoad proprietatem, quam quoad uſumfructum, liberamque illorum adminiſtrationem, & diſpoſitionem, ſive contrahendo, & alienando, ſive teſtando, ut ſupra latè probatum eſt, quæ autem poteſt filiſfamilias alienare per contractum, vel in alium tranſferre per victimam voluntatem, poteſt etiam ex delicto, ſeu delinquendo alienare, ſeu amittere, & tranſferre in fiſcum, qui enim delictum committit conſecratione dignum, tacite alienare cenſetur l. Imperatores ff. de iure fiſci. Neque huic ſententiæ filiſfamilias aſſertores aiunt obſtare l. 3. c. de bonis dammatorum, ubi habetur expreſſè bona filiſfamilias Caſtrenſia ob eius delictum non conſecrari, ſed apud patrem eſſe debere, tamquam eius propria. Eo quia huius legis diſpoſitio procedat, ſeu intelligatur inſpecto ſolum tempore, quo filiſfamilias deſuncto inteſtato, pater iure proprio ea bona filiſ deſuncti occupabat tamquam propria iuxta textus, & Doctores num. præcedenti allegatos: ſecus hodie propter diſpoſitionem in d. §. ſi ſignat aut. de hæred. ab inteſt. veniunt, & d. aut. deſuncto C. ad Tirrell. quæ ſublata eſt illi prius ius patris occupandi bona Caſtrenſia mortuo filiſo inteſtato, tamquam propria & non iure hæreditario, & ſtatutum, ut pater in illis iure hæreditario ſuccedat, & ita in eis tamquam veris hæres ſuccedit, ut num. præcedenti explicatum eſt.

35 Quibus tamen non obſtantiſ, probabilior & verior eſt ſententia, quæ negat bona Caſtrenſia, & quaſi Caſtrenſia propter delictum filiſfamilias conſecratione dignum, conſecrari, fiſcoque acquiri, ſed patri applicata remanere, ita inſuperſiti magis communiter tam antiquiores, quam recentiores, quorum plurimi præſertim ex antiquioribus recentiorum locis, qui mox infra citantur à Conarua, Peregrino, Farinacio, & Sancio, ultra quos ita Ruinus, & Pichardus locis num. præcedenti allegatis, Aſcanius Clemens d. eſſeſt 2. n. 37. Covarruias lib. 2. var. reſol. cap. 8. n. 7. B. érui deſc. 7. n. ultimo, Peregrinus d. tit. 1. alleg. n. 130. Clarus lib. 5. queſt. 78. verſ. quæ etiam Menochius de recuper. poſſiſ. remed. 9. n. 69. & 70. Farinacius 1. p. praxis tit. de delictis, & pœnis queſt. 24. n. 11. & Fachineus d. l. 9. contron. iuru cap. 47. verſ. primum itaque fundamentum, & cap. 49. verſ. ego priorem, ex Theologis verò ita Sanchez d. cap. 1. c. n. 4. Fagundez de inſtituta lib. 1. cap. 14. n. 14. & Caſtrus cum. 1. tractat. 14. diſp. 5. par. 10. n. 20. Et huius ſententiæ præcipuum fundamentum eſt d. l. 1. c. 3. c. de bonis dammatorum cuius verba (ut ſupra capite præcedenti n. 142. notatum eſt) ſunt hæc. Si filiſ tuus cum eſſet in tua poteſtate in inſulam deportari meruit, peculium eius, nec quod in Caſtris acquiſiuit, vel quod militaturo donaviſt, auferri tibi debet, Neque dici poteſt dictam legem intelligi pro illo tempore, in quo filiſfamilias decedens inteſtatus, non poterat habere hæredem, & pater bona Caſtrenſia proprio iure occupat tamquam ſua, filiſo mortuo inteſtato, & ita non habere locum hodie, cum habeat hæredem patrem, & liberos, iuxta ius novum atheniſticum, ut ſupra n. 32. dictum eſt. Nam ut cap. præcedenti d. n. 143. notatum eſt, & locis allegatis expreſſè tradunt Sanchez, Fagundez, & Palauſ, ratio diſpoſitionis d. l. 3. non fuit, quia filiſfamilias decedens inteſtatus non haberet hæredem, ſed Patria Potestas, in cuius præro-

gativam, & ſolatum patre adhuc ſuperſiſte (quo caſu non eſt locus hæredi ab inteſtato, eo quia vivens hæredem non habet l. 1. ff. de hæredibus vendita) voluit Imperator, ut propter filiſi delictum conſecratione dignum, bona Caſtrenſia deſerrentur, non fiſco, ideoque diſpoſitio d. l. 3. non fuit ſublata, ſeu correctæ per diſpoſitionem ab Imperatoribus in d. aut. de hæred. ab inteſt. venient. factam circa ſucceſſionem bonorum filiſfamilias. Neque inducenda eſt correctio legum, ubi per rectam, & æquam interpretationem. ſeu convenientem rationem evitari poteſt, ut notatum ſupra n. 27. ſicut incorrectam remanſiſſe d. l. 3. tradit etiam Fachineus d. cap. 49. qui etiam cap. 47. hanc eandem ſententiam confirmat (ut cap. præcedenti n. 172. notatum eſt) argumento ex eadem l. 3. ſumpto, ſcilicet quia privilegium quod filiſfamilias in Caſtrenſi peculio leges Imperiales dederunt, iidem filiſi propter delictum inducens capitis diminutionem, amittunt, perinde ac ſi moriantur inteſtati ſuperſiſte patre, ideoque eiſdem filiſfamilias capite diminui Caſtrenſe peculium pater occupat iure ſuo proprio tamquam ſuum, ac ſi idem filiſ inteſtatus ſit, ut d. l. 2. ff. de Caſtrenſi peculio ſupra n. 32. allegata. habetur. Necque hoc caſu, cum idem filiſ ſit ſuperſiſte (licet à iure habeatur tamquam mortuus ab inteſtato) obſtat diſpoſitio aut. de hæred. venient. ab inteſtato quæ loquitur, & intelligitur, quando filiſ naturaliter mortuus eſt ab inteſtato, non quando filiſ adhuc ſuperſiſte eſt, ideoque eodem ſilo ſuperſiſte, licet habito à iure pro mortuo ab inteſtato, non eſt locus hæredi ab inteſtato, ut mox ſupra dictum eſt. Et per ſupra tradita manet ſolum primum argumentum alterius ſententiæ affirmatiæ. Ad ſecundum Sanchez, (ut cap. præcedenti n. 152. notatum eſt) d. cap. 15. n. 24. reſpondet eſſe ſpeciale in peculio Caſtrenſi, ut non publicetur, quia iure ſpeciali ſit filiſ, quæ reſponſio non fuit ibi approbata. Reſpondetur ergo ex ſupra notatis hoc cap. & notatis d. n. 51. ex Fachineo d. l. 9. cap. 42. & 43. fine, quod quando filiſfamilias, ob delictum capitis diminutionem inducens, amittit privilegium illi conceſſum in peculio Caſtrenſi, pater iure ſuo occupat eiſdem filiſfamilias peculium Caſtrenſe, & etiam aduentitium, in quo non habet uſumfructum tamquam ſuum in tali caſu, & ita, licet filiſfamilias poſſit alienare peculium Caſtrenſe ex contractu, non tamen ex delicto, quod efficitur capite diminutione. Aliam reſponſionem dat Palauſ, ſcilicet filiſum delinquendo, ſeu ex delicto, alienare bona Caſtrenſia, non tamen fiſco, ſed patri, qui ex d. l. 3. in hac alienatione fiſco præſertur, Lumiant Peregrinus, & Fachineus hanc ſententiam in crimine læſæ Maieſtatis, ob quod putant conſecrari peculium Caſtrenſe, idque ob generale diſpoſitionem l. quiſquis in princip. C. ad l. Iuliam Maieſtatis, in qua indiſtinctè, & generaliter committentibus crimen læſæ Maieſtatis imponitur pœna conſecrationis omnium bonorum. Verum rationes pro eadem ſententia ſicut & d. l. 3. probant pro quovis filiſi delicto inducente conſecrationem bona Caſtrenſia non conſecrari, & ad præſatum argumentum, ſumptum ex d. l. quiſquis reſponſio data eſt cap. præcedenti n. 148. ſcilicet eiſdem legis generalitatem reſtringi ex ſpecialitate d. leg. 3. propt. ibidem. explicatur & Videatur ibi.

Ex traditis etiam ampliatur hæc eadem ſententia, ut procedat etiamſi filiſfamilias ob delictum conſecrationem inducens condemnatus, filiſ

filios haberet, vt post Salicetum & Alexandrum, tradunt Peregrinus d. num. 130. vers. ampliatur, & Sanchez d. cap. 15. num. 5. Quia, & si filius condemnatus habet filios, adhuc tamen pater eius filij condemnati capite diminuti, proprio iure Castrensis bona, & quasi Castrensis occupat tamquam sua, nullaque habenda est ratio filiorum eius quasi hæredum, cum viuens hæredem non habeat, sed post solam mortem (vt supra dictum est) & mortis filij tempore iam pater ex filij Castrensis bona vti sua obtinuit.

Postremo aduertendum, quod, licet in d. l. 3. C. bonis damnator, expresse dicatur solum bona Castrensis filiofamilias ob filij delictum non confiscari, tamen Doctores præallegati, posteriorem sententiam sequuti, idem aliter de bonis quasi Castrensis, ad quæ eadem l. 3. extendunt, eo quia de vtriusque bonis eadem sit ratio, & adducta supra ad probandum bona filij Castrensis propter eiusdem filij delictum confiscationem indocens non confiscari, æquè procedant quoad bona quasi Castrensis, ad quæ etiam extenduntur sancita in iure de bonis Castrensis vt supra hoc capite num. 19. notatum est. Et prædicta de peculio Castrensis, seu bonis filiofamilias Castrensis.

CAPVT VII.

De peculio quasi Castrensi.

S V M M A R I V M.

Bona quasi Castrensis cur sic dicta, & quotuplicia sint. num. 1. & 2.

Bona quasi Castrensis sunt, quæ filiofamilias acquirunt ex officio publico Doctoris, Medici, Advocati, iudicis, Professoris artium liberalium, & superiorum scientiarum, & ex quavis alia publica administratione, propter quam publicum salarium sit statutum. num. 3.

Vtrum sint bona Castrensis, quæ iidem acquirunt à privatæ, quorum gratia suo munere funguntur. Negativa. num. 4. Affirmativa. num. 5. Et quatuor sequ. vbi quod ob peculium Castrense stipendium, quod à privatæ ratione sui muneris acquirunt Advocati, Medici, Accussores iudicum, Tabelliones, seu Notarii.

Quasi Castrense peculium est, quod Scriba Ministri Principum, Dominorum, Communitatis, Officialium, seu Curia, vel filij ratione sui muneris scribendis, vel transcribendis acquirunt. num. 10.

Quid de stipendio, quod à privatæ acquirunt Scriba, scribentes ab aliis dictata, vel transcribentes aliorum scripturas, libros, alius, processus, informationes, aut instructiones an sit quasi Castrense, referuntur oppositæ sententia, & latè explicatur, & probatur esse quasi Castrense. n. 11. ad 14.

Scribere Doctrinas, Lectiones, Conciones, Consultationes, Instructiones, &c. ad descendendum, vel ob conservandam memoriam earum rerum, quæ quis scribit, sine ad ingerendam notitiam in alio est actio liberalis. n. 12. Minime vetita in die Festo, etiamsi sit ob lucrum. ibid.

Etiamsi transcribere pro aliis Conciones, Lectiones, Confessiones, alius, processus, & similes scripturas est actio liberalis, & licita in die Festo, tamen si fiat ob lucrum. num. 13.

Operari ob stipendium, seu lucrum de se non facit opus

semile, si illud aliqui tale non sit natura sua. n. 13. fine.

Stipendium Procuratorum de Collegio est quasi Castrense. num. 14.

Iidem Procuratores ob munus procuratoris non perdunt nobilitatem. ibid.

Qui Procuratores dicuntur habere vile Officium. ibid.

Stipendium Officialium, Episcoporum, Baronum, & Comitum est quasi Castrense. n. 15.

Item stipendium Archiepiscopi, & ingeniorum Dominorum, vel Communitatis. n. 16.

Item stipendium Proxenatarum Civitatum. n. 17.

Esset quasi Castrense stipendium, quod statum ex publico daretur docentibus iuvenes artem nauticam vel equestrem, aut militarem. n. 18.

Non est quasi Castrense, quod lucratur artifices Mechanici, Fabri cementarii, & similes laborantes in rebus communibus, tamen si salarium habent ex publico. n. 19.

Bona quasi Castrensis sunt, quæ filiofamilias Clericus ratione Clericatus, & officio, seu ministerio ordinum, & ex fructibus, seu redditibus sui beneficii Ecclesiastici etiam simplicis, & non Curati, &c. n. 20.

Pater non est legitimus administrator beneficiorum Ecclesiasticorum filiofamilias. ibid.

Quid de bonis post Clericatum aliunde acquisitis, & quid de acquisitis in familia Regis. n. 20. fine, & num. 21.

Filiofamilias Clericus potest agere contra patrem ad restitutionem fructuum beneficii per ipsum patrem perceptorum. num. 20.

Donata à Rege, vel Regina filio, vel filiofamilias reputantur bona quasi Castrensis remissio. n. 22.

Bona quasi Castrensis sua donata à parentibus, vel aliis filiofamilias Doctori, Advocato, &c. si sunt idonea ad exercitium Doctoratus, Advocacionis, vel alterius muneris publici, quod idem filius habet, seu, si non apta. num. 23. & duobus sequ. Etiam si expresserit se velle, vt sint quasi Castrensis, quo casu erunt adventitia, in quibus pater non habebit usumfructum. ibid. fine.

Donata à patre causa studij filiofamilias nondum Doctori, sed scholari, si postea efficiatur Doctor an transeat in peculium quasi Castrense. n. 26. & 27.

Donatio causa studij à patre facta filiofamilias an valeat statim, & à principio. Negativa. n. 28. Affirmativa magis recepta. n. 29.

Libri causa studij à patre dati, seu traditi filio, siue emancipato, siue in potestate in dubio, an, & quando presumantur ei donati. num. 30. & 31. Et quid, si pater non dederit ipse libros, sed dederit pecuniam ad illos emendos, num. 30. quid etiam, si pater libros nomine filij emptos illi non tradiderit. num. 32.

In dubio urgentium censetur pater donasse libros, si tradidit filio alibi Doctori, vel filio scholari, qui postea viuo patre effectus sit Doctor. num. 33. & quid, si filius compleverit studium, & effectus sit Doctor post mortem patris. ibid.

Corollarium ex traditis. n. 34.

Libri à patre filiofamilias donati causa studij an sint per filium conferendi cum fratribus, & in legitimam imputandi. Referuntur variae responsiones iuxta varias distinctiones, & resolutur dubitatio nonnullis assercionibus. n. 35. 36. 37. & 38. & quid, si libros à patre nomine filij scholari emptos pater ante mortem eidem filio non tradiderit. n. 39.

An libro, & alia sub causa studij à patre donata, si tempore mortis patris extant, teneatur filius adducere ad collationem. n. 40. & 41.

In casu, quo libri debent conferri, collatio non intelligitur

gitur de ipsi libris, sed de illorum estimatione habito respectu ad tempus diuisionis, & collationis. num. 42.

Peculium Castrense, vel quasi Castrense filij non confertur, neque imputatur in legitimam. n. 35. & 41. **Donatio simplex à patre filio facta à principio valida non imputatur in legitimam**, nisi tempore donationis sit expressum, secus si ob causam attentis regulis iuris ordinariis. num. 35. & 38.

Donatio fundi, vel aliter rei à parentibus filiofamilias facta ad titulum sui patrimonij pro susceptu sacrorum ordinum reputatur quasi Castrense peculium. n. 43. item si facta ab extraneo. ibid.

Eadem donatio an debeat conferri, & sit imputanda in legitimam. Affirmativa n. 44. Negativa, num. 45. & 46.

Expensa, & data à patre filiofamilias pro consecutione alicuius officij, seu dignitatis non vendibilis, neque transmissibilis ad heredes, puta Episcopatus, Canonatus, Prebende Ecclesiasticae Doctoratus, vel aliter similis non conferuntur, neque computantur in legitimam. num. 47.

Donatio filiofamilias per patrem facta ob causam non necessariam necessitate iuris sed tantum ob causam impulsuam non confertur, neque imputatur in legitimam. num. 46.

Si pater est tutor filij, vel administrator peculij Castrensis, vel quasi Castrensis filij, si expendit aliquid pro filio pro consequenda prebenda, aut alia dignitate, in dubio censetur expendisse de bonis filij. num. 46. fine.

Relicta, aut donata filiofamilias viuis Ecclesie ab alia eadem Ecclesie Canonico relictum solum amicitia oritur ex seruitio simul prodest eadem Ecclesie sunt quasi Castrense peculium. num. 47.

Qua ratione pater possidens bona Castrensa, vel quasi Castrensa filiofamilias inestanti, vel ab eodem filio heres institutus teneatur, & debeat soluere ex alienum filij, & legata ab eo relictis remissum. n. 48.

M Oe peculium quasi Castrense est quarta ex speciebus in quas supra cap. 4. n. 3. notatum est, diuidi peculium filiorumfamilias, quod ad similitudinem peculij Castrensis introductum, & dictum est, ut tradit Iustinianus in l. finali §. in his quoque, ibi: ad imitationem peculij Castrensis C. de inofficio testamento, & in l. cum oportet, ibi: ad instar peculij Castrensis C. de bonis qua liber. Taleque peculium quasi Castrense dicuntur bona illa, quae filiofamilias acquiritur ex publica causa, officio publico, puta Iudicis, Advocati, Medici, Professoris artium liberalium, Clericatus, & simili functione, respiciente bonum publicum, pro ut latius infra explicatur & hoc peculium dicitur quasi Castrense, quia quasi in Castris acquiritur, cum munera publica conferantur, quasi militaria l. Advocati C. de Advocatis diversorum iudiciorum, ubi de Advocatis ita loquuntur Imperatores scilicet. *Nec enim solos nostro imperio militare credimus illos, qui gladiis, clypeis, & thoracibus munitur, sed etiam Advocatos: militanti namque consilium patri, qui gloriose vocis causis munimine, laborantium spem, vitam, & posteros defendunt, & simile est de aliis, qui publicis officiis, & administrationibus, ad publicam utilitatem funguntur praefectis Praefectis, vel Cinitarum Iudicibus, & ceteri de quibus infra.*

Quemadmodum autem bona Castrensa sunt triplicis generis, ut ex traditis praecedenti capite constat ita quoque bona quasi Castrensa. Nam alia sunt quasi Castrensa, quae filiofamilias suo ingenio, & industria, & opere ac labore ex administratione, seu exercitio publicis officiis acquirit. Alia, D. Ioh. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

quae intuitu praedictae administrationis, seu exercitij, & quasi militiae donantur à patre, matre, vel ab aliis. Alia quae ex ipsi bonis quasi Castrensi- bus ab eodem filiofamilias per se acquisitis, vel intuitu quasi militiae, in administratione, & exercitio officij publici, ad publicam utilitatem illi donatis, implemet acquirit. emptione, permutatione, negotiatione, vel etiam ludo. Et haec praefata tria genera honorum quasi Castrensiu constant ex iuri- bus, & Doctoribus allegatis, & aliis traditis capite praecedenti ad explicandum, quae bona filij familias pertineant ad peculium Castrense: ad contra similitu- dinem inductum est peculium quasi Castrense, ad quod propterea exten- sionem in iure fancita, & à Do- ctoribus tradita de eodem peculio Castrensi.

§. I.

Quae sint bona quasi Castrensa pri- mi generis, ingenio, & industria ipsius filij familias acquisita?

I n primis igitur bona, quasi Castrensa sunt, quae filiofamilias acquirit ex officio publico, ut Do- ctoris, vel Advocati, Iudicis, Medici, Tabellionis, Professoris alicuius ex septem artibus liberalibus, & à fortiori sententia alicuius superioris, puta Theologiae, Iuris Pontificij, seu Canonum, Cae- sarei, seu Civilis, aut Medicinæ, aut ex quavis alia administratione publica, propter quam publicum stipendium, seu salariu sit statutum: Constat ex l. ultima C. de inofficio testamento, & tradunt Do- ctiores communiter, Alcanis Clemens de patr. potest. cap. 6. effectus. 2. n. 6. Paschalis de viribus patr. potest. p. 2. cap. 3. n. 5. Surdus de alimentis tit. 4. quest. 11. numero 12. & seq. Fontanella de pact. nup. Clau. 4. gloss. 7. p. 3. n. 3. & plurimi alij iurisperiti, quos refert Surdus d. quest. 11. Angustinus Barbola collect. ad l. ultimam n. 4. C. de inofficio testamento, & Sanchez in cons. mor. lib. 1. cap. 2. dub. 3. per tot. Quorum plures in sequentibus allegantur ex Summis, & Theologis Synthesi verbo Peculium 1. n. 10. Angelus verbo eodem n. 4. Nauarrus in man. cap. 17. n. 142. Molina de iustitia tem. 1. disp. 237. Sayrus lib. 9. Clau. cap. 16. n. 16. Azorius p. 2. lib. 2. cap. 23. questio 2. Petrus Nauarrus de iustit. lib. 3. cap. 1. n. 68. Sanchez d. dub. 3. Fagundes in Decalogum lib. 7. cap. 4. n. 2. & de iustitia lib. 1. cap. 14. n. 5. & Castrus Palau tom. 1. tract. 4. d. 5. p. 10. n. 1.

Verum verò ut acquisitum à filiis familias ex praedictis publicis officiis pertineat ad bona Castrensa, necessario requiritur, ut sit publicum stipendium, ac salariu constitutum fungentibus praedictis, & aliis similibus officiis, seu admin- istrationibus publicis: An etiam ad bona quasi Castrensa pertineat stipendium, ac honorarium priuatum, & quidquid à priuatis hominibus, quorum gratia aliquo ex praedictis muneribus fun- guntur, aut aatem exercent, percipiunt? sententia aliquorum Iurisperitorum, & Theologorum est, peculium quasi Castrense esse solum stipendium, ac salariu publicum, non verò honorarium, & quidquid à priuatis acquiritur ex praedictis officiis quae sententia fundatur in d. l. ultima loquente expresse in habentibus publica officia, dignitate, ve, aut administrationes publicas, quibus pub- licum stipendium, seu salariu constitutum est à Principe, vel à Republica, ita, & in diversis dignitatibus, & vel administrationibus possit à nostra consequuntur mar. vel ex publicis

D à salariis

salariis quasdam largientes. Itā, loquens de Ad-
uocatis, asserens, quod à Clientulis acquirunt,
non esse peculium quasi Castrense, sed tantum
quod percipiunt de salario publico, Speculator
tit. de actionibus vers. nec intelligatur. Quod
etiam prius docuit Glossa in l. cum oportet C. de
bonis quæ liberis.

Item quod Notarii, seu Tabelliones commu-
nes, quibus non est constitutum salarium ex
publico, acquirunt à priuatis, non esse pecu-
niam quasi Castrense, sed solum acquisitionem per
Notarios Communitatis, vel Dominorum, vel
Officialium, qui salariū ex publico debent
habere, asserunt Syluester d. num. 10. *vers. quan-
tum ad Notarios*, Angelus d. n. 4. Tabiena *cod. v.
Peculium* n. 9. & 1. & Armilla pariter n. 9. & 3.
Et quidem Syluester, Tabiena, & Armilla quoad
Notarios Communitatis & esse peculium Castrense,
etiam quod acquirant à priuatis dicunt expresse,
Angelus verò id non explicat.

Altera, & receptor sententia est, peculium
quasi Castrense esse non solum quod filifamilias
ex publicis officiis, & administrationibus *supra* n. 3.
enumeratis, & aliis similibus, publicam vtilita-
tem concernentibus, acquirunt de stipendio, ac sa-
lario publico à Principe, vel Republica; sed etiam
(sine prædicta officia publica exercentibus cons-
titutum, vel non constitutum sit publicum sala-
rium, ac stipendium) quod à priuatis homini-
bus; quorum gratia præfata officia, ac munera sua
publica exercent. Eo quia, vt ea, quæ ex suis
officiis, scientiis, & artibus acquirunt, censentur
bona quasi Castrensia, sufficiat, quod propter bonum
publicum, & causam publicam, officia, &
scientiam suam exercent, ac proinde licet publi-
cum stipendium constitutum à Principe, & Re-
publica non habeant, id quod ratione lux artis, &
officii, aut ex quavis alia administratione publi-
ca (sit, vel non sit propter eam constitutum pub-
licum stipendium, aut salariū) à priuatis per-
cipiunt, ad peculium quasi Castrense spectat, ita
Bartholus Baldus, Surdus, Gratianus, & alij iuris-
periti, qui in *segg.* allegantur, & Nauarrus loco
supra allegato, ex Theologis Molina, Sanchez,
Sayrus, Petrus Niquarvus, Fagundes locis *supra*
allegatis, & Azorius dicto *questio. 2. vers. si quæret.*

Et in specie quod etiam honorarium, seu stipen-
dium, quod filiusfamilias Doctor Aduocatus pro-
pter suum patrocinium percipit à priuatis, seu
Clientulis, non minus sit peculium quasi Castren-
se, quam sit honorarium, seu stipendium publi-
cum, quale est honorarium constitutum Aduocatis
fiscis, & pauperum, quibus de publico prouidetur
& datur salariū propter illorum patrocinium;
Eo quia priuatum honorarium succedit loco sti-
pendij publici, tradunt vltra præallegatos Docto-
res, Glossa, & Bartholus in l. *fori tui* 4. C. de Ad-
uocatis diuersi. Iudic. & in l. *iubemus* C. de sententiis
lib. 12. Baldus in l. *ultima* ad finem C. de inofficio
testamento, Aufserius in addit. ad Capellam Tholo-
sanam *questio. 10.* Surdus Crotum, & Corrañum alle-
gans d. *questio. 11. n. 14.* Stephanus Gratianus tom.
1. *discept. forens. cap. 56. n. 34. & cap. 186. nu-
mero 5. & 22.* & alij iurisperiti relati à Sanchez
d. *deb. 3. n. 7.* Et idem tradunt, summisse, Angelus,
Syluester, Tabiena, & Armilla locis *supra* allegatis.
Et confirmat Gratianus ex eo quod Aduocati pos-
sunt equiparari Doctoribus lectoribus publicis sti-
pendiatis de publico, cum possint dici docere iura
instituenti Clientulis, & de iure respondendo, &
itā quæ per eos ratione sui officij acquiruntur, ha-
bentur pro peculio quasi Castrensi, non secus ac illa

quæ acquiruntur per lectores, & professores scien-
tiarum ex suo publico stipendio.

Dici quoque, & esse stipendium quasi Castren-
se, quod acquirunt medici, licet non de publico,
sed à priuatis, cum succedat in locum publici,
tradunt Glossa in d. *fori*. Bertazzolus *claus. 18. gloss. 1. n. 2.*
Gratianus d. *cap. 56. n. 36.* Tabiena, & Armilla lo-
cis *allegatis* & Sanchez d. *deb. 3. n. 12.* Quod idem de
stipendio, quod Magistri docentes artes liberales à
priuatis, quorum gratia suo munere funguntur,
percipiunt, asserunt iidem Summisse, & Sanchez.

Cum etiam assessorum iudicum officium repare-
tur officium publicum, quia illud, scientiamque
suam in illo propter bonum publicum exercent,
ideo stipendium, quod iidem Assessores iudices suo
munere fungentes acquirunt, est quasi Castrense,
vt constat expresse ex *l. veluti*. C. de Assessibus & tra-
dunt Glossa in d. l. *veluti*. & in d. l. *fori* C. de Aduo-
catis, Bartolus in eadem l. *fori*, & in d. l. *iubemus*,
Aufserius in addit. ad Capellam Tholosanam *ques-
tion. 10.* Syluester d. *verbo peculium 1. numer. 10.* An-
gelus num. 7. Tabiena num. 1. Armilla numer. 3. &
Sanchez d. *deb. 3. num. 4.* Idque licet illud stipen-
dium non habeant ex publico assignatum eius offi-
cio, sed à priuatis, vt expresse asserunt Armilla
Sanchez & etiam sentiunt, seu volunt Syluester, &
Angelus, cum idem asserant de eo, quod acquirunt
Assessores, quod de eo quod acquirunt Aduoca-
ti ex aduocatione, quod asserunt esse quasi Cas-
trense, licet illud non habeant ex publico, sed à
Clientulis; & ita etiam sentiunt Glossa, & Bar-
tholus locis *allegatis*, tum quia loquuntur indistin-
cte, tum & ipsi idem dicunt de acquisitis per as-
sesores, quod de acquisitis per Aduocatos, quæ (vt
supra n. 6. notatum est) asserunt esse quasi Castren-
sia, licet à Clientulis habuerint. Itaque quidquid
filiusfamilias acquirat per actum scientiæ, seu à
litteris emanantem, qualis est Medici, Aduocati,
Iudicis, Professoris alicuius facultatis &c. est quasi
Castrense; & similiter peculium quasi Castrense
sunt propinæ, quod graduatis dantur in Vniuersita-
tib; vt etiam notat Molina.

Idem de lucro Tabellionum, seu Notariorum,
quod sit quasi Castrense, licet non sit ex salario pub-
lico, sed à priuatis acquisitionem, seu datum asserunt
Glossa in l. *finali* in verbo *memorabilibus* C. de inofficio
testamento, Alexander *conf. 2. ad medium vers. si
modo patroni* l. 6. Castus in l. *finali* n. 2. C. qui test-
amenta facere possunt, Capella Tholosana *questio. 10. ibi-
dem* Additionator, & nonnullos alios allegans, Gra-
tianus d. *cap. 56. n. 37.* Quod, et si Summisse *supra* n. 4.
allegati limitant non procedere in Notariis Commu-
nitatis, sed tantum procedere in Notariis Communi-
tatis, vel Dominorum, vel Officialium, qui salariū
ex publico debent habere: quam limitationem
quoque Azorius d. *cap. 2. 3. questio. 2. vers. quid dicendum*
& Sanchez d. *lib. 1. cons. moral. cap. 2. allegato d. 3. n. 10.*
admittere videntur. Nihilominus Glossa, & alij iuris-
periti allegati indistinctè, & absolute ita asserunt
de lucro acquisito per Notarios, & sic loquuntur non
solum de lucro Notariorum Communitatis, aut Do-
minorum, vel Officialium, sed & de lucro aliorum
Notariorum, seu Tabellionum communium, scilicet,
qui ad munus conficiendi instrumenta, & alias scrip-
turas authenticas, à collegio Notariorum, vel ab alio
habente ad id auctoritatem, sunt legitime approbati
et si non destinati, seu electi specialiter ad seruitium
Cinitatis, vel Dominorum, aut Officialium; Nam ta-
les Notarii communes legitime approbati ad facien-
das scripturas authenticas, & in foro externo pro-
bantes, dicuntur habere, & verè habent officium
publicum, quod ob causam publicam exercent.

Stipendium